

MARKTZANGER

THEOPHIEL VANDER MEERSCH

(1862 – 1925)

HERMAN MEIRHAEGHE & JAN MEIRHAEGHE

Foto kaft : Theophiel Vander Meersch, Melanie Christiaens en kleindochter Helena Meirhaeghe

***“ ‘k heb hier al zoolang al voor het volk gezongen,
zo menig dicht geschreven door mijn hand...”***

in dankbare herinnering
aan mijn vader Jan Meirhaeghe
(1919 - 2003)

*“Alles verdwijnt heel snel.
Jouw levensdrama zal uiteindelijk vervloeien
tot het kleine streepje tussen je geboorte- en sterftejaar op je grafzerk”*
- Eckhart Tolle -

WOORD VOORAF

“Ken je Vermeerschke nog?” Gewapend met die vraag zochten we – vader Jan Meirhaeghe († 2003) en ikzelf – vooral tussen 1970 en 1990 sporen in een niet zo ver, maar toch al snel vervagend verleden. Zeldzaam waren ze, de ooggetuigen die de marktzanger nog gekend hadden. Theophiel Vander Meersch – gemeenzaam Vermeerschke of Fielke Vermeersch genoemd - overleed in 1925 en alleen hoogbejaarde senioren konden ons toen iets over hem vertellen. Sommigen herinnerden zich hem nog levendig. *“Vermeerschke? Ah ja, natuurlijk, Vermeerschke!”* En dan volgde een anekdote, een enkele strofe of een integraal liedje. Fragmenten van een verbrokkeld leven, bladzijden uit een verwaaid liedboek. Het materiaal dat we in de loop van de voorbije halve eeuw her en der sprokelden, hebben we samengebracht in deze publicatie, die naast een biografische en genealogische schets, ook een dertigtal liedjes omvat.

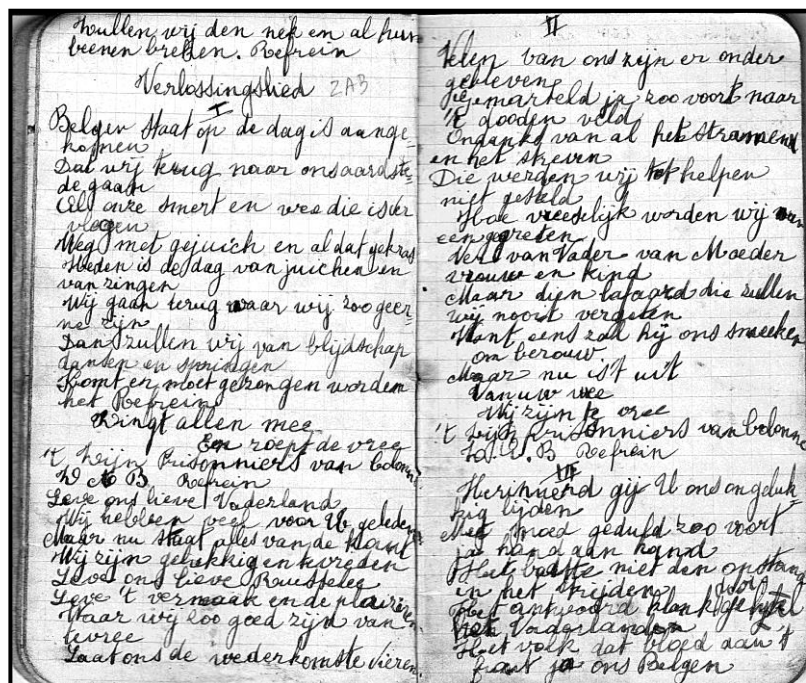
Met de publicatie van dit werk gaat een oude droom in vervulling. Als kind reeds - in de jaren vijftig van de vorige eeuw - hoorde ik vader wel eens vertellen over zijn grootvader, die een kwarteeuw voor mijn geboorte overleed. Een rondtrekkende liedjeszanger ! Niet alledaags, toch? Die mengeling van avontuurlijke en artistieke elementen sprak sterk tot mijn jeugdige verbeelding. Dat vader hem altijd in één adem noemde met de bekende Vlaamse auteur Cyriel Buysse en diens *littéraire* tante Virginie Loveling, die net als Theophiel van Nevele afkomstig waren, gaf mijn fantasie en fascinatie voor de man nog meer voedsel. Hoe vaak heb ik niet, tevergeefs, vaders bibliotheek ondersteboven gehaald, zoekend in de literaire werken van die twee tijd- en dorpsgenoten naar mogelijke vermeldingen van de marktzanger. Misschien dook hij wel ergens op als romanfiguur of figurant in een van hun werken... Ook raadpleegde ik vooroorlogse bloemlezingen en liederenkransen, op zoek naar een lied of een gedicht van Vermeerschke. Want in mijn kinderlijke denkwereld waren marktzangers van hetzelfde literaire kaliber als die gecanoniseerde auteurs en dichters. Ook de mistige sfeer die de naam van zijn geboortedorp omhulde – Nevele - verhevigde nog de raadselachtigheid. Zou ik ooit die nevels kunnen verjagen en zicht krijgen op die overgrootvader van mij over wie zo weinig geweten was?

Een decennium later, tijdens mijn studententijd aan het Sint-Jozefscollege te Tielt, ondervroeg ik meer dan eens mijn toen reeds hoogbejaarde grootmoeder, Vermeerschkes oudste dochter, maar veel wijzer werd ik niet. Altijd zong ze dan *“Ik ken een Lied”* (dat 't hart bekoort), een lied dat heel zeker op het repertoire van haar vader stond, maar dat niet van zijn hand is... Steeds weer hoorde ik van grootmoeder en vader hetzelfde verhaal, dat telkens ontmoedigend eindigde met de slotzin : *“Enkele jaren na zijn dood heeft Moeder Meelke – Melanietje Christiaens, Vermeerschkes weduwe - al zijn liedjes meegegeven met twee deftige heren die daarin geïnteresseerd waren”*. Het was nooit helemaal duidelijk wie die heren waren... Liggen die liedjes nu nog altijd ergens in een of ander vergeten archiefdepot? Van zijn leven en werk was al bij al niets méér overgebleven dan een paar anekdotes en een lied dat hij niet zelf geschreven had...

Omstreeks 1970 kwam dan de grote sprong voorwaarts dankzij Mevr. Madeleine Christiaens, weduwe Lauwers, uit Ruiselede (zie foto). Ze was een jongere nicht van grootmoeder en had Vermeerschke goed gekend. Vaak had ze hem horen zingen, niet alleen in het openbaar, maar ook binnen de familiekring. En wat meer is : zij verzamelde in de loop van haar lange leven, met een open geest voor de dingen van de dag en met veel liefde voor de dingen van gisteren, een rijk archief met documenten over de meest uiteenlopende onderwerpen. Madeleine gaf me een groot stuk van haar archiefschat ter inzage en zo nam ik een duik in die goudmijn van oud papier. Ik kwam weer naar boven met een onvermoed aantal kostbaarheden. Twee handgeschreven liedjes van Vermeerschke. Een drietal gedrukte "vliegende liedblaadjes" met een tiental liedjesteksten. Zes schoolschriften en notitieboekjes waarin zij en haar zuster Martha een paar honderd volksliedjes van allerlei slag hadden genoteerd. Op mijn verzoek kruiste Mevr.

Christiaens die liedjes aan waarvan ze zeker wist dat Vermeerschke ze geschreven en/of gezongen had. En zo bezat ik in één klap driekwart van zijn hier verzameld oeuvre en repertoire. Eindelijk had ik iets tastbaars, een houvast. Dit was het basismateriaal waarop voortgebouwd kon worden. Illustratie : "Verlossingslied" van Theophiel Vander Meersch zoals het door Madeleine Christiaens in een van haar notitieboekjes (8x14 cm) in inkt werd opgeschreven.

Omstreeks 1976 werden vader en ikzelf door het stamboomvirus aangestoken. We maakten niet alleen de Genealogie Van Meirhaeghe, maar bestudeerden ook de aanverwante families.¹ Niemand speelde ons bij het zoekwerk méér parten dan Vermeerschke en zijn voorzaten. Het kostte ons, wegens hun grote mobiliteit, bij wijze van spreken veel meer tijd en moeite om zijn voorouders amper twee eeuwen terug in de tijd te traceren, dan om acht eeuwen familiegeschiedenis te schrijven over het honkvaste geslacht Van Meirhaeghe. Tenslotte slaagden we er toch in om enig inzicht te verwerven in zijn familiale voorgeschiedenis en het sociaal milieu waaruit hij stamde. En passant ontdekten we ook een paar *vleselijke zonden* die sommigen misschien het liefst zouden wegcensureren, maar

¹ Herman Meirhaeghe en Jan Meirhaeghe, Genealogie Van Meirhaeghe, Acht Eeuwen Familiegeschiedenis, 1200-2016; 2016, 2 delen, 850 blz.

die volgens ons net reliëf en kleur geven aan zijn door de tijd uitgevlakte persoonlijkheid. Vermeerschke was nu eenmaal niet de man die netjes binnen de kaarsrechte krijtlijnen liep die door de pastoor en de burgemeester strak werden getrokken. Ondertussen is er een eeuw voorbijgegaan en moet de afstand in tijd en ruimte groot genoeg zijn om begripvol te zeggen “zo was het nu eenmaal - het zij zo”.

Vanaf 1980 plaatsten we in kranten, weekbladen en tijdschriften regelmatig zoekertjes en oproepen om meer informatie over Vermeerschke en zijn liedjes. Dat leverde slechts een beperkt resultaat op. Meteen wisten we ook dat mensen, en zeker senioren, niet zo makkelijk in de pen klommen. We moesten de laatste getuigen zélf gaan opzoeken, bij hen thuis of in het rust- en verzorgingstehuis. En dat deed vader Jan. In tal van huis- en rusthuiskamers in de streek van Tielt drukte hij de knop van zijn taperecorder in en stelde de vraag: “Ken je Vermeerschke nog?” En of ze hem nog kenden ! Terwijl de magneetband liep, diepten ze herinneringen op. En wat meer is, ze zóngen zijn liedjes. We hoorden voor het eerst de melodietjes die zijn dode verzen weer tot levend wekten. De cirkel was rond. Nu konden we het levensliedje, dat Vermeerschke op heel eigen wijze en eigenwijs gezongen had, definitief toonzetten. In 1986 publiceerden we in het heemkundig tijdschrift “Oud Ruysselede”, onder de titel “Liedjeszanger Vermeerschke”, een beknopte biografische schets.² Dit moest een voorpublicatie zijn uit het boek dat we kort daarna hoopten uit te geven. Het zou echter, wegens omstandigheden, nog eens dertig jaar duren voor het werk, dat u nu in de handen houdt, er kwam...

Wie kent nog liedjes van Vermeerschke

Wellicht zijn er nog Ruiseledenaars (of Kanegemenaars) die zich liedjeszanger Theofiel Vandermeersch herinneren of die in een vergeten schuif nog liedjes van zijn hand hebben bewaard ? Een klein- en achterkleinzoon van hem hebben het plan opgevat om het repertoire van Vermeerschke tot een liedboek te bundelen, waarin ook een levensschets over deze volkslied- en opgenomen worden.

Theofiel Vandermeersch werd in 1862 te Nevele geboren en huwde te Ruiselede met Melanie Christiaens. Na zijn huwelijk vestigde hij zich te Ruiselede, doch zijn laatste levensjaren bracht hij te Kanegem door, waar hij in 1925 overleed. Als straatzanger was hij vooral actief in de streek rond Tielt. Wil iedereen die nog liedjes kent of heeft, of zich anekdotes over Vermeerschke weet te herinneren, contact opnemen met : Jan Meirhaeghe, Ingelmunstersteenweg 133, Oostrozebeke, tel. (056) 66.61.49 of Herman Meirhaeghe, Latourstraat 25, Gent Ledeberg, tel. (091) 31.38.49.

Vrijdag 16 november 1984 (686)

Kent ge Vermeerschke nog ?

Dit vragen we aan alle inwoners uit de streek van Ruiselede, Kanegem, Kruiskerke, Doomkerke, Lotenhulle, Poelke. Wij leggen momenteel de laatste hand aan een uitgave over de „liedjeszanger Vermeerschke” die tussen 1900 tot 1925 de streek verlustigde met zijn liedjes, gezongen aan de kerken, bij kermis-, feest- of andere dagen in de herbergen. Wij hebben, dank zij de geestdriftige medewerking van enkele Ruiseledenaars en streekgenoten, al enkele liedjes en anekdotes kunnen optekenen. Er moet echter nog veel meer zijn. Onze troubaarder-dichter was naar het schijnt nogal produktief. Wij doen vooral beroep op de mensen van de derde leeftijd die hem zeker nog persoonlijk gekend hebben en die zich waarschijnlijk zelfs nog één of ander liedje van hem herinneren. Ook losse strofen zijn welkom. We vragen het ook aan belangstellende jonge mensen. Misschien ligt er bij hun ouders, in één of andere ouwe familiefotodoos, nog wel een oorspronkelijke uitgave van zijn liedjes zoals wij er enkele kregen van Jerome Mauws en anderen. Wij vragen niet dat u ons de liedjes afstaat (lieft natuurlijk), maar we komen de teksten overnemen. Wie draagt er zijn steentje bij om een bijna vergeten inwoner van Ruiselede weer in het daglicht te brengen en om zijn oude, zelfgedichte romances weer te laten zingen ?

Ter inlichting nog dit : Vermeerschke leefde van 1862 tot 1925. Hij was gehuwd met Melanietje Christiaens. Hij stierf te Kanegem. U kan schrijven of teksten opsturen op adres : Jan Meirhaeghe, Europastraat 15, 8770 Ingelmunste of Herman Meirhaeghe, A. Latourstraat 31, 9218 Gent-Ledeberg. (Fielke was grootvader en overgrootvader van de samenstellers). U mag ook telefoneren op (051) 30.65.29 (bij Jan Meirhaeghe) elke dag — liefst na 18 u. Dan maken wij een rendez-vous voor een bezoekje.

Wij danken nu reeds diegenen die al hun medewerking toegezegd hebben als daar zijn Madeleine Christiaens, Mariette Lauwers uit Tielt, Andrea Meirhaeghe uit Kanegem, Jozef Lampaert, Julien Pardo, René Carette, Modest Van Paemel, Gerard Billiet, Emiel Verheye, Zulma Decock, Adiel Vandekerckhove, René Dewulf, Charles Mauws, mevr. Adiel Desmet-Bertha Braeckeveld, Arthur Muys, Maurice Lannoo, allen uit Ruiselede, mevr. Maenhout uit Lotenhulle. Zij zullen als oude vrienden van Vermeerschke mede vereeuwigd worden in het boek : „Wie kent er Vermeerschke nog ? De werkmanszanger-dichter.”

² H. MEIRHAEGHE, Liedjeszanger Vermeerschke, Heemkring Oud Ruysselede, 1986, nr. 2, p. 139-152.

Wie helpt volkszanger Vermeersch uit Ruselede-Kanegem herleven?

Jan Meirhaeghe, wonende Europastraat 15 te Ingelsmunster en Herman Meirhaeghe, wonende A. Latourstraat 31 te Gent-Ledeberg zijn momenteel bezig een boek te schrijven over de volkszanger Vermeersch, die tussen 1900 en 1925 de streek van Ruselede, Doornkerke, Kruiskerke, Kanegem en een deel van Oost-Vlaanderen verlustigde met zijn liedjes aan kerken, op kermisfeesten of in herbergen.

Fielke Vermeersch was grootvader en overgrootvader van de hogervermelde samenstellers, die de mensen uit de streek van Ruselede-Kanegem die liedjes

bezitten of anekdoten kunnen vertellen over Fielke, vragen in contact te komen via het telefoonnummer 051/30.65.29.

Wie draagt er zijn steentje toe bij om een bijna vergeten inwoner van Ruselede weer in het daglicht te brengen en om zijn oude, zelfgedichte romances weer te doen herleven? Ter inlichting voor de eventuele kandidaat-aanbrengers: Vermeersch leefde van 1862 tot 1925. Hij was gehuwd met Melanietje Christiaens, woonde bijna zijn ganse leven te Ruselede, maar stierf te Kanegem.

(T.R.)

Wie herinnert zich nog liedjeszanger van Ruselede ?

Wellicht zijn er nog Ruselede-naars of Kanegemnaars die zich liedjeszanger Theofiel Vandermeersch herinneren of die in een vergeten schuif nog liedjes van hem hebben bewaard ?

Een klein- en achterkleinkind van Th. Vandermeersch hebben het plan opgevat om het repertorium van Vermeersch tot een liedboek te bundelen, waarin ook een levensschets over deze volksfiguur zal opgenomen worden.

Theofiel Vandermeersch werd in 1862 te Nevele geboren en huwde met Melanie Christiaens. Na zijn

huwelijk vestigde hij zich te Ruselede, doch zijn laatste levensjaren bracht hij te Kanegem door, waar hij in 1925 overleed.

Als straatzanger was hij vooral actief in de streek van Tielt en Ruselede en ook wel Wingene.

Iedereen die nog liedjes kent of heeft, of zich anecdotes over hem kent kan opnemen met: Jan Meirhaeghe, Ingelsmunstersteenweg 133, Oostrozebeke, tel. 056/66.61.49 of Herman Meirhaeghe, Latourstraat nr 25, Gent-Ledeberg, tel. 091/31.38.49. 8 Rt.

Achteraf beschouwd was dat lange wachten een goede zaak, want een paar jaar geleden deden we nog enkele cruciale vondsten, o.a. een compleet onbekend lied n.a.v. de Ruseleedse gemeenteraadsverkiezingen van 1911 én nieuwe informatie over zijn politiek engagement dat zijn leven en werk in een heel nieuw perspectief plaatsen.³ Deze late ontdekkingen pookten het vuur weer op en zetten me ertoe aan om weer aan de slag te gaan. Maar het mocht alweer niet zijn, want toen de basistekst, waarvan ik geen geprinte versie bezat, zo goed als klaar was, werd hij door een technisch mankement volledig en onherstelbaar uit het geheugen van mijn p.c. gewist... Twee jaar heeft het geduurd voor ik weer de moed en de motivatie vond om alles te herschrijven en Vermeerschkes Liedboek volledig af te werken. En nu, bijna een eeuw na zijn overlijden, is het zo ver. Voor mij persoonlijk is de publicatie van dit boek ook een blijk van dankbaarheid voor die voorvader van wie zowel vader als ikzelf onze liefde voor taal en enig schrijftalent geërfd hebben.

In zijn boek *"Komt vrienden, luistert naar mijn lied"*, zegt hoogleraar Stefaan Top, dat op de vraag *"Wie waren onze marktzangers?"* geen afdoend antwoord kan gegeven worden, omdat hierover zo weinig biografisch onderzoek werd verricht.⁴ Misschien draagt deze publicatie een steentje bij tot het beantwoorden van die vraag. In het geciteerde werk van Top wordt Theophiel Vander Meersch overigens niet als liedjeszanger vermeld. Een reden te meer, dachten we, om onderhavig werk te publiceren. Moge dit boek Theophiel Vander Meersch van de vergetelheid redden en het kleine spoor dat hij als marktzanger in zijn omgeving heeft getrokken, behoeden voor de onverbiddelijke maaltanden des tijds.

Herman Meirhaeghe,
Gent, november 2017

³ M. BRAET, Gemeenteraadsverkiezing van 1911, Heemkring Oud Ruysselede, 2002, nr. 4, p. 177-180.

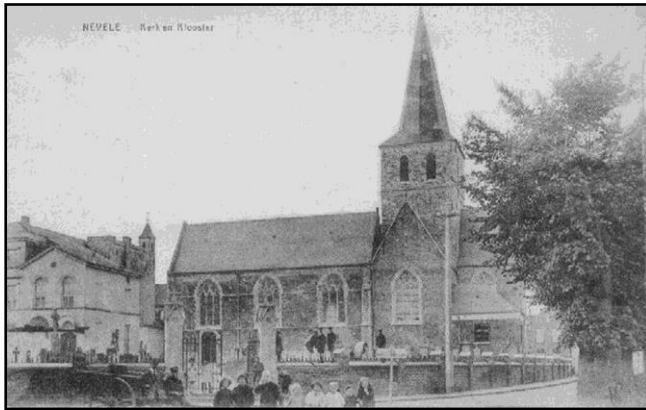
⁴ S. TOP, *Komt vrienden, luistert naar mijn lied*, aspecten van de marktzanger in Vlaanderen, Lannoo, Tielt, 1985.

DEEL I

BIOGRAFISCHE SCHETS

NEVELE

Het 19de eeuwse Nevele van lang vóór de fusie met Hansbeke, Landegem, Merendree, Poesele en Vosselare. Eertijds, tijdens het Ancien Régime, een stadje dat de hoofdplaats was van het Land van Nevele, een van de belangrijkste heerlijkheden van de kasselrij Oudburg - Gent. Nu een landelijk dorp in het arrondissement Gent en de provincie Oost-

Vlaanderen dat met Deinze zou gefusioneerd worden. Vastgeprikt op het assenkruis Gent - Tielt en Deinze - Maldegem. Doorsneden door het Schipdonkkanaal dat omstreeks 1850, als afleidingsvaart van de Leie, werd gegraven. Vandaag de dag voorbijgesneld door de E40 Brussel – Oostende. Anno 1885 woonden er te Nevele, op een oppervlakte van 1385 hectaren, 3293 inwoners. Eén van hen

was Theophiel Vander Meersch. Hij werd te Nevele geboren op 8 april 1862 als eerste kind van Augustinus (Stien) Vander Meersch en Maria Theresia (Trees) Vande Graveele. Wanneer zijn ouders in 1858 te Poesele huwen, zijn ze respectievelijk 43 en 35 jaar oud. Ze kunnen de huwelijksakte *“niet naamtekenen door ongeleerdheid”*. Stien en Trees vestigen zich te Nevele op het gehucht *Kerrebrouck*. Als *“werkmán”* en *“werkvrouw”* verdienen zij er het dagelijks brood voor hun snel aangroeiend gezin, waar in een tijdsspanne van vijf jaar vier kinderen geboren worden:

1. Theophiel Vander Meersch

Hij werd geboren te Nevele op 8 april 1862.

2. Leonard Vander Meersch

Hij werd geboren te Nevele op 17 september 1864 en overleed reeds zes maanden later te Nevele op 16 maart 1865.

3. Petrus Marcellin Vander Meersch

Hij werd geboren te Nevele op 15 januari 1866. Zijn overlijdensakte vertelt ons dat *“Pierre-Marcellin”* als *“soldat du Régiment des Carabiniers”* in de Miniemenstraat 56 te Brussel op 11 april 1888 omstreeks het middaguur overleed. De aangifte werd gedaan door Henri Nijs, *infirmier-major*, en Clement Bredael, *infirmier*. *Marcellien*, zoals hij genoemd werd, overleed in vrede tijdens zijn legerdienst aan een niet nader bepaalde ziekte. Hij werd amper 22 jaar oud.

4. Emma Maria Vander Meersch

Zij werd geboren te Nevele op 20 mei 1867. Zij huwde met **Amatus Van Hee**, geboren te Bachte-Maria-Leerne op 17 april 1872 en overleden te Deinze op 19 augustus 1933. Emma Maria Vander Meersch overleed een half jaar later, eveneens te Deinze, op 2 januari 1934 (66 j). Hun zes kinderen, waarvan er twee als baby overleden : 1. Maria Ava Juliana Van Hee (° Nevele 24.10.1896 + 16.3.1926, huwde Gustaaf Matthys); 2. Rumoldus Van Hee (° Bachte-Maria-Leerne 2.10.1898 + 14.1.1899); 3. Maria Clara Van Hee (° Bachte-Maria-Leerne 8.7.1900, + 19.9.1900); 4. Germana Clara Van Hee (° 28.2.1902, + Sijsele 26.10.1978, huwde Noë Van Hoecke); 5. Maria Clavia Van Hee (° Deinze 5.8.1906, + Deinze 8.4.1972, huwde Marcel Tuytschaever); 6. Camiel Van Hee (° Deinze 25.7.1908, + 30.9.1966, huwde Alice Desloover).

Maria Theresia Vande Graveele was slechts 55 jaar oud wanneer ze te Nevele overleed op 23 oktober 1878. Haar jongste kind is dan elf en de oudste zoon Theophiel zestien jaar oud. Augustinus Vander Meersch zou zijn echtgenote met veertien jaar overleven en was 76 jaar oud toen hij op 4 februari 1892 te Nevele overleed.

SOCIAAL-FAMILIALE ACHTERGROND

Dit is het gezin waarin Theophiel Vander Meersch zal opgroeien. Om ons een idee te vormen van het milieu waaruit hij stamde, deden we enig onderzoek naar zijn voorzaten. Wie waren zijn grootouders, overgrootouders, betovergrootouders? Waar woonden ze? Wat deden ze voor de kost? Waar situeerden ze zich op de sociale ladder? Waren ze al dan niet geletterd? Om deze vragen te kunnen beantwoorden, hebben we de stamreeks Vander Meersch en Vande Graveele nagetrokken tot in de 17de eeuw. In deel IV vindt u de feitelijke gegevens van dit genealogisch onderzoek. Hier formuleren we alvast enkele conclusies en bedenkingen die de liedjeszanger in een ruimer perspectief plaatsen en die enig licht kunnen werpen op zijn persoonlijkheid en levenswandel. Theophiel blijkt, zowel van vaders- als van moederszijde, een flinke scheut zwerversbloed geërfd te hebben. Daarmee bedoelen we dat zijn voorouders, over een periode van twee eeuwen, nauwelijks twee generaties aaneensluitend binnen hetzelfde dorp woonden, en dat in een tijd dat mensen nog zeer honkvast waren. Sommigen verhuisden zelfs, binnen één mensenleven, tot vijfmaal toe ! Zo loopt de voorouderreeks Vander Meersch over Ruiselede, Aalter, Lotenhulle, Poesele, Hansbeke, Maldegem en Ruiselede naar Nevele. De levensweg van de Vande Graveeles leidt ons over Oeselgem, Meulebeke, Oostrozebeke, Hansbeke, Meigem en Poesele naar Nevele. De voorouders van Vermeerschke waren dus alles behalve wortelschieters. Dit wijst erop dat zij zeker niet tot de klasse van gegoede landbouwers behoorden die vaak eeuwenlang dezelfde familiale eigendommen uitbaatten of in hetzelfde dorp gesetteld bleven.⁵ Theophiel is integendeel van zeer bescheiden komaf. Zijn voorouders uit de 17de en de 18de eeuw waren alles behalve herenboeren. In het beste geval waren ze *keuterboertjes* met een *koepleske*, maar de meesten waren alleen maar *kortwoonders*, d.w.z. dat ze één deel van een heel bescheiden *tweewoonst* betrokken. Ze bezaten nauwelijks of helemaal geen eigendommen, noch een rijkge vulde spaarkous. Ze hadden alleen hun twee handen en verhuurden zich als losse landarbeider bij grote landbouwers in het dorp of in de streek.

⁵ Zoals de Van Meirhaeghes, een gefortuneerd boerengeslacht dat vanaf de oorsprong omstreeks 1200 tot op het einde van de 18de eeuw grotendeels binnen bakermat Wortegem woonde.

Lichten we uit de stamreeks, als typevoorbeeld, Jacobus Vander Meersch (zie deel IV, Genealogie – A. Stamreeks Vander Meersch, II). Hij was buitenpoorter van de stad Kortrijk en overleed te Ruiselede in 1733. In de overlijdensakte wordt hij omschreven als *ordinarius*, wat betekent dat hij tot het *gewone volk* of de volksklasse behoorde. Na zijn dood wordt een boedelbeschrijving van het sterfhuis opgemaakt, om de erfenis – of wat daarvoor moest doorgaan - tussen de kinderen te verdelen. Daaruit blijkt dat Jacobus een bescheiden hoevetje betrok met zowat 3 ½ hectaren land, waarvan hij 1,3 hectaren in eigendom had. Verder lezen we dat hij “*een woonhuis heeft getimmerd met een bijbehorende koestal*”. Als het inderdaad zo is dat hij een woning van *hout* had opgetrokken, dan moeten wij daaruit besluiten dat dit gezin toch wel zeer bescheiden behuisd was. De eindbalans ziet er ook al niet schitterend uit. De totale geschatte waarde van de onroerende goederen, het vee, het vlas, de graangewassen, het werk en het contant geld, is immers “*gegaen ende gesmolten in de schulden van schaede*”. Er rest een negatief saldo van één pond en acht schellingen ten laste van de weeskinderen.

Ordinarius, *koeioplekje*, houten woning, sterfhuis met schulden, dat zegt genoeg over de sociale status van dit gezin. En daarmee was Jacobus nog de best gesitueerde van de hele stamreeks van Vermeerschkes voorvaders. Jacobus’ zoon Jan Elias moest met amper anderhalve hectare zien rond te komen en van hem en van zijn nakomelingen vonden we geen boedelstaten meer terug. Als er weinig of niets is, hoeft er natuurlijk ook niets verdeeld te worden... En blijkbaar hadden ze evenmin het geld om, zoals Jacobus, de jaarlijkse bijdrage voor het poorterschap van Kortrijk te betalen. Hoewel ze dus door en door doorsnee waren, was er toch iets dat getuigde van enige originaliteit : sommige voornamen die ze hun kinderen gaven. Die kregen niet alleen klassieke doopnamen als Jan, Pieter, Joseph of Maria, Joanna, maar ook minder courante voornamen als Roeland, Joris, Jan Elias, Emmanuel Ludovicus, Marcellin, Leonard, Amelbergha, Emma, Germana, Estella.

Theophiels voorouders uit de 19de eeuw verloren zelfs die laatste morzels eigendom en daalden nog een sport lager van de maatschappelijke ladder af. Zij werden *kortwoonders* die de karige kost verdienden als arbeider, werkmans, werkvrouw, dagloner, thuiswever, spinster, dienstknecht of *domestiek*. Niet één kon de eigen naam schrijven, wegens *ongeleerdheid* of *onkunde*, zoals de aktes telkens vermelden. Zij tekenden de stukken met het klassieke, hanepoterige kruisje. Theophiel zal de allereerste “*geletterde*” worden van een lange reeks analfabeten die deel uitmaakten van het plattelandsproletariaat dat in de loop van de 19de eeuw in een toestand van totale ontreddeuring terechtkwam.

Eeuwenlang was het zo geweest dat de overgrote meerderheid van de buitenmensen in haar levensonderhoud voorzag als landbouwer of landwerkmans én terzelfdertijd als wever of spinster in de familiaal georganiseerde vlas-, spin- en weefindustrie. Ze hadden het niet breed, maar met de bijverdienste uit deze huisweefnijverheid konden ze de eindjes toch aan elkaar spinnen. Deze industrie stortte echter vanaf 1830 in elkaar. De linnenexport verminderde tussen 1837 en 1843 met de helft, aangezien het Engelse textiel de markt overspoelde met betere en vooral goedkopere fabrieksproducten. Anno 1840 woonde 44% van alle spinsters en thuiswevers in West- en Oost-Vlaanderen, waar zij bijna 1/5 van de totale bevolking uitmaakten. De oprukkende crisis bracht dan ook onvermijdelijk werkloosheid en armoede met zich mee.

Omstreeks 1845 werd ook de landbouwproductie ontwricht : de strenge winter van 1844 - 1845 vernietigde een groot deel van de koolzaad- en tarweoogst. Om de nood te lenigen zette men een intensieve aardappelteelt op, maar een parasietziekte vernielde in 1845 in Oost-Vlaanderen 90% van de opbrengst. Dat betekende regelrechte hongersnood. De uitgehongerde en verzwakte bevolking werd gevoelig voor ziektes en bijgevolg ook nog eens geteisterd door de tyfusepidemie van 1846-1848 en de cholera die in 1848-1849 om en bij de 22.000 slachtoffers eiste ... Men sprak toen van de "Vlaamsche ziekte" : een toestand van totale uitputting en ondervoeding met de dood tot gevolg. In zijn dagboek beschrijft Bernard Deneve uit Zomergem, als ooggetuige, de situatie anno 1848 in de streek die ons aanbelangt ⁶:

" De weefnijverheid is alhier geweldig vervallen en de armoede is zeer groot. Er zijn mensen die dood vallen langs de straten want de eetwaren zijn niet kopelijk voor de gewone man. De boeren moeten alles goed bewaken omdat er al zoveel gestolen wordt. Men zegt dat er in Ruiselede en Wingene hele menagien uitgestorven zijn van de honger en van de tyfus. Ook in Knesselare zijn er al boven de vijfhonderd dood, meestal arme mensen en kinderen, in een jaar of twee, drie tijds. Daar wordt veel te weinig uitgedeeld, maar de armbesturen kunnen niet meer volgen. De arme kinderen gaan ook al lang naar school niet meer, maar rapen eikels of trekken spurrie of ander kruid op het veld; er wordt zelfs soep gekookt van raapkolen en b(i)eten en zelfs van boomschors. Daar is al een dag geweest dat er in de kerk van Zomergem elf doodkisten achter malkaer stonden, tot aan het portaal. Men hoort van niets anders als van dood en dieften overal. "

In deze uitzichtloze tijden, toen de Derde Wereld voor een groot stuk in Vlaanderen lag, zagen de ouders van Theophiel Vander Meersch hun beste jaren verloren gaan. In dit Vlaanderen, dat weldra zijn exodus naar Frankrijk, Canada en de Verenigde Staten zal beleven, komt hun zoon Theophiel ter wereld. Hij zal opgroeien in een erg bewogen periode van wildwassende industrialisatie en meedogenloos kapitalisme, van opkomend socialisme en bloedige sociale onlusten. Een periode ook waarin de eeuwenlange beslotenheid van het platteland onherroepelijk wordt opengebroken.

GEBOORTE EN JEUGD VAN EEN RAM

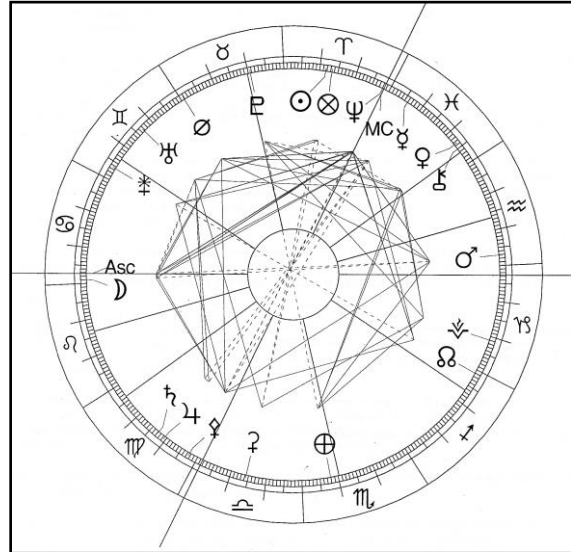
Op 8 april 1862, om 11 uur in de voormiddag, breekt Theophiel Vander Meersch uit de beslotenheid van de moederschoot.⁷ Astrologisch is hij dus een Ram. Aangezien we uit de eerste hand weinig weten over zijn karakter en persoonlijkheid, lieten we een horoscoopberekening maken, die als bijlage gaat en waaruit blijkt dat Theophiel grote, verscheurende tegenstellingen in zich moest zien te verzoenen. Hier beperken we ons tot de algemene karaktereigenschappen van Ram. Kinderen die onder dit teken zijn geboren, zijn vaak moeilijk opvoedbaar. Ze barsten van energie en zijn driftig, impulsief, rusteloos en niet makkelijk in toom te houden. Van kindsbeen af willen ze hun eigen pad gaan, ook al is het misschien het verkeerde; hun zin móeten en zullen ze doordrijven. Rammen worden laat volwassen en hebben enkele harde tikken en hardnekkige tegenstand nodig, voor ze weten dat niet alles in het leven stante pede en volgens hun visie kan geschieden. Hun levensmotto is: *"Ik Ben en Ik Eerst"*. Ram ramt doorheen de muur van de conventies; hij heeft er

⁶ K. VAN ISACKER, Mijn land in de kering, 1830-1980, Deel I en II, Nederlandse Boekhandel, 1978/1983.

⁷ 8 april : ook de geboortedag van koning Albert I en van Gautama Siddhartha alias Boeddha.

volkomen maling aan en stoort zich aan niets of niemand. Hij is voor niemand bang, deinst voor niets terug en gaat resoluut zijn eigen weg.

We zullen zien dat Theophiel inderdaad een heel eigen, eigenzinnige weg is gegaan. Ram is zijn eigen baas, niemands knecht. Op artistiek gebied heeft hij vooral belangstelling voor drama en dans. Ook heeft Ram een hang naar retoriek zoals de politieke agitator, de spreker of de advocaat, of naar werkzaamheden waarbij een zekere suggestieve kracht van belang is zoals bij de politicus of de artiest. Vaak is hij voortrekker en pionier. Onder dit teken treffen we talrijke beroemde musici, toneelspelers en schrijvers aan.

In deze typering herkennen we meteen Vermeerschke als (volks)artiest die de kunst verstaat zijn publiek te bespelen én zelfs de politieke activist die hij was. Heerser van het zonneteken Ram is de vurige planeet Mars, genoemd naar de Romeinse god van oorlog en strijd. Voorwerpen die bij Ram horen zijn wapens en muziekinstrumenten die veel lawaai maken. Plaatsen waar hij zich thuisvoelt zijn de dierentuin en het slagveld. Duitsland, en dan vooral het vroegere, militaristische Pruisen, is het land dat bij hem hoort. Toevallig vormt dit land voor Vermeerschke het hoofdthema van zijn liederen over de Eerste Wereldoorlog. Lichamelijk heeft Ram betrekking op bloed, hoofd en gezicht. Rams weekdag is de *dinsdag*, dag ook waarop Theophiel werd geboren en waarop zijn kerkelijk huwelijk werd ingezegend.

Theophiel zal hoogstens een paar jaar dorpsschool hebben gelopen waar hem een rudimentair basisondericht werd bijgebracht. Lezen, schrijven, rekenen, catechismus.⁸ Gezien zijn latere interesse voor schrijven en taal, was hij wellicht een meer dan middelmatige leerling, maar de kansen om zich verder te ontwikkelen waren onbestaande. Net als zijn leeftijds- en sociale klasseggenoten heeft hij geen kansen, geen zicht op een toekomst, geen perspectief. Al snel zal hij met zijn vader mee optrekken om als *landwerkmán* de kost te helpen verdienen. Hij had de schoolbanken net verlaten toen ook te Nevele de Schoolstrijd uitbrak (1879-1884). Tijdens de liberale regering Frère-Orban werden de gemeenten bij wet verplicht een officiële school op te richten, waarbij het godsdienstonderricht volledig uit het lesrooster verdween. Met die nieuwe *Ongelukswet*, zoals die door de katholieken werd genoemd, wilden de liberalen het lager onderwijs volledig aan de invloed van de clerus onttrekken. Daartegen kwam hardnekkig verzet van de katholieken die in de tegenaanval gingen en nieuwe katholieke scholen oprichtten. Het ideologisch gevecht en de concurrentiestrijd om leerlingen en leerkrachten en om de zogenaamde “*ziel van het kind*”, werd met verbeten fanatisme gevoerd, waarbij geen middel geschuwd werd om de tegenpartij te vloeren. Er leek wel een burgeroorlog te woeden die de dorpen van het dóór en dóór katholieke Vlaamse platteland in twee partijen verscheurde: zij die het vrij, katholiek onderwijs aanhingen en zij die het officieel of staatsonderwijs voorstonden.

⁸ Catechismus : boekje dat een overzicht van de katholieke geloofsleer biedt en waarin, in de vorm van vraag en antwoord, tot diep in de 20ste eeuw geloofsondericht werd gegeven.

In haar roman *Sophie* evoceert de Nevelse schrijfster Virginie Loveling de Schoolstrijd zoals die zich aldaar voltrok. De Schoolstrijd inspireerde ook haar neef, die andere Nevelse auteur Cyriel Buysse, tot het schrijven van *“Een Onbekende Martelaar”* (*Eene herinnering uit den schoolstrijd van 1879*), werk dat hij later herwerkte tot de novelle *“Meester Gevers”*. Buysse's nicht, Leonie Fredericq, werd namelijk in 1879 door de overheid aangesteld als hoofdonderwijzeres in de officiële lagere school van het naburige Aalter. Haar vroegtijdige dood in 1887 zou het gevolg geweest zijn van haar afzetting, na de katholieke verkiezingsoverwinning van 1884. Wij vermelden dit omdat, zoals we verder nog zullen zien, Theophiel contacten zou gehad hebben met deze twee vrijzinnige, Nevelse literatoren. Wellicht werden in deze periode de kiemen gezaaid van zijn politiek bewustzijn – Vlaams en sociaal - dat kort daarna gestalte kreeg in zijn engagement voor het Daensisme.

Over Theophiels Nevelse adolescententijd is ons, via mondelinge overlevering, slechts één anekdote bekend. Wij schrijven 1880 en we gaan op pad tijdens de zeer late of vroege uurtjes waarop wildstropers of pensjagers, bos- en veldwachters mekaar proberen te verschalken. Een dorpsgenoot heeft Vermeerschke bij de plaatselijke veldwachter verklikt als zou ook hij een pensjager zijn. Fielke is echter op de hoogte van dit verraad. Hij weet dat de veldwachter hem nauwlettend in het oog houdt en het geschikte ogenblik afwacht om hem op heterdaad te betrappen en hem een *contraventie* (boete) te lappen. En op een keer is het zo laat ! De politiemans ziet Vermeerschke in de verte door de velden sluipen met een *geweer* in de hand. Na een behoedzame achtervolging roept de champetter : *“Vermeersch, ik heb u te stekken!”*, waarop Fielke met een uitgestreken gezicht vraagt : *“Mag ‘ne mens nu ook al het land niet meer vegen?”* De veldwachter staat voor schut, want het bezwarende geweer blijkt bij nader toezien een doodgewone... bezem te zijn ! Dit sterk verhaal doet natuurlijk de ronde van de dorpsherbergen, tot groot vermaak van de aanwezigen die het wat fijn vinden als *“de arm der wet”* belachelijk gemaakt wordt. Uit deze anekdote komt Theophiel reeds naar voor als een man die, ook in de loop van zijn verdere leven, het gezag en haar vertegenwoordigers met een gezonde dosis spot zal benaderen. De gevestigde normen laat hij voor de brave burgers, hijzelf zal volgens zijn eigen regels leven.

Een konijntje strikken, een haasje schieten, vandaag de dag lijken dit vrij onschuldige vergripen. Dat stropen toentertijd toch wel een risicovolle onderneming was, wordt bewezen door de talrijke confrontaties met dodelijke afloop, niet alleen tussen stropers en politie, maar vooral tussen pensjagers en de jachtwachters van de plaatselijke adellijke heren. Zo werd in het naburige Bellem in 1912 een twintigjarige pensjager doodgeschoten door een jachtwachter en in 1890 werd aldaar ook een stroper door de boswachter dodelijk verwond. En een beschonken *“garde-chasse”* schoot bij de *Kranepoel* te Aalter ook al een kind dood, dat zich onrechtmatig vis had toegeëigend.⁹ Naast het lijfsgevaar waren er ook de eventuele sociale gevolgen, wanneer men op stroperij werd betrapt. Vermeerschkes beroemde dorps- en generatiegenoot, Cyriel Buysse, heeft het daar o.m. over in zijn beroemde theaterstuk *“Het Gezin Van Paemel”*. Daarin beschrijft hij de machteloosheid van de kleine boer die overgeleverd is aan de willekeurige almacht van *Mijnheer den Baron*. Cordulle, de dochter van boer Van Paemel, heeft verkering met de pensjager Masco, die op geregelde tijden een illegaal gevangen konijntje levert aan zijn toekomstige schoonvader. Boer Van Paemel staat erg weigerachtig tegenover deze kadeautjes en is helemaal niet gediend van Masco's bezoekjes. Hij wil niet met de stroper gecompromitteerd worden, want hij vreest de

⁹ R. Baeckelandt, *Land van de Woestijne*, nr. 2, 2004, pag. 32.

WERKMAN EN LIEDJESZANGER

Het eerste spoor van Vermeerschke als marktzanger vonden we in het naburige Aalter. Op 19 juni 1897 – Theophiel is dan 35 jaar oud - werd aldaar Oscar Hellebaut vermoord bij een banale caféruzie in de buurt van het station.¹⁰ Enkele boerenzonen hadden het muziekinstrument waarmee Hellebaut in de fanfare speelde beschadigd en tijdens het daarop volgend handgemeen werd hij met een mes dodelijk verwond. Dit veroorzaakte grote beroering in de gemeente en bij de reconstructie waren verscheidene politiemannen nodig om de orde te handhaven. De zondag na de moord verschenen de broers Buysse, die bij de dodelijke vechtpartij betrokken waren, in de hoogmis en trotseerden arrogant de volkwoede. Kort na de hoogmis dook een liedjeszanger op die reeds een lied over de tragische gebeurtenis had geschreven. Deze marktzanger wordt in de bronnen niet bij naam genoemd, maar het gaat hier ongetwijfeld om Vermeerschke. Aalter was immers gedurende zijn hele loopbaan een vaste stek op zijn tournee en tijdens de negentiger jaren was hij ook voor langere periodes te Aalter gedomicilieerd, waar hij als landarbeider bij de boeren werkte. Uit vrees dat de gemoederen nog meer verhit zouden raken, trad de politie doortastend op, maakte een einde aan het optreden van de zanger en verplichtte hem meteen de gemeente te verlaten. Dit voorval werd vermeld in de krant *“La Flandre Libérale”* die op 23 juni 1897 schreef: *“Un ‘liedjeszanger’ qui aurait fait de plaintes sur l’ évènement a été chassé du territoire de la commune”*. Het zou niet de laatste keer zijn dat Vermeerschke in aanvaring kwam met “het wettelijk gezag”. Het is duidelijk dat het hier om een klassiek *moordlied* ging, waarvan de tekst jammer genoeg verloren ging.

Wat bracht Vermeerschke ertoe om liedjes- of marktzanger te worden? Werd hij aangestoken door liedjeszangers die hij her en der aan het werk zag? Had hij een goede stem? Voelde hij de drang om het publiek zijn boodschap te verkondigen? Misschien zag hij ooit Karel Waeri (1842-1898) bezig op een van diens tours-de-chant? Deze bekende Gentse

volkszanger, die later door Walter De Buck uit de vergetelheid werd gehaald, had immers school gelopen in het naburige Aalter, waar zijn vader leermeester was in een fabrieksschool waar de dorpelingen konden leren weven.¹¹ Hoe en waar Theophiel zich die taal- en schrijfvaardigheid eigen maakte, weten we niet precies. Een autodidact was hij zeker. De familieoverlevering vertelt ons wel dat hij contacten had met auteur Cyriel Buysse (1859-1932) die in zijn literaire werken talloze, op Nevelse dorpsfiguren geïnspireerde personages opvoerde en als geen ander de precare levensomstandigheden en de mentaliteit van de toenmalige plattelandsbevolking wist te schetsen. Ook met de tante van Buysse, de schrijfster Virginie Loveling, onderhield hij vriendschappelijke relaties (zie foto).¹² Wellicht hebben zij in hem het dichtsterk vuurtje aangewakkerd. Met Virginie Loveling (1836-1925) bleef Theophiel in contact, ook nadat ze

¹⁰ P. LAROY, Messentrekkerij te Aalter in 1897, de moord op Oscar Hellebaut, Land van de Woestijne, 26ste jaargang, nr. 1, 2003, p. 11-20.

¹¹ T. BRUYNEEL, Historische situering en analyse van politieke aspecten in het oeuvre van de 19de- eeuwse Gentse volkszanger Karel Waeri; e-thesis. Walter De Buck maakte een (stand)beeldhouwwerk van Karel Waeri dat nu bij Sint-Jacobs in Gent staat.

¹² Pauline Loveling, zuster van Virginie, was de moeder van Cyriel Buysse.

beiden hun geboortedorp Nevele verlaten hadden.¹³ Zij ging in Gent wonen, hij in Ruiselede en later in Kanegem. Melanietje Christiaens, Vermeerschkes echtgenote, vertelde jaren na het overlijden van haar man nog altijd met een onmiskenbaar vleugje jaloezie in de stem, dat Virginie en Fielke mekaar brieven schreven in dicht- of versvorm. Het zou best wel eens kunnen dat Theophiel bij gelegenheid een bezoek bracht aan Mevrouw Loveling, toen hij in Gent was om er zijn liedjes te laten drukken. Wat verbond deze vrijzinnige en gecultiveerde dame uit de burgerij met die 26 jaar jongere marktzanger wiens enige literaire salon de dorpskroeg en het marktplaats was? Had hun gemeenschappelijke interesse voor taal en de “*sociale kwestie*” hen bij elkaar gebracht? Het blijft hoe dan ook een merkwaardige zaak die we niet helemaal konden ophelderen.

Bij het overlijden van zijn vader in 1892, woont Theophiel als dertigjarige *jonkman* nog steeds te Nevele. Het lijkt erop alsof hij, door het verlies van zijn vader, ook zijn thuisbasis verliest. Als *landwerker*, *werkman* en *dienstknecht* zoekt hij, typerend voor ongehuwde landarbeiders, in een voortdurende pendelbeweging, werk in de omliggende dorpen. In de Nevelse Bevolkingsregisters kunnen we zijn zwerftocht volgen doorheen de negentiger jaren van de 19de eeuw. Begin februari 1892 woont hij te Nevele. Korte tijd later wordt hij te Meigem gesignaleerd en in september van datzelfde jaar is hij weer te Nevele gedomicilieerd, meer bepaald op de hoeve van boer Karel Van Steenkiste op het gehucht Kerrebroek. In mei 1893 verhuist hij naar Aalter, waar hij tweeëneenhalf jaar verblijft. In december 1895 duikt hij weer te Nevele op. Niet voor lang echter, want in april 1896 richt hij zijn schreden nogmaals Aalterwaarts. Twee maanden later keert hij naar zijn geboortedorp terug en blijft er tweeëneenhalf jaar wonen. In december 1898 vertrekt hij tenslotte definitief naar Ruiselede, waar hij anderhalve maand later huwde met de vrouw die hij al jaren kende.

Kleinzoon Joseph Van der Meersch vertelde me volgende anekdote die zich wellicht in deze periode situeert. Toen Theophiel op een avond op café een borrel ging drinken, kwam het tot een dispuut met drie drinkebroers. Het dreigde tot een handgemeen te komen. Niet dat Theophiel een bange wezel was, maar tegen drie samenspannende tegenstanders zag hij zich toch niet opgewassen. In die dagen was een mes snel getrokken... Hij kon ontkomen en verstopte zich in een natuurlijke waterput met veel lis en riet. Met alleen zijn hoofd boven water, wachtte hij tussen de planten stilletjes af tot zijn belagers afdropen. Druipen deed hij zelf alleszins ook.

GROENE SOCIALIST

Zoals honderdduizenden lotgenoten leidde Theophiel Vander Meersch als jongvolwassene het perspectiefloze bestaan van losse, thuisloze landarbeider. Ongetwijfeld hoorde hij over de socialisten die de lotsverbetering van de kleine man hoog in het rode vaandel voerden. Maar die *rooien*, waren dat geen *goddelozen* en *schismatieken* en was hij hier op den boerenbuiten niet opgevoed in *de vreze Gods*? Maar dan was er ook nog die gloednieuwe politieke beweging en partij van pastoor Daens die de situatie van het plattelandsproletariaat wilde verbeteren : de Christene Volkspartij van de christen-democraten. Vermeerschke voelde affiniteit met die partij die christelijk geïnspireerd was, de sociale kwestie ernstig nam én opkwam voor de erkenning van de Vlaamse taal die hem zo nauw aan het hart lag.

¹³ Virginie Loveling schreef poëzie, kinderboeken, essays, novellen en romans, o.a. *Sophie* (1884) en *Een revolverschot* (1911). Haar oorlogsdagboek van de Eerste Wereldoorlog werd in 1999 integraal uitgegeven.

Strijdlid der Democraten

Een volk is opgekomen,
nu sedert korten tijd,
dat moedig zonder schroomen,
voor boer en werkmán strijdt,
vooruit O dappere Vlamen,
wij volgen uwe baan,
wij zullen ons nooit schamen,
aan uwe zij te staan.
Zij zullen ons niet temmen,
zoolang de groene vaán,
der Christen Democraten
In Vlaanderen zal bestaan.

In 1893 richtte Pieter Daens (1842-1918), drukker, uitgever en journalist te Aalst, de Christene Volkspartij op, waarin hij de progressieve katholieken wou verenigen. Groen was de kleur van hun vlag.¹⁴ Zijn broer, priester Adolf Daens (1839-1907, zie foto), schreef het politieke programma waarin de sociale leer van de pauselijke encycliciek *Rerum Novarum* (1891) concreet gestalte kreeg. Dat programma omvatte o.m. hervormingen in het sociale stelsel, zoals de beperking van de arbeidsduur, de regeling van de vrouwenarbeid, de afschaffing van de kinderarbeid, de verbetering van de penibele woon- en werkomstandigheden en de pensioenregeling. Ook de afschaffing van de legerdienst, de Vlaamse kwestie en de herwaardering van de landbouwnijverheid waren programmapunten.

Waar het socialisme zich vooral richtte op de fabrieksarbeiders in de geïndustrialiseerde steden, richtte het Daensisme zich vooral op de wantoestanden op het platteland. De daensisten kwamen op voor de belangen van de boeren, de kleine middenstanders en de kleine burgerij en vooral ook van de massa land- en seizoenarbeiders, de zogenaamde *trimards* of *fransmans* die maandenlang van huis waren om in Frankrijk te gaan werken. Naast de liberale, socialistische en conservatief-katholieke partij, werd de *christene democratie* of het Daensisme een belangrijke nieuwe stroming, die omwille van haar vooruitstrevende ideeën op felle tegenkanting stuitte van de kerk en de conservatieve burgerij. De kerkelijke overheid zette inspirator priester Daens fel onder druk en maakte hem het leven onmogelijk. Men verbood hem nog langer in het openbaar de eucharistie op te dragen. Hij werd in Rome op het pauselijk matje geroepen en kreeg verbod zijn priesterambt nog verder uit te oefenen. Ook de propagandisten van de Daensisme werden bedreigd met broodroof, uitsluiting en tegenkanting. Van op de preekstoel werd gebanliksemd tegen die *groene socialisten*, die zich achter de groene vlag geschaard hadden. Wie voor hen stemde, bedreef een doodzonde, wie hun bladen las dreigde ontslagen te worden...

¹⁴ Die groene kleur vinden we vandaag nog terug bij het Algemeen Christelijk Werknemersverbond, de CM enz.

De Groene Vlag

Gegroet, O groene vlag !
gegroet, o werkersvaan !
gezegend zij de dag,
als g'ons zult vorengaen:
wanneer wij zullen vragen,
ons recht en broodgewin,
en voor onz' oude dagen,
een steun voor 't huisgezin.

Schaart u onder ons vaandel,
verwerpt het slavenjuk,
wordt allen Demokraten,
als lafaards niet gebukt !
vereenigen wij ons krachten,
dan zijn wij vrij en sterk,
om 't onrecht te versmachten,
en loonen voor ons werk.

Eén van de meest radicale daensistische politici was Hector Plancquaert (zie foto). Hij werd in 1863 te Wortegem geboren als zoon van Marcellin Julien Plancquaert en Euphemie Van Merhaeghe. Zijn vader, een sociaal bewogen geneesheer, was er burgemeester. Volgens de overlevering was "*Peetje Plancquaert*" een klein manneke dat gezeten op een wit paardje zijn patiënten bezocht in zeventien dorpen. Zoon Hector, de vlaamsgezinde, sociaal bewogen advocaat, politicus, journalist en letterkundige uit de betere burgerij van Wortegem, vestigde zich naderhand te Zomergem, waar hij een tijdlang een cichoreifabriek beheerde. Hij was politiek zeer actief in het arrondissement Gent en doorkruiste het platteland om in de dorpen politieke meetings te houden. Voor de provinciale verkiezingen van 1898 was Plancquaert kandidaat voor het kanton Nevele.

Het jaar voordien had hij te Nevele een propagandameeting gehouden en werfde er twee activisten die, met het oog op de verkiezingen van 1898 en 1902, de christen-democratische boodschap zouden uitdragen : een kleine zelfstandige en een landwerkmán. De eerste was timmerman en meubelmaker Leon 't Kindt (°1868), die ook voorzitter was van de Nevelse toneelmaatschappij "*Moedertael en Broedermin*". De tweede "*groene socialist*" was landarbeider en marktzanger Theophiel Vander Meersch ! De twee plaatselijke, daensistische propagandisten hadden respectievelijk als toneelspeler en als liedjeszanger, veel ervaring om voor een publiek op te treden en het volk met allerlei retorische truucs te bespelen. Zou Theophiel ook actief geweest zijn in de toneelgroep van zijn politieke strijdmakker, die in 1891 met het blijspel "*In den Zwarten Beer*" een groot succes had geogst? Dat ze allebei gekende en populaire dorpsfiguren waren is duidelijk.

Het daensistische blad *De Werkman* had in Nevele slechts één enkel abonnement. *Het Recht*, het blad van Plancquaert, telde te Nevele amper vijf abonnees. Twee daarvan zullen ongetwijfeld 't Kindt en Vermeerschke geweest zijn. We zegden reeds hoe riskant het was om het blad van de daensisten te lezen. Hoeveel moeilijker moet het dan geweest zijn om zich open en bloot te engageren voor de verketterde daensistische partij. Daarvoor moet men niet alleen rotsvast van de goede zaak overtuigd zijn, maar vooral ook *guts* hebben en de moed om de gezagsdragers en de door hen opgehitste vijandige publieke opinie te trotseren. In de veilige anonimiteit van het stemhokje sympathiseren is één zaak, openlijk politiek engagement is van een heel andere orde. De namen van beide groene wapenbroeders vinden we ook terug als daensistisch geëngageerden die de kandidatenlijst voor de verkiezingen van 22 mei 1898 hadden onderschreven. Op de verkiezingsdag publiceerde de conservatieve, katholieke *Gazette van Deinze* een lijst met de 78 namen van ondertekenaars, waaronder die van *Leon 't Kindt, meubelmaker, Nevele*, en van *Theofiel Vandermeersch, werkman, Nevele*.¹⁵ De publicatie van dergelijke naamlijst was totaal ongebruikelijk en men deed dat enkel om de daensisten te intimideren. De meeste ondertekenaars op deze lijst waren afkomstig van Deinze (34) en de randgemeenten Sint-Martens-Latem (15), Petegem (14) en Astene (8). Verder waren er nog drie ondertekenaars uit Meigem, één uit Nazareth, één uit Lovendegem en twee uit Nevele : 't Kindt en Vermeerschke.¹⁶

Begin 1896 hield Hector Planquaert een meeting in Deinze. Daar kwam heel veel volk op af om de bevlogen en gepassioneerde spreker bezig te horen. Plancquaert sprak ook op 10 oktober 1897 te Petegem-Deinze over het daensistisch verkiezingsprogramma : minimum dagloon, de kwestie van de legerdienst, einde van de kolonisatie van Congo, pensioen voor oude en gebrekkige werklieden, reglementering van de pachten en snoeien of afschaffen van de bezoldiging van de Graaf van Vlaanderen (de koninklijke prins). Op 6 maart 1889 hielden de Planquaertisten ook een meeting in Wontergem. Het ligt voor de hand dat Vermeerschke op die streekmeetings aanwezig geweest zal zijn, én als daensistisch militant én als liedjeszanger. In zijn roman "*'n Leeuw van Vlaanderen*" (1900) voert Cyriel Buysse als hoofdpersoon *Robert La Croix* op, een christen-democraat die zich bekommert om het lot van de plattelandsbevolking en die naar Hector Plancquaert zou gemodelleerd zijn. Hierna volgt een uittreksel uit die roman die ons een levendig beeld schetst van hoe het er tijdens een politieke meeting aan toe ging.

" Want zij waren aangrijpend, overweldigend, schrikwekkend soms, die populaire meetings die zij te lande gingen houden !... Want de geestelijkheid, almachtig heerschend over een groote meerderheid der gefanatiseerde, Vlaamsche plattelandsbevolking, had het van in 't begin van op den kansel uitgeroepen : 'Oorlog zonder genade tegen die nieuwe, allergevaarlijkste vijanden, tegen die valsche, afvallige christenen, tegen die laffe bondgenoten van liberalen en socialisten, hardnekkige vervolgers van den waren Godsdienst !' En zoo was ieder dorp waar zij verschenen vol met opgehitste vijanden. Haast nergens konden zij een zaal huren om er meeting te houden. Haast altijd werden zij gedwongen in open lucht te spreken."

¹⁵ H. MAES, *De Daensisten te Deinze, Bijdragen tot de Geschiedenis der Stad Deinze en het land aan Leie en Schelde, Kunst- en Oudheidkundige Kring Deinze*, 1967, nr. 34, p. 143-164 (p. 153).

¹⁶ A. JANSSENS, *Sporen van het Daensisme in het Land van Nevele, Het Land van Nevele*, juni 1990, jaargang XXI, aflevering 2, p. 122-127.

Vervolgens schetst Buysse in vijftien meesterlijke bladzijden een politieke meeting die in dorp *Baevel* (Nevele?) plaatsvindt en die compleet uit de hand loopt. De kasteelheer-burgemeester van Baevel heeft de bevolking opgestookt om de propagandisten het spreken te beletten. De sprekers worden overstemd door de schetterende fanfare en het constante boegeroep en gejoel van de massa. De zaak escaleert en er ontstaat een handgemeen dat uitgroeit tot een vechtpartij waarbij gewonden en zelfs doden vallen. Tenslotte worden de “kettters” het dorp uitgejaagd. In die sfeer en in deze omstandigheden stak Vermeerschke dus zijn nek uit en kwam hij openlijk op voor zijn politieke overtuiging. Faut le faire !

Dat er contacten waren tussen de sociaalbewogen en vrijzinnige auteur Cyriel Buysse (zie foto) en daensist en schrijver Plancquaert, wiens toneelstuk *“De Dood van Karel den Goede”* in 1889 met de *“Driejaarlijksche Prijs der Nederlandsche Toneelletterkunde”* bekroond werd, staat vast. Daarnet zagen we hoe Plancquaert in het kanton Nevele, geboortedorp en woonplaats van Buysse, de christen-democratische verkiezingslijst aanvoerde. Het lijkt plausibel dat de twee plaatselijke daensisten - toneelman 't Kindt en marktzanger Vander Meersch - die ieder op hun manier met *“literatuur”* en taal bezig waren, via hun voorman Plancquaert, met dorpsgenoot Buysse in contact kwamen. Mogelijks heeft Vermeerschke via deze weg ook zijn relatie met Buyssses tante, Virginie Loveling, uitgebouwd.

Op 9 oktober 1898 hielden Hector Plancquaert en priester Adolf Daens een daensistische meeting in Tielt, waar zij werden weggehoond.¹⁷ Vermeerschke zal heel zeker aanwezig geweest zijn bij deze laatste opflakking van het Daensisme in het Tieltse. Bij die verkiezingen van 1898 haalden de katholieken in het kanton Nevele met 4100 stemmen de meer dan absolute meerderheid. De liberalen totaliseerden 850 stemmen en de daensisten (democraten) 500 stemmen. We weten niet of Vermeerschke ook zelf op de verkiezingslijst stond en indien wel, hoeveel stemmen hij binnenrijfde. Hoe dan ook, in datzelfde jaar verhuisde hij definitief van het Oost-Vlaamse Nevele naar het West-Vlaamse Ruiselede, waar hij, voor zover we weten, geen daensistisch propagandawerk meer heeft verricht.

RUISELEDE

Tijdens een van zijn tours-de-chant had Theophiel omstreeks 1886 te Ruiselede kennis gemaakt met Melanie Christiaens. Als *“tapster”* en jonge dochter bediende zij de bierkraan in *“Het Leestje”*, de herberg van haar ouders. Bij haar kwam de vermoeide bard na zijn muzikale en politieke omzwervingen zijn droge keel smeren. Melanie of *Meelke* Christiaens werd te Ruiselede geboren op 26 januari 1861 als dochter van Ferdinand Christiaens en Coleta Claus. Haar vader, Ferdinand Christiaens, te Ruiselede geboren op 11 maart 1821 als zoon van Ivo en Sophie De Zutter, trouwde er op 12 april 1850 met Coleta Claus. Laatstgenoemde werd eveneens te Ruiselede geboren en wel op 10 mei 1820 als dochter van Pieter Joseph Claus en Clara Isabella Van Landuyt. Coleta Claus is op het ogenblik van het huwelijk tien maanden weduwe van Louis Baervoets, die te Ruiselede overleed op 11 juni 1849.

¹⁷ R. VANLANDCHOOT, 170 jaar gemeenteraadsverkiezingen in Tielt, 2000.

Het echtpaar Christiaens-Claus had, naast dochter Melanie, onder meer nog drie zonen: 1. Henri Christiaens (geboren te Ruiselede op 10 december 1853 en aldaar overleden op 6 december 1941, timmerman, gehuwd met Marie-Leonie Verbeke; ouders van Madeleine Christiaens); 2. Constant Christiaens (geboren te Ruiselede op 25 september 1856 en aldaar overleden op 10 juli 1938, metselaar, gehuwd met Francisca Vindevoghel) en 3. Modest Christiaens (geboren te Ruiselede op 13 juni 1865 en overleden te Luigne op 23 september 1937, gehuwd met Julie Verbeke). Vader Ferdinand Christiaens oefende te Ruiselede het vrije beroep van timmerman en wagenmaker uit. Samen met zijn echtgenote baatte hij ook gedurende meer dan dertig jaar de herberg *Het Leestje* uit. Coleta Claus overleed op 60-jarige leeftijd te Ruiselede op 5 augustus 1880. Ferdinand Christiaens was 77 toen hij achttien jaar later te Ruiselede stierf op 7 september 1898.

Gaan we nu terug in de tijd, tot omstreeks het jaar 1886. Er is nog licht in *'t Leestje* en ik heb nog mijn geestrijk slaapmutsje niet op. *"Elk 'ne goe'n avond"*. *"Ook 'ne goe'n avond"*. Achter de toonbank staat Meelke, de jonge bazin van 25 jaar. Ze schenkt me een *dreupelke* in. Ik kom goed gelegen, want men heeft een vierde man nodig voor een spelletje kaart. Er is nochtans een vierde man aanwezig, maar die is niet geïnteresseerd. Ik dan maar. Baas Christiaens is *"mijne maat"* en ik merk al snel dat hij met zijn gedachten niet bij *'t spel* is. Hij houdt één oog op zijn kaarten en één oog op de toog gericht. Daar staat die vierde man. Een vreemde? Of toch niet. Nu herken ik hem! 't Is die *chanteur* die hier met de grote *kirremesse* op de *plaatse* stond te zingen. Ik begrijp meteen de ongerustheid van vader Christiaens, want het is duidelijk dat het tussen Meelke en die rare snuiter hartentroef is. Ze kunnen het niet verbergen. Vader Christiaens moet met lede ogen aanzien hoe zijn huwbare dochter zich gewillig in de kaarten laat kijken door die vrijbuiters. De kleine middenstander en ambachtsman had zich wel wat anders voorgesteld dan een daensistische *straatloper* en een marktzanger, als partij voor zijn huwbare dochter...

Vermeerschke kwam dus niet alleen naar *'t Leestje* (zie foto, nu Poekestraat 19) om er zijn dorst te lessen, maar evenzeer om Meelke Christiaens zijn romances in het oor te fluisteren. Dit intieme gefluister resulteerde in de geboorte van een dochter die op 7 juni 1887 door vroedvrouw Mathilde Carette ter wereld werd geholpen: Estella Maria. Maar Theophiel was nu eenmaal niet de spreekwoordelijke schoenlapper en bleef dus niet bij zijn *"Leestje"*. Het zou nog jaren duren

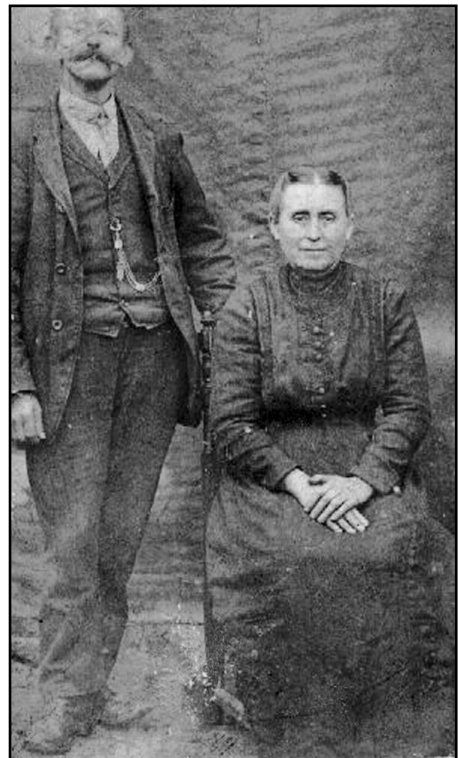
vooraleer hun menselijke, al te menselijke liefde door de wetten van Kerk en Staat werd bekrachtigd. Het intiem gefluister ging onverminderd door, getrouwd of niet getrouwd.

Met telkens vijf jaar tussentijd schonk Meelke hem nog twee kinderen: Irma Germana in 1892 en Odilon Maurice in 1897 (zie verder). Vond Vermeerschke het nog te vroeg om een nest te bouwen dat wel eens zijn kooi kon worden? Of had hij zonder de waard gerekend, in dit geval die van 't Leestje, die heel zeker niet enthousiast was omtrent de partnerkeuze van zijn dochter. Had Meelkes vader zijn veto gesteld tegen het huwelijk? Dat zou wel eens kunnen, want geen vijf maanden na de dood van vader Ferdinand Christiaens, traden Meelke en Theophiel dan toch nog in het huwelijk. Had de dood de laatste hindernis uit de weg geruimd? Eindelijk was de kust vrij en kon hun huwelijksbootje van wal steken. Op 20 december 1898 verhuisde Vermeerschke van Nevele naar Ruiselede en op 8 februari 1899 werden ze in de echt verbonden. Theophiel en Melanie zijn dan respectievelijk 37 en 38 jaar oud. De drie kinderen, die de familienaam van hun moeder - Christiaens - droegen, werden door Theophiel erkend en gewettigd en kregen de naam Vander Meersch. Hun huwelijk werd bezegeld met nog een vierde en laatste kind, Jerome, geboren te Ruiselede in 't jaar 1900.

We bezitten een foto van het echtpaar die kort na hun huwelijk - omstreeks het jaar 1900 - genomen werd [zie foto]. Misschien werd deze foto wel genomen door de Ledebergse fotograaf De Smedt die op geregelde tijden het dorp aandeed. Ook deze gebeurtenis vormde het onderwerp van het liedje van **De Portrettrekker**, waarvan de tekst grotendeels verloren ging:

*“Hoort gij nooit van hem spreken,
Hij is overal gekend,
Desmet is in uw streken,
Van Ledeberg bij Gent,
't Is voor elk een occasie,
en profiteert ervan,
't Is een recommandatie,
Hoe schoon hij trekken kan.”*

Duiken we zelf onder het zwarte doek en kijken we door de lens van het fototoestel naar de twee figuranten. Meelke Christiaens, zittend op een stoel, van kin tot voeten gehuld in een zwart kleed, de handen berustend in de schoot, op de lippen een vage glimlach. Geen enkel juweel – geen oorbellen, geen halsketting, geen ringen, geen sierspeld – tilt haar uit haar so(m)bere gelatenheid op. Rechts van haar staat Theophiel. Klein van was, mager, beenderig, pezig. Zijn linkerhand rust op de rugleuning van de stoel. Hij is gekleed in een afgedragen, driedelig pak, wit hemd met boord en das. Over zijn buik hangt, als enig sieraad, de ketting van zijn zakhorloge. Uit heel zijn houding spreekt een zelfzekere, trotse nonchalance die fel contrasteert met zijn erg doordeweekse kleren: het rechterbeen vooruitgeschoven, de rechtervoet haaks op de linker, zijn bovenlijf en hoofd achterover geneigd. Onder de stevige knevel, de strak gesloten mond en de vooruitstekende en gespannen kin, opgetrokken wenkbrauwen en de

oogleden op een kiertje, vanuit de hoogte neerkijkend in de lens. Hij lijkt iets tussen de lippen te houden; een sigaartje? Al deze elementen schilderen een zelfbewuste, ietwat misprijzende uitdrukking op zijn gezicht. Het achterover geneigd hoofd en de bijna dichtgeknepen ogen kunnen echter ook veroorzaakt zijn door zijn “*slecht zicht*”. Vermeerschke leed toen blijkbaar al aan een oogaandoening die in de loop der jaren zou verergeren. Die “*slechte ogen*” werden door zijn dochters geërfd. In een brief van 12 juni 1963 schrijft Germana vanuit Delhi, Ontario, Canada, aan haar zuster Estella Maria te Kanegem, in een aandoenlijk Vlaams-Engels: “*Wij hebben uwen brief goed ontvangen en vernemen dat alles nog goed is met u, maar dat gij zo goed niet meer ziet. Ewel, met mij is het ook alzo, want ik was in het hospital en ik heb er 17 dagen in geweest. Ik heb een operatie gehad aan mijn left (linker) oog. Nu moet ik eenen bril dragen met dikke glas en als die nog goed gaan komen, ewel wij haf te wacht af (we have to wait)*”. En later schrijft ze “*Ik ben nu ook geopereerd aan mijn ander oog*”. Op 24.11.1966 meldt ze: “*Ik zie veel af met mijne ogen*” en in 1972: “*Ik kan niet te veel schrijven want mijne oogen zijn niet al te goed*”.

Theophiel, Melanie en de vier kinderen vestigen zich te Ruselede, achtereenvolgens in de Poekestraat 48, de Verloovestraat 15 en de Oude Tieltstraat 22, dit is het hoekhuis met de Kruiswegestraat, rechtover de Kruislinde en 't *Fabriekske*, de vroegere gemeentelijke weefschool. [Foto: kruispunt Oude Tieltstraat en Kruiswegestraat; Vermeerschke woonde in het linker hoekhuis].

Het gezin Vander Meersch - Christiaens was als volgt samengesteld. Merk op dat niet één van de kinderen in de omgang de eerste doopnaam gebruikte :

1. Estella Maria Vander Meersch, geboren te Ruselede op 7 juni 1887 en overleden te Tielt op 5 november 1978. Zij huwde te Ruselede op 1 april 1912 met August Meirhaeghe uit Kanegem. Theophiel trad op als huwelijksgetuige. Het echtpaar vestigde zich met hun kroostrijk gezin van tien kinderen op de Westhoek te Kanegem. Zij zijn de grootouders van de auteur dezes. [Zie verder Deel IV Genealogie].
2. Irma Germana Vander Meersch, geboren te Ruselede op 15 september 1892 en overleden in Delhi, Canada, in 1979. Zij huwde op 18 april 1917 te Ruselede met Henri Van Laecke uit Lotenhulle. Ook bij dit huwelijk was Vermeerschke getuige. Het echtpaar emigreerde in 1925 naar Canada. [Foto : van L naar R : Estella Maria, Germana en Odilon Vander Meersch en Zulma De Riviere in de jaren 1960].

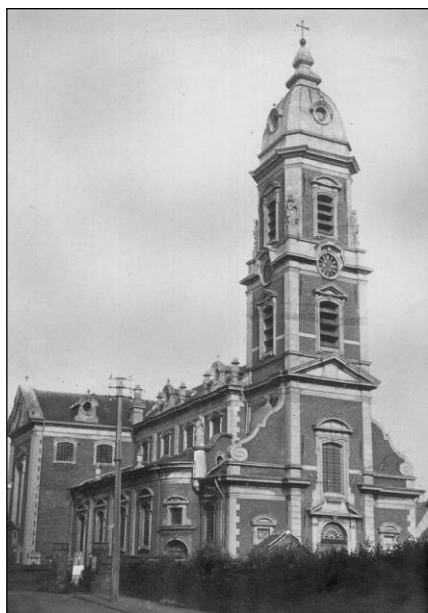
3. Odilon Maurice Vander Meersch, geboren te Ruiselede op 5 oktober 1897 en overleden in Dresden, Canada, in 1977. Hij huwde te Ruiselede op 25 januari 1923 met Zulma De Riviere uit Ruiselede. Ook dit echtpaar emigreerde in 1925 naar Canada. [Zie verder Deel IV Genealogie].
4. Amatus Jerome Van der Meersch, geboren te Ruiselede 19 augustus 1900 en overleden te Gent op 13 juni 1983. Hij huwde te Ruiselede in 1930 met Germana Yvonne De Riviere, die vijf jaar later te Ruiselede overleed in 1935. Jerome hertrouwde te Ruiselede in 1938 met Maria Van Oost. [Zie verder Deel IV Genealogie].

In een kranteninterview vertelde Jerome, die duidelijk een aardje naar zijn avontuurlijk vaartje had, een en ander dat een treffend beeld schetst van de sociale omstandigheden waarin hij opgroeide. Hoe hij één van de knapste leerlingen van de klas was, maar toch al op 11-jarige leeftijd als “*koewachter*” aan de slag moest. Lange werkdagen van 5 uur ’s morgens tot 8 uur ’s avonds waarmee hij 5 frank per... maand verdiende, met een bonus van 10 centiemen voor werken op zondag. Hoe hij tijdens de Eerste Wereldoorlog als 16-jarige opgeëist werd om voor de Duitsers te werken : bossen rooien, terreinen effenen voor de aanleg van vliegvelden, barakken en paardenstallen timmeren. Hoe hij na de oorlog als seizoenarbeider naar Frankrijk trok om er in de steenbakkerijen en de ijzermijnen te werken en hoe hij bij zijn thuiskomst zijn ouders 2000 frank kon schenken, wat een onbeschrijflijke vreugde teweegbracht, omdat zij nog nooit zoveel geld bij elkaar hadden gezien. Hoe hij zijn broer Odilon en zijn zuster Germana achterna voer naar Canada om er des zomers te labeuren in de tabaksplantages. Hoe hij er in de winter, in de voetsporen van zijn vader, als liedjeszanger met zijn accordeon kroegentochten ondernam. Een auto-ongeval maakte tenslotte een einde aan zijn Canadees avontuur. Terug in België, verdiende hij de kost in de duistere hitte van de koolmijnen, in de vrieskou van de pekelfabriek en later als bouwvakker, ijzervlechter en handlanger.

Om in het onderhoud van zijn gezin te voorzien gaat Theophiel Vander Meersch als landwerkmans in *daghuur* bij de boeren werken. Ook trekt hij naar Wallonië als seizoenarbeider. Zo was hij op een dag aan ’t werk in Chimay, toen hij ergens in de velden iemand hoorde zingen. Hij ging op het geluid af en de zanger bleek... zijn zoon Odilon te zijn die aldaar eveneens bij de boeren aan de slag was ! Meelke verdient een centje bij door te *spellewerken* (kantklossen).

Vermeerschke was er echter van overtuigd dat hij niet op de wereld was gezet om zich heelder dagen met zijn gat omhoog en zijn neus in de grond een rechte voor door het leven te wroeten. Hij bleef die rare vogel, die trekvogel die wou zingen zoals hij gebekt was. Hij wisselde het werken als dagloner af met zijn tournees naar de kermissen en markten in de dorpen uit de streek en bezong de kleine plaatselijke en de grote wereldgebeurtenissen. De verkoop van de liedblaadjes was een welgekomen bijverdienste. In 1914 brak *Den Grooten Oorlog* met *Den Duit(s)* los en dat werd een bron van grote inspiratie voor de oude pacifistische daensist. Hier verwijzen we naar Deel III waarin we een beeld schetsen van Theophiel Vander Meersch als marktzanger.

KANEDEM

Op 10 november 1920 verhuizen Fielke en Meelke van Ruiselede naar Kanegem, waar ze zich vestigen op de Westhoek (sectie C, nr. 112). Twee handgeschreven teksten uit 1923 – hij is dan 61 jaar oud - getuigen ervan dat hij als liedjeszanger actief bleef tot aan zijn dood. Eén van die teksten is *“Ik ken een Lied”*, een weemoedige ballade die hij zo vaak zong, en waarvan iedereen in de familie dacht dat ze van hem was, ten onrechte. Het lied werd geschreven door dichter en componist Gentil Antheunis en getoonzet door componist Willem De Mol (1846-1874).¹⁸ Antheunis was gehuwd met Maria, dochter van Hendrik Conscience.¹⁹ Hij verwierf bekendheid met zijn liedjesteksten, o.a. met *“Ik ken een Lied”* (1871) en met *“Naar Wijd en Zijd”* (1905), waarvan de melodie ook door Vermeerschke gebruikt werd om zijn eigen teksten te zingen.

Vermeerschkes versie van *“Ik ken een lied”* verschilt nogal wat van het origineel: het telt slechts drie i.p.v. vier strofen en wijkt ook af qua spelling. [Zie verder volgende blz : handschrift]. Waarom zong hij het zo vaak? Blijkbaar herkende hij zich in de weemoed en het heimwee dat het lied ademt.

Foto : Melanie Christiaens tussen haar dochters, L : Germana en R : Estella Maria Vander Meersch, in de sneeuw.

*Ik ken een lied van zoete min
Ik ken een lied van melodij
Men zong het in mijn huisgezin
Dien tijd is lang voorbij
Nu zingt het niemand, niemand meer,
Deez oude arme man
Geen vrouw kust mij de traanen af
Dien 'k niet weerhouden kan,
Geen kind zingt 't liedje van voorheen
'k Ben oud en gansch alleen (bis)*

¹⁸ W. De Mol, “Ik ken een lied” : <https://www.youtube.com/watch?v=XKA7pgQkWKQ>

¹⁹ Gentiel Antheunis, 1840-1907, dichter, leraar, vrederechter o.m. in Oostrozebeke, Torhout, Brussel.

Een Lied

Ik ken een lied die 't best behoort
 Ik ken een vol melodij
 Ik heb het reeds als kind gevoeld
 Dien tijd is lang voorbij
 Mijn moeder zong het bij de wieg
 Van haren eerste zoon
 Het klankt zoo lief in haren mond
 Twee heimlijk zaakt en schoon
 O! moeder zong, moeder lied
 Mijn hart verliest u niet, Fielke

2

Ik ken een lied die thans behoort
 Ik ken een lied van melodij
 Ik heb het in mijn jeugd gevoeld
 Dien tijd is lang voorbij
 De zong het ook die blonde meag
 Die eerst mijn liefste woon

Langs rijke veld en groen loof
 Bij lente luekt en kon
 O! jeugd en liefde introoent al
 Hoe snel vervelkt vergaan Fielke

3

Ik ken een lied van zoete min
 Ik ken een lied van melodij
 Men zong het in mijn huisgesin
 Dien tijd is lang voorbij
 Nu ring het niemand, niemand meer
 Geet oude arme man
 Geen vrouw kust mij de tranen af
 Dien kniet, weerhouden kan
 Geen kind singt, lieze van voorheen
 Ik ben out en gansch alleen, Fielke

Geenym 2 d 1925
 Fielke

Was het de lotsbestemming van een straatzanger dat hij niet in een bed zou sterven? Het werd middag, 12 juni 1925, en Fielke verscheen niet aan tafel voor het noenmaal. Meelke werd ongerust en ging op zoek. Rond 13 u vond men hem op de akker achter de boerderij van François Bral, waar hij bieten aan het "zetten" was. Hij was reeds overleden. Hartinfarct? Hersentrombose? In zijn vestzak vond men de eerste regels van een nieuw lied. Die had hij genoteerd op de keerzijde van een uitvouwbare toeristische "accordeon" van ansichtkaarten met steden en dorpjes langs de Rijn. Het was de aanzet van een *in memoriam* voor zijn vriend meester Van Houtteghem - meester "Buik" - de dorpsonderwijzer die anderhalf jaar eerder overleden was : *"Hij is niet meer de brave man; hij is niet meer zoals weleer..."* Op die manier was Fielke begonnen aan zijn eigen afscheidslied.

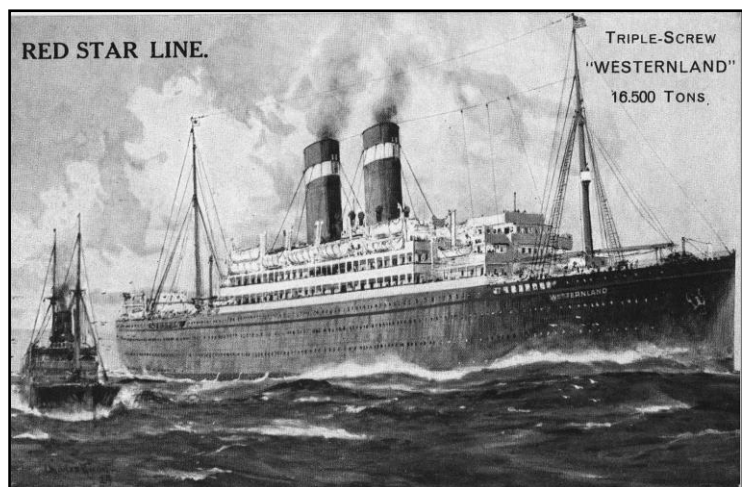
Diezelfde middag was één van zijn kleinzonen, de toen 12-jarige Maurice Meirhaeghe, de koeien aan 't wachten bij een rijke Kanegemse boer op de Westhoek, toen hij de "eindeklokke" hoorde luiden. Dat betekende dat er een Kanegemnaar was gestorven. Ook de boerin hoorde de doodsklok luiden en concludeerde *"dat de overledene maar 'nen armen is..."* Aan het luiden van de klokken kon men immers horen of de overledene al dan niet tot de dorpsnotabelen behoorde. Men werd toen immers nog volgens zijn stand en status uitgeluid. Van een rijke zei men *"'t is een met een ziele die gestorven is"*; de gewone mensen hadden blijkbaar geen ziel... Het nieuws van Vermeerschkes dood verspreidde zich over het dorp en het koewachttertje vernam dat de overledene zijn grootvader was. Hij liet zijn kudde in de steek en wilde meteen naar huis. De protesterende boerin beet hij nog snel toe *"dat de rijken maar zelf hun koeien moeten wachten !"* Zestig jaar later vertelt de ondertussen bejaarde kleinzoon me deze anekdote en zijn gemoed en zijn ogen schieten vol. Hij is de vernederende woorden van de boerin nog niet vergeten. De overlijdensaangifte werd gedaan door schoonzoon August Meirhaeghe.

Theophiel Vander Meersch, landwerkmán en liedjeszanger, werd op 15 juni 1925 te Kanegem begraven in de schaduw van de *Kathedraal van te Lande*. Op de rouwmaaltijd namen 75 genodigden afscheid van hem. De rekening bleef bewaard: “15 Juny 1925 : Cafémaaltijd op de begraving van Th. Vermeersch : 9 koekebrooden, 3 kgr boter, 1 kgr kafé, 1 kgr suikerije (20.60 fr), 1 kgr broodsuiker (3 fr), 7,5 liter melk (8 fr), arbeid (18,75 fr). voldaan : 21.6.1925”. Voor de prijs van een brood anno vandaag kon men in 1925 nog 75 personen laten *koffietafelen*...

In het overlijdensjaar van Theophiel emigreerden twee van zijn kinderen, Germana en Odilon Vander Meersch naar Canada. Ze settelden zich in Delhi, Zuid Ontario, Canada, waar ze hun brood verdienden in de tabaksteelt (Zie verder Deel IV Genealogie). Delhi was het jongste centrum van Vlaamse emigranten en wordt het “Hart van Tabakland” genoemd.

Er zijn weinig families uit West- en Oost-Vlaanderen van wie geen leden emigreerden naar Noord-Amerika (USA en Canada). Dat vele migranten uit het West-Vlaamse Tielt of uit de buurt van Tielt afkomstig waren, is geen toeval. De streek rond Tielt stond immers bekend om zijn hoge emigratiecijfers.²⁰ Tussen 1912 en 1940 kwam één derde van de Belgische emigranten naar Canada uit West-Vlaanderen, en meer dan de helft uit West- en Oost-Vlaanderen. Dé gemeente die zonder meer de spits afbeet was Wingene, een buurgemeente van Tielt en Ruiselede, waar in die dagen soms halve straten naar de USA of Canada uitweken... Ronselaars kwamen naar de dorpsherbergen om de plaastelijke bevolking ervan te overtuigen om de grote oversteek naar de *Nieuwe Wereld* en het *Beloofde Land* te wagen. West-Vlaanderen telde ook hier weer een opvallend groot aantal ronselaars die boottickets verkochten voor de grote scheepsmaatschappijen zoals de *Red Star Line* en de *Cunard Line*. De overtocht Antwerpen – New York duurde 33 tot 45 dagen.

Tussen 1850 tot 1930 emigreerden er om en bij de 150.000 Belgen – Vlamingen en Walen - naar de Verenigde Staten. Ze gingen op zoek naar een beter leven, een betere toekomst. In de Verenigde Staten en Canada was de vraag naar arbeidskrachten hoog, zowel in de landbouw als in de industrie. Dit kaderde in een migratiegolf die in de tweede helft van de 19de eeuw was gestart en aanhield tot eind jaren twintig van de vorige eeuw.

De 19de eeuw met haar sociaal-economische crises, mislukte oogsten, tyfus en cholera-epidemieën, hongersnood en armoede, was één der donkerste uit de Belgische geschiedenis. Door de forse bevolkingsaan groei in Vlaanderen, was het almaar moeilijker om in de agrarische sector de kost te verdienen, zoals dat eeuwen lang gebeurd was. Voor de verpauperde plattelandsbevolking waren er drie mogelijkheden. Sommigen trokken naar de steden om er in de opkomende fabrieksindustrie werk te vinden. Anderen probeerden te overleven door seizoenarbeid te verrichten in Noord-Frankrijk of Wallonië. Nog anderen emigreerden definitief naar de Verenigde Staten of Canada. Een paar decennia na de emigratiegolf naar Noord-Frankrijk (Roubaix) in de tweede helft van de 19de eeuw, kwam er een tweede golf opzetten die duurde van eind 19de eeuw tot omstreeks 1925. Dit keer was niet alleen Frankrijk, maar waren ook de Verenigde Staten van Amerika en Canada het doel. De rijke suikernonkel uit Amerika. De oom die in het *Land van Belofte* fortuin heeft gemaakt en van wie misschien ooit wel geërfd kon worden. Hij wordt opgevoerd in talloze moppen en een hoop theaterkomedies en hij figureert in heel wat Vlaamse familieverhalen. Het familiaal geheugen van de 21ste- eeuwse Vlaming reikt nog net ver genoeg om weet te hebben van bloedverwanten die gedurende de eerste decennia van de 20ste eeuw emigreerden naar Frankrijk, Canada en de USA.

Foto : Melanie Christiaens met kleinzoon Cyriel Meirhaeghe voor het ouderlijk huis in de Oude Tieltstraat te Kanegem ca 1935.

Na de dood van Vermeerschke woonde zijn weduwe nog een tijdlang alleen in het huis waar ze samen met hem gewoond had. Zoals eerder gezegd kreeg ze er bezoek van twee heren die geïnteresseerd waren in Vermeerschkes liedjes. Eén van hen zou de bekende dichter en volkskundige Pol De Mont (1857-1931) geweest zijn.²¹ In een impulsieve opwelling heeft Meelke hen – o ramp ! - al zijn liedblaadjes en -schriftjes meegegeven.

Of was haar geest toen reeds in de war? Toen ze echt dement werd, ging ze inwonen bij haar dochter Estella Maria Vander Meersch en schoonzoon August Meirhaeghe in de Oude Tieltstraat te Kanegem. Haar heldere momenten werden almaar zeldzamer, maar telkens op de radio “*Ik ken een Lied*” gespeeld werd, ontwaakte ze uit haar lethargie en zei: “*Hoor, Vermeerschkes liedje!*” en dan zong zij het mee.

“*Moeder Meelke*” gleed almaar dieper weg in haar schemerige levensavond, waarover talloze anekdotes in de familie de ronde deden. Die hadden alle te maken met haar verder evoluerende dementie en de “*straffe stoten*” die ze daardoor uithaalde. Zo gebeurde het ooit

²⁰ R. Baeckelandt, Emigratie naar de Verenigde Staten van Amerika, *Land van de Woestijne*, 21ste jg, nr 1-2, 1998.

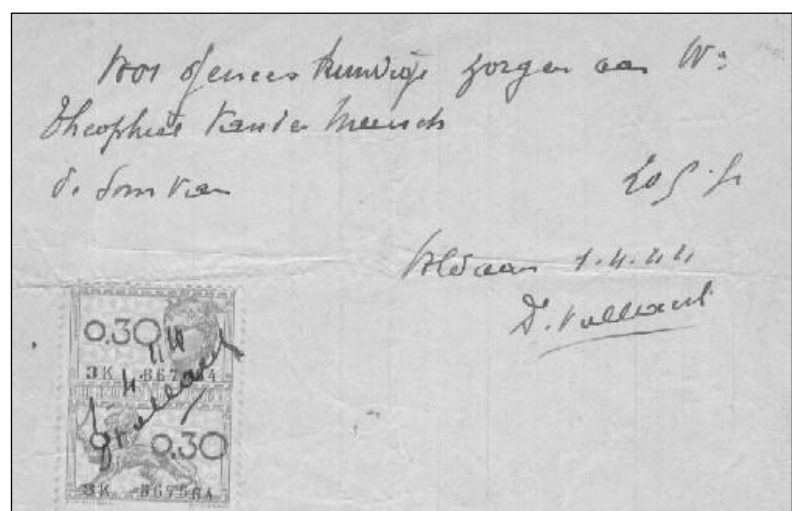
²¹ Pol De Mont (1857-1931), dichter, vriend van Albrecht Rodenbach, conservator van het Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen. Hij werkte samen met Alfons de Cock (1850-1921), schrijver, volkskundige en folklorist.

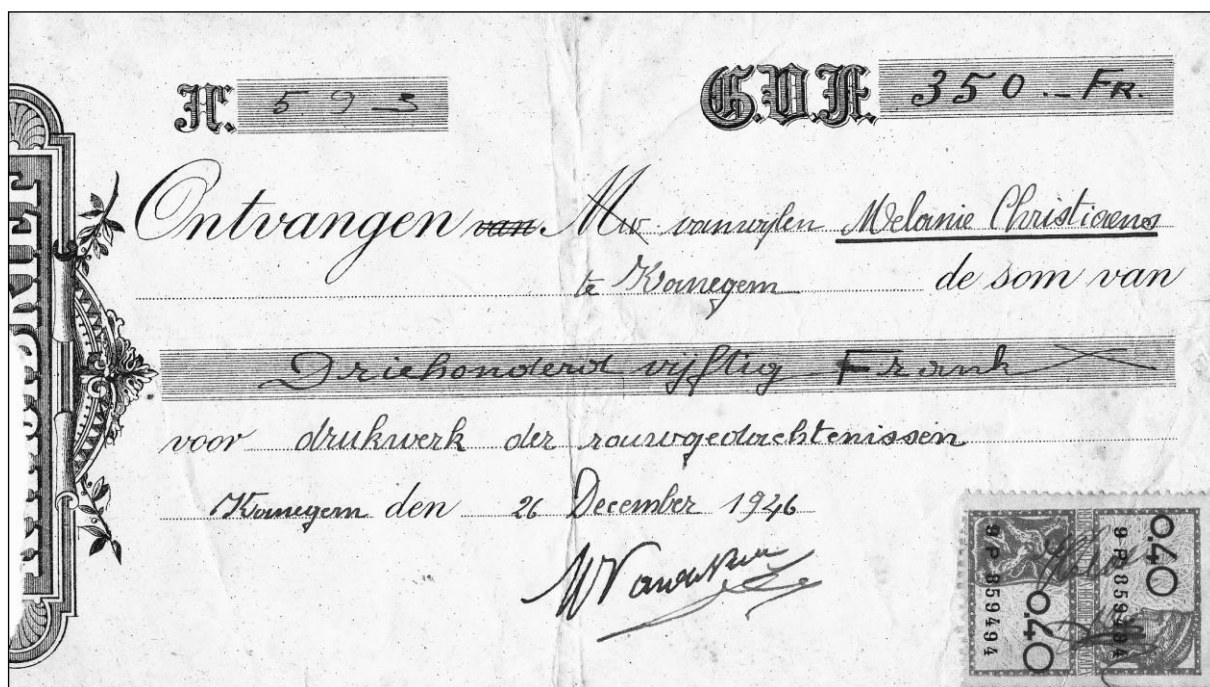
dat er in het huis een penetrante stank hing waarvan niemand wist waar die vandaan kwam. Tot men ontdekte dat *Meelke* al de doosjes en potjes waarin haar schoonzoon August zorgvuldig de plantenzaden waarmee hij experimenteerde bewaarde, met haar uitwerpselen had gevuld... Ook was ze er ooit in geslaagd om al haar lakens en dekens, die vanwege haar dwangneiging om alles stuk te scheuren aan de randen zwaar versterkt waren, met de blote handen toch in fijne snippers te scheuren, die ze als bloemblaadjes overal in haar kamertje rondstrooide, omdat de processie van *Onze Lieve Vrouwke* voorbij kwam. En wanneer het kerststalletje uitgesteld stond, moest iedereen die de huiskamer betrad stil zijn en een weesgegroetje meefluisteren voor het kindje dat *die madam daar had gekocht en dat net in slaap was gevallen*. Maar het kon gebeuren dat ze nog tijdens het weesgegroetje, de jonge moeder een forse bolwassing gaf “*omdat die stomme kalle niet had opgelet*” en ongetuigd zwanger was geraakt. Zij herkende ook haar schoonzoon August niet meer en vroeg aan haar dochter *wie die vreemde vent was die hier alle dagen over de vloer kwam?* “*Dat gij dat nog alle dagen eten geeft, Maria !?*”. Of die keer dat Meelke, op haar gezegende leeftijd, van de steile trap donderde, met een bonk tegen de huiskamerdeur botste, die deur opende, iedereen laconiek “*elk ‘ne goên avond*” wenste en weer naar boven ging. Grappige anekdotes misschien, maar laten we niet vergeten dat de verzorging van deze oude, seniele vrouw voor grootmoeder een zware, bijkomende opdracht was in het al zo drukke gezinsleven met tien kinderen, temeer daar *Meelke* regelmatig aan ieders aandacht ontsnapte, wegliep en soms kilometers verder in haar geboortedorp Ruiselede werd aangetroffen...

[Foto : Meelke Christiaens en haar dochter Estella Maria voor de Lourdesgrot in de tuin van het gezin Meirhaeghe-Vander Meersch].

Melanie Christaens overleefde haar troubadour met 21 jaar. Zij overleed net voor Kerstmis op 85-jarige leeftijd te Kanegem op 23 december 1946 in het huis van dochter Estella Maria Vander Meersch. Hoe uit- en opgeleefd Meelke ook was, haar hart blééf maar kloppen, dagenlang. De familie verzamelde zich rond haar ziek- en sterfbed om te bidden dat het zou mogen stilvallen opdat haar verwarde geest eindelijk rust zou vinden.

† Zalige Gedachtenis van
THEOPHIEL VANDERMEERSCH

Echtgenoot van
MELANIE CHRISTIAANS

geboren te Nevele den 8 April 1862, en schielijk overleden te Caneghem den 12 van d' Heilig Hertemaand 1925.

O Dwaze mensch, wat meent ge lang te leven terwijl gij geen enkelen dag zeker zijt! Hoeveelen zijn teleurgesteld en onverwachts uit het leven gerukt en voor het oordeel Gods gebracht? Nav. Chr.

Niet eene schielijke maar wel eene onvoorziene dood is te vreezen, weest dus altijd bereid want men weet niet op welk uur de Zoon des menschen komen zal, leeft zoó alsof gij ten einden uw leven zou wenschen geleefd te hebben. H. Aug. Math.V

Hij was eenvoudig en rechtzinnig aangenaam in handelen wandel, hij bewandelde den weg van vrede en gerechtigheid. Zonder menschenlijken schroom doch met eeuwige vreugde verwacht de rechtveerdige zijnen eeuwigen Rechter. Zijn hert brandt van verlangen zijn einde te bereiken, daar de Heer de eerekroon beloofd heeft aan dezen die Hem beminnen. Job. Greg.

Gelukkig die met de goddeloozen geen gemeensmaakt maar 't waar katholiek geloof trouw blijft en stipt zijne christelijke plichten vervuld. De Heer zal zijn Verlosser wezen en ten jongsten dage zal Hij hem doen verrijzen en voor eeuwig zijn rijk doen binnentreden. Job.

Beminde Echtgenoot, vaarwel tot wederziens in den Hemel, onze scheiding zal kortstondig wezen. Lieve kinders en kleinkinders, leeft altijd als vrome christen doet wat ik u geleerd en gewezen heb en vergeet uwen Vader niet in uwe gebeden.

Zoet Hert van Maria, wees mijne zaligheid. 300 d.a.
H. Hert van Jesus, ik heb betrouwen in U. 300d.a.

Dr. M. Vande Voorde-Six, Caneghem.

BID GOD VOOR DE ZIELERUST

VAN VROUW

MELANIE CHRISTIAENS

Weduwe van Theophiel Van der Meersch

geboren te Ruiselde, 26 Januari 1861 en godvruchtig overleden te KANEGEM den 23 December 1946 na ontvangen te hebben het H. Oliesel.

Het eene jaar komt na het andere . . en zoo gaat ons leven voorbij. Eens is daar het sterfensjaar - de sterfdag, en die komt nog altijd vroeger dan men dacht.

Voor de dierbare overledene zal het hier op aarde geen Kerstlag meer zijn doch in Gods aanschijn is de eeuwige kerstvrede opengebloeid.

Een lange ziekte of veel tegenslag kunnen een menschenleven hard maken, doch eens reikt God, in Zijn barmhartigheid de armen naar ons toe om ons op te nemen in Zijn woon van onverstoorbare vrede en geluk.

Dierbare kinderen en kleinkinderen, mijn laatste levensjaren hebben u veel last en zorg gegeven. Doch het was steeds met veel liefde gedaan: daarom ben ik u zeer dankbaar, U vooral mijn dochter. Weet echter dit, als ik u niets kan geven ter vergelding, God dit alles niet vergeten zal.

Bidt voor mij, ik zal voor u ten beste spreken bij den Heer.

Drukk. Vande Voorde, Kaneghem

DEEL II

MARKTZANGER

Als liedjes- en marktzanger trok Vermeerschke te voet of per fiets naar de omliggende dorpen. Zijn actieterrein situeerde zich in en om Ruiselede, in het grensgebied van de provincies Oost- en West-Vlaanderen. Het omvatte meer bepaald, naast het West-Vlaamse Ruiselede, Kanegem, Aarsele en Tielt, in hoofdzaak de Oost-Vlaamse gemeenten Aalter, Knesselare, Ussel, Bellem, Hansbeke, Lotenhulle, zijn geboortedorp Nevele, Poesele, Meigem, Vinkt en Poeke. Dit zijn de dorpen waar zijn voorouders hadden geleefd en waar hijzelf in zijn vrijgezelltijd als dagloner bij de boeren aan de slag was. Hij had een min of meer vaste tournee van periodisch terugkerende dorpskermissen en markten, waar hij optredens verzorgde die gemiddeld anderhalf uur duurden. Maar ook ter gelegenheid van occasionele feesten en plechtigheden, bruiloften en op zondag, na de opeenvolgende misvieringen, vermaakte hij het volk en probeerde bij die gelegenheden zijn liedjes, gedrukt op *vliegende blaadjes*, voor enkele centiemen aan de man te brengen. Getuige Gerard Casteleyn vertelt: *“Fielke werkte waarschijnlijk niet veel. Maar waarom zou hij ! Wij verdienen niet veel met hard te werken en Fielke verdiende meer met zijn liedjes. Was hij arm? De mensen waren toen bijna allemaal arm. Dronk hij veel? Niet meer dan een ander, een borreltje af en toe deed veel mizerie vergeten.”*

Theophiel Vander Meersch behoorde tot de voorlaatste van een reeks generaties marktzangers die omstreeks 1950 uit het straatbeeld verdween. Het lijkt ons ongepast om, zoals wel eens gedaan wordt, de marktzanger te beschouwen als de opvolger en erfgenaam van de middeleeuwse troubadour of minstreel, die in een heel andere sociale context opereerde. Om maar één verschil te noemen: de marktzanger zong voor het gewone volk en de troubadour voor de elite. Het fenomeen van de marktzanger ontstond pas in de 16de eeuw, na de verspreiding van de boekdrukkunst die o.m. ook het drukken van *vliegende liedblaadjes* mogelijk maakte. Van bij het begin was de marktzanger een omstreden figuur. Als vertolker van wat er onder het volk leefde en zeer geliefd bij het publiek, werd hij door de geestelijke en wereldlijke overheid argwanend en nauwlettend in het oog gehouden. Al in 1580 besloot het stadsbestuur van Oudenaarde tot het uitwijzen van *“zanghers ende vercoopers van liedekens, referyns, balladen en diergelycke, twelck oock maer onnutte ledichgangers en zijn”*. Die zogenaamde *nutteloze leeglopers* bleven hoe dan ook actief. Het verschijnsel ontwikkelde zich verder in de 17de en de 18de eeuw, om in de 19de eeuw zijn bloeiperiode te bereiken. In een tijd toen dagbladen nog onbestaande of een luxe-artikel voor de rijken waren en de gewone man zelden zijn dorp verliet en bovendien ongeletterd was, vervulde de marktzanger een belangrijke communicatieve functie. Van zijn vele trektochten bracht hij zowel regionaal als wereldnieuws mee, dat hij al zingend her en der verspreidde. Hij zong over rampen, moorden, oorlog, nieuwe uitvindingen en andere thema's die tot de verbeelding spraken. Hij verenigde in zich de functie van nieuwsbrenger én entertainer of spektakelmaker. Met de definitieve doorbraak en popularisering van de moderne communicatiemediën – de pers en vooral radio en televisie – die de dubbele taak van de marktzanger als nieuwsbrenger-entertainer op een veel efficiëntere manier realiseerden, verloor de marktzanger zijn publiek en zijn bestaansreden.

Zoals gezegd was de marktzanger een graag geziene figuur bij het volk. Enerzijds was hij hun gelijke en anderzijds genoot hij, omwille van zijn speciale talenten, zijn dichterlijke kunsten, zijn *présence* en zijn durf, een zeker prestige bij zijn publiek. Gezien zijn maatschappelijke functie, was hij ook veel meer dan alleen maar een folkloristische figuur die markten en feestelijkheden kleurde. Hij was evenmin een bedelende straatzanger zoals we ze nu nog in het straatbeeld van de steden aantreffen, maar een broodzanger die probeerde te leven van de verkoop van zijn liedblaadjes. Zo verdiende de al eerder genoemde Gentse volkszanger Karel Waeri met zijn liedjes tot 10 frank (25 eurocent) per dag. Dat is viermaal meer dan een arbeider die toen slechts 2,5 frank per dag verdiende. Toch zijn de meeste marktzangers er niet rijk van geworden. Eén van de redenen was dat ze een deel van de opbrengst meteen investeerden in de meest nabije kroeg...

Vaak was het voor de zanger schipperen tussen de wensen en de smaak van zijn publiek, die hij met het oog op de verkoop van liedblaadjes graag tegemoet kwam, en de eisen van de overheid, aan wie hij zijn teksten ter goedkeuring moest voorleggen en bij wie hij een vergunning moest aanvragen. Veel marktzangers deden dan ook, willens nillens, aan zelfcensuur. Naar verluidt waren de meesten gezagsgetrouwe en moraliserende vertolkers van het status quo. Ze mochten dan al bepaalde wantoestanden bezingen, ze waren alles behalve rebellen en predikten zeker geen verzet. Onderzoek wees uit dat amper 1 % van het repertoire marktlieden sociaal-kritisch was. Hierop is Vermeerschke zeker een uitzondering. We zullen zien dat sociaal-kritisch commentaar in tal van liedjes aanwezig is en dat hij gezagsdragers meer dan eens voor het hoofd stootte. Natuurlijk is hij ook wel de opportunist die een huldlied schrijft voor een honderdjarige adellijke dame of die bij de gemeenteverkiezingen kant kiest voor de plaatselijke meerderheid, maar in verschillende liedjes komt hij dan weer zeer scherp en zelfs ronduit brutaal uit de hoek ten aanzien van "het gezag". Heel zeker lag zijn politiek bewustzijn en daensistisch engagement aan de basis daarvan.

De liedjes die Theophiel Vander Meersch, vanop een stoel of een omgekeerde bierbak, voor zijn publiek ten gehore bracht, zijn uiteraard geen Grote Kunst. Zij behoren tot de volks- of triviaalliteratuur, genre dat door ernstige literatoren fel op de korrel werd genomen. Hij vertaalt zijn ideeën en emoties in eenvoudige beelden, met woorden die hem en zijn toehoorders vertrouwd in de oren klinken. Hij schrijft pretentieloze liedjes voor de kleine man, volksliedjes over en voor het volk. Al bezondigt hij zich al eens aan rijmelarij en struikelt hij soms over zijn versvoeten, toch slaagt hij er niet zelden in een treffend beeld, een vleugje poëzie en een goed ritme uit zijn pen te schudden. Vaak probeert hij via klankalliteraties een bepaalde sfeer op te roepen en de rijmschema's waarin hij zijn liedjes giet, zijn niet de meest voor de hand liggende. De pathos, zo typisch voor het marktlied, treffen we ook bij Vermeerschke overvloedig aan. Die gezwollenheid wordt echter vaak getemperd door een flinke dosis humor, die vaak overslaat in ironie en venijnige spot.

Wanneer we zijn oeuvre vergelijken met dat van veel van zijn collega's, komt het ons voor dat hij ietsje meer *dichter* dan *standwerker* was. Wellicht had hij een snuifje meer schrijftalent of interesse voor de taal en de dichtkunst. Heel zeker kon hij meer aandacht besteden aan de vorm, omdat hij niet echt fulltime beroepszanger was. Laatstgenoemden moesten immers met het oog op de verkoop en de winst, hun repertoire voortdurend hernieuwen of uitbreiden en hadden gewoon de tijd noch de ambitie om een geschaafd eindprodukt letterlijk op de markt te gooien.

Net als zijn collega's bezingt Vermeerschke klassieke onderwerpen : moordzaken, politieke satires, kluchtliedertjes, romances. Maar in de keuze van zijn onderwerpen onderscheidt hij zich toch van hen die, beroepshalve inspeland op de wensen van het publiek, bij voorkeur bloederige drama's en tranerige histories bezingen. Moord en doodslag, het droeve lot van weduwen en wezen, onmogelijke liefdes, vormen slechts een miniem percentage van zijn nagelaten werk. We moeten daar wel meteen aan toevoegen dat we maar een bescheiden gedeelte van zijn compleet oeuvre terugvonden en dus niet weten welke onderwerpen hij het meest bezongen heeft. De tragedie van *De Groote Oorlog* wordt door hem dan weer wel in al zijn trieste aspecten beschreven. Die oorlogsliedjes vormen de hoofdmoot van zijn bewaard repertoire. Naast een aantal puur komische en een enkele sociaal-kritische liedjes – *De Werkman*, *De Nieuwen Tijd*, *America* - schreef hij vooral een reeks gelegenheidsliedjes die op specifiek plaatselijke toestanden of gebeurtenissen alludeerden: *De Babbeltorrens*, *Sieskewiet*, *Liedje van de Voetbal*, *De Portrettrekker*, *De Schaduw van een Ezel*, e.a. Vermeerschke zocht zijn inspiratie niet zozeer tussen de koppen van het nationale of internationale nieuws, dan wel in zijn directe omgeving. Hij registreert de dingen die hij rondom zich ziet gebeuren en voorziet die van commentaar. Vooral de kleine dorpsgebeurtenissen te Ruislede en omgeving krijgen zijn aandacht. Op hun bescheiden manier zijn deze liedjes dan ook tijdsdocumenten. Tenslotte schreef hij enkele liedjes – o.m. *De Stervende Soldaat* en *De Mislukte Koffiebal* - naar aanleiding van gebeurtenissen uit zijn privéleven. Hij voelde zich dus geroepen om voor het publiek zijn persoonlijke gevoelens te ontboezemen. Zoiets komt bij de klassieke marktzanger – ook al beroepshalve - zeer zelden, zeg maar nooit aan bod en ook hier vormt hij een uitzondering. Vermeerschke kent echter zijn stiel en hij geeft die persoonlijke liedjes dan ook een algemene herkenbaarheid mee. Zo worden ze méér dan een allerindividueelste expressie van een persoonlijk gevoel en kunnen ze toch een breed publiek boeien.

Zijn Nederlands, of beter zijn *Schoon Vlaams*, is verre van zuiver. We hebben de hierna volgende liedjes in hun oorspronkelijke vorm, dit wil zeggen inclusief de spellings- en taalfouten, overgenomen. Ook hier blijkt duidelijk dat hij alleen zichzelf als leermeester had. Hij was zich zeker bewust van zijn gebrekkige opleiding. Dat hij in dit verband contacten onderhield met de Kanegemse dorpsonderwijzer – i.c. meester Aloïs Van Houtteghem, de dichter van het *Lied van Kanegem* - bewijst nogmaals dat hij zich om de taal bekommerde.²² Tussen beide mannen bestond echter geen leraar-leerling verhouding. Veeleer maakte hun gemeenschappelijke liefde voor de dichtkunst hen tot gelijkgestemden en vrienden. Dit blijkt duidelijk uit wat Vermeerschkes kleinzoon Aloïs Meirhaeghe, die als kind zijn grootvader op zondagmorgen soms vergezelde om liedblaadjes te helpen verkopen aan de kerk van Kanegem en Ruislede - vertelt: *“Ik zat bij meester van Houtteghem in de klas en telkens rond Nieuwjaar schreef hij een lange nieuwjaarsbrief in versvorm voor Fielke. Ik moest die dan thuis voor “pitje” (peter, grootvader) voordragen. Daarna schreef grootvader als antwoord voor de meester een gelijkaardige nieuwjaarsbrief, die ik voor heel de klas moest voorlezen.”* Deze berijmde nieuwjaarsbrieven, evenals zijn dichterlijke correspondentie met Virginie Loveling, wijzen er nogmaals op dat Vermeerschke ook in het *dichten* op zich geïnteresseerd was en niet alleen in de productie van nieuwe liedjes met het oog op de verkoop. Beschouwde hij zichzelf in eerste instantie als volksdichter en pas in tweede instantie als marktzanger-standwerker?

²² Aloïs Van Houtteghem, ° Hulste 2.1.1863 en † te Kanegem op 10.12.1923; onderwijzer, toneelregisseur, hoofd van het zangkoor, kruidenkundige, schrijver en dichter.

Bij het lezen van zijn liedjes mogen we niet vergeten dat deze teksten *gezongen* moeten worden. Fielke componeerde niet zelf, maar zong, zoals zijn collega's, zijn gedichten op de wijs van bestaande en alom gekende melodieën uit het populaire Vlaamse en Franse repertoire, zoals: *Het Credo van de Landman*, *De Vloot*, *Somber Kerkhof*, *De Brabançonne*, *Ziet Gij den Zwarten Leeuw niet Rijzen*, *La Madelon*, *Ferme tes jolies yeux* etc. Marktzangers waren geen componisten, maar ze waren dit niet door onkunde. Het zou ons verbazen mocht er tussen die tientallen zangers niet één *vooizekensmaker* hebben gezeten. De reden waarom ze gekende melodieën gebruikten ligt voor de hand : hun liedjes moesten de toehoorders meteen bekend in de oren klinken, zodat ze ter plekke het refrein en achteraf thuis met vrouw en kinderen het hele lied konden meezingen. Het kon nooit de bedoeling zijn om de luisteraars nieuwe wijsjes aan te leren. Dat zou én tijd- én geldverlies betekend hebben.

Vermeerschke begeleidde zichzelf tijdens het zingen niet met een instrument zoals accordeon of viool en hij had evenmin muzikale begeleiders. Hij bracht zijn liedjes solo en a capella. Hij bespeelde wel een *okarina*, dit is een stenen, houten of metalen fluitje in de vorm van een vogelromp, met een wisselend aantal toongaatjes en een kort mondstuk middenin waarop geblazen werd. Terzelfder tijd zingen en blazen, dat zien we zelfs Vermeerschke niet realiseren. Hij gebruikte de okarina dan ook enkel als een lokfluitje, waarmee hij bij het begin van een optreden het marktpubliek op de hoogte bracht van zijn aanwezigheid en naar zich toelokte. “*Dat hij schoon kon zingen*”, zeggen de getuigen en ze herinneren zich hoe zijn fel ontwikkelde adamsappel op en neer wipte in zijn magere keel. “*Ik zie hem nog staan*”, zegt Julien Pardo, “*zo met zijne kop een beetje scheef en zijn ogen toe*”. We hebben er echter geen idee van of hij een bariton, bas of tenor was. Een goede stem was meegenomen, maar niet echt een must; gevoel voor show en dramatiek waren veel belangrijker. Het is ons niet bekend of Vermeerschke een speciale act opvoerde, of hij zich verkleedde, een inleidende speech hield om zijn publiek nieuwsgierig te maken, zijn liedjes met grappige bindteksten aan elkaar praatte of met mimiek en bekkentrekkerij zijn luisteraars amuseerde. Aangezien alle marktzangers hiervan gebruik maakten, gaan we er vanuit dat ook Vermeerschke dit in meerdere of mindere mate deed. Voor zover we weten gebruikte hij geen aanwijsborden, rolprenten of plakaten met tekeningen waarin het lied bij wijze van stripverhaal werd uitgebeeld. [Foto : de laatste bekende marktzanger Lionel Bauwens alias *Tamboer* met accordeon]

Hoe kwamen die liedjes nu tot stand? Vermeerschke had altijd en overal potlood en papier bij waarop hij zijn invallen noteerde. De uitgewerkte teksten schreef hij dan in een schoolschriftje. Bepaalde liedjes liet hij, met het oog op de verkoop, drukken op losse of *vliegende blaadjes*, o.m. bij *Drukkerij Plantijn* in de Korte Koestraat te Gent, te Deinze bij *Machiendrukkerij Gustaaf Van Coppenolle* of te Ruislede. We bezitten slechts vijf vliegende

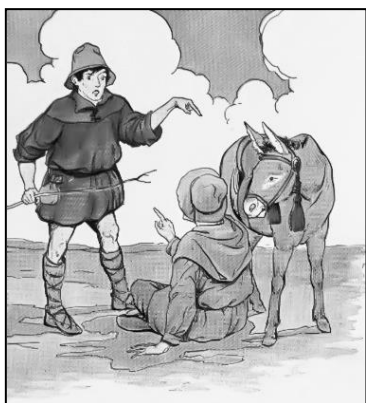
blaadjes, waarop in totaal twaalf liedjes afgedrukt staan : elf oorlogsliedjes en één gelegenheidslied. Het gebruikte papier is nu eens wit-beige gekleurd, dan weer oranje en paars of wijnrood. Ze werden verkocht voor *'nen dikken* of tien centiemen, en later voor een *kôrtje* (kwartje) of 25 centiemen. Over de oplage en de omzet hebben we het raden. Verkocht hij veel liedjes? Op die vraag kunnen we alleen dit onrechtstreeks antwoord geven. Men vertelt immers dat onze *practical joker* tijdens zijn optreden wel eens verknipt krantenpapier ronddeelde, wanneer zijn voorraad liedblaadjes uitgeput was... Het moet bijgevolg meer dan eens gebeurd zijn dat hij de oplage compleet aan de man kon brengen. Maar dat zegt nog niets over de oplage, wél over zijn succes. Meestal was er een tweede persoon die tijdens het optreden de liedblaadjes aan de man of vrouw bracht. We weten dat Vermeerschkes kleinzoon Aloïs Meirhaeghe sporadisch die taak vervulde. Van een vaste medewerker hoorden we niets. Vermeerschke zal tussen zijn publiek wel altijd iemand bereid gevonden hebben om die taak, mits een paar biertjes, op zich te nemen.

Maar hij verkocht niet alleen gedrukte liedblaadjes. Op aanvraag en mits betaling copieerde hij zijn liedjes ook met de hand. We bezitten een dergelijk exemplaar uit 1923 waarop hij zelf noteerde *“voor 50 centiemen schrijf ik het uit voor al wie het mij vragen”*. Ook maakte hij liedjes zonder de bedoeling ze ooit te laten drukken. Ze dienden gewoon om zijn repertoire aan te vullen of ze speelden in op zeer plaatselijke fait-divers, waarvan de algemene nieuws waarde erg beperkt was. Zo herinnert kleinzoon Aloïs Meirhaeghe zich hoe Vermeerschke, de zondag na de feiten reeds, een liedje zong over een of andere banale herbergtwist. Zoiets kon uiteraard alleen de dorpsbewoners interesseren die de betrokkenen met naam en toenaam kenden. Hoewel de liedjes van die strekking verloren zijn gegaan, kunnen we ons best voorstellen hoe Vermeerschke als spotvogel in zijn element was bij het schilderen van dergelijke taferelen.

Vermeerschke zong zijn liedjes ook wel eens in de beslotenheid van de familiale kring. Zijn kleinzonen-Meirhaeghe herinneren zich hoe hij samen met hen *Het liedje van de Schoenmaker* of *Schoentjelap* zong. Links en rechts van grootvader Theophiel moest een knaap plaatsnemen en telkens het refrein herhaald werd, kletste *Pitje* dan als een schoenlapper op hun blote billen, tot groot jolijt van de kinderen. Madeleine Christiaens, de dochter van Vermeerschkes schoonbroer Henri Christiaens, vertelde ons hoe Vermeerschke ook bij hen thuis zijn liedjes kwam zingen en zo de dochters Christiaens op muzikale wijze begeleidde terwijl ze aan *'t spellewerken* of kantslossen waren.

Het is duidelijk dat het repertoire van Vermeerschke heel wat meer liedjes zal omvat hebben dan het dertigtal dat we hier gebundeld hebben. Om zijn optredens te stofferen heeft onze straatzanger ook geput uit het Vlaamse liederenrepertorium. Zo zong hij, zoals gezegd, het melancholische *“Ik Ken een Lied”* dat door G. Antheunis geschreven werd en dat we in Vermeerschkes handschrift bezitten. Omdat we met zekerheid weten dat dit als het ware zijn lijflied was, hebben we het hier opgenomen, samen met nog een paar niet gesigioneerde liedjes, waarvan we na wikken en wegen van genre, inhoud, stijl en taalgebruik, besloten dat Vermeerschke wellicht de auteur is. Toch kan het dat teksten, die wij te goeder trouw aan Vermeerschke toeschrijven, in feite gemaakt werden door collega's en streekgenoten zoals Jan Nolf uit Tielt of Walcarius. Hoewel we niet zo zwaar tillen aan het auteurschap – volksliedjes gaan immers een eigen leven leiden, los van hun schepper en worden *“openbaar kunstbezit”* - ontvangen we graag eventuele rechtzettingen.

Zoals gezegd bezong Vermeerschke in de eerste plaats de gebeurtenissen die zich te Ruiselede zelf voordeden. *“Hij stond hier, aan ‘t Haantje”*, herinnert Charles Mauws zich nog, *“en hij verkocht zijn liedjes voor ‘nen dikken (10 centiemen)”*. Alida De Winter vertelt: *“Hij stond achter d’ achtemesse – de H. Mis van 8 u - op een stoel voor ‘t stadhuis te zingen”*. *“Ik zie hem nog staan voor het monument van de gesneuvelden”*, zegt Gerard Castelain. Gemeenteraadsverkiezingen waren natuurlijk een uitgelezen gelegenheid om een lied te plegen, zeker voor Vermeerschke die zich ooit politiek had geëngageerd. Zo schreef hij voor de verkiezingen van 30 oktober 1911 het merkwaardige lied **“De Schaduw van eenen Ezel”**. Bij die verkiezingen werd er strijd geleverd tussen *Lijst 1* van de uittredende, katholieke burgemeester Eduard D’Huvettere en *Lijst 2* die aangevoerd werd door vier inwoners van de parochie Doomkerke. Pastoor Gustaaf D’Hoore, die amper een jaar pastoor van Ruiselede was, gooide zich met de oprichting van de *Katholieke Kiesbond* in de strijd. Hij vertelde zijn parochianen over de Griekse politicus en redenaar Demosthenes (384-322 vC) en diens redevoering over *de Ezel en zijn Schaduw*. Daarmee wilde de pastoor zijn kudde overtuigen om voor *Lijst 1* te stemmen. In een van zijn beroemde philippica of politieke redevoeringen, waarschuwde Demosthenes het volk van Athene voor de dreiging

en de overheersing die uitging van Philippos van Macedonië, maar hij kreeg geen gehoor. Plotsklaps schakelde hij over op het verhaal van de ezel en zijn schaduw... Dat verhaal gaat als volgt. Een jongeman die van Athene naar Megara wou reizen, huurde een ezel en trok samen met de eigenaar van de ezel op pad. Het was hoogzomer, de zon brandde onbarmhartig en nergens was er een schaduwrijk plekje te bespeuren. Het werd middag en zo heet dat de jongeman even wou uitrusten in de schaduw van de ezel. De eigenaar was het daar niet mee eens. Hij zei dat hij hem wel de ezel, maar niet zijn schaduw had verhuurd en dat hijzelf, als eigenaar, dus recht

had om in de schaduw van de ezel te gaan zitten. Er ontstond een verhitte discussie over wie nu al dan niet recht had op de schaduw van de ezel... En toen hield Demosthenes op met spreken en verliet het spreekgestoelte. De toehoorders hielden hem staande en vroegen hoe het verhaal afliep? Waarop Demosthenes antwoordde : *“Jullie willen wel luisteren naar een verhaaltje over een ezel en zijn schaduw, maar als ik over de redding van onze stad wil vertellen, interesseert het jullie niet. Is dat niet dwaas?”*

De verkiezingen werden afgetekend gewonnen door *Lijst 1* van burgemeester D’Huvettere en Vermeerschke schreef een lied in dertien strofen – het langste lied dat hij ooit schreef - dat door het verhaal van de pastoor geïnspireerd was : **“De Schaduw van eenen ezel”**. Dit lied werd naderhand (door Vermeerschke zelf ?) neergepend in het *Liber Memorialis* (herdenkingsboek) van de parochie, met de volgende toevoeging **“Opgedragen aan den zeer eerwaarden Heer D’Hoore, pastor van Ruysselede, door Theophiel Vermeersch”**. Daarmee koos de voormalige daensist voor de gevestigde orde : voor de pastoor en de katholieke overwinnaars. Was dat uit persoonlijke overtuiging? Koesterde hij sympathie voor de nieuwe pastoor? Of was hij de opportunist die een overwinningslied voor de meerderheid schreef omdat hij daardoor meer liedjes zou kunnen verkopen? Het lied is immers geschreven nadat de uitslag van de verkiezingen bekend was en hij dus wist wie de winnaar was...

*En nu tot slot van mijne rede,
 Er was ook strijd op Ruijsselede.
 't En was voor geene groote zaken,
 Waarin nen mensch zich kwaad kan maken,
 Maar slechts uit menschelijke grillen,
 Dat men hier zou veranderen willen.
 Doch 'k zeg het, hou en trou,
 Ons burgemeester blijven zou.
 Ik weet men moest ons volk bewaken,
 Om niet in 's anders hand te geraken;
 Daarom wierd er tot 't volk geroepen,
 Vergadert U ! men kwam in groepen,
 Gelijk één man heeft men op nummer 1 gedrukt,
 En 't katholiek verbond van Ruijslede is gelukt.
 En nu vooruit met Godes zegen,
 Geen broedertwist, maar hand in hand,
 Voor godsdienst, Kerk en vaderland.*

Maar ook de kleinere dorpsgebeurtenissen komen aan bod. Wanneer de voetbalclub *F.C. Jong maar Moedig* in 1915 gesticht wordt, schrijft hij het **“Liedje van de Voetbal”**, op de melodie van *Ziet Gij de Zwarte Leeuw niet Rijzen* :

*Ofschoon nog maar beginnelingen,
 Kan men ons dapper taaheid zien,
 Was 't om de voetbal toe te springen,
 Die stromplen we van rug op kniën,
 't Gebeurt dat we een tuimelperte zetten,
 Dan lacht het volk en we geven een zucht,
 Springen recht om op den bal te letten,
 En met een schot is hij weer in de lucht.*

Bij de inhuldiging van *den drapeau* die Hypoliet Dupont aan de vinkeniers van Doomkerke schonk, zingt hij zijn liedje **“Sieskewiet”**.

*Daarom wij allen, vinkenieren,
 Herhalen wij dat schoone lied : sieskewiet !
 En laten onzen drapeau zwieren,
 Met vreugde op 't Ruisleedsch grondgebied : sieskewiet !
 Wij willen met het vinkje zingen
 Zoolang ons 't bloed door d' aad'ren vloeit : sieskewiet !
 Ofschoon wij zijn nog takkelingen, ²³
 Wij bloeien toch zooals gij ziet : sieskewiet !*

²³ Takkeling : jonge vink die nog maar net kan vliegen.

In het **“Wreede Drama van Ruysselede”** wordt een moordaanslag bezongen. De waardin van de *Oude Leest*, gelegen in de Kwakkelstraat, wordt bij nacht aangevallen door inbrekers die haar erg toetakelen. Met een steen wordt ze zo zwaar op het hoofd geslagen dat ze daar enkele dagen later aan bezwijkt. Volgens een andere versie werd een kasseisteen door de ruit gegooid die Pharaïlde Steenhuyse, de vrouw van Charles Mervilde, aan het hoofd raakte. Enkele dagen later overleed ze aan de gevolgen van deze aanslag.

*'t Was zondagavond en het nachtelijk duister;
had Ruysselee een duister kleed vergund;
doch langs de straten dwalen schimmen, luister;
zij hadden 't op den Ouden Leest gemunt.*

Ook de dorpsschandaaltjes krijgen hun beslag. Zo schetst Fielke in **“De Mislukte Koffiebal”** de amoureuze avonturen van een Ruiseleedse bakker *“die heeft naar vrouwen goest...”* Wanneer zijn zuster Renilde (Pharaïlde) op reis gaat en de kust veilig is, nodigt de bakker meisjes uit om er *koffieballen* te geven...

*Niet dat 'k iemand wil blameren,
'k Laat het haantje op zijn roest,
Maar ik hoor het van kommeeren,
Dat hij heeft naar vrouwen goest,
Want zo 't schijnt, 't zijn al zijn lieven,
Die gaan naar zijn bakkerij,
Och, wat mag er u believen?
Wilt g' een mastelleke van mij.*

Hij serveert hen taartjes, mastellen, koffie en... bij ieder teugje een zoentje. Plots komt iemand melden dat Renilde, vroeger dan voorzien was, terug naar huis komt. Alles moet nu cito presto opgeruimd worden, zodat geen spoor hen kan verraden.

*Rap en spoedig, hier niet letten,
Sprak den bakker, want 't is tijd,
Elk zijn stoel aan den kant zetten,
En de taartjes weggeleid,
Ieder moet zijn tasje schuren,
Dat er niets meer aan en kleeft,
En zeg het niet aan uw geburen,
Dat ik soms koffieballen geef.*

En dan volgt een merkwaardige slotstrofe, waarin Vermeerschke zegt dat hij met dit lied alleen maar *zijn vaderplichten* volbrengt, omdat de bakker zijn gezin ooit eens *in diep verdriet* heeft gebracht... Betekent dit dat één van zijn twee dochters ook door die fijne bakker verleid werd? In de vierde strofe lijkt hij te suggereren dat meisjes die door de bakker zwanger werden gemaakt, weigerden te zeggen wie de dader-vader was: **“Geen der meisjes**

zal verhalen; wie hij is, 'k noem hem Schavuit !” Toen Vermeerschke dit lied ten gehore bracht moet iedereen in Ruiselede precies geweten hebben om welke bakker het ging, ook al hielden de meisjes zijn naam voor zich.²⁴

*'k Zal er eindelijk van zwijgen,
Want moest ik nog verder gaan,
'k Zou op mijne rugge krijgen,
Moest er hier nog meer op staan,
Maar 'k volbreng mijn vaderplichten,
Hij bracht ons eens in diep verdriet,
Waarom zou ik hem nog zwichten?
Juist daarom dicht ik dit lied !*

Wat in de omliggende dorpen gebeurt belangt hem natuurlijk ook aan. Ruiseledenaar Maurits De Muyt schetst ons deze anekdote: *“Het was rond 1910, op een Aalterkermismaandag. Sint-Cornelis had dan nog veel te doen en ons vader Arthur De Muyt en zijn gebuur Philemon Hoste uit De Reisduif gingen samen gaan dienen en natuurlijk ook gaan kermissen.²⁵ Te voet kwamen ze in Aalter aan en daar, op de hoek van de Bellemstraat en de Markt, vonden ze Fielke Vermeersch die er zong voor een massa volk. De toehoorders luisterden als vinken, maar Vermeerschke verkocht die keer geen enkel liedje. Toen namen vader en Hoste de liedblaadjes van hem over en iedereen kocht er eentje, niet voor tien centiemen, maar wel voor een kwartje! In een haai en een draai was alles uitverkocht en Vermeerschke trok dan naar de café waar hij verder zong en een pintje dronk”.*

In het kluchtlied van **“De Genijver”**, waarin hij de geneugten van dit geestrijke levenswater bezingt, zegt hij in de openingsstrofe:

*Wat heeft een mensch toch rare zinnen,
En vieze goesten zoo van alle soort,
G' hebt er die 't geld bij 't vrouwvolk verspillen,
Den eenen sjiect, den anderen smoort,²⁶
Maar ik voor mij en vind niet beter,
Dan te gaan zitten in de volle kroeg,
En daar te drinken 't waterke des levens,
Genijverken zo lief van 's morgens vroeg.*

Zijn echtgenote kon er niet altijd om lachen. Zeker niet toen hij, na het vervullen van zijn zondags- en zangersplicht, soms pas op woensdag thuiskwam. Dan bleef de deur voor hem gesloten. Om zijn huisgenoten te vermurwen hem toch maar binnen te laten, zong hij dan ter plekke nog eens zijn repertoire... *“Als ge met een artiest getrouwd zijt..”* zal Meelke wel meer dan één keer gezocht hebben.

²⁴ Eén van de namen die me ooit werd meegedeeld was Wiekse Windels.

²⁵ Sint-Cornelis : populaire heilige voor wie men “diende” voor het welzijn van het hoornvee, maar ook voor stuipen, epilepsie, jicht, koorts, reuma, oorpijn en kinkhoest; zijn naamfeest valt op 16 september en bij die gelegenheid werd een ommegang en kermis georganiseerd.

²⁶ sjiecten : kauwen op een tabakspriem; smoren : roken.

Toen in 1910 te Kanegem de nieuwe pastoor werd ingehuldigd, nadat zijn voorganger Le Maître, bouwer van de *Kathedraal van te Lande*, zoals de imposante parochiekerk genoemd wordt, in de vijver van de pastorij door verdrinking om het leven kwam, zong Vermeerschke in zijn **“Welkomstlied”** nogal cru ²⁷:

*Mijnheer de paster, welgekomen;
den anderen heeft hem doodgezwommen;
maar tegen ongeval;
zet een tuin rond uwe wal !*

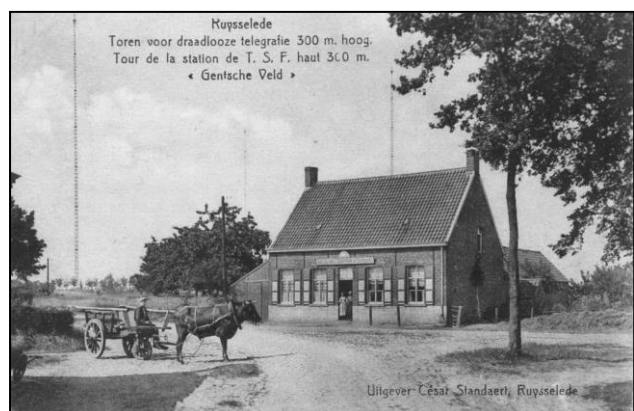
Wanneer in zijn geboortedorp *Weledelgeborene Jufvrouw Ida de* 5.12.1813, + Nevele 25.2.1916) een grote zeldzaamheid - gevierd uiteraard van de partij. Hij had de toen hij nog in Nevele woonde. Hij **“Huldelied”**, waarin hij haar prijst *hen die nood en lijdend is en hulpe*

Nevele in 1913 de *Kerchove d'Exaerde* (° Gent als honderdjarige – toen nog wordt, is Vermeerschke adellijke dame immers gekend schrijft voor haar een passend om haar liefdadigheid “voor biedt met geld en goed” :

*Neen Nevele, gij zult nooit vergeten,
Den luister van dees schoonen dag.
En slaat een blik soms in 't verleden
Op d' edele vrouw die 'k roemen mag.
z' Is als een vat vol zoete geuren
Die balsemend hart en smart geneest,
Gelijk den regenboog vol kleuren
Is 't leven Hààr vol deugd geweest.*

Het oprichten van de “radiomasten” (1923-'24) inspireert hem tot het humoristische lied met de schitterende titel **“De Babbeltorrens van St.-Pietersveld”** die er voor zorgen dat je voortaan wereldwijd alles kunt horen of afluisteren. Dit staaltje van technisch vernuft sprak sterk tot de verbeelding. Deze radio-zendmasten voor de lange golf hadden een hoogte van 287 meter en stonden, in twee rijen van vier, op vierhonderd meter van elkaar opgesteld, deels op het Ruiseleedse gehucht Sint-Pietersveld en deels op het grondgebied van

²⁷ De pastoor had zich door de bouw van de kerk in grote financiële problemen gewerkt; er werd gefluisterd dat hij zelfmoord had gepleegd; anderen zeggen dat hij verdronk toen hij de ganzen voederde.

Wingene. Koning Albert I legde de eerste steen op 19 december 1923. De eerste telegrafische en telefonische verbindingen met de hele wereld werden in oktober 1927 gerealiseerd.²⁸ Vermeerschke was al de zestig voorbij wanneer hij dit lied, waarvan we een exemplaar in zijn handschrift bezitten, op 25 maart 1923 schreef. Hij noteerde erbij : “voor 50

centiemen schrijf ik het uit voor al wie het mij vragen”. In dit lied duiken zijn politieke interesse en zijn oude daensistische Vlaams-gezindheid weer op. De Eerste Wereldoorlog was o.m. op Vlaamse bodem beslecht en de Frontbeweging had de Vlaamse Kwestie op de agenda geplaatst. Het “pour les Flamands la même chose” zal ook Vermeerschke tegen de borst gestoten hebben.

G'hoort de Kamers waar zij gekken;
met onz' lieve moedertaal;
waar zij ons op flesschen trekken;
tot men 't niet meer dulden zal.
Vlaanderen zal wel eens oprijzen;
'k peinze waar die torrens staan;
zullen Kerels en Blauwvoet grijzen;
Vlaandren Vlaamsch en 't blijft bestaan !

De babbeltorens van St-Pietersveld!

Wie ten duivel kon dat peinsen
Wat men doet met Selektrick
Dat men zou door 't leekruim reizen
Hoven die groeten Atlantiek
Dat men over zee zou vliegen
Chaar dat schoon America
Dat men babbeltorens bouwen
Radio, Terra, estera

Hef Wie gaat er mee ga-zich te ginder prille
Wie gaat er mee; maar al die torrens stikken
En tis voorwaar, daar toch een wonder baar
Men spreekt, duur op minuten ja gehul in versche

1
G'hoort, gerommel en gedommel
Als den Jesu vers burst
G'hoort, gedonder en gepommel
Van de kersloot in 't west
G'hoort, den beïandrienglen Kinglen
G'hoort, de kletten in Fumen sleen
G'hoort, murek in murek spelen
En Brugse murek goed verstaen
Ref Wiens

ofwel! Moest er nog een oorlog kommen
It vrees dat St. Pieters veld
Laat in grais Toer & vijanden kommen
Dat, het niet meer wordt geteld
Bepuif! ja, 'g hoort daar al, wat op de wuelt liggen
Gij moet er maar een ooren tegen leggen
Maar opgepast als 'twat te oerle waait
Want daar ligt er al een zijn pibbel
ongekant

Cumghem 25 Maart 1923
Ch. Vermeersch

Voor 50 centimen schrijf ik het uit
voor al wie het mij vragen
Ch. Vermeersch

²⁸ G. DE KOCKERE, De babbeltorens van Sint-Pietersveld, Het Nieuwblad, 21.8.1987, p 10; met tekstfragment van Vermeerschkes lied.

Nieuwe uitvindingen en technologieën vormden vaak thema's bij liedjeszangers, zo ook bij Vermeerschke. In het grappige liedje van het **“Vliegmachien”**, waarvan we slechts één strofe bezitten en waarvan er verschillende versies in omloop waren, laat hij een vliegtuig over de Ruiseleedse kermis vliegen en merkt vanuit de cockpit verschillende dorpsfiguren op. Wie

kent in het onderstaand stroofje nog de met naam genoemde dorpsfiguren? *Deeske Dok met zijnen stok* was de slachter en veekoopman Désiré Van Daele, een bekend volksfiguur. Cies Neyrinck, was Francies Neyrinck, de uitbater van herberg Den Draver of Harddraver.²⁹

Foto : Bij 'Cies Neyrinckx' : herbergierster Maria Vanhauwaert; paardenkoopman Adolf Neirinck, zoon van Cies; schoenmaker August Carette en taxivoerder Maurits Goethals.³⁰

*Ik keek nog wat dieper door het glas,
en zag dat 't Ruiselee kermis was,
Ik zag beneden door een wolk,
Het koersplein vol met volk,
En Deeske Dok, met zijnen stok,
Die toe Sies Neyrinckx binnentrok,
En Mie Verpiet ³¹, heb ik gezien,
In haar vitrien, vanuit mijn vliegmachien.*

Een liedje dat duidelijk tijdens de Eerste Wereldoorlog is geschreven, waarvan verschillende tekstvarianten bestaan en waarvan we slechts één strofe bezitten, is dat van de **“Zeppelin”**. Ook de zeppelin was toentertijd een nieuwe uitvinding. Op 2 juli 1900 maakte de Duitse graaf von Zeppelin de eerste vlucht met het luchtschip dat naderhand naar hem genoemd werd. Deze grote luchtschepen uit het begin van de 20ste eeuw haalden een lengte 240 meter. De zeppelin waarvan sprake in het liedje, was een Duits exemplaar dat neergeschoten werd en neerstortte op het Aalterse gehucht *Schoonberg*.

*'k Heb een zeppelin zien vliegen,
't Was 'nen Duitschen zonder liegen,
z' Hebben er naar geschoten,
z' Hebben hem gepast,
Hij ligt nu in de sperren,
Op het Schoonberg vast.*

²⁹ Francies Neyrinck, ° Grammene 11.6.1847, † Ruiselede 19.6.1922; hij was gehuwd met Nathalie Meirhaeghe.

³⁰ Foto uit 1931 door Hubert Claeys en Jacqueline Neirinck ter beschikking gesteld aan Heemkring Oud Ruysselede.

³¹ Mie Verpiet : Maria Van der Piete, herbergierster van *De Rode Hoed* in de Bruggestraat te Ruiselede.

In tal van liedjes, en zeer duidelijk in “**De Werkman**”, worden de sociale wantoestanden op de korrel genomen en vangen we echo’s op uit het armoedige Vlaanderen aan het begin van de 20ste eeuw. Vermeerschke betuigt daarin steeds zijn solidariteit met de kleine man. Een duidelijk Vlaams bewustzijn is in veel van zijn verzen aanwezig. Zelfbewust en volledig in de lijn van zijn daensistische overtuiging, waarin de sociale en de Vlaamse kwestie hand in hand gingen, zingt hij in zijn *Werkmanslied* : “*k ben Vlaming, vrij van mijn gedacht; ’k ben ook als werkmanszoon geboren*”.

*Hoe zalig is ’t op ’t aarderijk,
Van hongersnood bevrijd te wezen,
Ziet gij de millionairs zoo rijk,
Die worden hoog geacht, geprezen,
Leven in pracht, dagen en nacht,
In zoet genot tot aan den dood,
Terwijl de werkman zwoegt en zweet,
Terwijl zij in wellusten leven.*

In dit arm Vlaanderen dat aan zijn jongste generaties geen levenskansen biedt, zullen drie van zijn kinderen naar Canada uitwijken. Twee van hen, Germana en Odilon, blijven er definitief wonen. Zou Theophiel zelf ooit overwogen hebben om te emigreren naar de USA of Canada? Ook in zijn schoonfamilie Christiaens wijken heel wat jongeren uit. Maar 25 jaar eerder waren reeds familieleden van moederszijde (Vande Graveele alias Graveel) geëmigreerd naar de Verenigde Staten. Zo vertrok de 24-jarige August Graveel (° Bellem 15 juli 1878) met 100 frank op zak, te Antwerpen met de SS *Haverford* naar Monroe, Michigan. Hij werd pachter te Saint Helens. Twee jaar later, op 12 maart 1904, emigreerden ook zijn broers Charles (° Aalter 1879) en Hector Graveel (° Bellem 5.3.1881) met de SS *Zeeland* naar Saint Helens. In 1904 kwam Hector terug naar Bellem om er op 9 maart 1907 te huwen met Elisa Hallaert. Diezelfde maand vertrok hij weer naar de USA, vergezeld van de 18-jarige René Graveel (° Bellem 21.3.1889) en de 13-jarige Raymond Graveel (° Bellem 24.5.1894).³² Vermeerschke pakt heel deze migratieproblematiek – zo typisch voor een dorp als Ruiselede en buurgemeenten - samen in zijn “**Lied van America**”.

*Hoevelen zijn er niet van hier gevaren,
Die zoeken troost in ’t nieuw geboren land,
Getrouwde mans doorkruisen nu de baren,
Ontvluchten hier de armoe en de schand,
Een man sprak tot zijn vrouw en kinderen,
Ach weent toch niet want lieve vrouw ik ga,
Binnen een jaarken kan ’t ons niet meer hinderen,
Dan zijn wij allen in America !*

³² R. BAECKELANDT, *Emigratie naar de Verenigde Staten van Amerika, Land van de Woestijne*, 1998, 21ste jaargang, nr. 1-2.

LIEDJES OVER DEN GROOTEN OORLOG

In meer dan de helft van de door ons verzamelde liedjes bezingt Vermeerschke de thematiek van de Eerste Wereldoorlog. Zijn liedjes gaan over die oorlog in 't algemeen, maar ook over de gevolgen ervan voor de dorpsgemeenschap. Deze zogenaamde *“Grooten Oorlog”* kostte tussen juni 1914 en november 1918 tien miljoen mensenlevens... De talloze oorlogskerkhoven in West-Vlaanderen zijn versteende getuigen van de *“killing fields”* die zich toen in de Westhoek situeerden. Het spreekt voor zich dat deze wereldschokkende gebeurtenis zowel de zanger als zijn publiek in de ban hield. Waar tot in de 19de eeuw oorlogen nog vaak tussen twee of hoogstens enkele staten werden uitgevochten, kan de Eerste Wereldoorlog inderdaad de eerste oorlog op wereldschaal genoemd worden. Dit wil zeggen dat dit internationaal conflict, hoewel ontstaan in het hart van Europa, de grenzen van het Europese continent ver overschreed. Er vochten immers troepen mee uit het hele Britse Imperium: uit Australië, Nieuw-Zeeland, Canada, Zuid-Afrika en India. Er werd ook in Afrika oorlog gevoerd en Japan vocht mee tegen de Duitsers en bezette de Duitse koloniën in de Stille Oceaan en in China.

In deze *“Grooten Oorlog”* stonden twee coalities tegenover elkaar: enerzijds Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Bulgarije en Turkije en anderzijds de geallieerden en geassocieerden, met onder andere Servië, Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland, Japan, Italië, de Verenigde Staten, Griekenland en België. Aanleiding tot de oorlog was de moord op de Oostenrijkse kroonprins Frans Ferdinand in de Bosnische stad Serajevo (15 juni 1914), waarna de dubbelmonarchie Oostenrijk-Hongarije de oorlog verklaarde aan Servië. Binnen een paar weken was ook Duitsland in oorlog met Rusland, Frankrijk, België en Groot-Brittannië. België, dat zijn neutraliteit wou bewaren, werd toch door Duitsland aangevallen en meteen gesteund door Frankrijk en Groot-Brittannië. Aanvankelijk was het enthousiasme van alle betrokken partijen groot, want men geloofde in de illusie dat de oorlog in enkele maanden beslecht zou zijn. Het zou echter vier lange jaren duren voor aan deze zinloze slachtpartij, waar voor het eerst ook de nieuwste technologieën - vliegtuigen, zeppelins, onderzeeërs, tanks, superkannonnen en chemische wapens (mosterdgas) – aangewend werden, op 11 november 1918 een einde kwam.

Op 21 juli 1914 wordt in België de algemene mobilisatie afgekondigd. Mannen – zonen, echtgenoten, vaders – nemen afscheid van moeder, vrouw en kinderen om de wapens op te nemen tegen Duitsland dat veertien dagen later - op 4 augustus 1914 – België de oorlog verklaart en ons land binnenvalt. De eerste confrontaties vinden plaats in Wallonië, rond Luik en in de Ardennen, waar de *“Slag der Grenzen”* gestreden wordt. We vinden hier sporen van terug in de liedjes *“Vaarwel”*, *“Tot Wederziens”* en *“Veldslag aan de IJzer”*.

In *“Vaarwel”* neemt een man van 25 jaar afscheid van vrouw en kind, om de Oostgrens te helpen verdedigen. Hij sneuvelt ergens in de Ardennen : *“Als 't kindje vraagt, och waar is vader henen? Waarom sinds lang hij niet meer wederkwam? Zij zegt, mijn kind, ginds ver in de Ardennen; Verwierf uw vader eenen heldennaam...”* Na de val van de fortengordel rond Luik, verplaatst de *“Slag der Grenzen”* zich vanaf 20 augustus naar de beboste Ardeense regio, tot op 25 augustus 1914 het fort van Namen, na zwaar houwitservuur van de vijand, wordt ingenomen.

*Vaarwel mijn vrouw, hoe pijnigt mij dit scheiden,
'k Moet henengaan en weet niet voor hoelang,
Het is mijn plicht, het land roept mij ten strijde,
Scheep moed, ween toch zoo niet en zijt niet bang,
Want 'k voel mijn hart, eilaas! zoo bitter lijden,
Wanneer ik zie die tranen langs uw wang.*

Vermeerschke schreef **“Tot Wederziens”** in 1916 en zong het op de melodie van het alom gekende *“Credo van de Landman”*: een moeder en haar jongere zoon nemen afscheid van zoon en broer Marcel, die naar het front vertrekt. Marcel wordt er als kanonnier zwaar gewond, sterft in het hospitaal en wordt begraven op een heuvel op Franse bodem, *“aan d’ander zijde van de Belgische grenzen.”* Vermeerschke noemt de man bij naam – Marcel – wat erop kan wijzen dat het om een bekende of een dorpsgenoot gaat.

*Het bronz’ kanon dat bromde in de verte,
Des vaderen grond, die trilde keer op keer,
Den oorlogskreet vervult met angst het herte,
Weerklonk door ’t land, daar was geen redding meer,
Men zag vol moed ons kloeke jong’ soldaten,
In dichte drommen naar hun leger gaan,
Doch, menig vrouw die blikte langs de straten,
Vol wee, en ’t oog verduisterd door een traan.*

De tekst van **“Veldslag aan den IJzer”**, waarin Vermeerschke geen blad voor de mond neemt, werd duidelijk niet door de bezetter gecensureerd en dateert dus van na de oorlog. Ondanks de titel, verwijst de zanger ook naar de eerste vijandelijkheden rondom Luik, o.a. naar de val van het Fort Loncin dat zwaar onder vuur lag en op 15 augustus 1914 door een voltreffer in de kruithamer geraakt werd. De Belgische generaal Leman werd er levend van onder het puin vandaan gehaald en eiste dat er in het rapport melding werd gemaakt van het feit dat hij zich niet had overgegeven en dat hij bewusteloos was bij zijn gevangenneming. Deze houding maakte hem legendarisch :

*’t Was Generaal Le Man,
Die hield den vijand staan,
Die liever wou sneven of hem overgeven,
Voor een Duitsch en zou hij niet beven ,
Een bom met helsch gedruisch,
Sloeg ’t fort Loncin in gruis,
Dan konden die mannen,
Die Duitsche tirannen,
Over ons grenzen gaan!*

Met de inname van het fort komt Luik in Duitse handen. Het Belgische leger trekt zich terug en vormt een nieuwe linie langs de rivier de Gete via Namen tot Givet. Op 18 augustus 1914 beveelt Koning Albert I het Belgische leger zich terug te trekken rond de strategische haven van Antwerpen. Ongeveer 75.000 manschappen trekken zich terug achter de Dijle om zich bij het garnizoen van 60.000 soldaten te voegen dat de haven beschermt. Op 19 augustus zijn Andenne en Leuven ingenomen door de Duitsers. Ook Aarschot wordt reeds bezet en er worden 150 burgers vermoord om de bevolking te intimideren. Ook Vermeerschke vertelt over de Duitse wreedheden tegen de burgerbevolking:

*Zoo kwam die Duitsche legermacht,
In 't schoone Belgenland,
En heeft hier wee en druk gebracht,
En huizen neergebrand.
Men moordde grijsaards langs de baan,
En roofde elk woning van binnen,
Dan zou men recht naar Calais gaan,
Wanneer men Duinkerke kon winnen.*

Op 2 oktober 1914 geeft koning Albert I, die vreest dat Antwerpen het niet langer zal houden, de opdracht om zich terug te trekken tot Oostende. Antwerpen valt op 10 oktober en twee dagen later is ook Gent in Duitse handen. Op 12 oktober 1914 trekken de Franse, Britse en Belgische troepen zich terug in de Westhoek, achter de IJzer en de Ieperlee, om de Duitse opmars naar de Franse havens te stoppen (zie bovenstaande strofe). Beide legers graven zich in en de situatie loopt volledig vast. Eind oktober begint de “*Veldslag aan den IJzer*”, een vier jaar durende loopgravenoorlog die het leven zal kosten aan honderdduizenden soldaten die de dood vinden in de West-Vlaamse grond.

*En keizer Willem was verwoed,
En riep “Gij moet vooruit!”
Den IJzer rood van 't Duitsche bloed,
Verbrijzeld in zijn schuit,
Daar op dat streepken Vlaamsche grond,
Weerhielden onz' kloeke soldaten,
Den dwingeland die weerwraak vond,
In 't bulderend kanon met granaten.*

Merken we op dat ook in dit lied zijn Vlaamsgezindheid doorklinkt:

*Maar eens de Leeuw zijn kluisters breekt,
In een verlaten streek,
Zoo bonsden door het Vlaanderland,
Kanonnen t' allen kant,
Het wild gevecht en 't krijgsgescheeuw,
Dat kon den vijand niet verdragen,
De Vrijheidsvlag, Den Vlaamschen Leeuw
Had Duitschlands kracht verslagen.*

Na anderhalf jaar oorlog - eind 1915 - begin 1916 - schrijft Vermeerschke twee liederen waarin hij zijn wensen verwoordt : “O Vrede Keer Terug” en “Nieuwjaarslied”. Op Kerstdag 1915 schrijft Fielke, wat mij betreft, een van zijn meest geslaagde en ontroerende gedichten, **“O Vrede, Keer Terug”**, een hartstochtelijke smeekbede om vrede, ja zelfs wereldvrede. Het is een lied over afscheid, angst, verwoesting, onzekerheid, ziekenzalen, gewonden, dode soldaten, vader- of ouderloze kinderen...

*Waarom O God, zoo lang die droevige oorlogstijden?
Waarom Europa's rust gestoord, in 't vuur gebracht?
Waarom dien broederhaat, waarom dat bloedig strijden?
Bij 't donderend bronz' kanon, bij dag of stille nacht,
Neen niemand zal wellicht de grieven achterhalen,
Van angst in het gevaar, van zooveel heimlijk wee,
Van al die kloeke mannen op 't veld van eer gevallen,
O! zagen wij welhaast de zoete wereldvree!!!*

In laatste strofe overtreft hij zichzelf en droomt van de heropstanding en de wederopbouw :

*O mocht onz' bange zucht tot aan ginds boorden stijgen,
Waar weeld' en welvaart huist en waar geen oorlog woedt,
Wij vroegen hunne gunst opdat 't kanon zou zwijgen,
En vree zooals voorheen, in plaats van menschenbloed,
Ja zagen wij welhaast van tusschen kloof en puinen,
Een schilderachtig dorp, een heropgebouwde stee,
En immer als voorheen de visschers langs de duinen,
Dan juicht Europa's jeugd, de zoete wereldvree !!!*

In **“Nieuwjaarslied”** dat hij, samen met “Vaarwel”, “Tot Wederziens” en “O Vrede, Keer Terug” op 2 maart 1916 aan de censuur van de bezetter had voorgelegd, beschrijft Vermeerschke de ellende van de oorlog voor militairen en burgers: gesneuvelde soldaten, rouwende moeders, droefenis, werkloosheid, armoede, oorlogswezen die van deur tot deur gaan bedelen in de sneeuw om, in ruil voor een aalmoes, “zalig nieuwjaar” te wensen...

*Nog immer woedt met bitterheid,
Dien strijd voor dood of leven,
Terwijl wij werkloos met droefheid,
Van armoe zijn omgeven,
Geen vuur in huis, geen brood voor 't klein,
En ginds op 't woest oorlogsterrein,
Waar onze zonen vielen,
Veel moeders thans met 't Nieuwejaar,
Die gaan met 't harte bang en zwaar,
Voor hen aan 't beenderhuis knielen.*

In de laatste strofe vertolkt Vermeerschke nog eens gloedvol zijn “ *vurige wenschen*” voor het nieuwe jaar :

*En al dat jammer en verdriet,
Zie 'k voor mijn ogen zweven,
O mocht mijn kranke zwakke lied,
Europa zijn gegeven,
O 'k vroeg der machtigen legerschaar,
Verzoening met het Nieuwejaar,
En vrede voor de menschen,
Ik vroeg voor 't kind den vader weer,
Den grijsaard zijne zone teer,
Ziedaar mijn vurige wenschen !*

Zijn wensen zouden pas bijna drie jaar en zoveel leed later in vervulling gaan. Terwijl aan het front de oorlog in alle hevigheid woedde, werden achter het front, in het bezette achterland, mannen en vrouwen opgeëist om al dan niet betaalde, maar verplichte arbeidsdienst te verrichten voor de bezetter. Ook te Ruisselede gebeurden een drietal opeisingen, waarover Vermeerschke telkens een liedje schreef. Hij voelde zich sterk betrokken want zijn zoon Jerome was bij de opgeëisten. Ze werden ingezet voor de aanleg van een vliegveld op Sint-Pietersveld, de bouw van een recrutendepot en van een paardenlazaret. Op 30 november 1916 werden te Ruisselede 51 jonge mannen opgeëist om in de streek van Sedan (bij Verdun, Frankrijk) voor de Duitsers te werken. Twee van hen overleden aldaar van ontbering: Theotime D'Hulst en Gustaaf De Muyt. Na 22 maanden komen de Ruisseleedse *Zivilarbeiter* (ZAB) of “*prisonniers van de Kolonne Z.A.B.*”, zoals Vermeerschke ze noemt, naar huis. Eenmaal thuis, overleden nog eens drie of vier van hen aan de gevolgen van hun gevangenschap en de dwangarbeid: Henri Claerhout, Aloïs Vandevoorde en Maurice Vandeweghe. Bij hun terugkeer heft Vermeerschke zijn “*Verlossingslied*” aan. Hij schreeuwt zijn vreugde uit om de terugkeer van de dorpsgenoten :

*Belgen staat op, de dag is aangekomen,
Dat wij terug naar onze haardstee gaan,
Al onze smert en wee die is vervlogen,
Weg met 't gehuil en al dat droef getraan.
Nu is de dag van juichen en van zingen,
Wij gaan terug waar wij zo geerne zijn.
Dan zullen wij van blijdschap dansen, springen,
Zingt allen mee, en roept tevreë:
“'t Zijn prisonniers van kolonne Z.A.B”.
refrein:
Leve ons lieve vaderland.
Wij hebben veel voor u geleden,
Maar nu staat alles aan de kant.
Wij zijn gelukkig en tevreden.
Leve ons lieve Ruisselee.
Leve 't vermaak en de plaisieren,
Waar wij zoo goed zijn en tevreë.
Laat ons de wederkomst vieren!*

Maar in dit “*Verlossingslied*” zingt hij ook: “*Maar dien lafaard zullen wij nooit vergeten; want eens zal hij ons smeken om berouw*” en verder : “*Gij die zult eens boeten voor die daad; al moesten wij hier alles gaan vertellen; ge zoudt ook zelf verhongeren waar ge staat*”. Het lijkt erop dat hij hier allusie maakt op een verklikker, wellicht iemand van het dorp of van het gemeentebestuur, die de Duitsers de namen bezorgd had en wiens rekening later zal vereffend worden...

In nog twee andere liederen “*Op weg naar huis*” en “*Nu is den Tijd Gekomen*” behandelt Vermeerschke het thema van deze opeisingen, de slechte leefomstandigheden en de gevaren, maar hij trekt vooral zeer scherp van leer tegen de plaatselijke gezagsdragers die de namen aan de bezetter hadden doorgespeeld. In “*Op weg naar huis*” is zijn kritiek niet mals :

*Als eenen dief is men ons komen halen,
Wie was er de schuld daarvan?
Hij die dat deed, ik zeg het zonder dralen,
Want het is een laffeman,
't Was door hem alleen dat wij daar moesten werken,
Zoo die kon de vijand zich versterken!*

*Ja, 't is nu uit met al die slavernij,
Wij zijn allen wederom thuis,
Al die nog roept “loos zwijnerijen”,
Slaan wij zijnen kop in gruis!
Al wie ons nog in Frankrijk durven steken,
Zullen wij den nek en al zijn benen breken !!*

refrein:
*Het is een schand, ja 't is een affront !
Voor hem die ons naar dat Frankrijk zond ! (bis)*

In “*Nu is de Tijd Gekomen*” gaat Vermeerschke voluit : de rijken, die de afkoopsom konden betalen, ontsnappen aan opeising, “het werkvolk”, dat dit niet kon, niet :

*Vervloeken wij die heeren,
Van ons gemeenteraad,
Die 't werkvolk doen creveeren,
En rijke honden doen geen kwaad,
Nu konden zij er wel lopen,
Stellen 10 frank te pand,
Om ons allen te verkoopen,
In d' handen van den vijand !*

Wie zei ook weer dat marktzangers volgbaar en gezagsgetrouw waren en de overheid niet voor het hoofd stootten? Dat kon alleszins niet gezegd worden van de schepper van deze liederen. Geen wonder dat Vermeerschke tijdens een plechtige heldenhulde door de plaatselijke gezagsdragers werd aangeraden om op zijn scherpe woorden te letten. Daarop

zou onze vrijzegger luidkeels geantwoord hebben *“dat hij nooit zou zwijgen voor ‘nen Duit”*. Zou dit een schimpscheut aan het adres van de burgemeester geweest zijn? Insinueerde hij dat die Duitse sympathieën had? Is dit de persoon op wie hij alludeerde in zijn *“Verlossingslied”*? Hoe dan ook, de marktzanger werd stante pede bij de kraag gevat en voor de duur van de plechtigheid in veilige bewaring gebracht. Dat gebeurde nog eens bij een gelijkaardig voorval toen hij een dorpsnotabele of plaatselijk politicus met deze niet mis te verstane schimpscheut bedacht :

*Haal uw kolen naar het Rhurgebied;
ge krijgt ze daar bijna voor niet!*

Op 20 januari 1918 worden nog eens om en bij 110 Ruiseleedse mannen opgeëist om in de streek van Kortemark en Hooglede tegen betaling voor *“den Pruischen barbaar”* te gaan werken. Zij worden naar 't Westelijk front gebracht om daar onder dwang *“kuil en schuilhoek te graven voor het Duitsch gebroed”* terwijl *“aan d' andere zij van 't front, daar staan hun kameraden”*. Op 5 februari 1918 bombarderen de Britten de stellingen waarbij vijf Ruiseleedse doden vallen. In zijn *“Lied der Opgeëisten tot Hooglede”*, beschrijft Vermeerschke in welke omstandigheden dat is gebeurd. Voor de vijf slachtoffers wordt naderhand in de dorpskerk van Ruiselede een rouwdienst gehouden. Hun namen : Maurice De Mey, 23 jaar; Achiel Martens, 26 jaar; Hyppoliet Poelvoorde, 21 jaar; Modest Van Oost, 21 jaar, en Emiel Vastershaeghe, 32 jaar. Over laatstgenoemde lezen we op zijn rouwzantje: *“Wanneer zijne troosteloze ouders hem smeekten eenen plaatsvervanger voor den arbeid te zoeken, wilde die edelmoedige jongeling geen slachtoffer in zijn plaats maken, zeggend: Ik zou het gansch mijn leven beklagen moest iemand in mijn plaats vallen”*.

*Op eenen plankenvloer gelijk de bannelingen,
Die namen zij hun rust in angst en in gevaar,
Kanonnen branden los en granaten springen,
En splinters van barakken vlogen hier en daar.
Eilaas, op zekeren dag wat zag men daar gebeuren,
Een Engels vliegmachien die wierp haar bommen neer,
En hun verdelgingskracht deed kuil en schuilhoek scheuren,
Vijf vrienden onder hen die vielen doodelijk neer.*

O gij allen die langs den weg voorbijgaat, neemt acht en ziet of er eene droefheid is, gelijk aan de mijne.
Treurklachten van Jeremias.

BID VOOR DE ZIEL

MAURICE DE MEY

zoon van Charles en Elodie De Wulf,
geboren te Ruysselede, 4 October 1895; als opge-eischte ten dienste van het Duitsch leger jammer-lijk omgekomen te Hooghelede, den 5 Februari 1918.

Nog jong zijnde, heeft Maurice aan den Heer de wijsheid gevraagd; zij heeft in hem gebloeid gelijk eene druif vóór den tijd tot haren roemdom geko- men, en hij heeft in haar zijn behagen gesteld. — Hij was een voorbeeldig en deugdzaam jongeling. Zijne goedheid en zijne vreedzaam karakter nieken hem aangenaam aan allen die hem kenden en zij- ne vrienden waren. Eccl. 11, 18-20—Job. iv, Bon.

Jesus zag dien jongeling en beminde hem. Hij heeft den loop van vele jaren vervuld, dezen die in korten tijd zijne ziel heeft aangenaam gemaakt. En daarom heeft de Heer zich te verlossen uit de bedrovene wereld door 's werelds bedriegelijken schijn- leid worden.

Hertscheurend nogtans was het vaders bij het zoo pijnlijk verlies van dien hij zoo teeder beminde. Een tre- over: de gedachtenis van zijn deugd- de overtuiging dat hij in den hemel dan wij allen in dit droevig tranende- Laal ons intusschen den heiligen v- aanbieden en uitroepen met het Ker- Dat de koren der Engelen hem g- Paradijs dat de heilige Martelaren poorten van het hemelsch Sion onv- nentelen in de H. stad Jerusalem, v- ween noch droefheid, maar eeuwige v-

O God, gij hebt gelijk in eenen storm weggenomen de-zen dien wij beminden. Heer, dat niet onze wil, maar de uwe geschiede.

Ter dierbare en zalige gedachtenis

Achiel MARTENS

zoon van Désiré en Marie-Louise Dalle,
geboren te Ruysselede den 20 Juni 1892; als opge-eischte ten dienste van het Duitsch leger jammerlijk omge- komen te Hooghelede, den 5 Februari 1918.

Hij was een jongeling, weerdig te leven in de gedach-tenis der goeden; rechtzinnig katholiek, hij had God en zijne Kerke lief en niets had bekwaam geweest hem van het goed te doen afwijken. — Getrouwe congrega- nist, hij had in O. L. V. zijn betrouwen gesteld, iadach- tig dat «een kind van Maria niet zal verloren gaan.»

Als lid der Conferentie van den H. Vincentius, eerde hij in de armen O. H. Jesus-Christus, die gezegd heeft: «hetgeen gij aan de minsten der mijnen gedaan hebt, gij hebt het aan mij gedaan.» Dienstveerdig en fielda- de diensten die hij kon, en dit met de- ligheid. — De Heer vergelde hem zijne- hij ontvange eene overvloedige belo- god van Israël bij wien hij gekomen is- hij altijd zijnen troost en sterkte gezocht- e dat hij van ons, zijne vrienden en me- is een gebed voor zijne ziel.

der, en zij bijzonderlijk diep bedrukte- de Broeders, Bloedverwanten en Vrien- bovenmate bedroeven gelijk dezen die- p. In den Hemel zal ik u beminnen ge- te bemind heb. Leert van mij hoe broos- noe, kortstondig zijne vreugden. Ja, de- alies: nu hier, dan daar, zonder keus- it zij de goede en de kwade, jonge en- en de kranke. Daarom waakt allen, ch dag, noch nurr. H. Fr. Sal. H. Chryst.

In het Kruis is de zaligheid.

Ter dierbare en zalige gedachtenis

Hyppoliet POELVOORDE,

zoon van Theophiel en Marie Dierickx
geboren te Ruysselede den 20 Mei 1897; als opge-eischte ten dienste van het Duitsche leger jammerlijk omge- komen te Hooghelede, den 5 Februari 1918.

In de jeugd zijner dagen is hij overgegaan tot het graf zijn leven is afgesneden gelijk den draad van den wever hij is gevallen als het gras onder het zeis- sen ! Waarom heeft de Heer het zoo geduid ? Zijne we- gen zijn voor den mensch ondoordringbaar.

Het gebeurde dat Jesus naar eene stad ging, Naïm ge- naamd; en met Hem gingen zijne leerlingen en eene groote menigte volks. Als hij nu de poorten der stad naderde, zie, daar werd een doode uitgedragen, een eenige zoon zijner moeder en deze was eene weduwe; en eene groote menigte uit de stad was met haar. En de Heer haar ziende werd door medelijden bewogen, en zeide tot haar: «Ween niet.» En hij trad toe, raakte de lijkbaar aan en zegde: «Jongeling, ik zeg u, sta op!» En oogenblikkelijk stond de doode op en Jesus gaf hem weder. — Bedrukte M-

! Uw zoon zal weleer- en de verrijzenis en h- hij ook gestorven, za- gelooft, zal in eeuwig it? «Ja Heer, ik geloo- et eeuwig leven!»

Heer de eeuwige rus- et eeuwig licht hem v- iste in vrede. Amen.

ysselede, dr. Standaert

Menig jongeling denkt dat hij binst zijn leven zul-ken of zulken weg zal bewandelen; maar het komt den Heer toe er hem in te geleiden.
Prov.

BID VOOR DE ZIEL

EMIEL VASTERSHAEGHE

zoon van Charles en Julie Vandemoutlele,
geboren te Ruysselede den 13 Jan. 1886; als opge- eischte ten dienste van het Duitsch leger jammer-lijk omgekomen te Hooghelede, den 5 Februari 1918.

De vreugd van ons hert is verdwenen en de kroon is van ons hoofd gevallen; onze oogen zijn door tranen verdriet toed, omdat onze zoon, het licht onzer ogen, de troost van ons leven, onze steun en onze hoop ver- dwenen is. — Hetgeen ons vooral bedroeft is zijne vroegtijdige en zoo smertvolle dood! Ach mijn God, wat zijn uwe raadsbesluiten toch ondoordringbaar!

Wanneer zijne troosteloze ouders hem smeekten eenen plaatsvervanger voor den arbeid te zoeken, wil- de die edelmoedige jongeling geen slachtoffer in zijne plaats maken, zeggende: «Ik zou het gansch mijn leven bekagen moest iemand in mijne plaats vallen.»

Ook mag er nu eene kroon van eer op zijne grafste- de prijken; gelijk op het graf der martelaren. Toen over negentien eeuwen de eerste kristenen vielen onder het zweerd der kerkvervolgers, vierden zij als helden op onze autaren verhooven en hunne gedachtenis is in ze- gening gebleven: ook zal de gedachtenis van den dispe- betreunden overledene in eer blijven bij gansch de kristene bevolking van Ruysselede.

Beminde Vader, teergeliefde Moeder, Broeder en Zusters, troost u met mij: wij zullen ons in den Hemel wederzien. En gij allen, mijne vrienden, aanschouwt hoe kort het leven is; daarom, werkt niet om lange te leven, maar om eeuwig te leven.

Maria, Koningin der martelaren, bid voor ons.

De Heer zegde tot Abraham: «Neem uwen zoo» dien gij zoo teeder bemint....en slachtoffer hem mijn
Gen. xxii, 2.

Ter dierbare en zalige gedachtenis

Modest Van Oost

zoon van Henri en Elodie Muys
geboren te Ruysselede den 12 Mei 1897; als opge- eischte ten dienste van het Duitsch leger jammer-lijk omgekomen te Hooghelede, den 5 Februari 1918.

Zijne deugdzaam en bedroefde ouders leerden hem, van zijne kindsheid af, God vreezen en zich van alle kwaad onthouden. (Tob. 1, 10) Ook groeide hij op in wijsheid, in jaren, in aangenaamheid bij God en bij de menschen, Luc. 11, 52.

Zijn vader werd diep bedroefd en zijne moeder met hem; zij stortten bittere tranen omdat hun geliefde zoon niet terug kwam. En toen de droeve mare zijner wreede en jammerlijke dood verspreid werd, liet de moeder hare weeklachten hooren: «Ach! mijn zoon, mijn zoon! Gij die het licht on- «zet oogen waart en de troost van ons leven, waar- «om die pijnlijke scheiding? Mijn God waarom «ontruikt Gij ons een kind dat wij zoo teeder bemin- «den. Waarom ontruikt Gij het aan de liefde zijns «vaders en moeders, zijner broeders en zusters? Nogtans niet onze wil, maar de uwe geschiede.»

Tob. x.
Vaartwel, teergeliefde Vader en Moeder, Broe- ders en Zusters, hebt dank voor uwe teedere zor- gen; in den Hemel zal ik u beminnen gelijk ik u op aarde bemind heb. — Bidt voor mij.

H. Hert van Jesus, ik heb betrouwen op U.
300 dagen afl.

STANDAERT, RUYSELEDE

Eind maart 1918 worden vijftig werkloze meisjes opgeëist.³³ Het ging om jonge vrouwen van omstreeks 20 à 25 jaar die vroeger werkten in Billiets breiwarenfabriek die nu ingericht was als “ontluizingsstation” o.l.v. van ene Fischbach, een niet ongeliefde Duitser. Daar werden de kleren van de Duitse soldaten ontluisd. Wanneer niemand op het appél verschijnt volgt een razzia. De meisjes worden uit hun huis gehaald en naar het centrum opgebracht waar ze in de herberg “*Het Gemeentehuis*” worden verzameld. Enkele weerbarstigen worden een tijdlang *in den bak* gestoken. De groep wordt naar de *Kommandantur* in Beernem gebracht en vandaar met de tram naar Oostkamp. Daar worden ze ingezet om *met de spade* een terrein te effenen om een vliegveld aan te leggen. De Ruiseleedse meisjes zijn blijkbaar geen doetjes, want na zes weken worden ze, omwille van hun opstandig en onwillig gedrag, weer naar huis gestuurd ! Eén van de meest rebelse meiden was Margriet Van Lancker, die botweg weigerde te werken, spottende anti-oorlogsliedjes zong en zelfs naar huis vluchtte.³⁴ Onze volkszanger beschrijft in zijn lied “***De Opgeëischte Vrouwen***” - dat ook onder titels zoals “***Lied voor de Meisjes van Ruiselede***” of “***Lied van de Gedwongene Landverraders***” bekend is - hoe zij inderdaad via Beernem naar Oostkamp werden gebracht om er een *vliegplein* te maken voor de vijand. Ook beschrijft hij de belabberde levensomstandigheden : slapen op strozakken in barakken, “*soep van raapkolen en bieten; een kwart van een brood, te weinig om van te leven; te veel om dood te gaan*”.

Vrienden, ach hoort ons aan,
 En blijft hier ook een weinig staan,
 Ik zal u zingen een lied,
 Van wat in Ruysselede is geschied.
 De meisjes zijn vermaand,
 Om naar Beernem te gaan.
 Ze hebben ons gevangen,
 En naar den bak gedaan,
 Maar voor éénen dag en nacht,
 En dan naar Oostkamp gebracht.

Dan komen wij in Oostcamp aan;
 daar krijgen we onze spaân;
 dan gaan we ongestoord;
 in groote troepen voort;
 is dat toch geen echte schand;
 'n vliegplein maken voor den vijand.

En dan, wanneer op 11 november 1918 uiteindelijk de Wapenstilstand getekend wordt, is het feest ! Vermeerschke bezingt nog eens de voorbije oorlogsjaren, maar kan nu ongestoord en ongecensureerd zijn gang gaan. Dat is te merken aan de forse taal en de scheldwoorden die hij gebruikt om de gehate Oosterburen en hun leger te beschrijven: “ *’t gedoemde Duitsch gebroed, den Pruisschen barbaar, ’t Duitsche zwijn, gespuis, rooversnest, rooversheir, beul, tirannen, barbarenbloed* ”...

³³ Maria Claeyns, *De opgeëiste meisjes van 1918*, Oud Ruysselede, 1983, nr. 2, p. 135-137.

³⁴ Jozef Depredomme, *Meisjes met de spade in 1918, hoe kwam het zo ver?*, Oud Ruysselede, 1983, nr. 2, p. 138.

1. **Achiel Declercq**, † Thienen 18 Aug. 1914.
2. **Henri Vroman**, † Hauthem Ste Margareta bij Thienen, 18 Aug. 1914.
3. **Remi Desmet**, † Yzer, 18 October 1914.
4. **Aimé De Jonckheere**, † Yzer, 12 November 1914.
5. **Jules Van Oost**, † Thienen 23 Nov. 1914.
6. **Emiel De Muyt**, † Yzer, 5 Januari 1915.
7. **Thriphon Duytschaever**, † Alveringhem, 23 Februari 1915.
8. **Achiel Lambrecht**, † Stuyvekenskerke, 15 Maart 1915.
9. **Henri De Winter**, † Yzer, ... Maart 1915.
10. **Ach. Van Voixem**, † Caeskerke 12 Juli 1915
11. **Jer. Vander Beke**, † Dixmude, 2 Oct. 1915
12. **Leon Van Wouterghem**, † Gaasterland (Holland; 6 November 1915.
13. **Theophiel Verhoye**, † Avecapelle, 7 Juli 1919.
14. **Emiel Lambrecht**, † Reninghe, 16 Juli 1916
15. **Ach. Coppens**, † Noordschote 12 April 1917
16. **Ach. Verscheure**, † Gent, 4 Mei 1917.
17. **Alfons Hoste**, † Oudecapelle, 13 Aug. 1917
18. **René Van Biesbrouck**, † Munsteringen, (Duitschland) ... Maart 1918.
19. **Jozef Lannoy**, † Yzer, 24 September 1918
20. **Cyr. Meuninck**, † Poelcapelle, 28 Sept. 1918
21. **Achiel Vanhulle**, † Westroosbeke, 29 Sept. 1918.
22. **Octaaf Braeckvelt**, † Maldegem, ... Nov. 1918.

Groet de doden die eervol sneuvelden voor 't Vaderland!

Groet de helden die roekeloos in hun heldenmoed vooruitsprongen, en, zwenkend met het zweerd van 't recht, den vijand uit één sloegen; groet de helden die vielen, grootsch in hunnen val, en met hun lijk nog den moedergrond bewaakten tegen een heiligschendend vooruitrukken.

Groet de martelaren, die hun bloed plengden op het altaar hunner zuivere liefde voor 't Vaderland; die hun leven verpanden voor onze onafhankelijkheid, en eigenbelang daargestelden in het edelmoe-dig vervullen van den heiligsten hunner plichten.

Die martelaren zijn onze zonen, het zijn de kinderen van het vrije, onafhankelijke België, die lijk leeuwen, met een krachtig betrouwen op God, ter zege ijlden, zege door hun dood.

Kristene ouders, troost u en weest fier over zulke zonen. Zij hebben geleden en zijn gestorven voor al wat edel en verheven is: voor God en Vaderland! Zij laten een vlekkeloozen naam achter, die in eere zal blijven bij de opkomende geslachten van Ruyssede.

En gij, *edelhoedige moeders*, wier hert breekt onder het drukken van dien droeven last, brengt lijk de moeder der Machabeërs, lijk de moeder Gods het offer van uwe droefheid op het altaar der Vaderlandsliefde. Weest fier over uw kind dat gij zo dikwijls van verre, bevend, gezegen hebt in zijn

roemrijken slaap; weest fier op den held die gij ge-
baard, gevoed en nu grootmoedig aan het Vader-
land gegeven hebt.

Rust in vrede, dappere jongens, op het veld van
roem; rust in vrede onder de schaduw van het H.
Kruis dat gij bemindet binst uw leven, dat gij om-
helsdet in de uur uwer dood.

Rust in vrede, dappere jongens, het Vaderland
vergeet u nooit!

Voor de helden buigen wij!
Voor de helden bidden wij!

**Bermhertige Heer Jesus, geef hun de eeuwige
rust.**
(300 d. afl.)

Ruyssede, druk. César Standaert.

“Voor Vorst en Vaderland”, heel toepasselijk gezongen op de wijs van de Brabançonne, is zijn kortste lied: amper drie strofen. In dit lied komen Koning Albert en Koningin Elisabeth naar voor in de archetypische rol waarmee ze de geschiedenisboeken zijn ingegaan : die van Koning-Soldaat en Koningin-Verpleegster. Verder is er sprake van het *“groot kanon”* van de Duitsers *“dat huis noch kerken spaarde”* en verwijst naar het beruchte 420 mm houwiterkanon van de Kruppfabrieken, de beruchte *“Dikke Bertha”*, genoemd naar de dochter van Krupp.

*O! Belgenland al hebt gij veel geleden,
Zij trotsch en fier gij hebt uw vrijheid weer,
Gelijk voorheen hebt gij voor 't recht gestreden,
Voor vorst en kroon, voor eendracht en nog meer,
De Duitsche keizer zond zijn legerscharen,
Zijn rooversheir naar 't schoone Belgenland,
Zijn groot kanon kwam huis noch kerken sparen,
't Was storm en brand in 't duurbaar Vaderland !*

“Vlaanderen herboren” vertelt in vier strofen en een refrein dat het einde in zicht is. De Duitsers worden verjaagd, tot over de grenzen van hun eigen land : *“Ons leger aan den Rijn, tot hier moet België zijn.”*

*Gelijk de zee heur golven,
bij stormen slingert op het strand;
en brieschende hongerwolven,
doorkuisen woud en land;
Zoo kwamen die barbaren,
't gedoemde Duitsch gebroed,
ons 'n oorlog te verklaren,
die hun zelf verpletteren doet !*

*Een zon met vredestralen,
Een blij klokkengeklank,
Trompet, klaroenen schallen,
Betuigen Vlaand'rens dank;
Nog stormt de wind in 't Noorden,
Ons leger aan den Rijn !
Ze zingen op die boorden,
Tot hier moet België zijn !*

Refrein:

*Triomf! Wat blijde dagen,
En weg dat Duitsch geschreeuw !
De keizer ligt verslagen,
Door Vlaanderen den Leeuw !!*

Na de Wapenstilstand volgt op 1 december 1918 de bezetting van de linker Rijnoever door de geallieerde bezettingsmacht, waar ook de Belgen deel van uitmaken. Voor deze soldaten betekent het einde van de oorlog nog geen terugkeer naar huis. Voor hen zingt Vermeerschke, op de tonen van “La Madelon”, **“Liefde op de boorden van den Rhijn”**.

*Wij vragen recht, op Duitschlands vreemde streken,
Waar Keizer Wilhelm zijn septer heeft ontvlucht;
Kwam nog nen Duitsch tegen ons van oorlog spreken,
Wij staken hem op 't kanon en schoten hem in de lucht.
Wij zullen den bandiet eens toonen,
Dat Belgen nooit een vreemde duld,
Dat Vlaanderen waar leeuwen woonen,
Zijn plicht voor 't vrij bestaan vervuld;
En zet hij nog den voet op Belgies erve en goed,
Hij laat er zijnen laatsten druppel bloed.*

Refrein

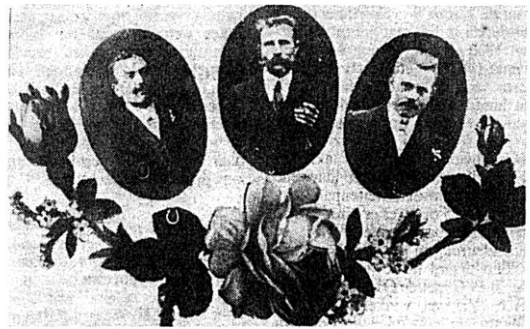
*O! Madelein, mijn schat, mijn liefste zoet,
Een kus voor U, van ver een minzaam groet,
Ik denk aan U bij 't stille van de nacht
Gij zijt geen uur uit mijn gedacht
Ja, Madelein, op Duitslands vreemden grond;
verlaat uw beeld mij geenen enkelen stond;
en 'k droom gij staat met mij de wacht aan Rhijn;
Madelein, Madelein, Madelein.*

Maar niet voor iedereen zijn dit blijde dagen... Tijdens de bevrijdingsroes worden de meisjes en vrouwen “die werden omhelsd van eenen Duits” opgepakt en kaal geschoren : “Men noemt ze geilen! en Duitsche dweilen!” “De oorlog was voor hen geen ramp; want zij waren aan nen Duitsch geklampt” en dat terwijl broer of vriend aan het front vocht... En toen het tij keerde waren zij de eersten die “bien venu” riepen tot de Franse bevrijders: “eerst Duitsch gezind, nu Fransch gezang.” Maar ze kunnen wraak en straf niet ontlopen: “men snijdt hun krullen af”. In de schitterende titel van dit lied merkt Vermeerschke dan ook ironisch op: **“Die niet besnot is moet zijn neus niet vagen...”**

*Men zag tot schande menig keer,
Getrouwde vrouwen faam en eer,
Verpanden aan een Duitsch bandiet,
Terwijl hun mans in bang verschiet
In stelling werkten of loopgracht,
Moest vechten dikwijls dag en nacht,
Zij dragen schuldig 't landverraad,
Hun haar gekapt van 't volk gehaat.*

*Die vuile geilen!
En Duitsche dweilen !*

Her en der worden herdenkingen georganiseerd en monumenten onthuld. **“Op het graf van onze Vrienden”**, dat gezongen werd op de wijze van het *“Credo van Landman”*, handelt over enkele Tieltenaars - Alfons Vermeersch (postbeambte, 36 j), Alfons Mathys (treinbestuurder, 28 j) en Aloïs Vankeersbilck (stoomtramconducteur, 34 j,) - die spionage- en sabotagedaden gepleegd hadden aan de grenzen en verkleit werden. Ze behoorden tot een Tieltse cel die ten dienste stond van de *British Military Service* of *Vaderlandschen Inlichtingendienst*. Ze voerden spionageopdrachten uit en stuurden via Nederland militaire gegevens over Duitse troepenbewegingen door naar Groot-Brittannië. De spionagelijp liep over Nevele naar Maldegem en Nederland. In januari 1916 werden ze aangehouden en op 7 april 1916 om 7 u 's morgens te Gent voor het executiepeloton aan de Martelarenlaan – vandaar de naam van de straat - terechtgesteld. Op zondag 27 april 1919 werden hun lichamen overgebracht naar Tielt, waar ze, na een rouwstoet met 25 groepen, met militaire eer begraven werden.

Alfons Vermeersch (midden), Alfons Mathys en Aloïs Vankeersbilck werden op 7 april 1916 te Gent gefusilleerd.

*Breng hulde en eer aan onze Vlaamsche helden,
O volk! Van Thielt vergeet hun weldaad niet,
Zij vielen niet in strijd op d' oorlogsvelden,
Waar men den vijand vlak in d' oogen ziet;
Maar omdat zij hun vaderland beminden,
En Duitsche slavenjuk den val gezweerd...
Die wierden zij gevonnisd tusschen blinden,
Te recht gesteld, te GENT gefusilleerd !!*

Den Grooten Oorlog - historici wijzen op de totale zinloosheid ervan - heeft ook te Ruiselede diepe sporen nagelaten. Ter nagedachtenis van de 33 Ruiseledenaars die als soldaat sneuvelden, schrijft hij **“Op het Graf Onzer Helden”**. Getuige Gerard Casteleyn vertelt: *“Vermeerschke kon goed zingen en hij maakte zijn liedjes zelf. Hij speelde soms op een dwarsfluitje (ocarina). Hij had een papegaaieneusje en hij hield zijn kop een beetje noes (schuin) en achterover wanneer hij zong. Als hij op tournee ging, volgden wij hem. Ik zie hem nog staan voor het monument van de gesneuvelden toen hij dat schoon liedje zong.”*

*Wie hoort niet uit 't graf nog die stemme,
Oud-Strijders gij hebt dat gezien,
Hoe dat men de leeuwen kan temmen,
Bestaat er geen recht meer misschien?
O! spreekt tot volken der landen,
Verbrijzel kanon en geweer.
Dan zullen geen steden meer branden,
Geen oorlog, geen bloedstroom meer zijn.
Geen kogels de jeugd nog doorboren,
Dan zal men dien kreet niet meer hooren.*

PIE JESU DOMINE, DONA EIS
REQUIEM...

Voor hen, o Heer, die ver van huize vielen
En nevens hen geen moeder zagen knielen;

Voor die des nachts, ten doode toe gewond,
Om water kermiden met een paarsen mond;

Voor die gesneuveld in de wintervlagen,
Wit en versteven op het sneeuwveld lagen;

Voor hen die gingen, oog en hart in gloed,
En d'Yzer verfdien met hun martlaarsbloed;

En die nu, duizenden, aan Vlaanderen's kusten
Eenzaam en stil onder een kruisken rusten;

Voor hen die ballingen, van 't vaderland,
Gefolterd werden door een tijgerhand;

En in het stroo der kampen zijn bezwiken
Wij! koete beulen op hen nederkeken;

Voor allen, och, die jong, en frisch, en schoon,
Gevallen onder hunne doornen kroon;

Een moeder hadden die ze kuste en streelde,
Een kindje dat op hunne knieën kweelde;

Een bruid misschien die voor hun weerkomst bad;
En elken dag aan uwen altaar zat;

Voor allen, Jesu, wil genadig wezen,
Gij, Vader van de weduwen de weezen! J. C.

H. Hert van Jesus, Bescherm België.
300 d. afl.

GEDACHTENIS

aan onze duurzame

OORLOGSLACHTOFFERS

uitgedeeld

ter gelegenheid der inhuldiging

van het

gedenkteeke ter hunner eer,

op 16 September 1923.

Hunne namen zijn ingeschreven in den
boek des levens. Philip. iv-3.

Onze gesneuvelden.

A. Soldaten:

1. Lannoy Joseph, o Luitnant
vrijwilliger.
2. Braeckevelt Cyriel.
3. Braeckevelt Oktaaf.
4. Braeckevelt Oscar.
5. Busquaert Alfons.
6. Coppens Achiel.
7. De Clercq Achiel.
8. De Doncker Victor.
9. De Jonckheere Aimé.
10. De Muyt Basiel.
11. De Muyt Emiel.
12. De Neve Arthur.
13. De Smet Remi.
14. De Winter Henri.
15. D'Huyvettere Alois.
16. Duytschaever Triphon.
17. Hoste Alfons.
18. Lambrecht Achiel.
19. Lambrecht Adolf.
20. Lambrecht Emiel.
21. Meuninck Cyriel.
22. Quintyn Cyriel.
23. Van Belleghem Theophiel.
24. Van Biesbrouck René.
25. Vanderbeke Jerome.

26. Vanhulle Achiel.
27. Vanlerberghe Hermin.
28. Van Oost Jules.
29. Van Volsem Achiel.
30. Van Wonterghem Leon.
31. Verhoye Theophiel.
32. Verscheure Achiel.
33. Vroman Henri.

B. Burgerlijke opgeëischten (Z.A.B.)

1. Claerhout Henri.
2. De Mey Maurice
3. De Muyt Gustaaf
4. D'Hulst Theotiem
5. Martens Achiel
6. Poelvoorde Hypoliet
7. Vande Voorde Alois
8. Van Oost Modest
9. Vastershaeghe Emiel
10. Vande Weghe Maurice

C. Burgerlijke oorlogsslachtoffers:

1. Schotte Victor
2. Van Renterghem Josef
3. Wyckhuys Cyriel

César Standaert, Ruysselede

De euforie van overwinning en bevrijding was echter snel bekoeld. *“Den Nieuwen Tijd”* brengt niet het beloofde paradijs en de kleine man kan de levenduurte nauwelijks bijbenen. Er is ook grote werkloosheid. Zoals in zijn daensistische dagen van twintig jaar eerder, laait zijn oude strijdlust weer op. Vermeerschke richt zijn scherpste pijlen op de toenmalige regeerders van het land :

*'t Zit ook maar scheef in de politiek,
Men roept en schreeuwt aan het publiek,
De socialisten maken ons wat wijs,
Beloven hier het paradijs,
Minister Wauters, dien suikervent,
En Eedje Anseele ³⁵ van Gent,
Die vullen hun zak en delen de buit,
Van 't werkvolk die men 't vel stroopt uit !*

En mocht Fielke het voor 't zeggen hebben dan *“joeg hij al die volksbedriegers heen; met 'nen fermes dop van zijnen grooten teen”!* In de slotstrofe van ditzelfde lied halen heimwee en onmacht de bovenhand, waar hij besluit:

*Maar 'k zing somtijds met droeve stem;
Dien tijd joeg mij naar Caneghem;
Nen vogel bouwt naar wil zijn nest;
'Ne mensch die moet van Oost naar West.*

Zoals we eerder zegden, verhuisden Theophiel en Meelke in hun oude dag van Ruiselede naar Kanegem waar ze hun laatste levensjaren doorbrachten.

³⁵ **Joseph Wauters** (1875-1929), socialistisch politicus, Minister van Nijverheid, Arbeid en Ravitaillering in de eerste naoorlogse regering. **Edward Anseele** (1856-1938), Gents socialistisch voorman en politicus; de Duitse bezetter bood hem het "presidentschap van België" aan, wat hij weigerde; van 1918 tot 1921 was hij Minister van Openbare Werken.

De gedrukte blaadjes die bij een optreden werden verkocht, worden “vliegende blaadjes” genoemd. Ze bevatten de tekst(en), meestal de naam van de auteur-zanger, soms de naam van de drukker en vaak de zangwijze. Dit laatste was altijd een door het publiek gekende melodie, zoals “Het Credo van de Landman” of “La Madelon”.³⁶

H U L D E L I E D

toegewijd aan de

Weledelgeborene Jufvrouw Ida de Kerchove d'Exaerde

ter gelegenheid van haar honderdjarig jubelfeest.

1813 - 1913

I. Hoort ginds het brullen der kanonnen, Waar zich dat schoone dorp vertoond; Hoort ginds 't gebrom der klokkentoonen Van (mijn) zoo lief geboorte vadergrond. Bezie de straten vol banieren, Aan ieder huis de driekleurvlag: Ja, 't Névels volk mag wel vieren Hâar eeuwenfeest! wat blijde dag. II. Gij, vrienden mijner kinderjaren, Ach, voeldet gij mijn' boezem slaan, Wanneer ik denk aan d'honderd jaren Voor Hâar zoo stil voorbij gegaan. Die edele bloem, van haar geslachte, Gelijkt de avondzon vol gloed. En 't volk dat toch zoo vurig trachte Naar 't eeuwenfeest van 't edele bloed. III. Men zal dien schoonen dag herdenken Geboekt in de geschiedenis. Van Hâar, die mild haar hand komt schen- Voor hen die nood en lijdend is, [ken Ze is als eene ster aan 's hemelsbogen Die nederziet met droef gemoed, En wischt een traan van mededoogen En hulpe biedt met geld en goed.	IV. Neen Nevele, gij zult nooit vergeten, Den luister van dees schoonen dag. En slaat een blik soms in 't verleden Op d'edele vrouw die 'k roemen mag. z' Is als een vat vol zoete geuren. Die balsemend hart en smart geneest, Gelijk den regenboog vol kleuren Is 't leven Hâar vol deugd geweest. V. Nog glimt de lieve zon haar tegen En honderd jaar zijn heengegaan Dat zij ontvingt des priesters zegen Waar eens haar wiegskén heeft gestaan. En door de zee van 'n rusteloze wereld Heeft Zij 't orkaan van 't levenspad geweerd En God heeft hare deugd gepereld En sinds eene eeuw haar steeds bewaard. VI. Och, zing vooral gij dorpelingen Dit huldlied, haar toegewijd, Uw stem zal door de wolken dringen Tot voor zijn' troon die 't al bevrijdt. Och, mocht den Schepper zich bedaren Die 't leven in zijn handen heeft, Haar levenslicht nog lang bewaren Dat hare ziel naar d' hemelen zweeft.
--	--

Woorden van Theopliel Van der Meersch,

Ruyssede.

Verboden nadruk.

³⁶ La Madelon/Quand Madelon was een populair chanson uit 1914 dat tijdens de 1ste Wereldoorlog uitgroeide tot een patriottisch lied; het vertelt over soldaten die Madelon, de jonge bazin van een dorpsherberg, opvrijen. Vermeerschke herdoopt Madelon in “Madelein” <https://www.youtube.com/watch?v=SLX0ylqRKV0>

Het Wreede Drama van Ruysselede

Stemme : 't Geluk ligt in den rijkdom niet.

I

Komt Vlaamsche volk en wilt mijn stem aanhooren
Het welk ik zing breekt eenieders hart
Komt 't hart eens mans en kinderen doorbooren,
Gebracht in rouw en allergrootste smart.
't Was zondag avond en het nachtelijk duister
Had Ruysselede een donker kleed vergund.
Toch langs de straten dwalen schimmen, luister,
Zij hadden 't op den « Ouden Leest » gemunt.

2

't Was middernacht en mensch en dieren zwegen,
Op eens men hoort een vreeselijk gerucht,
~~Op « Oude Leest » daar viel een steenen regen.~~
Men was van schrik ten allen kant gevluht.
Wat helsch gedruisch, de vensterblinden krakten,
Een reuzenslag, de deur die vliegt ten grond,
En glas, en hout, en ijzeren bouten brakken
Door 't groot geweld, tot splinters in het rond.

3

De vrouw van 't huis, door angst en schrik bevangen,
Sprak tot de woestaards met smeekend getraan
Ach slaat niet meer, voldoet toch mijn verlangen
Ach slaat niet meer, wat hebben wij misdaan
Doch hare stem die kon hun niet bedwingen.
Door razernij, door haat of drank verblind
Die sloegen wat ? O schrikkelijke dingen,
Thans weent zoo menig moederlooze kind.

4

Maar wat, zult gij misschien den zanger vragen ?
O ! 't was de vrouw, getroffen door een steen.
Een laatste gil kwam 't moederhart nog prangen,
Ach Heere God ! en zonk dan ineen;
Een grooten steen had haar 't voorhoofd gekloven,
Den dorpel was gansch met haar bloed besproeit.
Zij leefde nog, waarom men God moet loven
En 't werk van wraak of drank die was voltooid.

5

Den dagraad was in 't Oosten nauw verschenen,
De Kwakkelstraat die stond in rep en roer,
De glimlach was op aller zicht verdwenen
En half gekleed kwam burgerij en boer.
Daar lag bebloed, op 't bed van hare kamer,
Een moeder die het daglicht niet meer ziet
Den man die weent, de kinderen huilen jammer.
Een gansch gezin, gedompeld in 't verdriet.

6

En weder klom de zon in 't verre oosten
Den vijfden dag, bij 't weifelend kaarsenlicht.
Daar zitten moederloos, gebeden troosten,
Geknielt, allen den blik op haar gericht.
Terwijl den toon der klokke treurig dreunen
En hend en ver op aarde sterven neer
Moet men den man en kinderen ondersteunen
Terwijl men huilt : ach moeder is niet meer.

7

Thans galmen weer die akelige toonen,
Zoo doodsch en stom, bij treurig kerkgezing,
Geen mensch op aard zal haar nog smaden, hoonen
Zij rust in vree, ten eeuwigen dage lang.
En als gij ooit haar grafplaats moet passeeren,
Waar aller mensch in stof en asch vergaan,
O ! slaat een blik op 't kruis van ons Lieve Heere,
Stort een gebed, 't is beter als een traan.

8

O spiegelt u, gij jongheid dezer aarde
O draagt geen haat en zwicht vooral den drank;
De broedermin dat is de grootste waarde
Der samenleving, vlucht een ander klank.
Al stijgt het bloed van gramschap in uw aderen
O neem geen wraak, o pleeg geen misdaad
Want als g' in bloed uw wraaklust komt te naderen,
't Gerecht is daar, uw klagen is te laat.

Woorden van Th. Van der Meersch.

Machiendrukkerij Gustaaf Van Coppenolle. — Deinze.

De Veldslag aan den IJzer

Woorden van TH. VANDER MEERSCH

1. Wanneer de keizer van Duitschland,
Aan onze grenze stond
En dreigde 't schoone Belgenland,
Te branden tot den grond,
Daar stond een moedig Generaal,
Omringd van Belgische zonen,
Een fier leger in getal,
Die stierven of wel overwonen.

Refr. 't Was Generaal Le Man:
Die hield den vijand staan,
Die liever wou sneven of hem overgeven,
Voor eenen Duitsch en zou hij niet beven,
Een bom met helsch gedruisch
Sloeg 't fort Loncin in gruis,
Dan konden die mannen,
Die Duitsche tirannen,
Over ons grenzen gaan!

2. Zoo kwam die Duitsche legermacht,
In 't schoone Belgenland,
En heeft hier wee en druk gebracht,
En huizen neer gebrand,
Men moordde grijsaards langs de baan,
En roofde elk woning van binnen,
Dan zou men recht naar Calais gaan,
Wanneer men Duinkerke kon winnen.

Refr. Maar aan den IJzer stond,
Der Belgen jeugd aan 't front,
In hunne loopgrachten den Duitsch af te wachten,
Zij vochten er tegen uit al hun krachten,
Bezield met leeuwenmoed,
In 't eedle Vlaamsche bloed,
Schoten ieder Duitschman,
Die wilde voortaan over den IJzer gaan!

3. En keizer Willem was verwôed,
En riep: « Gij moet vooruit! »
Den IJzer rood van 't Duitsche bloed,
Verdruyd in zijn schuit,
Daar op dat steepken Vlaand'rens grond,
Weerhielden onz' kloeke soldaten,
Den dwingeland die weêrwraak vond,
In 't bulderend kanon met granaten;

Refr. Ginds aan den IJzer stond,

4. Zij stonden daar den blik gericht,
Waar 't eerste morgenlicht,
Zeens zagen op dat plekje grond,
Waar eens hun wiege stond;
Zij lieven daar vier jaren staan,
In tranen, in zuchten en lijden,
Doch hun gedacht hield immer aan,
Voor 't recht en voor vrijheid te strijden;

Refr. Ginds aan

5. Gelijk de Leeuw de kluisters breek,
In een verbannen streek:
Zoo bonsde eens door 't Vlaand'renland!
't Kanon ten allen kant;
't Wildgevecht en 't krijgsgeschreeuw!
Dat kon den vijand niet verdragen,
De vrijheidslag, de Vlaamsche Leeuw!
Had Duitschlands krachten verslagen...

Refr. Zij hebben hem geband,
Uit dierbaar Belgenland;
Wij durven dit zweren: hij zal nooit weerkeeren.
De Belgen die kwamen den oorlog hem leeren,
De keizer wordt gedoemd.
En nu bandiet genoemd.
Geen keizer, geen kroonprins,
Geen Duitscher voortaan.
Zal nog naar den IJzer gaan!!

Die niet besnot is moet zijn neus niet vagen

1. Men vraagt mij soms als ik nog dicht
Eh wel ik breng hier wat in 't licht.
Getrokken uit den oorlogstijd,
Van al die meisjes die zijn kwijt,
Hun liefste vriend, nen Duitsch soldaat.
Waar mede zij zwierden langs de straat,
Zij zijn gekend in 't openbaar,
Van velen is geknipt hun haar.

Refr. Men noemt ze geilen!
En Duitsche dweilen!

2. 'k Ging eens een wandeling gaan doen,
Op eenen Zondag achternoen.
En 'k sloeg de blikken om mij heen,
Daar alles droef en somber scheen,
Voor mij zag ik een meisje gaan
Wiens broeder aan het front moest staan,
Zij schrikt niet maar loech mij uit,
En werd omhelsd van eenen duit.

Refr. Was dat geen

3. Zag men een koppel langs de straat,
In 't maanscijn des avonds laet,
Of hier en daar in een hoek,
Van Duitsche moffen kreeg bezoek,
Zij slenderden langs haag en woon,
Door 't struikgewas op 'n en vezeltoon,
Den oorlog was voor hen geen ramp,
Zij waren aan nen Duitsch geklamp.

Refr. Die zotte

4. Men zag tot schande menig keer,
Getrouwde vrouwen faam en eer,
Verpanden aan een Duitsch bandiet,
Terwijl heur man in bang verdriet,
In stelling werken of in loopgracht,
Moest vechten dikwijls dag en nacht,
Zij dragen schuldig 't land verdriet,
Hun haar gekapt van 't volk gehaat,

Refr. Die vuile

5. Hoe menig jongman vindt men niet,
Wiens herten kwijnt nog van verdriet,
Omdat het meisje die hij mint,
• Voor hem geen liefde meer en vindt;
En 't waren juist die dweilen nu,
Dien 't eerste riepen « Bien venu! »
Daar was nog maar een uur voorbij,
Toen nog een Duitsch stond aan hun zij;

Refr. Die snoode

6. En moest ik ~~dichten in dit~~ lied,
Wat binst den oorlog is gesmed,
Eerst Duitsch gezind, nu Fransch gezang,
Ik maakte vele meisjes bang,
Maar hij die op het slagveld stond,
En van den vijand werd gehoond;
Die brengt die Feulen Feelen hunne straf,
Hij snijdt hun haar en krullen af,

Refr. Gekende geilen

Voor Vorst en Vaderland

Woorden van TH. VANDER MEERSCH

O! Belgenland al hebt gij veel geleden,
Zij trotsch en fier gij hebt uw vrijheid weer;
Gelijk voorheen hebt gij voor 't recht gestreden,
Voor vorst en kroon, voor eendracht en nog meer;
De Duitsche keizer zond zijn legerscharen,
Zijn rooversheir naar 't schoone Belgenland;
Zijn groot kanon kwam huis noch kerken sparen,
't Was storm en brand in 't duurbaar Vaderland! (bis)

2.

O! Belgenland tot in de verste streken,
Die wordt uw roem bewonderd en gekroond;
Uw stalen wil aan den IJzer is gebleken,
Gij hebt voor 't recht uw krachten daar getoond;
Zoolang 'd eendracht onder ons volk zal leven,
Voor 't vrij bestaan gesterkt door broederband,
Zal elken Duitsch nog immer lang doen beven,
Voor 't fiere volk van 't kleine Belgenland! (bis)

3.

Koning Albert gegroet in alle tijden,
Die met uw volk voor recht en vrijheid vocht!
Gegroet ons Koningin, vol medelijden,
Die menig held zijn wonden onderzocht;
Aan 't vorstenhuis vertrouwen wij onz' zonen!
Die kreet weergalm tot aan het verste strand! [nen]
Eendracht maakt macht, zoo wierd de strijd gewon-
Getrouw aan God, aan vorst en Vaderland! (bis)

Vlaanderen herboren

Woorden van TH. VANDER MEERSCH

1. De nevelwolken drijven,
Door 't grijze luchtruim heen,
En vele menschen beven,
Of 't einde van 't leven scheen!
Door 't zwaar kanongedonder!
Die 't westen vuurgloed kleurt,
De vijand vlucht, geen wonder,
Want Vlaand'rens bodem scheurt!

Refr. Triomf! wat blijde dagen!
De Duitsche heerschappij,
En macht die ligt verslagen,
En Vlaand'ren is weer vrij! (bis)

2. Gelijk de zee heur golven,
Bij stormen slingert op 't strand;
En brieschende hongerwolven,
Doorkruisen woud en land;
Zoo kwamen die barbaren,
't Gedoemde Duitsch gebroed,
Ons 'n oorlog te verklaren,
Die hun zelf verpletteren doet!

Refr. Triomf!

3. Ons volk doorbrak de rangen,
En schoot elk Duitschman neer,
Men hoorde blij gezangen,
De Belgen komen weer!
Kwam Bonaparte de groote,
Op Waterloo weerom?
Meer bloed wierd niet vergoten,
Als aan den IJzerstroom!

Refr. Triomf!

4. Een zon met vredestralen,
Een blij klokkengeklank,
Trompet, klaroenen schallen,
Betuigen Vlaand'rens dank;
Nog stormt de wind in 't Noorden,
Ons leger aan den Rijn!
Ze zingen op die boorden,
Tot hier moet België zijn!!

Refr. Triomf wat blijde dagen,
En weg dat Duitsch geschreeuw!
De keizer ligt verslagen,
Door Vlaanderen den Leeuw!! (bis)

Eigendom van den verantwoordelijken uitgever Th.
Van der Meersch, Ruysselede bij Thielt. Nadruk is
verboden.

Gent, drukkerij Plantijn, Korte Koestraat, 5.

Vaarwel !

Vaarwel mijn vrouw hoe pijnlijc hij dit scheiden,
'k Moet henegaan en weet niet voor hoelang,
Het is mijn plicht ik moet voor 't land ten strijde;
Scheep moed, ween toch zoo niet en zijt niet bang;
Want 'k voel mijn hart, eilaas! zoo bitter lijden;
Wanneer ik zie die tranen langs uw wang.

REFREIN.

Vaarwel, o vrouw, geleidster van mijn leven!
Vaarwel, ik ga naar 't slagveld met verdriet,
Nogthans uw geest zal mij immer om zweven,
Tot in den strijd, uw beeld verlaat mij niet.

2.

Zoo sprak een man van 25 jaren,
Aan zijn vrouw die bij het venster zat;
En voor haar oogen zag al de gevaren,
Van 't oorlogs woeste veld, zij weende en bad;
Toen streelde hij haar zachte blonde haren,
Gaf haar een kus voor dat hij henegaat.

REFREIN.

Vaarwel, enz.

3.

En hij verliet met weedom in het harte,
De hut waar hij als kind was opgegroeid;
Gerukt van vrouw en kind wat diepe smarte,
Daar nog de lente in zijnen boezem gloeit,
Toch ijde hij voort naar 't donderend gevaarte,
Naar 't krijgsgeschreeuw waar 't bloed bijstroomen vloeit

REFREIN.

Maar 't nageslacht zal nog dien kreet herhalen
Zij bleven trouw aan plicht voor 't vaderland:
En eeuwige roem omglands met zonnestralen;
Het kruis op menig heldengraf geplant!!

4.

Te midden doodsverachting en vernielen,
Die sprong dien man in 't hevigst van den strijd;
En waar zoo vele doodelijk nedervielen,
Hun laatste snikken gaven voor altijd,
Eilaas! hem ook zag men weldra ontzielen,
Hij riep nog uit terwijl hij bitter bij lijdt:

REFREIN.

Vaarwel, o vrouw, ik voel mijn laatste krachten,
Vaarwel, ik sterf gesneuveld op 't slagveld;
Zoo ver van u bezweken in loopgrachten,
Voor 't Vaderland gestorven als een held!!

5.

Die jonge vrouw zit immer nog te weenen,
Aan 't venster waar zij van hem afscheid nam;
Als 't kindje vraagt och waar is vader henen,
Waarom sinds lang hij niet meer wederkwam;
Ze zegt mijn kind, ginds ver in de Ardennen;
Verwierf uw vader eenen helden naam....

REFREIN.

En nu mijn kind in 't rijk der martelaren;
Heeft hij eene kroon voor roem en dapperheid!
Bij d'hoogsten Koning aller legerscharen!
En rust in vrêe tot in al Eeuwigheid!

Wijze: de credo van den landman.

Tot Wederziens !

Het bronst' kanon die bromde in de verte;
Des vaderen grond, die drijde keer op keer,
Den oorlogskreet vervult met angst het herte,
Weerklonk door 't land, daar was geen redding meer;
Men zag vol moed, ons kloeke jong' soldaten,
In dichte drommen naar hun leger gaan,
Doch, menig vrouw die blikte langs de straten,
Vol wee, en 't oog verduisterd door een traan;

REFREIN.

Adieu, mijn zoon, zoo sprak een droeve moeder,
Hij is zoo lief en teer, misschien zien 'k hem niet weer;
Och spaar mijn zoon, ik smeeke U Albehoeder!
Eer hem de dood verslind, Hij die ons zoo bemint,
Mijn zoon, mijn duurbaar kind!

2.

Marcel die hoorde nog die laatste woorden,
Vaarwel mijn zoon, vaarwel tot wederziens;
Ach moest een kogel ooit mij 't hart doorboren,
Zoo sprak hij droef, zij ook die sterft misschien,
Maar 't Vaderland herhaalt zijn jammerklachten,
Ik ben soldaat, waar ik mij herwaars richt,
Ginds woedt den strijd! ik steun uit al mijn krachten
Mijn Vaderland, ik weet en doet mijn plicht;
Adieu! Adieu! o moeder, lieve moeder!
Hoe bitter gij ook lijdt, uw zoon trekt naar den strijd
Adieu! Adieu! o zuster, dierbre broeder!
Ik minn u toch zoo teer, misschien keer ik nog weer,
'k Beveel mij aan den Heer!....

3.

Op zekeren nacht, Marcel stond bij de wachten,
Aan zijn kanon als kloeke kanonnier,
Toen men d'artillerie bevelen brachten,
En menig bom ontploft uit een mortier:
De strijd verwoed, mijn lieve kloeke soldaten,
En stormt vooruit, zoo riep hun kapitein;
En tusschen schrapnels, kogels en granaten,
Weerklonk een stem door 't woest oorlogsterrein.
Adieu! Adieu! o moeder, lieve moeder,
Hoe bitter gij ook lijdt, uw zoon valt in den strijd
Adieu! Adieu! o zuster, dierbre broeder!
Ik kom naar huis niet meer, ginds bij den Heer,
Zien wij malkand'ren weer!

4.

En ginds in goede verlichte ziekenzalen
Lag op een bed, Marcel, zoo zwaar gewond,
Het morgenlicht kwam door de vensters vallen
Op 't bleek gelaat, dat kleurde en kalm stond,
Een glimlach nog en zijne laatste woorden
Die hij nog sprak, was van zijne moeder zoet:
Den dood verscheen en glorie kroonen gloorden,
Aan 's Hemels hof, waarheen zijne ziel verhief!
Adieu! Adieu! o moeder, lieve moeder!
Het leven van uw kind, vervlogen als de wind
Adieu! Adieu! o zuster, dierbre broeder!
Ik kom naar huis niet meer, enz.

5.

Aan d'ander zijde van de Belgische grenzen,
Op eenen heuvel ligt een dooenveld!
Daar staat eene bloem die nimmer zal verslenzen
Op 't somber graf van dezen koenen held!...
Wanneer de vrede de kanons doet zwijgen
Den vreemdeling die streek bezichtigen gaat,
Zal een gebed voor hun ten hemel stijgen
Voor 't kruis waarop in 't goud gebeiteld staat!!
Adieu! Adieu! o moeder, lieve moeder!
Hier ligt het dor gebeent', waarover gij zoo weent,
Adieu! Adieu! enz

O! Vrede keert terug.

Waarom o God, zoo lang die droevige oorlogstijden?
Waarom Europa's rust gestoord, in 't vuur gebracht?
Waarom dien broederhaat, waarom dat bloedig strijden?
Bij 't donderend bronzen kanon, bij dag of stille nacht;
Neen niemand zal wellicht de grieven achterhalen,
Van angst in het gevaar, van zooveel heimlijk wee,
Van al die kloeke mannen op 't veld van eer gevallen;
O! zagen wij welhaast de zoete wereldvreë!!!

— 2 —

Wie kent die jongens niet, die moedige soldaten!
Die trokken naar de grens van hun lief Vaderland!
Die hun zoo vreedzaam woon met smart hebben verlaten
En gingen waar de plicht hun riep voor steun en stand!
Och! spaar mijn eenige zoon zoo sprak een arme moeder
Hij is mijn steun op aard, zoo vriendelijk en gedwee;
Beschut hem in 't gevaar, ik smeeke u Albehoeder,
Vergun Europa weer de zoete wereldvreë!!!

— 3 —

Mij dunkt ik hoor de stem in alle legerscharen,
Eene stem helaas! zoo droef waarvan het herte breekt,
In 't bloeien van ons jeugd te midden der gevaren;
Beroofd van allen troost in een verwoeste streek.
Bij dag of nacht geen rust, geen uur mag men betrouwen
Ons leven is een schulp bij storm op holle zee;
Die stonden van weleer misschien nooit meer anschouwen
Schenk ons goede God de blijde wereldvreë!!!

— 4 —

O zonnige dagen, komt de lijdensaal verlichten,
Van al die jongens ginds, die kermen van de pijn,
Die toch zoo vurig naar de wereldvreë verzuchten,
Die toch zoo lijdensvol verlangen thuis te zijn;
Helaas men ziet verdwaald, armoedige kindren zwerven
Wiens brave vader viel, op 't roemrijk veld van eer;
Welks moeder machteloos stierf, gevlucht van huis en erf
Voor hen o wereldvreë, och keert toch spoedig weer!!!

— 5 —

O! legers keer terug van die verwoeste velden,
Verlaat dat droevig oord met menschenbloed gekleurd;
Want velen zijn bezwiken van al die dappere helden
En wiens zoo vroege dood men algemeen betreurd;
Met 'n hart vol droefenis en onder bitter weenen,
Voor 't kruisbeeld neergehurkt hoort men de moedersbeë
O vrede! vorst op aard, mijn eenige troost is henen;
Hij rust in 't kille graf, vergun hem eeuwige vreë!!!

— 6 —

O! mocht onz' bange zucht, tot aan ginds boorden stijgen
Waar weelde en welvaart huist en waar geen oorlog woed
Wij vroegen hunne gunst opdat 't kanon zou zwijgen
En vreë zoals voorheen in plaats van menschenbloed;
Ja zagen wij welhaast van tusschen kloof en puinen,
Een schilderachtig dorp en heropgebouwde strê,
En immer als voorheen de visschers langs de duinen,
Dan juicht Europa's jeugd, de zoete wereldvreë!!!

Ruyssede, Kerstdag 1915.

Een Nieuwjaarslied.

De sneeuw viel neer op 't naakte veld,
De wind blies in de straten;
Er wierd aan 's rijkman's deur gebeld,
Van weezen gansch verlaten;
Zij blikken met in 't oog een traan,
Zoo droevig voor hen henen;
En zeggen met een hert zoo zwaar;
Verschooning, 'k wensch een zalig jaar,
Een droevig is verdwenen!!!

— 2 —

O! ja een jaar is weer voorbij,
Voorbij, met bittere tranen,
Gestort in eene woestenij,
Van zooveel dappre mannen,
Om aan hun plicht te zijn getrouw,
Verlieten zij hun kroost en vrouw,
Die steeds nog immer weenen:.....
Gedenk hoe 't vader harte lijdt,
Nog altijd woedt en duurt den strijd
En 't treurig jaar is henen!!!

— 3 —

Nog immer woedt met bitterheid,
Dien strijd voor dood of leven,
Terwijl wij werkloos met droefheid,
Van armoe zijn omgeven;
Geen vuur in huis, geen brood voor 't klein,
En ginds, op 't woest oorlogsterrein,
O! daar onz' zonen vielen;
Veele moeders thans met het Nieuwjaar,
Die gaan met 't hart van zuchten zwaar;
Voor hen aan 't beenderhuis knielen!!!

— 4 —

En al dat jammer en verdriet,
Zie 'k voor mijn oogen zweven,
O! mocht mijn kranke zwakke lied,
Europa zijn gegeven,
O! 'k vroeg der machten legerschaar,
Verzoening met het Nieuwe jaar,
En vrede voor de menschen;
Ik vroeg voor 't kind den vader weer,
Den grijsaard zijne zone teer,
Ziedaar mijn vurige wenschen!!!

Ruyssede 1 Jan. 1916.

Deze vier gedichten zijn den eigendom van
den verantwoordelijken uitgever
Th. VANDERMEERSCH, werkman Ruyssede,
en mogen niet herdrukt worden.

Gecensureerd 2 - III - 16.

OP HET GRAF ONZER HELDEN

Ter nagedachtenis
aan de soldaten van Ruysselede, gesneuveld in den oorlog 1914-1918.

Woorden van Th. Vander Meersch, Caeneghem.

Zangwijze : Fermé tes jolies yeux.

Wij knielen op 't graf onzer helden,
Die vochten als leeuwen met moed,
En stierven, getroffen, op velden
Doorwoeld en geweekt van het bloed.
Hier liggen die dappere braven,
Gesneuveld voor land en voor troon,
Dat denkmaal bedekt hunne graven,
Versier het met bloem en met kroon.
Aan wie hier dit graf komt ontmoeten
O ! buig en wil biddend het groeten :-

REFREIN

Gegroet ! o heldenschaar,
Laat ons dien kreet herhalen,
Gegroet ! gij vriendental
Op 't veld van eer gevallen.
Een engel waakt op 't graf
Wijl boven sterren tranzen,
Uw gloriekroon zal glanzen,
Zal blinken eeuwig schoon.

't Wierd oorlog en nood, gij moest vechten
Het vaderland was in gevaar,
Want Willem die schond onze rechten
Vertrapt door den pruisschen barbaar
Eilaas ! voor de macht moest gij wijken
En trokt naar den Yzer met spoed.
En dàar liet g'uw dapperheid blijken
En kleurdet het water met bloed,
En bleeft vier jaar lang Vlaand'rens gouwe
In lijden en strijden getrouwe.

REFREIN

Als donder en bliksem doet denken
Aan 'n vuurgloed en 't oorlogsgerucht,
Zoo zullen uw namen hier blinken
Als d'avondster in de lucht.
Geen keizer zal U hier nog storen,
Geen slachtbank niet meer; maar een troon
Een zetel bij 't heerschaar verkoren,
In 't hoogste der hemelen schoon.
Dàar, staat u geen wee meer te wachten
Want God is de Heer der heirkrachten.

REFREIN

Wie hoort niet uit 't graf nog die stemme,
Oud-Strijders gij hebt dat gezien,
Hoe dat men de leeuwen kan temmen
Bestaat er geen recht meer misschien ?
O ! spreek tot de volken der landen
Verbrijzeld kanon en geweer.
Dan zullen geen steden meer branden,
Geen oorlog, geen bloedstroom meer zijn.
Geen kogels de jeugd noch doorboren
Dan zal men dien kreet niet meer hooren.

SLOTREIN

Vaarwel, mijn ouders lief,
Men heeft u ons ontnomen,
Doch eens in 't hemelrijk
Wij wederom samenkomen.
Vaarwel, ons vriendenband,
Wij vragen uw gebeden,
Voor wat wij hèn geleden,
Voor Vorst en Vaderland.

Op het graf van onze vrienden.

Woorden van Th. Van der Meersch. — Muziek «De credo van den Landman.»

1 couplet.

Breng huldé en eer, aan onze vlaamsche helden,
O volk! van Thielt vergeet hun weldaad niet,
Zij vielen niet in strijd op d'oorlogsvelden,
waar men den vijand vlak in d'oogen ziet;
Maar omdat zij hnn vaderland beminden,
En duitsche slavenjuk den val gezweerd...
Die wierden zij gevonnisd tusschen blinden,
Te recht gesteld, te GENT gefusilleerd!!

REFREIN.

Zij stierven met den kreet op hunne lippen:
Wij sterven voor onz land,
Door d'beulen van duitschland.
Maar uit onz graf zal nog onz' geest aanstippen
Dat eens uw keizers rijk; }
Zal vallen in het slijk!! } bis.

2 couplet.

Met doodsgevaar bedreigd door landverraders,
Zij wisten dat, doch hielden immer stand,
Want 't VLAAMSCHÉ BLOED dat vloeide door hun aders,
En 't was een plicht, voor 't heil van 't vaderland!
En zij trotseerden alle hinderpalen,
Den dood die hun elk oogenblik afwacht,
Hun doel die was de grenzen aan te vallen.
Met tang, en ladder, bij een duist'ren nacht!

3 couplet.

Zoo hebben zij, voor land en volk gestreden,
Tot dat den dag van de verklikking kwam;
Voor 't vrij bestaan, de marteldood geleden;
Een eeuwigen roern, verdiend hun gulden naam.
Aan hen onz dank, hun nakroost steeds gedenken,
Dat is onz plicht zij hebben 't ook gedaan.
Hun vrouw en kind'ren onzen bijstand schenken,
De liefde voor hun land, die bracht hen in 't getraan,

4 couplet.

En ook ik wil een loflied voor hen zingen,
Toch vind in 't brein, geen woorden ooit genoeg;
Wij allen zijn, 't is waar ook stervelingen,
Onz vrienden dood, heilaas dit was te vroeg...
Hun heldendaad die mag men nooit vergeten,
Versier hun graf, met bloemenkransen schoon,
Zij hebben trouw als een soldaat gestreden;
Voor 't Vaderland, voor 't Volk en Vorsten kroon!!

Verantwoordelijke uitgever.—Th. Van der Meersch Ruysselede.
Nadruk is verboden.

Liefde op de boorden van den Rhijn!

Woorden van Ch. Van der Meersch. — Muziek «Madelon.»

1 couplet.

O madelein, ja ge denkt met droeve smerte
Als ik 't kanon, 't grof geschut punteren moest
Naar 't dorpje lief, dat ik min zoo diep in 't herte
En thans zoo doodsch, zoo deerlijk is verwoest;
Maar, Vlaand'ren lag nog in de boeien,
In 't slavenjuk van 't duitsch gebroed;
Wij moesten 't rooversnest uitroeien,
Al koste 't zooveel heldenbloed
Wij joegen 't duitsche zwijn, 't gespuis over de Rhijn,
Waar dat de Belgen nu de wacht aan zijn!

Refrein.

O! Madelein mijn schat mijn liefste zoet,
Een kus voor U van ver een minzam groet,
Ik denk aan U bij 't stille van den nacht,
Gij zijt geen uur uit mijn gedacht,
Ja Madelein op Duitslands vreemdegrond,
Verlaat uw beeld mij geenen enkelen stond,
En 'k droom gij staat met mij de wacht aan Rhijn.

 Madelein Madelein Madelein

2 couplet.

Hier staan die leeuwen allen kloeke mannen,
Die aan het front, aan den ijzer vier jaar lang,
Den Duitschen beul, die roovers, en tirannen,
Met stalen wil, daar hielden in bedwang,
Ja Duitschland zal de straf gevoelen,
Voor 't geen hij beestelijk heeft verbrast,
Wij gaan zijn keel met Alsem spoelen,
De tong aan zijne kinne maken vast,
Nooit braadt dat everzwijn, in Belgen nog konijn,
Want Belgenland die houdt de wacht aan Rhijn.

3 couplet.

Wij vragen recht, op Duitschlandsch vreemde streken,
Waar Keizer Wilhelm, zijn septer heeft ontvlucht;
Kwam nog nen Duitsch, tegen ons van Oorlog spreken,
M'staken hem op 't kannor, en w' schoten hem in de lucht
Wij zullen den bandiet eens toonen,
Dat Belgen nooit een vreemde duld,
Dat Vlaanderen waat de leeuwen woonen,
Zijn plicht voor 't vrij bestaan vervuld;
En zet hij nog den voet op Belgies erve en goed,
Hij laat er zijnen laatsten druppel bloed.

4 couplet.

Weldra verspreidt op het groene veld en weiden,
Een bloemen geur, in de schoone natuur,
Der vogelen zang zal weldra uw geest verblijden,
En streelen 't hart, met een minnelijk vuur,
Of schoon wij niet meer moeten strijden,
Nog tegen 't Duitsch barbaren bloed,
Mijn hart die blijft toch in het lijden,
Omdat ik U nog nimmer derven moet!
Waar d'n oorlog maar gedaan, k'zou hier niet moeten staan
En k'zou des zondags met U wandlen gaan.

DEEL III

REPERTOIRE

In de hiernavolgende liedjesteksten werd de oorspronkelijke spelling bewaard zoals aangetroffen op de liedblaadjes, de cahiers of in de handgeschreven versies.

GELEGENHEIDSLIEDJES

(1) DE STERVENDE SOLDAAT

voor zijn broer Marcellien

Aanhoort mijne stem, gij jonge jeugd
En gij bijzonderlijk mijne vrienden,
Gij snaakt naar 's werelds ijdele vreugd,
Gij snaakt plezier en wellust te vinden,
Maar helaas dat is zoo gauw voorbij,
Wie dan, wie denkt er nog aan mij?
Wie denkt er nog aan mijn kameraad?
Die daar moest gaan marcheren
en voor zijn lot worden soldaat (bis)

Hoevelen onder u en zijn er niet,
Toen ik u allen moest gaan verlaten,
Gij deeldet mee in mijn groot verdriet,
Maar al uw klachten en konden niet baten,
'k Vertrok met mijn ogen vol getraan,
En ik hoorde alras den trommel slaan,
Als karabinier in het regiment,
Kwam ik de wapens dragen
en 'k stelde mij kontent (bis)

'k Had achttien maanden vast en getrouw,
Kloekmoedig 's vaderlands wapens gedragen,
Door sneeuw en vorst en bitt're kou,
Marcheerde ik veel nachten en dagen,
Totdat ik leed verschrikkelijke pijn,
En ik dacht, wat zal het met mij zijn?
Naar 't hospitaal hebben zij mij gebracht,
Waar ik met tranen in d' oogen
mijn lot heb afgewacht (bis)

Een wezen die mij nog dierbaar was
Kwam mij in mijn lijden helpen,
Mijn broeder kwam om hetzelfde pas,
Hij ook wilde nog mijn tranen stelpen,
Maar helaas, dat is zo vlug voorbij,
En ik sprak, hier is de hand van mij,
'k Moet u verlaten in druk en pijn,
Maar ginder, hierboven, zullen we
weerom samen zijn.

Ik riep adieu, mijn vader zoet,
Adieu mijn zuster en mijnen broeder,
Weent niet, want ik ga tegemoet,
Ik ga gaan zoeken naar mijne moeder,
Zij is reeds lang de wereld af,
Zij ook rust in het duister graf,
Adieu voor 't laatst, mijne vrienden al,
Ik scheid hier uit het midden van dit tranendal.

Ik deed zo menig bittre klacht,
Want 'k voelde dat ik ging moeten sterven,
Ik zag dien akeligen duisteren nacht,
Waarop ik alles ging moeten derven,
Zelfs Nevele, mijn geboortegrond,
De dood die aan mijn zijde stond,
Zij rukt mij weg als een barbaar,
En nog zoo jong, 'k en was maar 22 jaar.

Adieu aan al die mij hebben bemind,
Adieu aan al mijne kameraden,
De bleeke dood die mij verslindt,
Als een vijand heeft zij mij verraden,
Nu schrijf ik op mijn akelig graf,
En ik ben alreeds de wereld af,
"Hier ligt verslonden een teedre jonkheid,
En niet voor eenigen tijd maar voor alle
eeuwigheid"

(2) HULDELIED

toegewijd aan de
WELEDELGEBORENE JUFVROUW IDA DE KERCHOVE D'EXAERDE
ter gelegenheid van haar honderdjarig jubelfeest
1813 – 1913

Hoort ginds het brullen der kanonnen,
Waar zich dat schoone dorp vertoond;
Hoort ginds 't gebrom der klokkentoonen
Van mijn zoo lief geboorte vadergrond.
Bezie de straten vol banieren
Aan ieder huis de driekleurvlag:
Ja, 't Nevele volk mag wel vieren
Hààr eeuwenfeest! Wat blijde dag.

Gij, vrienden mijner kinderjaren,
Ach, voeldet gij mijn boezem slaan,
Wanneer ik denk aan d'honderd jaren
Voor Hààr zoo stil voorbij gegaan.
Die edele bloem, van haar geslachte,
Gelijkt de avondzon vol gloed
En 't volk dat toch zoo vurig trachte
Naar 't eeuwenfeest van 't edele bloed.

Men zal dien schoonen dag herdenken
Geboekt in de geschiedenis,
Van Hààr, die mild haar hand komt schenken
Voor hen die nood en lijdend is,
Ze is als eene ster aan 's hemelsbogen
Die nederziet met droef gemoed,
En wischt een traan van mededogen
En hulpe biedt met geld en goed.

Neen Nevele, gij zult nooit vergeten,
Den luister van dees schoonen dag.
En slaat een blik soms in 't verleden
Op d' edele vrouw die 'k roemen mag.
z' Is als een vat vol zoete geuren
Die balsemend hart en smart geneest,
Gelijk den regenboog vol kleuren
Is 't leven Hààr vol deugd geweest.

Nog glimt de lieve zon haar tegen
En honderd jaar zijn heengegaan
Dat zij ontvingt des priesterszegen
Waar eens haar wiegskén heeft gestaan.
En door de zee van 'n rustelooze wereld
Bleef z' in 't orkaan van 't levenspad gespaard.
En God heeft hare deugd gepereld
En sinds eene eeuw haar steeds bewaard.

Och, zing vooral gij dorpelingen
Dit huldélíed, haar toegewíjd,
Uw stem zal door de wolken dringen
Tot voor zijn troon die 't al bevrijdt.
Och, mocht den schepper zich bedaren
Die 't leven in zijn handen heeft,
Haar levenslicht nog lang bewaren
Tot hare ziel naar d' hemelen zweeft.

Woorden van Theofiel Van der Meersch, Ruysselede.

(3) VER VAN U

Al ben ik ver van U gescheiden,
Of hoor ik Uwe zachte stem niet meer,
Uw beeld komt mij nog steeds verleiden,
Beminnend schoon zooals weleer.
Ge zijt een Engel in mijn droomen,
En op uw mond daar zweeft een lach
Met lauwrenkrans wou ik u kronen,
Ja, binst mijn droom in stille nacht.
O! Mocht ik haast toch bij U komen
Wijl ver van U ik op U wacht (bis)

Ja, ver van U die zoek ik bloemen,
Dien ik Uw pad eens strooien zal,
De wereld zal uw schoonheid roemen,
Terwijl wij gaan langs berg en dal.
Wanneer wij eens door trouw verbonden,
Aan malkander zijn gehecht,
Geen lijden meer maar zalige stonden,
En die van rozen zijn gevlecht,
Geen schoner dag zal zich ontsluieren,
Daar van U ik min oprecht.

Maar ver van U die stort ik tranen,
Wanneer ik soms aan minnen denk,
Of is dien tijd van liefde henen,
Want, duurbre maagd, 'k gevoel ge schenkt
Uw hart, zoo rein, nog puur en zuiver,
Aan 't wulpsche volk die is bekwaam,
Door vleierij en woorden duister,
U vlekken, dan, gedoemd Uw naam,
En nimmer meer die keer ik weder,
Maar ver van U die zal ik gaan.

O! Ver van U alleen en treurig,
Die dwaal ik immer doelloos voort,
O bron van liefde, bluscht het vurig,
Het vlamvend zwaard die mij doorboort.
Ik kniel voor U ter aarde neder,
Wanneer de zon in 't Westen daalt,
En dan de kruin der bergen weder,
Nog slechts door zonnelicht wordt bestraald,
O heilig plekje op dees aard,
Dien 'k ver van U steeds minnen zal.

Ja, ver van U die zal ik sterven,
Als mij Uw liefde wordt ontrukkt,
Den wereld zal 'k als banneling derven,
En aan in 't graf door smart gebukt.
En kwaamt ge ooit die plek betreden,
Die 'k eens besproeide door getraan,
Daar ligt die voor U heeft gestreden,
Dien held door minnepijn vergaan.
Een kruis die zult ge daar ontwaren,
Waarop mijn naam gedrukt zal staan.

(4) HET WREEDE DRAMA VAN RUYSSSELEDE

Stemme: 't Geluk ligt in den rijkdom niet

Komt Vlaamsche volk en wilt mijn stem aanhoren
Het welk ik zing breekt eenieders hart
Komt 't hart eens mans en kinderen doorbooren,
Gebracht in rouw en allergrootste smart.
't Was zondag avond en het nachtelijk duister
Had Ruysselede een donker kleed vergund.
Toch langs de straten dwalen schimmen, luister,
Zij hadden 't op den "Ouden Leest" gemunt.

't Was middernacht en mensch en dieren zwegen,
Op eens men hoort een vreeselijk gerucht,
Op "Oude Leest" daar viel een steenen regen
Men was van schrik ten allen kant gevluht.
Wat helsch gedruisch, de vensterblinden kraken,
Een reuzenslag, de deur die vliegt ten grond,
En glas, en hout, en ijzeren bouten braken
Door 't groot geweld, tot splinters in het rond.

De vrouw van 't huis, door angst en schrik
bevangen,
Sprak tot de woestaards met smekend getraan
Ach slaat niet meer, voldoet toch mijn verlangen
Ach slaat niet meer, wat hebben wij misdaan?
Doch hare stem die kon hun niet meer bedwingen.
Door razernij, door haat of drank verblind
Die sloegen, voort, O schrikkelijke dingen,
Thans weent zoo menig moederloze kind.

Maar wat, zult gij misschien den zanger vragen?
O! 't Was de vrouw, getroffen door een steen;
Een laatste gil kwam 't moederhart nog prangen,
Ach Heere God, zei ze, en zonk ineem.
Een grooten steen had haar 't voorhoofd gekloven,
Den dorpel was gansch met haar bloed besproeit.
Zij leefde nog, waarom men God moet loven,
En 't werk van wraak of drank die was voltooid.

Den dageraad was in 't Oosten nauw verschenen,
De Kwakkelstraat die stond in rep en roer,
De glimlach was op aller zicht verdwenen
En half gekleed kwam burgerij en boer.
Daar lag, bebloed, op 't bed van hare kamer,
Een moeder die het daglicht niet meer ziet
Den man die weent, de kinderen huilen jammer.
Een gansch gezin, gedompeld in 't verdriet.

En weder klom de zon in 't verre Oosten
Den vijfden dag, bij 't weifelend kaarsenlicht.
Daar zitten moederloos, gebeden troosten,
Geknielt, allen den blik op haar gericht.
Terwijl den toon der klokken treurig dreunen
En hend en ver op aarde sterven neer
Moet men den man en kinderen ondersteunen
Terwijl men huult : Ach moeder is niet meer.

Thans galmen weer die akelige toonen,
Zoo doodsch en stom, bij treurig kerkgezag,
Geen mensch op aard zal haar nog smaden,
hoonen,
Zij rust in vreê, ten eeuwigten dage lang.
En als gij ooit haar grafplaats moet passeeren,
Waar aller mensch in stof en asch vergaan,
O! Slaat een blik op 't kruis van ons Lieve Heere,
Stort een gebed, 't is beter als een traan.

O spiegelt u, gij jongheid dezer aarde
O draagt geen haat en zwicht vooral den drank;
De broedermin dat is de grootste waarde
Der samenleving, vlucht een ander klank.
Al stijgt het bloed van gramschap in uw aderen,
O neem geen wraak, O pleeg toch geen misdaad.
Want als g' in bloed uw wraaklust komt te naderen,
't Gerecht is daar, uw klagen is te laat.

Woorden van Th. Van der Meersch

(5) DE MISLUKTE KOFFIEBAL

Vrienden 'k wou U iets vertellen,
En indien gij mij niet stoort,
Moet gij mij eens vergezellen,
Waar menig meisje wordt bekoord,
'k Zal voor 't Vlaamsche volk eens zingen,
Hoe men in den duist'ren leeft,
En soms in familiekringen,
Voor meisjes koffieballen geeft.

Refrein (bis):
Ja nu in dees geval, op eenen koffiebal,
Ze waren uitgenodigd en ze kwamen allemaal

't Was op een zekeren morgen,
Dat Renilde (Pharilde?) ging op reis,
En haar broeder die moest zorgen,
Voor het vrouwelijk paleis,
En op klokslag van drij uren,
Die gingen zij in halven stoet,
Den bakker stond reeds in zijn deure,
Waar hij werd door elk begroet.

Vlug en rap onder hielkenskraken,
Heeft zich ieder geplaceerd,
De mastellen goed gebaken,
Met koffie die zeer wordt vereerd,
Ieder teugje was een zoentje,
Die men aan den bakker gaf,
Op zijn ontbaard sprekend mondje,
Zweefde nu en dan een lach.

't Gaat zo aardig in het leven,
Als men soms een paradijs,
Voor zijn ogen heeft zien zweven,
Bezitten wil ten allen prijs,
Meest altijd in dees gevallen,
Komt het op een kluchtjen uit,
Geen der meisjes zal verhalen,
Wie hij is, 'k noem hem Schavuit!

Niet dat 'k iemand wil blameren,
'k Laat het haantje op zijn roest,
Maar ik hoor het van kommeeren,
Dat hij heeft naar vrouwen goest,
Want zo 't schijnt, 't zijn al zijn lieven,
Die gaan naar zijn bakkerij,
Och, wat mag er u believen?
Wilt g' een mastelleke van mij?

't Was voorwaar een aardig grapje,
Terwijl eenieder was vol vreugd,
Daar kwam een meisje op het trapje,
Kom binnen, sprak hij, 't doet mij deugd,
Ja, sprak 't meisje, 'k kom hier binnen,
Met het nieuws van de telefoon,
Renilde komt weldra ook binnen,
Ik zeg het rap tot uw verschoon.

Refrein:
En die meisjes allemaal, op diene koffiebal,
Ze waren als verslagen, en ze vluchtten
allemaal !

Rap en spoedig, hier niet letten,
Sprak den bakker, want 't is tijd,
Elk zijn stoel aan den kant zetten,
En de taartjes weggeleid,
Ieder moet zijn tasje schuren,
Dat er niets meer aan en kleeft,
En zeg het niet aan uw geburen,
Dat ik soms koffieballen geef.

'k Zal er eindelijk van zwijgen,
Want moest ik nog verder gaan,
'k Zou op mijne rugge krijgen,
Moest er hier nog meer op staan,
Maar 'k volbreng mijn vaderplichten,
Hij bracht ons eens in diep verdriet,
Waarom zou ik hem nog zwichten?
Juist daarom dicht ik dit lied !

(6) DE BABELTORRENS VAN SINT- PIETERSVELD

Wie den duivel kon dat peinzen,
Wat men doet met d' electrick,
Dat men zou door 't lichtruim reizen
Boven dien grooten Atlantiek,
Dat men over zee zou vliegen,
Naar dat schoon America,
Dat men zou babbeltorrens bouwen,
Radio, et cetera.

Refrein:

Wie gaat er mee, ge ziet ze ginder prijken,
Wie gaar er mee naar al die torrens kijken,
En 't is voorwaar daar toch zoo wonderbaar,
Men spreekt daar op nen stond, ja heel de
wereld rond !

G' hoort gerommel en gedommel,
Alsof de Vesuvius berst,
G' hoort gedonder en gestommel,
Van de zeevloot in het West,
G' hoort den beiaard zing'len, ting'len,
G' hoort de klokken in Romen slaan,
G' hoort muziek in Madrid spelen,
Ge kunt Brugsche Meiskens goed verstaan.

G' hoort z' in Londen speculeeren,
G' hoort z' in Berlin aan 't gevecht,
G' hoort z' in Moskou reclameeren,
Ach wat zijn de Sovets slecht,
Tot Parijs in nen grand théâtre,
G' hoort daar nen chanteur comiek,
Tot Oostende in 't golvend water,
Nen zeehond knappen naar nen bliek.

Zit uw lief in verre streken,
Hem nog schrijven moet ge niet,
Zoudt ge graag hem ne keer spreken,
Antwoord krijgen nog subiet,
Ge moet maar tegen die torrens wrijven,
Zeggen wat uw hart ontstelt,
Tietjes en taatjes moet gij zwijgen,
't Wordt daar immers voort verteld.

G' hoort in Gent de straatkommeeren,
Die niet bang van 't pulleken zijn,
G' hoort de vrijers langs de dreven,
Joelen in het maangeschijn,
G' hoort, O, g' hoort er toch zoo vele,
Lachen, vezelen, laat gerust,
Hoort gij niet 't verdoemde streelen,
G' hoort toch piepen als hij kust.

G' hoort de Kamers waar zij gekken,
Met onz' lieve moedertaal,
Waar zij ons op flesschen trekken,
Tot men 't niet meer dulden zal,
Vlaandren zal wel eens oprijzen,
'k Peinze waar die torrens staan,
Zullen Kerels en Blauwvoet grijnzen,
Vlaand'ren Vlaamsch en 't blijft bestaan.

Iedereen weet nu voor 't leste,
Als hij naar die torrens gaat,
Wat hij doen moet voor het beste,
Zien dat hij niet ommeslaat,
Velen die er naar gaan kijken,
Noemen 't een avontuurlijk spel,
Dat zij daar geen boter aan strijken,
Sapristie 'k geloof het wel.

Ofwel:

Moest er nog eens oorlog kommen,
'k Vreeze dat Sint-Pietersveld,
Gaet in gruis door 's vijands bommen,
Dat het niet meer wordt geteld.

Refrein:

Ja g' hoort daar al wat z' op de wereld zeggen,
Gij moet er maar uw oor eens tegen leggen,
Maar opgepast als 't wat te vele waait,
Daar ligt al eenen met zijn pikkels omgedraaid.

Caneghem, 25 maart 1923.

T.V.D.Meersch

Voor 50 centiemen schrijf ik het uit voor al wie het mij vragen.

(7) 'T LIED VAN AMERICA

Ik zing voor u, Oh Vlaanderens dierb're zonen,
Het lied dat hier al van mijn hart ontvliedt,
Om u den weg van hoop en heil te toonen,
Die alle menschen ware aandacht biedt,
Daarom ontsluiert uwe gemoed'ren,
En reist met mij al naar het verre strand,
En zingt het lied der Belgen, uwe broed'ren,
America, mijn geliefde vaderland (bis)

Hoevelen zijn er niet van hier gevaren,
Die zoeken troost in 't nieuw geboren land,
Getrouwde mans doorkruisen nu de baren,
Ontvluchten hier de armoë en de schand,
Een man sprak tot zijn vrouw en kinderen,
Ach weent toch niet want lieve vrouw ik ga,
Binnen een jaarken kan 't ons niet meer
hinderen,
Dan zijn wij allen in America !

Hoevelen zijn er niet verdwaald van zinnen,
Reeds jaren lang door liefde zeer gekweld,
Wat baat den trouw, wat baat het u te minnen,
't Is anders niet of daar ontbreekt het geld,
De jong'ling sluit haar vurig in zijn armen,
Terwijl hij haar een heerlijk kusje biedt,
Laat ons tesaam den oceaan bevaren,
Naar America ons nieuwe vaderland.

'k Heb hier zoolang al voor het volk gezongen,
Zoo menig dicht geschreven door mijn hand,
Dit is het laatste, daartoe ben ik gedwongen,
Want voor altijd verlaat ik Belgenland,
Ja vrienden lief, ik wil de zee bevaren,
'k Schenk u dees lied als ware broederpand,
Daar is men wel, daar zal mijn schip naar
varen,
Naar America, ons nieuwe vaderland.

(8) DE WERKMAN

Hoe zalig is 't op 't aardelijk,
Van hongersnood bevrijd te wezen,
Ziet gij de millionairs zoo rijk,
Die worden hoog geacht, geprezen,
Leven in pracht, dagen en nacht,
In zoet genot tot aan den dood,
Terwijl de werkman zwoegt en zweet,
Terwijl zij in wellusten leven (bis)

'k Ben Vlaming, vrij van mijn gedacht,
En 'k ben ook als werkmanszoon geboren,
Dat ik de millionair veracht,
Oh neen, dat heb ik nooit gezworen,
Doch ook als mensch, druk ik de wensch,
Dat den werkman geniet daarvan,
Daarom vergeet den werkman niet,
Maar wil hem hulp en bijstand leenen.

Nen werkman droomt en lijdt verdriet,
Toch zucht hij niet naar hun kasteelen,
Dat schoon paleis bekoort hem niet,
Noch goud, noch pracht kan 't herte streelen,

Hij vraagt bestaan als eerlijk man,
Zijn dagelijks brood tot aan den dood,
Aan u die hier in weelde leeft,
Och wil hem hulp en bijstand geven.

Bij winterdag in dorp en stad,
Of langs de sneeuwbedekte velden,
Bespeurt men soms droef afgemat,
"Nen armen man", zal men u melden,
Wat heeft hij koud, thuis zucht de vrouw,
Bij 't weder guur, geen geld, geen vuur,
Den werkman zucht, zoekt achter werk,
Och laat hem aan uw deure bellen.

Ja, mocht ik eens een schoone dag,
In mijn geliefkoosd Vlaand'ren weten,
Dat ik met reden zingen mag,
Dat den werkman niet werd vergeten.
De nijverheid in werkzaamheid,
En bloei in 't land, den boerenstand,
Dat rijk en arm hier broeders zijn,
Dan wordt geenen werkman vergeten!

(9) DEN NIEUWEN TIJD

Wij leven nog in eenen tijd,
Van haat en nijd en klassenstrijd,
Men zei dat alles af zou slaan,
Als eens den oorlog was gedaan,
Maar fabrikant en blinkmarchand,
Het vischwiif en den mosselman,
Verkoopen met te veel profijt,
't Zijn blauwers uit den oorlogstijd ! (bis)

Hebt gij een broek of vest vandoen,
Een hoedje, een paar nieuwe schoen,
Ziet dat gij hebt wat geld op zak,
Ge krijgt geen broodje meer op plak,
De pintjes zijn maar kappers meer,
Een kwartje als 't U belieft mijnheer,
Een druppelken, Oh 'k zeg met spijt,
Dat kost te veel met den nieuwen tijd !

Een pijpke tabak kost 'ne sou,
Geen neus is van den snuif nog toe,
'n Half frankske voor 'n cigarke fijn,
Als g' ievers peetje moet gaan zijn,
Koopt men nen haring en wat spek,
Of Axa die op boter trekt,
Gij zijt met dezen nieuwen tijd,
Het dagloon van Uw weke kwijt !

Och wat gezegd van 't gril gedacht,
Van 't jong lichtzinnig vrouwgeslacht,
Een modekleed, nen Parijschen hoed,
Die al van verre schitteren moet,
Een kattevel rond 't lijf gedraaid,
Omdat 't door 't witte bloezeken waait,
Een voituurken blaai als men uitrijdt,
't Zijn juffers van den nieuwen tijd !

Mijn vrouwke is soms niet tevreë,
Wanneer ik thuis kom met mijn pree,
Omdat het geld niet meer en klinkt,
Ja zelfs bij 't zonlicht niet meer blinkt,
't Is al papier, den helft gescheurd,
Van drank of 'k weet niet wat besmeurd,
Die m' hier en daar op 'n hoopke smijt,
't Is rijkdom van den nieuwen tijd !

't Zit ook maar scheef in de politiek,
Men roept en schreeuwt aan het publiek,
De socialisten maken ons wat wijs,
Beloven hier het paradijs,
Minister Wauters, dien suikervent,
En Eedje Anseele van Gent,
Die vullen hun zak en delen de buit,
Van 't werkvolk die men 't vel stropt uit !

En zie waar mee ik mijn liedje sluit,
Den nieuwen tijd gaat achteruit,
Blijft het alzoog nog twee, drie jaar,
De wereld is om zeep voorwaar,
Maar waar ik minister, 't zou anders gaan,
De kolen zouden wel afslaan,
'k Joeg al die volksbedriegers heen,
Men nen fermen dop van mijn groote teen !

'k Zie dat mijn liedje u behaagt,
En dat g' een laatste kompletje vraagt,
Gelijk het water vloeit naar de zee,
Zoo moeten wij met de tijden mee,
Maar 'k zing somtijds met droeve stem,
Dien tijd joeg mij naar Caneghem,
Nen vogel bouwt naar wil zijn nest,
Nen mens die moet van Oost naar West ! (bis)

afslaan : afprijzen, lagere prijs.

blauwers: smokkelaars.

op plak : uitgestelde betaling, op de poef.

kapper: klein drinkglas.

sou: met de aan het Frans ontleende term *sou* werd, vooral in de 19de eeuw, een muntje van 5 of 10 centiemen bedoeld. Ook: stuiver. Zegswijze: geen sou bezitten.

ievers : ergens

Axa: margarine, substituutboter.

blaai: stoefen, pronken.

papieren geld: sinds Franse Revolutie werd *papiergeld* gewantrouwd.

(10) DEN GENIJVER

Wat heeft een mensch toch rare zinnen,
En vieze goesten zoo van alle soort,
G' hebt er die 't geld bij 't vrouwvolk verspillen,
Den eenen sjiect, den anderen smoort,
Maar ik voor mij en vind niet beter,
Dan te gaan zitten in de volle kroeg,
En daar te drinken 't waterke des levens,
Genijverken zo lief van 's morgens vroeg.

Genijverke is voor de flauwe magen,
't Verteert het eten en 't zuivert het bloed,
't Is medecijn voor die van tandpijn klagen,
En voor de hertklopping is 't ook zeer goed.
Ik heb er weten door genezen,
Die men schier als voor dood wegdroeg,
Daarom wordt dat door mij geprezen,
Ik drink genijverke van 's morgens vroeg.

Daar zijn er die geen genijver verteren,
Maar ik zeg het, zoo eenen wordt niet oud,
Let er maar op, hij zal geen hoge toppen
scheren,
Want zijne maag die is altijd verflauwd,
'k Heb er bij ouwe mannen ooit gezeten,
Daar was nooit eenen die van ziekte kloeg,
Zij wilden van geen apotheker weten,
Zij dronken genijverke van 's morgens vroeg.

Mij dunkt, ik hoor het ook al iemand zeggen:
"Blijft gij zoo drinken, ge zijt gauw kapot",
Daar mag ik rustig mijne kop bij leggen,
Hoe eer ik sterf, hoe eer ik ben bij God,

Hij ziet zoo geerne de genijveristen,
Daar was nooit eenen die van ziekte kloeg,
Want d' apostelen en evangelisten,
Dronken genijverke van 's morgens vroeg.

Laatst eenen boer die kwam ik te bemerken,
Proefde genijver; 't was curieus om zien,
Hij zegde mij dat hij niet kon gaan werken,
Voor hij er had gepakt een stuk of zeventien,
Daarnaar, in 't zweet, ging hij dan wat gaan
werken,
Al in de schuur ofwel achter de ploeg,
Hij kon zich met geen botermelk versterken,
Hij dronk genijverke van 's morgens vroeg.

'k Val van genijver dikwijls op mijn kniën,
En ook somwijlen al eens op de grond,
't Geen mij laatstmaal kwam te geschiën:
'k Ging stomzat slapen en stond op gezond.
'k Weet dat ik altijd arm zal blijven,
Eer dat ik werk of dat ik zwoeg,
En daarom lach ik met de klaps van wijven,
En 'k drink genijverke van 's morgens vroeg.

Ja, Vrienden, daarmee ga ik dan besluiten,
Onthoudt toch altijd dezen schoonen zang,
En wilt toch nooit genijver gaan verslijten
Want 't is 'ne goên en 'ne gezonden drank,
En als de dood mij eens komt te verrassen,
Wilt dan niet vragen : "Wat met hem gedaan?",
Wilt gij dan maar mij met genijver wasschen,
Opdat ik ginder zat zou komen aan.

Sjiekken: op pruimtabak kauwen.
Smooren : roken.
Klaps: gepraat.

(11) SIESKEWIET

Wij zijn de vrienden van de vinken,
En zijn verheugd als 't vinkje zingt : sieskewiet!
Wij hooren graag die stemme klinken
Langs bosschen, kant of wegeling : sieskewiet!
Dan trilt ons hartje van genoegen,
Bij 't hooren van dat schoone lied : sieskewiet !
Daarom laat ons met hem vervoegen,
En zingen samen : sieskewiet !

Refrein:

Vinkenier is onze naam,
Wij zingen saâm,
Verheugd en blij van geest,
We vieren feest,
Wij zijn zoo fier alzo,
Op ons drapeau, vergeten ons verdriet,
Bij 't herhalen van dat lied
Sieskewiet !

Wie zou er niet in 't stille droomen
Wanneer men vroeg des morgens hoort :
sieskewiet !
In 't geblader van de boomen,
Die zang die ons het hart bekoort : sieskewiet !
Ja, 't vinkje is ons grootste waarde,
Die liefde en achting steeds geniet :sieskewiet!
Lief vinkje, zanger dezer aarde,
Die duizend maal herhaalt zijn lied:sieskewiet !

En is er een combat in de streke,
Ons vinkje moet er ook naartoe : sieskewiet !
Daar hooren wij met vreugde spreken,
Van 't beestje dat is nimmer moe: sieskewiet !
En wie van ons zou durven wedden,
Ofschoon dat beestje ons niet ziet : sieskewiet!
Dat wij 500 puntjes zetten,
Op slechts een uur, voor 't zelfde lied:
sieskewiet !

Wie zou het vinkje ooit versmaden,
Het zingt zo fier, ons takkeling : sieskewiet !
't Heeft nauwernood het nest verlaten,
't Verrukt steeds elken sterveling : sieskewiet !
Het is de vriend van ieders woning,
In 't topke van den kerselaar : sieskewiet !
Daar zingt hij vrij en vranc als koning,
Hij lokt zoo meen'gen rijmelaar : sieskewiet !

Daarom wij allen, vinkenieren,
Herhalen wij dat schoone lied : sieskewiet !
En laten onzen drapeau zwieren,
Met vreugde op 't Ruisleedsch grondgebied :
sieskewiet !
Wij willen met het vinkje zingen
Zoolang ons 't bloed door d' aad'ren vloeit :
sieskewiet !
Ofschoon wij zijn nog takkelingen,
Wij bloeien toch zooals gij ziet : sieskewiet !

Combat: vinkensprijskamp, ook *vinken-zetting*, in tijdspanne van één uur zoveel mogelijk *sieskewiet*-liedjes noteren; elk correct liedje wordt met een wit krijtje op een grote zwarte 'regel' aangestreept. Takkeling : jonge vink die nog maar net van tak tot tak kan springen; bijna vliegvlugge vogel.

(12) DE SCHADUW VAN EENEN EZEL

Opgedragen aan den zeer eerweerden Heer D'Hoore,
pastor van Ruysselede, door Theofiel Vermeersch

Een kreet van strijd, In d' oude tijd,
Wierd voor de stad Athenen eens geheven;
En in 't gevaar, Een man was daar,
Demosthenes was het om raad te geven.
Met vuur in 't oog, Beklom 't verhoog,
En Hij als grieksche redenaar vermaard,
Die heeft het volk dier stad, rond hem vergaard.

Uw schild gevat, 't Is voor de stad,
Voor eigen haard, voor vrouw en 's kinds gevaren;
Met kloeken moed, Op staanden voet,
Dan laat uw handel, kunsten varen,
O mannen! toont ons dan uw leeuwenkracht,
Voor God en stad, verbreekt des vijands
legermacht.

Helaas! zijn woord, Wierd niet aanhoord.
Men sprak van vele ijd'le zaken,
Zijn blik viel koel, Op het gewoel,
Hij dacht 'k zal rap hun nog een perte maken,
Hij sloeg zijn oog verzachtend rondom hem,
En wedervoer met eene zachte stem:

Het is voorheen, Een tijd geleên,
Twee koopmans gingen samen reizen,
Den een vol moed, Die ging te voet,
Doch zijn gezel die durfde zulks niet peizen,
Hij nam zijn ezel, en beklom dat lompe dier,
En sprak: "Kom kameraad, nu gaan wij ver van
hier"!!

En 't volk, dat stond, In groepjes rond,
Kwam zich rond Demosthenes scharen;
Hij sprak zeer zacht, Om hun aandacht
Te trekken op die nieuwe maren;
En ging maar immer voort in zoete woordenvloed,
Zoo reisden zij vooruit in brandend zonnegloed.

Toen kwamen zij, In woestenij,
Waar nooit geen enkelen heilbron druipte;
In 't brandend heet, Wijl parrelend zweet
Hun van het hoofd en langs de wangen zuipte.
En Hij, die ging te voet, vermoeid al op den duur,
Die vroeg aan zijn gezel zijn ezel in verhuur.

Het was gedaan, En toegestaan,
Men reisde voort. De middagzonne
Die hooger klom, En brandend glom,
Was lijk een laaiend vuurkolomme.
In 't rond geen enkel boom, geen wolkjen aan 't
azuur,
O! dat verveeld' ons reizigers op den duur.

En hij bedacht, Met eenen lach,
Om zijn gezel en zon te kunnen plagen.
Hij hield den trap, Des ezels stap
Steeds stil, en durfde zelfs het wagen
Om in de schaduw van het dier te rusten eenen
stond,
Hetgeen zijn kameraad vermoeid niet prachtig vond.

Hij sprak hem aan: "Wil mij verstaan,
Daar valt niet om des zelfs te redetwisten,
'k Gaf u met spoed, Mijn ezel goed,
Zoowel als ik, zult ge zijn schaduw misten,
Ik heb, 't is waar, op reis mijn ezel u verduurd;
Maar nimmer, beste vriend, zijn schaduw eens
verhuurd.

Ten kwade bloed, Men ging voor goed,
Om een van beï de schaduw eens te krijgen,
Toen aan den slag, Bij klare dag....
Maar hier bleef Demosthenes zwijgen.
Men riep in 't rond: "Wat is er toen gebeurd?"
Waarop Demosthenes verwoed, zijn kleed
verscheurd.

Hij riep, welhoe ! Gij hoort mij toe,
Wanneer ik slechts vertelselkens weerlegge;
En als het vat, Uw eigen stad,
Gij luistert niet naar 't geen wat ik u zegge.
Welnu, staat op ! gij, mannen naar den strijd !
Voor God en stad ! O mannen het is tijd !

Men vloog met spoed, En leeuwen moed,
Ten prijze van de stad Athenen.
Men vocht met kracht, "Eendracht maakt macht,"
Tot dat de vijand was verdwenen.
Zoo sloeg Demosthenes het leger gansch vervaard,
En wierd een groote stad door éenen man bewaard
(einde)

En nu tot slot van mijne rede,
Er was ook strijd op Ruijsselede.
't En was voor geene groote zaken,
Waarin nen mensch zich kwaad kan maken,
Maar slechts uit menschelijke grillen,
Dat men hier zou veranderen willen.
Doch 'k zeg het, hou en trou,
Ons burgemeester blijven zou.
Ik weet men moest ons volk bewaken,
Om niet in 's anders hand te geraken;
Daarom werd er tot 't volk geroepen,
Vergadert U ! men kwam in groepen,
Gelijk één man heeft men op nummer een gedrukt,
En 't katholiek verbond van Ruijslede is gelukt.
En nu vooruit met Godes zegen,
Geen broedertwist, maar hand in hand,
Voor godsdienst, Kerk en vaderland.

(13) IK KEN EEN LIED

Origineel

Ik ken een lied dat 't hart bekoort,
Ik ken een lied vol melodij,
Ik heb het reeds als kind gehoord,
dien tijd is lang voorbij.
Nu zingt het niemand, niemand meer,
alleen deez arme oude man,
geen vrouw kust mijne tranen af
die 'k niet weerhouden kan,
geen kind zingt het liedje van voorheen,
'k Ben oud en gans alleen...

Ik ken een lied dat 't hart bekoort,
Een lied vol melodij;
Ik heb het reeds als kind gehoord -
Die tijd is lang voorbij.
Mijn moeder zong het bij de wieg
Van haren eersten zoon;
Het klonk zoo lief in haren mond,
Zoo heimlijk zacht en schoon.
O moederzorg! o moederlied!
Mijn hart vergeet u niet.

Ik ken een lied dat 't hart bekoort,
Een lied vol melodij;
Ik heb het in mijn jeugd gehoord -
Die tijd is lang voorbij.
Zij zong het ook de blonde maagd,
Die eens mijn liefde won;
't Was in het veld, langs groen en loof,
Bij lentelucht en zon.
O jeugd en liefde, o rozeblaân!
Hoe snel verwelkt, vergaan.

Ik ken een lied van zoete min,
Een lied vol melodij;
Men zong het in mijn huisgezin -
Die tijd is lang voorbij !
Nu zingt het niemand, niemand meer
Den ouden armen man;
Geen vrouw kust mij de tranen af
Die 'k niet weerhouden kan;
Geen kind zingt 't liedje van voorheên....
'k Ben oud en gansch alleen.

Vermeerschkes versie zoals hij het eigenhandig schreef op 7 december 1923

Ik ken een lied die 't hert bekoord
Ik ken een lied van melodij
Ik heb het reeds als kind gehoord,
Dien tijd is lang voorbij,
Mijn moeder zong het bij de wieg,
van haren eersten zoon,
Het klonk zoo lief in haren mond
Zoo heimlijk zacht en schoon,
O! moeder zorg; O moeder lied,
Mijn hart vergeet u niet (bis).

Ik ken een lied die 't hart bekoord
Ik ken een lied van melodij
Ik heb het in mijn jeugd gehoord
Dien tijd is lang voorbij
Ze zong het ook die blonde maagd,
Die eerst mijn liefde won,
Langs rijke veld en groen loof
Bij lente lucht en zon
O ! jeugd en liefde in 't roozendal
Hoe snel verwelkt, vergaan (bis)

Ik ken een lied van zoete min
Ik ken een lied van melodij
Men zong het in mijn huisgezin
Dien tijd is lang voorbij
Nu zingt het niemand, niemand meer,
Deez oude arme man
Geen vrouw kust mij de traanen af
Dien 'k niet weerhouden kan,
Geen kind zingt 't liedje van voorheen
'k Ben oud en gansch alleen (bis)

OORLOGSLIEDJES – 1914 - 1918

(14) VAARWEL

Vaarwel mijn vrouw, hoe pijnigt mij dit
scheiden,
'k Moet henengaan en weet niet voor hoelang,
Het is mijn plicht, het land roept mij ten strijde,
Scheep moed, ween toch zoo niet en zijt niet
bang,

Want 'k voel mijn hart, eilaas! zoo bitter lijden,
Wanneer ik zie die tranen langs uw wang.

refrein:

Vaarwel O vrouw, geleidster van mijn leven !
Vaarwel, ik ga naar 't slagveld met verdriet,
Nochthans uw geest zal mij immer omzweven,
Tot in den strijd, uw beeld verlaat mij niet !

Zoo sprak een man van 25 jaren,
Aan zijne vouw die bij het venster zat,
En voor haar oogen zag al de gevaren,
Van 't oorlogswoeste veld, zij weende en bad,
Toen streelde hij haar zachte blonde haren,
Gaf haar een kus voor dat hij henen gaat...

Vaarwel O vrouw, geleidster van mijn leven,
Vaarwel, ik ga naar 't slagveld met verdriet,
Nochthans uw geest zal mij immer omzweven,
Tot in den strijd, uw beeld verlaat mij niet !

En hij verliet met weedom in het harte,
De hut waar hij als kind was opgegroeid,
Gerukt van vrouw en kind, wat diepe smarte !
Daar nog de lente in zijnen boezem gloeit,
Naar 't krijgsgeschreeuw, waar 't bloed bij stroomen vloeit

Toch ijldde hij voort naar 't donderend gevaarte,
Vooruit ! men hoorde hen dien kreet herhalen,
Zij bleven trouw aan plicht voor 't Vaderland !
En eeuwige roem omglansd met zonnestralen,
Het kruis op menig heldengraf geplant !

Te midden doodsverachting en vernielen,
Die sprong dien man in 't hevigst van den
strijd,
En waar zoo velen doodelijk nedervielen,
Hun laatste snikken gaven voor altijd,
Eilaas ! hem ook zag men weldra ontzielen,
Hij riep nog uit terwijl hij bitter lijdt:

Vaarwel O vrouw, ik voel mijn laatste krachten,
Vaarwel ! ik sterf gesneuveld op 't slagveld,
Zoover van u bezweken in loopgrachten,
Voor 't Vaderland gestorven als een held !!

De jonge vrouw zit immer nog te weenen,
Aan 't venster waar zij van hem afscheid nam,
Als 't kindje vraagt, och waar is vader henen?
Waarom sinds lang hij niet meer wederkwam?
Zij zegt, mijn kind, ginds ver in de Ardennen,
Verwierf uw vader eenen heldennaam...

En nu mijn kind, in 't rijk der martelaren,
Heeft hij eene kroon voor roem en dapperheid!
Bij d' hoogsten Koning aller legerscharen,
En rust in vree tot in al Eeuwigheid !

(15) TOT WEDERZIENS

Het bronz' kanon dat bromde in de verte,
Des vaderen grond, die trilde keer op keer,
Den oorlogskreet vervult met angst het herte,
Weerklonk door 't land, daar was geen redding
meer,
Men zag vol moed ons kloeke jong' soldaten,
In dichte drommen naar hun leger gaan,
Doch, menig vrouw die blikte langs de straten,
Vol wee, en 't oog verduisterd door een traan.

refrein:

Adieu, mijn zoon, zoo sprak een droeve
moeder,
Hij is zoo lief en teer, misschien zie 'k hem niet
weer,
Och spaar mijn zoon, ik smeeek U Albehoeder !
Eer hem de dood verslindt; hij die ons zo
bemint,
Mijn zoon, mijn duurbaar kind !

Marcel die hoorde nog die laatste woorden,
Vaarwel mijn zoon, vaarwel tot wederzien,
Ach moest een kogel ooit mij 't hart doorboren,
Zoo sprak hij droef, zij ook die sterft misschien,
Maar 't Vaderland herhaalt zijn
jammerklachten,
Ik ben soldaat, waar ik mij herwaarts richt,
Ginds woedt den strijd ! Ik steun uit al mijn
krachten,
Mijn vaderland, ik weet en doe mijn plicht.

Adieu ! Adieu ! O moeder, lieve moeder,
Hoe bitter gij ook lijdt, uw zoon trekt naar den
strijd,
Adieu ! Adieu ! O zuster, dierb're broeder !
Ik min u toch zo teer, misschien keer ik nog
weer,
'k Beveel mij aan den Heer...

Op zekeren nacht, Marcel stond bij de
wachten,
Aan zijn kanon als kloeke kanonnier,
Toen zij d'artillerie bevelen brachten,
En menig bom ontploft' uit een mortier,
Zoo strijdt verwoed mijn lieve kloeke soldaten,
En stormt vooruit, zoo riep hun kapitein,
En tusschen schrapnels, kogels en granaten,
Weerklonk een stem door 't woest
oorlogsterrein :

refrein:

Adieu ! Adieu ! O moeder, lieve moeder,
Hoe bitter gij ook lijdt, uw zoon valt in den
strijd,
Adieu ! Adieu ! O zuster, dierb're broeder!
Ik kom naar huis niet meer, ginds bij den Heer,
Zien wij malkand'ren weer!

En ginds in goed verlichte ziekenzalen,
Lag op een bed, Marcel, zoo zwaar gewond,
Het morgenlicht kwam door de vensters vallen,
Op 't bleek gelaat dat kleurde en kalm nog
stond,
Een glimlach nog en zijne laatste woorden,
Die hij nog sprak was van zijn moeder lief,
Den dood verscheen en gloriekroonen
gloorden,
Aan 's Hemelshof waarheen zijne ziel verhief !

Adieu ! Adieu ! O moeder, lieve moeder,
Het leven van uw kind, vervlogen als de wind,
Adieu ! Adieu ! O zuster, dierb're broeder !
Ik kom naar huis niet meer, ik minde u zoo
teer,
'k Beveel mij aan den Heer...

Aan d' ander zijde van de Belgische grenzen,
Op eenen heuvel ligt een doodenveld,
Daar staat eene bloem die nimmer zal
verslenzen,
Op 't somber graf van dezen koenen held...
Wanneer de vrede de kanons doet zwijgen,
Den vreemdeling die streek bezichtigen gaat,
Zal een gebed voor hem ten hemel stijgen,
Voor 't kruis waarop in 't goud gebeiteld staat !

Adieu ! Adieu ! O moeder, lieve moeder,
Hier ligt het dor gebeent, waarover gij zoo
weent,
Adieu ! Adieu ! O zuster, dierb're broeder!
Ik minde u zoo teer, ik kwam naar huis niet
weer,
Nu ben ik bij den Heer!

1916 – (zang)wijze: Credo van den landman

(16) O VREDE KEER TERUG

Waarom O God, zoo lang die droevige oorlogstijden?

Waarom Europa's rust gestoord, in 't vuur gebracht?
Waarom dien broederhaat, waarom dat bloedig strijden?

Bij 't donderend bronz' kanon, bij dag of stille nacht,
Neen niemand zal wellicht de grieven achterhalen,
Van angst in het gevaar, van zooveel heimlijk wee,
Van al die kloeke mannen op 't veld van eer gevallen,
O! zagen wij welhaast de zoete wereldvree !!!

Wie kent die jongens niet, die moedige soldaten!
Die trokken naar de grens van hun lief vaderland,
Die hun zoo vreedzaam woon met smart hebben verlaten,
En gingen waar de plicht hun riep voor steun en stand !
Och! spaar mijn enige zoon, zoo sprak een arme moeder,
Hij is mijn steun op aard, zoo vriendelijk en gedwee,
Beschut hem in 't gevaar, ik smee U Albehoeder,
Vergun Europa weer de zoete wereldvree !!

Mij dunkt ik hoor de stem in alle legerscharen,
Eene stem helaas ! zoo droef waarvan het herte breekt,
In 't bloeien van ons jeugd, te midden der gevaren,
Beroofd van allen troost in een verwoeste streek,
Bij dag of nacht geen rust, geen uur mag men betrouwen,
Ons leven is een schulp bij storm op holle zee,
Die stonden van weleer misschien nooit meer aanschouwen,
Schenk ons O goede God de blijde wereldvree !!

O zonnige dagen, komt de lijdenszaal verlichten,
Van al die jongens ginds, die kermen van de pijn,
Die toch zoo vurig naar de wereldvree verzuchten,
Die toch zoo lijdensvol verlangen thuis te zijn,
Helaas, men ziet verdwaald armoedige kindren zwerven,
Wiens brave vader viel op 't roemrijk veld van eer,
Welks moeder machteloos stierf, gevlucht van huis en erven,
Voor hen O wereldvree, Och keer toch spoedig weer !!

O legers keert terug van die verwoeste velden,
Verlaat dat droevig oord met menschenbloed gekleurd,
Want velen zijn bezweken van al die dappere helden,
En wiens zoo vroege dood men algemeen betreurt,
Met 't hart vol droefenis en onder bitter weenen,
Voor 't kruisbeeld neergehurkt hoort men de moedersbee,
O vrede! vorst op aard', mijn eenige troost is henen,
Hij rust in 't kille graf, vergun hem eeuwige vree !!!

O mocht onz' bange zucht tot aan ginds boorden stijgen,
Waar weeld' en welvaart huist en waar geen oorlog woedt,
Wij vroegen hunne gunst opdat 't kanon zou zwijgen,
En vree zooals voorheen, in plaats van menschenbloed,
Ja zagen wij welhaast van tusschen kloof en puinen,
Een schilderachtig dorp, een heropgebouwde stee,
En immer als voorheen de visschers langs de duinen,
Dan juicht Europa's jeugd, de zoete wereldvree !!!

Kerstdag 1915

(17) NIEUWJAARSLIED

De sneeuw viel neer op 't naakte veld,
De wind blies in de straten,
Er wierd aan 's rijkman's deur gebeld,
Door weezen gansch verlaten,
Zij die hier in de koude staan,
Zij blikken met in 't oog een traan,
Zoo droevig voor hen henen,
En zeggen met een hert zoo zwaar,
Verschooning, 'k wensch een zalig jaar,
Een droevig is verdwenen !

O ja, een jaar is weer voorbij,
Voorbij met bittere tranen,
Gestort in eene woestenij,
Van zovele dapp're mannen,
Om aan hun plicht te zijn getrouw,
Verlieten zij hun kroost en vrouw,
Die steeds nog immer weenen,
Gedenk hoe 't vaderharte lijdt,
Nog altijd duurt en woedt de strijd,
En 't treurig jaar is henen !

Nog immer woedt met bitterheid,
Dien strijd voor dood of leven,
Terwijl wij werkloos met droefheid,
Van armoe zijn omgeven,
Geen vuur in huis, geen brood voor 't klein,
En ginds op 't woest oorlogsterrein,
Waar onze zonen vielen,
Veel moeders thans met 't Nieuwejaar,
Die gaan met 't harte bang en zwaar,
Voor hen aan 't beenderhuis knielen.

En al dat jammer en verdriet,
Zie 'k voor mijn ogen zweven,
O mocht mijn kranke zwakke lied,
Europa zijn gegeven,
O 'k vroeg der machtigen legerschaar,
Verzoening met het Nieuwejaar,
En vrede voor de menschen,
Ik vroeg voor 't kind den vader weer,
Den grijsaard zijne zone teer,
Ziedaar mijn vurige wenschen !

(18) DE VELDSLAG AAN DEN IJZER

Wanneer de keizer van Duitschland,
Aan onze grenze stond,
En dreigde 't schoone Belgenland,
Te branden tot den grond,
Daar stond een moedig Generaal,
Omrind van onz' Belgische zonen,
Een fier klein leger in getal,
Die stierven of wel overwonnen.

Refrein:
't Was Generaal Le Man,
Die hield den vijand staan,
Die liever wou sneven of hem overgeven,
Voor een Duitsch en zou hij niet beven,
Een bom met helsch gedruisch,
Sloeg 't fort Loncin in gruis,
Dan konden die mannen,
Die Duitsche tirannen,
Over ons grenzen gaan !

Zoo kwam die Duitsche legermacht,
In 't schoone Belgenland,
En heeft hier wee en druk gebracht,
En huizen neergebrand.
Men moordde grijsaards langs de baan,
En roofde elk woning van binnen,
Dan zou men recht naar Calais gaan,
Wanneer men Duinkerke kon winnen.

Refrein:
Maar aan den IJzer stond,
Der Belgen jeugd aan 't front,
In hunne loopgrachten den Duitsch af te wachten,
Zij vochten er tegen uit al hun krachten,
Beziel met leeuwenmoed,
In 't eedle Vlaamsche bloed,
Schoten ieder Duitschman,
Die wilde voortaan over den IJzer gaan !

En keizer Willem was verwoed,
En riep "Gij moet vooruit!"
Den IJzer rood van 't Duitsche bloed,
Verbrijzeld in zijn schuit,
Daar op dat streepken Vlaamsche grond,
Weerhielden onz' kloeke soldaten,
Den dwingeland die weerwraak vond,
In 't bulderend kanon met granaten.

Zij stonden daar den blik gericht,
Waar 't eerste morgenlicht,
Z' eens zagen op dat plekje grond,
Waar eens hun wiege stond,
Zij bleven daar vier jaren staan,
In tranen, in zuchten en lijden,
Door hun gedacht hield immer aan,
Voor 't recht en voor vrijheid te strijden.

Maar eens de Leeuw zijn kluisters breekt,
In een verlaten streek,
Zoo bonsden door het Vlaanderland,
Kanonnen t' allen kant,
Het wild gevecht en 't krijgsgeschreeuw,
Dat kon den vijand niet gedragen,
De Vrijheidsvlag, Den Vlaamschen Leeuw
Had Duitschlands kracht verslagen.

Refrein:
Zij hebben hem geband,
Uit dierbaar Belgenland,
Wij durven dit zweren, hij zal niet wederkeren,
De Belgen die kwamen den oorlog hem leeren,
De keizer wordt gedoemd,
En nu bandiet genoemd.
Geen keizer, geen kroonprins,
Geen Duitscher voortaan,
Zal nog naar den IJzer gaan !!

(19) DIE NIET BESNOT IS MOET ZIJN NEUS NIET VAGEN

Men vraagt mij soms of ik nog dicht,
Eh wel ik breng hier wat in 't licht,
Getrokken uit den oorlogstijd,
Van al die meisjes die zijn kwijt,
Hun liefste vriend, een Duitsch soldaat,
Waarmede zij zwierden langs de straat,
Zij zijn gekend in 't openbaar,
Van velen is geknipt hun haar.

Refrein:
Men noemt ze geilen !
En Duitsche dweilen !

'k Ging eens een wandeling gaan doen,
Op eenen Zondag achternoon,
En 'k sloeg de blikken om mij heen,
Daar alles droef en somber scheen,
Voor mij zag ik een meisje gaan,
Wiens broeder aan het front moest staan,
Zij schrikte niet maar loech mij uit,
En werd omhelsd van eenen Duit.

Zijn dat geen geilen !
Die Duitsche dweilen !

Zag men een koppel langs de straat,
In 't maangeschijn des avonds laat.
Of hier en daar in eenen hoek,
Van Duitsche moffen kreeg bezoek,
Zij slenterden langs haag en woon,
Door 't struikgewas op vezeltoon,
Den oorlog was voor hen geen ramp,
Zij waren aan nen Duitsch geklampt

Die zotte geilen !
En Duitsche dweilen !

Men zag tot schande menig keer,
Getrouwde vrouwen faam en eer,
Verpanden aan een Duitsch bandiet,
Terwijl hun mans in bang verschiet
In stelling werkten of loopgracht,
Moesten vechten dikwijls dag en nacht,
Zij dragen schuldig 't landverraad,
Hun haar gekapt van 't volk gehaat.

Die vuile geilen !
En Duitsche dweilen !

Hoe menig jongman vindt men niet,
Wiens herte kwijnt nog van verdriet,
Omdat het meisje dat hij mint,
Voor hem geen liefde meer en vindt,
En 't waren juist die dweilen nu,
Dien 't eerste riepen "Bien venu!"
Daar was nog maar een uur voorbij,
Toen nog een Duitsch stond aan hun zij.

Die snoode geilen !
En Duitsche dweilen !

En moest ik dichten in dit lied,
Wat binst den oorlog is geschied,
Eerst Duitsch gezind, nu Fransch gezang,
Ik maakte vele meisjes bang,
Maar hij die op het slagveld stond,
En van den vijand werd gehoord,
Die brengt die Freulen Feelen straf,
Hij snijdt hun haar en krullen af.

Gekende geilen !
En Duitsche dweilen !

(20) VOOR VORST EN VADERLAND

O! Belgenland al hebt gij veel geleden,
Zij trotsch en fier gij hebt uw vrijheid weer,
Gelijk voorheen hebt gij voor 't recht
gestreden,
Voor vorst en kroon, voor eendracht en nog
meer,
De Duitsche keizer zond zijn legerscharen,
Zijn rooversheir naar 't schoone Belgenland,
Zijn groot kanon kwam huis noch kerken
sparen,
't Was storm en brand in 't duurbaar
Vaderland!

O! Belgenland tot in de verste streken,
Die wordt uw roem bewonderd en gekroond,
Uw stalen wil aan den IJzer is gebleken,
Gij hebt voor 't recht uw krachten daar getoond

Zoolang d' eendracht onder ons volk zal leven,
Voor 't vrij bestaan gesterkt door broederband,
Zal elken Duitsch nog immer lang doen beven,
Voor 't fiere volk van 't kleine Belgenland !

Koning Albert gegroet in alle tijden,
Die met uw volk voor recht en vrijheid vocht !
Gegroet ons Koningin, vol medelijden,
Die menig held zijn wonden onderzocht,
Aan 't vorstenhuis vertrouwen wij onz' zonen !
Die kreet weergalmt tot aan het verste strand !
Eendracht maakt macht, zoo wierd de strijd
gewonnen!
Getrouw aan God, aan Vorst en Vaderland !
(bis)

(21) VLAANDEREN HERBOREN

De nevelwolken dreven,
Door 't grijze luchtruim heen,
En vele menschen beven,
Of 't einde van 't leven scheen !
Door 't zwaar kanongedonder !
Die 't westen vuurgloed kleurt,
De vijand vlucht, geen wonder,
Want Vlaand'rens bodem scheurt !

Refrein:

Triomf ! Wat blijde dagen !
De Duitsche heerschappij,
En macht die ligt verslagen,
En Vlaand'ren is weer vrij (bis)

Gelijk de zee heur golven,
Bij stormen slingert op 't strand,
En brieschende hongerwolven,
Doorkruisen woud en land;
Zoo kwamen die barbaren,
't Gedoemde Duitsch gebroed,
Ons 'n oorlog te verklaren,
Die hun zelf verpletteren doet !

Ons volk doorbrak de rangen,
En schoot elk Duitschman neer,
Men hoorde blij gezangen,
De Belgen komen weer !
Kwam Bonaparte de grooten,
Op Waterloo weerom,
Meer bloed werd niet vergoten,
Als aan den IJzerstroom !

Een zon met vredestralen,
Een blij klokkengeklank,
Trompet, klaroenen schallen,
Betuigen Vlaand'rens dank;
Nog stormt de wind in 't Noorden,
Ons leger aan den Rijn !
Ze zingen op die boorden,
Tot hier moet België zijn !

Refrein:

Triomf ! Wat blijde dagen,
En weg dat Duitsch geschreeuw !
De keizer ligt verslagen
Door Vlaanderen den Leeuw !! (bis)

(22) VERLOSSINGSLIED

Belgen staat op, de dag is aangekomen,
Dat wij terug naar onze haardstee gaan,
Al onze smart en wee die is vervlogen,
Weg met 't gehuil en al dat droef getraan.
Nu is de dag van juichen en van zingen,
Wij gaan terug waar wij zo geerne zijn.
Dan zullen wij van blijdschap dansen,
springen,
Zingt allen mee, en roept tevree:
“ 't Zijn prisonniers van kolonne Z.A.B.”.

Refrein:

Leve ons lieve vaderland.
Wij hebben veel voor u geleden,
Maar nu staat alles aan de kant.
Wij zijn gelukkig en tevreden.
Leve ons lieve Ruisselee.
Leve 't vermaak en de plaisieren,
Waar wij zoo goed zijn en tevree.
Laat ons de wederkomst vieren !

Velen van ons zijn er vol smart gebleven.
Gemarteld ja, en voort naar 't doodenveld.
Ondanks van al hun pramen en hun streven,
Die waren wij tot helpen niet gesteld.
Hoe vreeselijk werden wij vaneen gereten,
Ver van ons Vader, Moeder, Kind of Vrouw,

Maar dien lafaard zullen wij nooit vergeten,
Want eens zal hij ons smeken om berouw.
Maar nu is 't uit. Wij zijn tevree.
't Zijn prisonniers van Colonne Z.A.B.

Herinnert gij u nog ons ongelukkig lijden?
Met moed, geduld, zoo voort ja hand in hand?
Het baatte niet den opstand in het strijden.
Het antwoord klonk door heel het vaderland !
Het volk dat bloedt aan 't front ! Ja, onze
Belgen.

Maar gij die zult eens boeten voor die daad,
Al moesten wij hier alles gaan vertellen,
Ge zoudt ook zelf verhongeren waar ge staat.
Maar nu is 't uit, wij zijn tevree.
Zingt allen mee van Colonne Z.A.B.

Refrein:

Leve ons lieve Vaderland.
Door uwe schuld hebben wij veel geleden.
Een andere maal gebruik toch uw verstand,
Neem, als soldaat, ons met u mede.
Als Belgen willen wij ons hert en bloed
Al voor ons vrijheid ook ten pande geven.
Maar nog het beste wat gij doet:
Laat ons nu allen toch in vrede leven.

(23) LIED DER OPGEËISCHTEN TOT HOOGLEDE

Men zag een lange rij van half-gebogen mannen,
Langsheen de grote baan, met pakken zwaar
belaan,
Zij zongen, maar in d' oogen welden heete tranen,
Verborg in hun hart, de smaad hen aangedaan.
Geleid door eenen wacht gelijk eertijds de slaven,
Naar 't Westenfront gebracht, door 't Duitsch
gebroed besmet,
Om daar onder bedwang kuil en schuilhoek te
graven,
En dat in tegenstrijd met ied're oorlogswet.

Men zag hen henengaan waar bommen en
granaten,
Zoo menig lieflijk dorp tot puinen had verwoest,
Waar d' omgewoelde grond krioelde van soldaten,
Waar in geweren zwaar tijdelijk liggen beroest,
Ons Lieve Vaderland die moesten zij verraden,
Maar 't is de dwingelandij die hunne vrijheid schorst,
Aan d' andere zij van 't front, daar staan hun
kameraden,
Beziel met stalen wil in d' eedle Vlaamsche borst.

Op eenen plankenvloer gelijk de bannelingen,
Die namen zij hun rust in angst en in gevaar,
Kanonnen branden los en granaten springen,
En splinters van barakken vlogen hier en daar.

Eilaas, op zekeren dag wat zag men daar gebeuren,
Een Engels vliegmachien die wierp haar bommen
neer,
En hun verdelgingskracht deed kuil en schuilhoek
scheuren,
Vijf vrienden onder hen die vielen doodelijk neer.

Wie zag het nog weleer, een stoet ter dorpskerk
dragen,
Elk op een berrie, vijf lijken bij elkaar,
Een droevig nagedacht der treurige oorlogsdagen.
Zij vielen voor hun tijd op 't bloedig slachtaaltaar.
Wanneer ik 't treurgezang, het 'dies irae' hoorde,
'k verkropte eenen gil, met d' oogen vol getraan,
want 'k zag nog voor mijn geest, 't metaal dat hun
doorboorde,
in 't midden hunner jeugd, naar d' eeuwigheid
gegaan.

Geen klagend klokkenklank die bonst op huis en
velden,
Zij zwijgen doodsche en stil dit jammerlijk beklag,
Maar duizenden van ons die zullen dit vermelden,
Hun leven en hun dood aan 't komend nageslacht.
Zij leven in ons hart. Wij zullen er aan denken.
Hun graf, zoo breede graf, versieren wij in rouw.
Bij elken dag die komt, hun ons gebeden schenken,
Die slachtoffers van dwang, aan God en Land
getrouw.

(24) DE OPGEËISCHE VROUWEN

Lied van de Meisjes van Ruysselede
Het lied van de gedwongene landverraders

Vrienden, ach hoort ons aan,
En blijft hier ook een weinig staan,
Ik zal u zingen een lied,
Van wat in Ruysselede is geschied.
De meisjes zijn vermaand,
Om naar Beernem te gaan.
Ze hebben ons gevangen,
En naar den bak gedaan,
Slechts voor ééne dag en nacht,
En dan naar Oostkamp gebracht.

Refrein:

Ouders lief, en wilt daarom niet treuren,
Want ik denk: het kan niet lang meer deuren,
Al zijn wij gedwongen landverraders,
We zullen malkander nooit verlaten.

Hier is het niet te pluis,
Veel beter ware 't thuis.
Dan hier in de barakken,
Te slapen op strooizakken,
En er is geen doen meer aan,
Wij moeten daar medegaan,
En willen wij ons niet geven,
Dat kost ons allen 't leven,

Maar als we zijn eens weder vrij
Dan zingen wij verheugd en blij.

Daar komt de pappot aan.
Wij moeten om kaffee gaan.
Hebben wij gedaan met eten,
Worden wij op de kar gesteken.
Wij komen dan in Oostkamp aan,
Daar krijgen wij onze spaan,
Dan gaan we gram en zeer verstoord,
Ja in grote troepen voort.
Is dat toch geen echte schand',
Een vliegplein maken voor den vijand

Als we zijn gearriveerd
Dan is de soep geserveerd,
Van raapkolen en beeten,
Dat mogen wij gaan eten,
Eén vierde van een brood.
Maar ze krijgen ons niet dood,
Dan wordt de marmelade,
In een lepelke gedaan.
't Is te weinig om te leven,
en te veel om dood te gaan!

Eind maart 1918.

(25) OP HET GRAF VAN ONZE VRIENDEN

Muziek : De credo van den Landman

Breng hulde en eer aan onze Vlaamsche helden,
O volk ! Van Thielt vergeet hun weldaad niet,
Zij vielen niet in strijd op d' oorlogsvelden,
Waar men den vijand vlak in d' oogen ziet;
Maar omdat zij hun vaderland beminden,
En Duitsche slavenjuk den val gezweerd...
Die wierden zij gevonnisd tusschen blinden,
Te recht gesteld, te GENT gefusilleerd!!

Refrein:

Zij stierven met den kreet op hunne lippen:
Wij sterven voor ons land,
Door beulen van Deutschland.
Maar uit ons graf zal nog onze geest aanstippen,
Dat eens uw keizers rijk;
Zal vallen in het slijk !! (bis)

Met doodsgevaar bedreigd door landverraders,
Zij wisten dat, doch hielden immer stand,
Want 't VLAAMSCHE BLOED dat vloeide door hun aders,
En 't was een plicht, voor 't heil van 't vaderland !

En zij trotseerden alle hinderpalen,
Den dood die hun elk oogenblik afwacht,
Hun doel die was de grenzen aan te vallen,
Met tang en ladder, bij duist'ren nacht !

Zoo hebben zij, voor land en volk gestreden,
Tot den dag van de verklikking kwam;
Voor 't vrij bestaan, de marteldood geleden,
Een eeuwigen roem verdient hun gulden naam;
Aan ons dan ook hun nakroost te gedenken,
Dat is dan onze plicht. Zij hebben 't ook gedaan.
Hun vrouw en kind'ren onzen bijstand schenken.
De liefde voor hun land, die bracht hen in 't getraan.

En ook ik wil een loflied voor hen zingen,
Toch vind mijn brein geen woorden ooit genoeg.
Wij allen zijn, 't is waar ook stervelingen,
Onz' vrienden dood, heilaas dit was te vroeg...
Hun heldendaad die mag men nooit vergeten,
Versier hun graf, met bloemenkransen schoon,
Zij hebben trouw als een soldaat gestreden;
Voor 't Vaderland, voor 't Volk en Vorsten kroon !!

(26) OP HET GRAF ONZER HELDEN

Ter nagedachtenis
aan de soldaten van Ruysselede,
Gesneuveld in den oorlog 1914-1918

Wij knielen op 't graf onzer helden,
Die vochten als leeuwen met moed,
En stierven, getroffen op velden,
Doorwoeld en geweekt van het bloed.
Hier liggen die dappere braven,
Gesneuveld voor land en voor troon,
Dat denksmaal bedekt hunne graven,
Versier het met bloem en met kroon,
Aan wie hier dit graf komt ontmoeten,
O! buig en wil biddend het groeten:

Refrein:

Gegroet ! O heldenschaar,
Laat ons dien kreet herhalen,
Gegroet ! Gij vriendental,
Op 't veld van eer gevallen,
Een engel waakt op 't graf,
Wijl boven sterrentansen,
Uw gloriekroon zal glanzen,
Zal blinken eeuwig schoon.

't Wierd oorlog en nood, gij moest vechten,
Het vaderland was in gevaar,
Want Willem die schond onze rechten,
Vertrapt door den pruisschen barbaar,
Eilaas! Voor de macht moest gij wijken,
En trokt naar den Yzer met spoed.
En daar liet g' uw dapperheid blijken,
En kleurde het water met bloed,
En bleef vier jaar lang Vlaand'rens gouwe
In lijden en strijden getrouwe.

Als donder en bliksem doet denken,
Aan vuurgloed en oorlogsgerucht,
Zoo zullen uw namen hier blinken,
Als d' avondster in de lucht.
Geen keizer zal U hier nog storen,
Geen slachtbank niet meer, maar een troon,
Een zetel bij 't heerschaar verkoren,
In 't hoogste der hemelen schoon.
Daar staat u geen wee meer te wachten,
Want God is de Heer der heirkrachten.

Wie hoort niet uit 't graf nog die stemme,
Oud-Strijders gij hebt dat gezien,
Hoe dat men de leeuwen kan temmen,
Bestaat er geen recht meer misschien?
O ! spreekt tot volken der landen,
Verbrijzel kanon en geweer.
Dan zullen geen steden meer branden,
Geen oorlog, geen bloedstroom meer zijn.
Geen kogels de jeugd nog doorboren,
Dan zal men dien kreet niet meer hooren.

Slotrefrein:

Vaarwel, mijn ouders lief,
Men heeft u ons ontnomen,
Doch eens in 't hemelrijk,
Wij wederom samenkomen.
Vaarwel, ons vriendenband,
Wij vragen uw gebeden,
Voor wat wij hên geleden,
Voor Vorst en Vaderland.

(27) LIEFDE OP DE BOORDEN VAN DEN RHIJN

Muziek : La Madelon

O Madelein, ja ge denkt met droeve smerte,
Als ik 't kanon, 't grof geschut punteren moest,
Naar 't dorpje lief, dat ik min zoo diep in 't herte,
En thans zoo doodsch, zoo deerlijk is verwoest;
Maar, Vlaand'ren lag nog in de boeien,
In 't slavenjuk van 't Duitsch gebroed,
Wij moesten 't rooversnest uitroeien,
Al koste 't zooveel heldenbloed,
Wij joegen 't Duitsche zwijn,
't gespuis over de Rhijn,
Waar dat de Belgen nu de wacht aan zijn!

Refrein:

O ! Madelein mijn schat, mijn liefste zoet,
Een kus voor u van ver, een minzame groet,
Ik denk aan u bij 't stille van den nacht,
Gij zijt geen uur uit mijn gedacht,
Ja Madelein op Duitschlands vreemde grond,
Verlaat uw beeld mij geenen enkelen stond,
En 'k droom gij staat met mij de wacht aan Rhijn,
Madelein, Madelein, Madelein.

Hier staan die leeuwen, allen kloeke mannen,
Die aan het front, aan den IJzer vier jaar lang,
Den Duitschen beul, die roovers en tirannen,
Met stalen wil, daar hielden in bedwang,
Ja Duitschland zal de straf gevoelen,
Voor 't geen hij beestelijk heeft verbrast,
De tong aan zijne kinne maken vast,

Wij gaan zijn keel met alsem spoelen,
Nooit braadt dat everzwijn, in Belgen nog konijn,
Want Belgenland die houdt de wacht aan Rhijn.

Wij vragen recht, op Duitschlands vreemde streken,
Waar Keizer Wilhelm zijn septer heeft ontvlicht;
Kwam nog nen Duitsch tegen ons van oorlog spreken,
Wij staken hem op 't kanon en schoten hem in de lucht.

Wij zullen den bandiet eens toonen,
Dat Belgen nooit een vreemde duld,
Dat Vlaanderen waar leeuwen wonen,
Zijn plicht voor 't vrij bestaan vervuld;
En zet hij nog den voet op Belgies erve en goed,
Hij laat er zijnen laatsten druppel bloed.

Weldra verspreidt op groene veld en weiden,
Een bloemen geur in de schoone natuur,
Der vogelen zang zal weldra uw geest verblijden,
En streelen 't hart met een minnelijk vuur,
Of schoon wij niet meer strijden,
Nog tegen 't Duitsch barbaren bloed,
Mijn hart die blijft toch in het lijden,
Omdat ik U nog immer derven moet !
Waar d'n oorlog maar gedaan,'
k zou hier niet moeten staan,
En 'k zou des zondags met U wand'len gaan.

(28) OP WEG NAAR HUIS

Hoort toe de tijd is nu verstreken,
Dat wij daar zaten in het lij,
Nu zijn die twee droevige jaren geweken,
Voor ons allen nu voorbij,
Maar neen, o neen, dat zullen wij nooit vergeten,
Door wien zijn schuld wij daar hebben gezeten !

Ouders en broers die moesten wij verlaten,
Om te gaan werken voor den vijand,
Hij die dat deed, ik zeg het zonder dralen,
Want het was een dwingeland,
't Was door hem alleen dat wij daar moesten lijden,
Niet ver van daar waar onze broeders strijden !

Als eenen dief is men ons komen halen,
Wie was er de schuld daarvan?
Hij die dat deed, ik zeg het zonder dralen,
Want het is een laffeman,
't Was door hem alleen dat wij daar moesten werken,
Zoo die kon de vijand zich versterken!

Ja dienen tijd die zullen wij nooit vergeten,
Al wierden wij zelfs honderd jaar,
Wat wij daar al te male moesten eten,
Luistert hetgeen ik zeg is waar,
Een klein stukske brood met een beetje confituren,
Maar neen, o neen, dat zal niet blijven duren !

Ons beddeke dat was een beetje strooi,
Met eenen zak al op ons lijf,
Wij lagen daar lijk beesten in een kooi,
En van de koude lagen wij schier stijf,
Boven onzen kop vlogen de projectielen,
En ook de bombs die ten allen kante vielen !

Ja, 't is nu uit met al die slavernij,
Wij zijn allen wederom thuis,
Al die nog roept "loos zwijnerijen",
Slaan wij zijnen kop in gruis !
Al wie ons nog in Frankrijk durven steken,
Zullen wij den nek en al zijn benen breken !!

refrein:

Het is een schand, ja 't is een affront !
Voor hem die ons naar dat Frankrijk zond ! (bis)

(29) NU IS DE TIJD GEKOMEN

Nu is de tijd gekomen,
Dat wij zijn losgerukt,
Uit die wreede klauwen,
Die ons zo lang verdrukt,
Nu moet men niet meer weenen,
Maar wezen blijgezind,
Om seffens aan te treden,
Bij ouders, vrouw en kind.

Wij hebben veel geleden,
Ons maag kon 't niet meer uitstaan,
Drij dagen zonder eten,
Veertig uren buiten staan,
Om tegen onze broeders,
Niet te werken als laffaards,
't Geen ons hert doet bloeden,
Dat is ons wreed ontaard verraad?

Wij zaten onder de boomen,
Te slapen tegen elkaar,
Maar waren zonder schromen,
Denken aan geen gevaar,
Een vlieger kwam over steken,
Wij hoorden de kanonnen afgaan,
Soldaten gingen zich wegsteken,
En wij moesten blijven staan.

Wij moesten goed opletten,
't Ging niet naar hunnen zin,
Wie hem nog dierf verzetten,
Die ging de kelder in,
Wij hebben ons overgegeven,
't Was toch zo bitter en koud,
Een ieder dacht aan zijn leven,
Geen mensch dat langer kon.

Bij het ongedurig slapen,
In eenen paardenstal,
Van vlooiën liggen gapen,
Vertelt het maar overal,

Met zieke stijve leden,
Moesten wij vroeg opstaan,
Om seffens dan te treden,
En naar het bosch te gaan.

Wij moesten bomen zagen,
Wij waren niet gevoed,
Wij moesten toch niet klagen,
Tegen dat Duitsch gebroed,
Als wij hen niet verstonden,
Dierven zij ons schoppen en slaan,
Zij verwijten ons "zwijnhonden",
En wij moesten dat doorstaan.

Alles wat wij nog vonden,
Langs veld en open baan,
Werd onder ons verslonden,
Men liet geen raap of beet meer staan,
Soms brachten mensen ons wat eten,
Soms was het echter dwang,
De soldaten mochten het niet weten,
Of die lieden kwamen in 't gevang.

Vervloeken wij die heeren,
Van ons gemeenteraad,
Die 't werkvolk doen creveeren,
En rijke honden doen geen kwaad,
Nu konden zij er wel loopen,
Stellen 10 frank te pand,
Om ons allen te verkoopen,
In d' handen van den vijand !

refrein:

Moed alle mannen, wees immers blij,
Hetgeen wij hebben geleden, is al gauw
voorbij.
Met moedig strijden, in smert en wee,
Mogen wij rijden, naar ons huis en haardstee.

De Portrettrekker

Hoort gij nooit van hem spreken,
Hij is overal gekend,
Desmet is in uw streken,
Van Ledeberg bij Gent,
't Is voor elk een occasie,
en profiteert ervan,
't Is een recommandatie,
Hoe schoon hij trekken kan.

refrein:

Voor jong en oud,
Of zijn getrouwd,
Hij trekt zo fijn
voor groot en klein

Mijnheer de Paster

Mijnheer de paster, welgekommen,
Den and'ren heeft hem dood gezwommen,
en tegen alle ongeval,
zet een tuin rond uwe wal.

Zeppelin

Ik heb een zeppelin zien vliegen
't was nen Duitschen zonder liegen,
z'hebben er naar geschoten,
ze hebben hem gepast,
Hij ligt nu in Aalter
In de sperrebossen vast.

'k Heb een zeppelin zien vliegen,
't Was 'nen Duitschen zonder liegen,
z 'Hebben er naar geschoten,
z' Hebben hem gepast,
Hij ligt nu in 't Aalterse veld
In de sparrebossen vast

ofwel:

Hij ligt nu in de sperren,
Op het Schoonberg vast.

ofwel:

z' Hebben hem geschoten,
z' hebben hem gemist
en d' Engelsmannen zeiden "oh yes".

Vliegmachien

Ik keek nog wat dieper door het glas,
en zag dat 't Ruislee kermis was,
Ik zag ook nog door een wolk
Het koersplein vol met volk
En Deeske Dok met zijnen stok,
Die toe Sies Neyrinckx binnentrok
En Mie Verpiet, heb ik gezien,
In haar vitrien
vanuit mijn vliegmachien

Liedje van de voetbal

voois: "Ziet ge de zwarte leeuw niet rijzen"
voor voetbalploeg "Jong maar moedig", 1917.

Wij zijn de jonge frisse knapen
die moedig in ons prille jeugd,
vol levenslust naar 't plein nu stappen,
vol spierenkracht, dat doet ons lenden deugd.

ofschoon nog maar beginnelingen,
kan men ons dapper taaiheid zien,
was 't om de voetbal toe te springen,
die stromplen we van rug op kniën,
't gebeurt dat we een tuimelperte zetten,
dan lacht het volk en we geven een zucht,
springen recht om op den bal te letten,
en met een schot is hij weer in de lucht.

INVENTARIS

- **incipit:** eerste twee regels van het lied.
 - **titel** van het lied, met volgnummer verwijzend naar Deel III, Repertoire.
 - **informatie** i.v.m. zangwijze, aantal strofen/verzen, liedblad, randschriften etc.
-
- “Aanhoort mijne stem, gij jonge jeugd,
En gij bijzonderlijk mijne vrienden”
 - De Stervende Soldaat (1).
 - zangwijze : onbekend; 7 strofen van 8 verzen; voor zijn overleden broer Marcellin Vander Meersch.

 - “Hoort ginds het brullen der kanonnen,
Waar zich dat schoone dorp vertoond”
 - Huldeliid (2).
 - zangwijze : onbekend; 6 strofen van 8 verzen; wit liedblad, recto, toegewijd aan de weledelgeborene jufvrouw Ida de Kerchove d’ Exaerde ter gelegenheid van haar honderdjarig jubelfeest, 1813-1913; opschrift: “Woorden van Theofiel Van der Meersch, Ruysselede, Verboden nadruk”.

 - “Al ben ik ver van u gescheiden,
Of hoor ik Uwe zachte stem niet meer”
 - Ver van U (3)
 - zangwijze: onbekend; 5 strofen van 10 verzen.

 - “Komt Vlaamsche volk en wilt mijn stem aanhoren
Het welk ik zing breekt eenieders hart”
 - Het Wreede Drama van Ruysselede (4).
 - zangwijze : ’t Geluk ligt in den rijkdom niet; 8 strofen van 8 verzen; oranje-geel liedblad.

 - “Vrienden ‘k wou U iets vertellen,
En indien gij mij niet stoort”
 - De Mislukte Koffiebal (5).
 - zangwijze : onbekend; 8 strofen van 8 verzen; uit schrift Martha en Madeleine Christiaens, 1913.

 - “Wie den duivel kon dat peinzen,
Wat men doet met d’ electriek”
 - De Babbeltorrens van Sint-Pietersveld (6).
 - zangwijze : onbekend; 7 strofen van 8 verzen; handschrift TVDM , “Caneghem, 25 maart 1923, voor 50 centiemen schrijf ik het uit voor al wie het mij vragen”.

 - “Ik zing voor u, Oh Vlaanderens dierb’re zonen,
Het lied dat hier al van mijn hart ontvliedt”
 - ’t Lied van America (7).
 - zangwijze : onbekend; 4 strofen van 8 verzen.

 - “Hoe zalig is ’t op ’t aarderijk,
Van hongersnood bevrijd te wezen”
 - De Werkman (8).
 - zangwijze : onbekend; 5 strofen van 8 verzen.

 - “Wij leven nog in eenen tijd,
Van haat en nijd en klassenstrijd”
 - Den Nieuwen Tijd (9).
 - zangwijze: onbekend; 8 strofen van 8 verzen.

- “Wat heeft een mensch toch rare zinnen,
En vieze goesten zoo van alle soort”
- Den Genijver (10).
- zangwijze: onbekend; 7 strofen van 8 verzen.

- “Wij zijn de vrienden van de vinken,
En zijn verheugd als 't vinkje zingt : sieskewiet!”
- Sieskewiet (11).
- zangwijze: onbekend; 5 strofen van 8 verzen; Doomkerke.

- “Een kreet van strijd, in d’ oude tijd,
Wierd voor de stad Athenen eens geheven”
- De Schaduw van eenen ezel (12).
- zangwijze: onbekend; 12 strofen van 8 verzen + slotstrofe van 17 verzen; “Opgedragen aan den zeer eerwaarden Heer D’Hoore, pastor van Ruysselede, door Theofiel Vermeersch”; thema : gemeenteraadsverkiezingen Ruiselede 1911.

- “Ik ken een lied die 't hert bekoord
Ik ken een lied vol melodij”
- Ik ken een lied (13).
- zangwijze: Ik ken een lied; 4 strofen van 10 verzen; blaadje, handschrift TVDM 7.12.1923.

- “Vaarwel mijn vrouw, hoe pijnigt mij dit scheiden,
‘k Moet henengaan en weet niet voor hoelang”
- Vaarwel (14).
- zangwijze: De Vloot; 5 strofen van 6 verzen, 5 refreinen van 4 verzen; oranje kleurig liedblad, recto verso, samen met “O Vrede Keer Terug”, “Een Nieuwjaarslied”, “Tot Wederziens”; “deze vier gedichten zijn den eigendom van den verantwoordelijken uitgever Th Vander Meersch, werkman, Ruysselede, en mogen niet herdrukt worden – gecensureerd 2.3.1916”.

- “Het bronz’ kanon dat bromde in de verte,
Des vaderen grond, die trilde keer op keer”
- Tot Wederziens (15).
- zangwijze: Credo van de Landman; 5 strofen van 8 verzen, 5 refreinen van 5 verzen; 1916.

- “Waarom O God, zoo lang die droevige oorlogstijden?
Waarom Europa’s rust gestoord, in 't vuur gebracht?”
- Vrede Keer Terug (16).
- zangwijze: onbekend; 6 strofen van 8 verzen; Kerstdag 1915.

- “De sneeuw viel neer op 't naakte veld,
De wind blies in de straten”
- Een Nieuwjaarslied (17).
- zangwijze: Op 't somber kerkhof; 4 strofen van 10 verzen.

- “Wanneer de keizer van Duitschland,
Aan onze grenze stond”
- De Veldslag aan den IJzer (18)
- zangwijze: onbekend; 5 strofen van 8 verzen, 3 refreinen van 8/9 verzen; paarsrood liedjesblad, recto-verso, samen met “Die besnot is”, “Voor Vorst en Vaderland” en “Vlaanderen Herboren”; “Eigendom van den verantwoordelijken uitgever TH. Van der Meersch, Ruysselede bij Thielt. Nadruk is verboden”.

- “Men vraagt mij soms of ik nog dicht,
Eh wel ik breng hier wat in 't licht”
- Die niet besnot is moet zijn neus niet vagen (19).
- zangwijze: onbekend; 6 strofen van 8 verzen; 6 refreinen van 2 verzen.

- “O! Belgenland al hebt gij veel geleden,
Zij trotsch en fier gij hebt uw vrijheid weer”
- Voor Vorst en Vaderland (20).
- zangwijze: wellicht de Brabançonne; 3 strofen van 8 verzen.

- “De nevelwolken dreven,
Door 't grijze luchtruim heen”
- Vlaanderen herboren (21).
- zangwijze: onbekend; 4 strofen van 8 verzen, 2 refreinen van 4 verzen.

- “Belgen staat op, de dag is aangekomen,
Dat wij terug naar onze haardstee gaan”
- Verlossingslied (22).
- zangwijze: onbekend; 3 strofen van 10 verzen, 2 refreinen van 8 verzen; schrift Madeleine Christiaens.

- “Men zag een lange rij van half-gebogen mannen,
Langsheen de grote baan, met pakken zwaar belaan”
- Lied der Opgeëischten tot Hoogde (23).
- zangwijze: onbekend; 5 strofen van 8 verzen, schrift Madeleine Christiaens.

- “Vrienden, ach hoort ons aan,
En blijft hier ook een weinig staan”
- De Opgeëischte Vrouwen (24).
- zangwijze: onbekend; 4 strofen van 10 verzen, refrein van 4 verzen; ondertitel: Lied van de Meisjes van Ruiselede, eind maart 1918; schrift Madeleine Christiaens.

- “Wij knielen op 't graf onzer helden,
Die vochten als leeuwen met moed”
- Op het Graf Onze Helden (25).
- zangwijze: onbekend; 4 strofen van 10 verzen, 2 refreinen van 8 verzen; liedblad, alleen recto, datering wellicht 1923; “Ter nagedachtenis aan de soldaten van Ruysselede, Gesneuveld in den oorlog 1914-1918”.

- “Breng hulde en eer aan onze Vlaamsche helden,
O volk! Van Thielt vergeet hun weldaad niet”
- Op het Graf van Onze Helden (26).
- zangwijze: Credo van de Landman; 4 strofen van 8 verzen, refrein van 6 verzen; samen met “Liefde op de Boorden van den Rhijn” recto/verso op wit liedblad.

- “O Madelein, ja ge denkt met droeve smerte,
Als ik 't kanon, 't grof geschut punteren moest”
- Liefde op de Boorden van den Rhijn (27).
- zangwijze: La Madelon; 4 strofen van 10 verzen, refrein van 8 verzen.

- “Hoort toe de tijd is nu verstreken
Dat wij daar zaten in het lij”
- Op weg naar huis (28).
- Zangwijze: onbekend; 6 strofen van 6 verzen en refrein van 2 verzen.

- “Nu is de tijd gekomen,
Dat wij zijn losgerukt”
- Nu is de tijd gekomen (29).
- Zangwijze: onbekend; 8 strofen van 8 verzen en refrein van 4 verzen.

DEEL IV

GENEALOGIE

A. STAMREEKS VAN DER MEERSCH

➤ FAMILIENAAM

De betekenis en de verklaring van de familienaam Vander Meersch leveren geen problemen op. Zoals alle patroniemen met het voorzetsel *van* of *vande(n/r)*, is hij afgeleid van een toponiem of aardrijkskundige plaatsnaam, in dit geval *meersch*. Een *meers* of *mars* betekent 'moeras' of 'laaggelegen weideland'. Het heeft dezelfde herkomst als het woord *meer* (watering) en komt ook in het Engels voor (*marsh*). In Vlaanderen is een *meers* meestal *verland moeras* dat slechts af en toe nog eens onder water komt te staan. Familienamen zoals Vander Meersch worden *herkomstnamen* genoemd. Ze verwijzen naar de plaats van herkomst die een land (Van Inghelandt), een stad (Van Gendt) of een dorp (Van Caeneghem) kan zijn. Wanneer ze verwijzen naar nog specifiekere plekjes zoals huizen, hoeven, straten, waterlopen en veldnamen, worden ze ook wel *adresnamen* genoemd. De naam Vander Meersch is dus een adresnaam.

Hoe eenvoudig het is om de betekenis van de familienaam Vander Meersch te achterhalen, des te moeilijker is het om het precieze *Meersch-adres* te bepalen of te localiseren. Voor sommige patroniemen, zoals dat van ondergetekende – (Van) Meirhaeghe - was dit een eenvoudige zaak omdat er in het vroeg-middeleeuwse Vlaanderen slechts één enkel toponiem bestond met de naam *Meerhage* (gelegen op de grens van Wortegem en Ooike). Bijgevolg voeren alle genealogische lijnen en sporen naar dit ene plekje terug dat de unieke bakermat is van het geslacht Van Meirhaeghe. Het toponiem *meersch* daarentegen kwam in zowat alle dorpen van Vlaanderen veelvuldig voor... We vinden ook leengoederen en heerlijkheden van die naam terug, o.m. in Bossuit, Dadizele, Geluwe, Hazebrouck, Ieper, Kortrijk, Kassel, Lichtervelde, Rollegem, Westrozebeke, Zonnebeke enz.
³⁷ Bijgevolg is de kans groot dat de familienaam Vander Meersch her en der is ontstaan en dat er zich, onafhankelijk van elkaar, struiken of stambomen ontwikkelden die niet onderling verwant zijn. Niet alle Vander Meerschen behoren dus tot één en dezelfde stamboom.

Het lijkt logisch om, wat betreft de oorsprong van onderhavige stamreeks Vander Meersch die wortelt in het grensgebied van Oost- en West-Vlaanderen, een *meers*-toponiem te zoeken in de streek van Tielt en Deinze en in het Land van Nevele. In dat gebied dienen zich twee kanshebbers aan.

³⁷ K. DE FLOU, Woordenboek der Toponymie van Westelijk Vlaanderen, Brugge, 1930, deel 10, p. 301-310.

Er is de historische, voorheen omwalde hoeve gekend als het "Goed ter Meersch" te Aarsele. "Ter Meersch" was een Tielts achterleen, gelegen op de grens met Aarsele, waarvan de benaming teruggaat op de 14de- eeuwse bezitter. Omstreeks 1358 splitste de baljuw van Tielt deze hofstede, eigendom van Philips van der Mersch, af van "Tielt-ten-Hove" of "Gruuthuuse" : *"ende daerin erve Philipse van der Mersch, legghende de splittinghe vorseid tsinen leenen van der Mersch, ghehouden vanden here van den Gruuthuuse"*.³⁸ Hier worden de familienaam en het leen waarvan hij werd afgeleid nog in één adem genoemd. Voornoemde Philips van der Meersch behoorde tot het adellijk geslacht van de heren van Nevele dat hierna ter sprake komt.

Een tweede kanshebber is het "Goed ter Meersch" in het Land van Nevele. Dit eertijds omwald opper- en neerhof te Vosselare behoorde in de 14de eeuw toe aan voornoemde familie Van der Meersch, heren van Nevele, die het in 1312 van de tempeliers overnamen.³⁹ Er wordt aangenomen dat de aloude adellijke familie Van der Meersch van Nevele hier haar versterkt kasteel had, vandaag bekend onder naam "Goed ter Meersch". [Foto : Ter Meersch waar ooit het kasteel stond]. Dit kasteel werd op 13 mei 1381 tijdens de Slag van Nevele verwoest. Ditzelfde geslacht Vander Meersch vormde te Gent in de 14de eeuw een patriciërsge­slacht waarvan de telgen huwden met partners uit adellijke kringen : Vande Woestijne, Van Vaernewijck, Vander Zickelen etc. In de Appeltjes van het Meetjesland publiceerde ik een en ander over hen.⁴⁰

➤ STAMREEKS

Wat hierna volgt is niet het resultaat van diepgaand genealogisch onderzoek naar het geslacht Vander Meersch. De stamreeks gaat "slechts" terug tot omstreeks 1650. Er stelde zich immers een probleem bij Jacobus Vander Meersch (° ca 1680, volgt onder II), de op één na verste, met zekerheid gekende voorvader van Theophiel Vander Meersch. Zijn doop- of geboorteakte werd immers vooralsnog niet teruggevonden. We konden een en ander niet uitklaren omdat de parochieregisters van Grammene, Tielt, Poeke en Kanegem nog niet of slechts ten dele online te raadplegen zijn. Zo nemen de gedigitaliseerde doopregisters van Kanegem en Poeke respectievelijk pas een aanvang vanaf 1700 en 1721 en is er, wat Tielt betreft, een leemte tussen 1653 en 1700, hiaat waar de geboorte van *onze* Jacobus middenin valt...

De boedelbeschrijving, die na het overlijden van Jacobus Vander Meersch werd opgemaakt, zegt dat hij de zoon was van ene Roeland Vander Meersch. Aangezien Roeland, tussen de ontelbare Jannen, Pieters en Judocussen, een niet zo courante doopnaam is, dachten we dat we hem zonder veel problemen zouden terugvinden. De relatieve zeldzaamheid van

³⁸ K. DE FLOU, o.c., p. 301.

³⁹ Land van Nevele, driemaandelijks berichtenblad, 1980, afl 2, parsim.

⁴⁰ H. MEIRHAEGHE, Vande Woestijnes in het Meetjesland, Deel 1, Appeltjes van het Meetjesland, Jaarboek 57, 2006, p. 177-219 (188).

deze voornaam zou identificatie een stuk makkelijker maken. Wanneer we omstreeks 1680 ergens het gezin van die ene Roeland aantreffen, zouden we onze Jacobus daar wel kunnen inpassen, dachten we. Helaas... De voornaam Roeland bleek binnen de familie Vander Meersch helemaal niet zeldzaam te zijn, wel integendeel ! Hij duikt binnen opeenvolgende generaties zeer regelmatig op, in verschillende dorpen. Een greep uit de losse pols : in Grammene (in 1638, 1654, 1692, 1708, 1750), Gottem (in 1616, 1649), Deinze (in 1683, 1705, 1716, 1733, 1780), Wingene (in 1641, 1649), Ruiselede (in 1628, 1721), Poeke (in 1730) enz. Té veel mogelijkheden dus om *onze* Jacobus met zekerheid thuis te kunnen wijzen als zoon van.

Dat de naam *Roeland* generatie na generatie voorkomt, kan betekenen dat hij afkomstig is van een verre voor- of stamvader. In die dagen was het immers de gewoonte om de naam van de stamvader van vader op zoon en kleinzoon door te geven. Zo werd de herinnering aan die voorvader levend gehouden en bestendigd. Roeland duikt als voornaam reeds op in de tweede helft van de 15de eeuw in Lotenhulle, waar ene Roeland Vander Meersch, telg uit het voornoemd adellijk geslacht van de heren van Nevele, in 1460 als eigenaar van de heerlijkheid van Varizeele vermeld wordt. Die heerlijkheid van Varizeele, 33 bunder groot en grenzend aan Poeke en Vinkt, was in 1460 eigendom van Joos Vander Meersch en vervolgens van Roeland en Lodewijk Vander Meersch. Zouden alle Vander Meerschen uit deze streek verre verwanten zijn van dat adellijk geslacht uit Nevele en Gent? Mocht dat zo zijn, dan zouden *die van ons* uit onderstaande stamreeks toch wel van de hoogste sporten van de maatschappelijke ladder naar beneden gedonderd zijn...

Wat de schrijfwijze van de naam betreft : we troffen van de 17de tot de 19de eeuw tal van varianten aan zoals *Vander Meersch*, *Van der Mersch*, *Vermeersch*, *Vermeers*, *Vermees*, *Vermeis*, *Vermis* enz. We opteerden ervoor om eenvormig “Vander Meersch” te gebruiken.

I ROELAND VANDER MEERSCH

Roeland Vander Meersch werd omstreeks 1650 geboren. Van wie hij de zoon was en met wie hij huwde is vooralsnog onbekend. Zijn kinderen :

1. JACOBUS VANDER MEERSCH volgt onder II
2. JOANNA VANDER MEERSCH; zij huwde met Petrus Lambert.

II JACOBUS VANDER MEERSCH

De geboorte- of doopakte van Jacobus Vander Meersch vonden we (nog) niet terug. Zijn overlijdensakte uit 1733 vermeldt dat hij 53 jaar oud was; hij moet bijgevolg omstreeks 1680 geboren zijn. De inventaris van het sterfhuis die na zijn overlijden werd opgemaakt vertelt ons dat hij de zoon was van ene Roeland Vander Meersch. Als getuige bij zijn eerste huwelijk én als peter bij het doopsel van zijn tweede kind, treedt ene Hubertus Vander Meersch op. Was dit zijn broer of een oom? Doopmeter van zijn eerste kind was ene Joanna Vander Meersch (echtgenote Pieter Lambert), wellicht zijn zuster. Blijkbaar was zijn vader Roeland op dat moment reeds overleden.⁴¹

⁴¹ We vonden slechts 1 Hubertus Vander Meersch, ° Grammene op 27.12.1659, zoon van Jan (° Grammene 11.6.1631 als zoon van Geeraert Vander Meersch en Judoca Vermeire) en Petronilla Reyngoet. Hubertus

Jacobus Vander Meersch huwde te Ruiselede op 1 december 1703 met **JOANNA SCHOUTEET**. Hun vijf kinderen werden te Ruiselede geboren:

1. AMELBERGA VANDER MEERSCH

Zij werd geboren op 21 december 1704 en huwde te Ruiselede op 10 mei 1727 met **PETRUS DENEWET**. Hij werd te Ruiselede geboren op 7 januari 1701 als zoon van Carolus Denewet en Joanna Versluys. Tussen 1728 en 1750 werden van hen te Ruiselede negen kinderen geboren : Joanna Maria Denewet (° 11.3.1728), Jan-Baptiste (° 21.1.1731), Jacobus (° 8.1.1733), Catharina Theresia (° 14.10.1735), Isaac (° 23.3.1738), Petrus Josephus (° 30.1.1741), Isabella Rosa Theresia (° 19.2.1745), Ignatius Franciscus (° 24.5.1746) en Anna Jacoba Denewet (° 31.3.1750). Omstreeks 1752 verhuisde het gezin naar Wingene. Petrus Denewet overleed aldaar op 22 juni 1773. Amelberga *Vermeersch* overleed te Wingene op 16 oktober 1779. Beiden werden er met de "*officio infimo*", dit is "*met de laagste dienst*", begraven.

2. PETRUS JOSEPHUS VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 20 augustus 1706; hij leeft nog in 1733.

3. JOANNA FRANCISCA VANDER MEERSCH

Zij werd geboren op 8.9.1708 en overleed te Ruiselede op 25.10.1708 (1 ½ maand).

4. JOANNA MARIA VANDER MEERSCH

Zij werd geboren op 16 september 1709; zij leeft nog in 1733.

5. MARIA ANNA VANDER MEERSCH

Zij werd geboren op 19 juli 1712; zij leeft nog in 1733.

Joanna Schouteet overleed te Ruiselede op 13 februari 1726. Weduwnaar Jacobus Vander Meersch hertrouwde een jaar later te Ruiselede op 25 februari 1727 met **PETRONILLA VERPLAETSE**, dochter van Geeraert. Uit dit tweede huwelijk werden te Ruiselede nog twee kinderen geboren:

6. JOANNES ELIAS VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 1 december 1727, volgt onder III

7. JACOBUS VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 9 januari 1732.

Vander Meersch huwde te Ruiselede op 10.7.1695 met Petronilla Declercq. Deze Hubertus had een broer, Roeland Vander Meersch, geboren te Grammene op 8.5.1654. Was deze Roeland de vader van onze Jacobus? Roeland huwde te Grammene in 1679 met Petronilla Legaet. Hun negen kinderen werden te Deinze en te Grammene geboren. Daartussen treffen we echter geen Jacobus aan... En wat meer is, er is ook geen leemte in de geboortenreeks waarin onze Jacobus zou kunnen ingepast worden. Het raadsel blijft dus onopgelost.

Eén jaar na de geboorte van zijn laatste kind overleed Jacobus Vander Meersch te Ruiselede op 30 januari 1733. Hij werd ongeveer 53 jaar oud. In de overlijdensakte wordt Jacobus als “ordinarius” of “gewoon man” omschreven. De staat van goed of boedelbeschrijving van het sterfhuis, die enkele maanden later werd opgemaakt bij de Weeskamer van Kortrijk, stad waarvan hij poorter was, wijst uit dat Jacobus inderdaad een bescheiden keuterboertje was. Op 14 september van dat jaar brengt de oudste zoon Pieter (Joseph) de staat van goed over voor de Kortrijkse weesheren, die erop toezien dat de nalatenschap goed verdeeld en beheerd wordt.

Pieter Vander Meersch fs Jacobus, woonende op de prochie van Ruijsselede, als voogt paterneel van Joannes Eloy ende Jacobus Vander Meersch fii Jacobus, sone van Roelant, brengt over bij eede op den 14 septembris 1733 tgoet op de weesen verstorfen bij der dood van hunnen vader, te weten om ider vande selve weesen een sesde in dhelft vande naerschreven goederen:

Eerst vanden westcant van eene hofstede bestaende in een keuken met een aftreck scheedende ten halfen op de dobbel cave (dubbele schoorsteen), ende also streckende suijswaerts tot op een opgaende wulge (wilg), wesende hilftscheede (helft-verdeling) bij de straete den westlochtingh (moestuin) ende west hilft van de scheure (schuur) van ten halfen den deschvloer (dorsvloer) met hetgone voordor aan het selve westdeel toebehoort, met alle de boomcateijlen ende doorenhagen daerop staende, groot d'ervve omtrent 100 roen;

Item van eene partie lant achter het huijs met nogh een lijne lant ofte bosch op de beke, wesende den noortcant van het leen Jacquemintien Verbauwen groot een gemet (ca 4430 m²);

Item van eene partie leen met een vierendeel lant, oock leen, releverende vanden leenhove van Biesem, suijs aan het voornoemde leen de beke loopende tusschen, tsaemen groot een bunder (ca 1,3 ha), al gelegen binnen de prochie van Ruijsselede onder dheerlijckhede van Quadestraete ende leenhof van Biesem, belast met dhilft van eene losrente van drie ponden groot sjaers courant, penningh xx-tigh, wesende het capitael wisselgelt in proffijte van Sr. Frans Poelman in Gendt, vallende 9 septembris;

Item wort te kennen gegeven dat den overledenen staende sijn eerste huijwelijck met Janneken Schauteet in cheynze (cijnspacht) heeft genomen van Sr. Pieter Dossche in Gendt, omtrent een bunder lant, bestaende in diversche partijen deen aen dandere, voor eenen termijn van 29 jaeren, ligghende binnen het voornoemde Ruijsselede, onder de Casselrie vanden Audenburgh van Gendt, dies den cheins nogh deurt tot ende met kersavont, in advenante van 1 pond, X schellingen sjaers, waer op hij heeft getimmert een woonhuijs staende sijn eerste huijwelijck, met een coijstal (koestal) daer an, beplant met doorenhagen, fruijt ende andere bomen, dewelcke t'enden van den voornoemden cheins de proprietaris vermogh te aenveerden ligghende prijs, soo competeert (komt toe aan) daerinne aen de vier kinderen van eersten bedde de deurgaende helft, toebehorende de wederhelft aen deselve kinderen benevens deze houderigge ende haere wesen;

Wat aengaet de inhauelijke catijlen (onroerende goederen), prijs van lantrechten, vlasch, tarwe ende andere schoven, bestialen (vee), gaende werck, contante penninghen (baar geld) als andersints, al tselve is gegaen ende gesmolten inde schulden van schaede ende compt bovendien ten laste van de weesen 't saemen indien sy hoirs worden, tot 1 pond, VIIJ schellingen, 1 groot;

Den voornoemden daeghe heeft Pieternelle Verplaetse fa Geeraert, houderigge ende moeder vande weesen, desen staet onder solemnelen eede besworen ende bevestigt in foma actum present ut supra.

Wat biedt deze staat van goed ons aan informatie over de gezinssituatie? In de openingsparagraaf lezen we dat de oudste zoon Pieter (- Joseph) Vander Meersch als voogd wordt aangesteld over de twee minderjarige wezen uit het tweede huwelijk: Jan Elias en Jacobus Vander Meersch. Laatstgenoemden erven, net als de vier kinderen uit het eerste huwelijk, elk één zesde van de helft van de bezittingen, waarvan de wederhelft aan moeder Pieternelle Verplaetse toekomt. Verder leren we dat Jacobus Vander Meersch een hoevetje, bestaande uit een woonhuis met schuur, enige landbouwgrond en wat fruitbomen, uitbaatte en dat hij een tweetal leningen had lopen die hij had aangegaan bij Gentse geldschietters. Ten tijde van zijn eerste huwelijk had hij ook een getimmerd woonhuis en een koestal opgetrokken. Bij dit *hofstedeke* behoorde zo'n 3,6 hectaren landbouwgrond. Daarmee kunnen we het zeer bescheiden bedrijfje dus werkelijk als een *koepleske* omschrijven. De diverse percelen ressorteren onder de heerlijkheid van de Kwadestrade en het Leenhof van Biesem, die zich allebei in het grensgebied met de parochie Poeke situeren. De *beke* waarvan sprake is vermoedelijk de *Voordebeke* die de grens vormt tussen Poeke en Ruiselede. Jacobus woonde dus in de uiterste oosthoek van Ruiselede. Tenslotte lezen we dat de totale geschatte waarde van de onroerende goederen, vlas, tarwe, vee en het contant geld, niet opweegt tegen de schulden van het sterfhuys. Wanneer de balans wordt opgemaakt, rest er immers een negatief saldo van 1 pond, 8 schellingen en 1 groot ten laste van de wezen.

Petronilla Verplaetse zal haar echtgenoot met 28 jaar overleven. Zij overleed te Ruiselede op 23 augustus 1761.

III JOANNES ELIAS VANDER MEERSCH

Joannes Elias, meestal kortweg Jan Vander Meersch genoemd, werd te Ruiselede geboren op 1 december 1727 als zoon van Jacobus Vander Meersch en Petronilla Verplaetse. Hij huwde op 25-jarige leeftijd te Ruiselede op 6 mei 1753 met **MARIA CATHARINA HOUTTEMAN**. Het echtpaar vestigde zich te Lotenhulle waar hun eerste drie kinderen geboren werden:

1. ANNA JACOBA VANDER MEERSCH

Zij werd geboren op 6 maart 1755.

2. JAN-BAPTISTE VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 20 juni 1756.

3. EMMANUEL LUDOVICUS VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 20 juli 1757 en huwde te Ruiselede op 6 mei 1788 met **AGNES VANDE VOORDE**.

Het gezin verhuisde omstreeks 1760 naar Ruiselede waar nog drie kinderen ter wereld kwamen:

4. PETRUS JOANNES VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 11 mei 1761, **volgt onder IV**

5. MONICA ANGELA VANDER MEERSCH

Zij werd geboren op 2 februari 1764 en huwde te Ruiselede op 29 mei 1787 met **AUGUSTIJN VANDE MOORTELE**.

6. JACOBUS FRANCISCUS VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 29 december 1766.

Een lijst van Ruiseleedse grondgebruikers wijst uit dat Jan Vander Meersch omstreeks 1760-1766 een vijftal perceeltjes grond, met een totale oppervlakte van anderhalve hectare, uitbaatte. Die perceeltjes, die hij wellicht van zijn ouders geërfd had, situeren zich in de omgeving van de Poekestraat en de Voordebeke, in de buurt van zijn ouderlijk huis. Jan bezat nog minder dan zijn vader en had zelfs geen *koeplekske* meer. Hij was een van de talloze *kortwoonders* geworden... Hij heeft nauwelijks of geen bezittingen of eigendommen die hem te Ruiselede kunnen doen settelen. We vinden dit gezin naderhand dan ook terug in het naburige Aalter waar Maria Catharina Houtteman op 21 september 1781 overleed. Volgens de overlijdensakte was ze 55 jaar oud.

Vijf maanden later - op 26 februari 1782 - hertrouwde Jan Elias Vander Meersch te Kanegem met **PETRONILLA MEIRHAEGHE**. Bruidegom en bruid zijn dan respectievelijk 55 en 45 jaar oud. Petronilla Meirhaeghe werd te Tielt geboren op 18 december 1737 als dochter van Jan Van Meirhaeghe uit Kanegem en Petronilla Alliet uit Ruiselede. Zij was al eens eerder gehuwd, te Ruiselede in 1762, met Joseph Lootens met wie ze zeven kinderen had. Het echtpaar Lootens-Meirhaeghe woonde op de Kanegemse Westhoek waar Joseph Lootens overleed op 28 mei 1777.

Petronilla Meirhaeghe volgde Jan Elias Vander Meersch naar Aalter waar hij na 22 jaar huwelijk, in zijn woning op de wijk "Sterre", op 12 februari 1804 overleed. Nog eens twintig jaar later, op 21 april 1824, overleed ook Petronilla Meirhaeghe te Aalter op de wijk "Kattewegel".

IV PETRUS JOANNES VANDER MEERSCH

Petrus Joannes of Pieter Jan Vander Meersch werd te Ruiselede geboren op 11 mei 1761 als zoon van Jan Elias Vander Meersch en Maria Catharina Houtteman. Hij huwde te Lotenhulle op 16 januari 1787 met de 14 jaar oudere **ANNA CATHARINA DE VREESE**. Zij werd te Bachte-Maria-Leerne geboren op 11 maart 1747 als dochter van Jan en Maria Vermeire. De ongeletterde bruidegom en bruid ondertekenden de huwelijksakte met een kruisje. Negen maanden later werd hun eerste kind te Lotenhulle geboren:

1. BELJAMINUS VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 29 oktober 1787, volgt onder V

Grootvader Jan Elias Vander Meersch is peter van de pasgeborene, doch kan de doopakte van zijn petekind niet handtekenen wegens "onleedheid".

"*Spinster*" Anna Catharina De Vreese overleed te Hansbeke op 27 januari 1807. Drie maanden later overleed ook Pieter Jan Vander Meersch, te Maldegem op 19 april 1807, in het huis van zijn werkgever, notaris Bernard Vermeersch, waar hij als "*domestique*" tewerkgesteld was. Naamgenoten maar duidelijk geen "standgenoten". Hij werd slechts 46 jaar oud. De overlijdensaangifte werd gedaan door zijn broer Emmanuel Vander Meersch die op dat ogenblik te Ruiselede woonde.

V BELJAMINUS VANDER MEERSCH

Beljaminus - in de volkmond Belzemien - Vander Meersch werd te Lotenhulle geboren op 29 oktober 1787 als zoon van Pieter Jan Vander Meersch en Anna Catharina De Vreese.

Hij huwde omstreeks 1810 met **CATHARINA DECOSTER**, dochter van Jacobus De Coster en Maria Loquet. Hun twee zonen werden te Lotenhulle geboren:

1. CHARLES LOUIS VANDER MEERSCH

2. AUGUSTINUS VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 30 maart 1815, volgt onder VI

Catharina Decoster overleed reeds twee jaar later te Lotenhulle op 6 januari 1817. Eén jaar later hertrouwde "wever" en "arbeider" Belzemien Vander Meersch te Poesele op 10 januari 1818 met "spinster" **ANGELINA DEVOLDER**, weduwe van Jan Frans Van Renterghem. Bruidegom en bruid kunnen de huwelijksakte niet ondertekenen. Belzemiens tweede echtgenote is dertig jaar ouder dan hijzelf. Op dat ogenblik woonde hij te Ruiselede. Beiden kunnen de huwelijksakte niet handtekenen. Na hun huwelijk vestigden ze zich te Lotenhulle. Zij overleed echter te Ruiselede op 5 februari 1829 "in hare woning staande Strookotwijk". In de overlijdensakte wordt zij als "dagloonster" omschreven. Beljamin Vander Meersch doet evenwel de overlijdensaangifte niet, "aangezien hij alsdan te Lotenhulle woont". Leefden ze gescheiden?

De weduwnaar zal nog een derde maal huwen, dit keer met **ROSALIE LANDUYT**, die hij ook zal begraven. Belzemien Vander Meersch overleed tenslotte te Nevele op 11 juli 1858, twee dagen na het huwelijk van zijn zoon Augustinus. Hij werd 71 jaar oud.

VI AUGUSTINUS VANDER MEERSCH

Augustinus Vander Meersch werd geboren te Lotenhulle op 30 maart 1815 als zoon van Belzemien Vander Meersch en Catharina Decoster.

Augustin huwde in het naburige Poesele op 9 juni 1858 met **MARIA THERESIA VANDE GRAVEELE**. Zij werd aldaar geboren op 6 februari 1823 als dochter van Bernard Vande Graveele en Catharina Denollet. Bruidegom en bruid zijn op dat ogenblik 43 en 35 jaar oud. Ze kunnen de huwelijksakte “niet naamtekenen door ongeleerdheid”.

Het echtpaar vestigde zich te Nevele op het gehucht “Kerrebrouck”. Als “werkman” en “werkvrouw” verdienden zij er het dagelijks brood voor hun snel aangroeiend gezin. In een tijdspanne van vijf jaar werden te Nevele vier kinderen geboren:

1. THEOPHIEL VAN DER MEERSCH

Hij werd geboren te Nevele op 8 april 1862. **Marktzanger**.

2. LEONARD VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 17 september 1864 en overleed zes maanden later te Nevele op 16 maart 1865.

3. PETRUS MARCELLIN VANDER MEERSCH

Hij werd geboren op 15 januari 1866. Zijn overlijdensakte vertelt ons dat “Pierre-Marcellin” als “*soldat du Régiment des Carabiniers*” te Brussel overleed op 11 april 1888. De aangifte werd gedaan door Henri Nijs, *infirmier-major*, en Clement Bredael, *infirmier*. Marcellien, zoals hij genoemd werd, overleed in vreedstijd tijdens zijn legerdienst aan een niet nader bepaalde ziekte. Hij werd amper 22 jaar.

4. EMMA VANDER MEERSCH

Zij werd geboren op 20 mei 1867. Zij huwde met **AMATUS VAN HEE**, geboren te Bachte-Maria-Leerne op 17 april 1872 en te Deinze overleden op 10 augustus 1933. Emma Maria Vander Meersch overleed een half jaar later, eveneens te Deinze, op 2 januari 1934.

Maria Theresia Vande Graveele was slechts 55 jaar oud toen ze te Nevele overleed op 23 oktober 1878. Haar jongste kind is dan elf jaar oud; de oudste zoon Theophiel, zestien. Augustin Vander Meersch zal zijn echtgenote met 14 jaar overleven. Hij wisselt het tijdelijke met het tijdloze te Nevele op 4 februari 1892. Hij werd 76 jaar oud.

B. STAMREEKS VANDE GRAVEELE

I GILLIS RAVEEL

Gillis Raveel (Egidius; Reveel, Graveel, Vande Graveele e.a.) werd omstreeks 1650 geboren als zoon van Antoon Raveel. Hij huwde te Oeselgem op 11 oktober 1676 met **JOANNA DHONDT**. De bruid werd te Oeselgem geboren op 13 februari 1653 als dochter van Jan Dhondt en Joanna Dedoncker. Tussen 1676 en 1693 werden te Oeselgem acht kinderen geboren, waaronder een tweeling :

1. ANTONIUS RAVEEL

Hij werd geboren op 29 december 1677 en overleed te Oeselgem op 8 april 1695 (17 j).

2. LIVINA RAVEEL

Zij werd geboren op 29 augustus 1680; samen met haar tweelingbroer :

3. JAN RAVEEL

Hij werd geboren op 29 augustus 1680.

4. JUDOCUS RAVEEL

Hij werd geboren op 1 maart 1683.

5. JAN RAVEEL

Hij werd geboren op 2 oktober 1685 en overleed op 23 november 1690 (5 j).

6. LIVINUS RAVEEL

Hij werd geboren op 6 maart 1688.

7. MARIA FRANCISCA RAVEEL

Zij werd geboren op 1 juni 1691.

8. ADRIAEN RAVEEL

Hij werd geboren op 9 december 1693, **volgt onder II**

Een jaar na de geboorte van Adriaen overleed Joanna Dhondt te Oeselgem op 15 april 1695. Zij werd 41 jaar oud. Weduwnaar Gillis Raveel hertrouwde met **CHRISTINA VAN STEENKISTE**. Uit dit huwelijk werden nog kinderen geboren. Gillis Raveel overleed te Oeselgem op 12 november 1721. Christina Van Steenkiste overleed er op 1 november 1736 (70 j).

II ADRIAEN RAVEEL

Adrianus Raveel werd te Oeselgem geboren op 9 december 1693 als zoon van Gillis Raveel en Joanna Dhondt. Hij huwde op 26-jarige leeftijd te Meulebeke op 8 mei 1720 met **MARIA ANNA CLAERHOUT**, dochter van Jan Claerhout en Francisca Messeliers. Tussen 1721 en 1730 werden te Meulebeke vijf kinderen geboren, waaronder een tweeling :

1. GILLIS RAVEEL

Hij werd geboren op 12 januari 1721.

2. AUGUSTINUS RAVEEL

Hij werd geboren op 29 september 1722, volgt onder III

3. JAN RAVEEL

Hij werd geboren op 12 maart 1725.

4. EGIDIA RAVEEL

Zij werd geboren op 15 september 1730, samen met haar tweelingzuster :

5. MARIA CATHARINA RAVEEL

Zij werd geboren op 15 september 1730.

Na het overlijden van zijn eerste echtgenote, te Meulebeke op 9 juni 1747, hertrouwde Adriaen Raveel met **MARIA FARASIJN**. Hij overleed te Meulebeke op 8 november 1764. Hij werd 71 jaar oud.

III AUGUSTINUS GRAVEEL / VANDE GRAVEELE

Augustinus Graveel werd te Meulebeke geboren op 29 september 1722 als zoon van Adriaen Raveel en Maria Anna Claerhout. Hij huwde een eerste maal te Oostrozebeke op 10 april 1744 met **MARIA CATHARINA LOOSVELDT**. Het echtpaar woonde achtereenvolgens te Oostrozebeke, Meulebeke, Ingelmunster en Oostrozebeke waar hun kinderen geboren werden, o.a.

1. JOANNA THERESIA VANDE GRAVEELE

Zij werd geboren te Oostrozebeke op 19 mei 1745.

2. FRANCISCA VANDE GRAVEELE

Zij werd geboren te Oostrozebeke op 5 september 1749.

3. IGNATIUS VANDE GRAVEELE

Hij werd geboren te Meulebeke op 18 september 1758.

Maria Catharina Loosveldt overleed te Oostrozebeke op 17 januari 1780. Volgens de overlijdensakte was ze 57 jaar oud. Augustijn Graveel stapte een tweede maal in het huwelijksbootje, dit keer met **GODELIEVE MOERMAN** uit Tielt. Zijn tweede echtgenote overleed op 34-jarige leeftijd te Oostrozebeke op 2 maart 1786.

Eén jaar later trouwde Augustijn Raveel een derde maal, te Aarsele op 22 mei 1787, met de veertig jaar jongere **MARIA JOANNA BAETSLE**. De bruid werd te Poesele geboren op 9 februari 1761 als dochter van Willem Baetslé en Theresia Devos. “Stien” Graveel was inmiddels al 66 jaar oud wanneer hij nog vader wordt van een zoon:

4. BERNARDUS VANDE GRAVEELE, geboren op 2 augustus 1788 volgt onder IV

Kort na de geboorte van hun eerste zoon liet het gezin Oostrozebeke achter zich. We vinden ze heel wat kilometers verder in Oost-Vlaanderen terug. Augustijn Vande Graveele overleed te Hansbeke op 26 maart 1797. Hij werd 75 jaar oud. Maria Joanna Baetslé overleed zeven jaar later te Meigem op 24 februari 1804.

IV BERNARD VANDE GRAVEELE

Bernard Vande Graveele werd op 2 augustus 1788 te Oostrozebeke geboren. Hij huwde te Nevele op 25 april 1822 met “dienstbode” **CATHARINA DENOLLET**. Zij werd te Nevele geboren op 29 maart 1792 als dochter van Joannes Franciscus Denollet en Anna Maria Sucaet. Hoewel Bernard slechts een eenvoudige werkman en thuiswever was, kon hij zijn huwelijksakte naamtekenen. Het echtpaar vestigde zich te Poesele waar hun eerste kind geboren werd:

1. MARIA THERESIA VANDE GRAVEELE

Zij werd geboren op 6 februari 1823, volgt onder V

Het gezin verhuisde naderhand naar Nevele waar Bernard Vande Graveele overleed op 1 april 1848. Hij werd 60 jaar oud. Catharina Denollet overleed vijf jaar later te Poesele op 24 maart 1853.

V MARIA THERESIA VANDE GRAVEELE

Zij huwde met **AUGUSTIJN VANDER MEERSCH**.

Hun zoon : **THEOPHIEL VANDER MEERSCH** huwde **MELANIE CHRISTIAENS**

NAGESLACHT THEOPHIEL VANDER MEERSCH EN MELANIE CHRISTIAENS

AUGUSTE MEIRHAEGHE & ESTELLA MARIA VANDERMEERSCH

Auguste Meirhaeghe werd te Kanegem geboren op 9 februari 1887 als zoon van Desiré Meirhaeghe en Rosalie Tytgat. Hij huwde te Ruiselede op 8 april 1912 – verjaardag van zijn schoonvader - met **Estella Maria Vander Meersch**, dochter van Theophiel en Melanie Christiaens. Auguste Meirhaeghe overleed in zijn 63ste levensjaar te Kanegem op 25 mei 1949. Estella Maria Vander Meersch overleed te Tielt op 5 november 1978. Ze werd 91 jaar oud. Er werd geen volledigheid nagestreefd wat betreft hun nageslacht (zie daarvoor Genealogie Van Meirhaeghe; Deel II); we brengen op de eerste plaats de kinderen en kleinkinderen in kaart.

Gezin August Meirhaeghe x Estella Marie Vander Meersch omstreeks 1941
zittend August en Estella Maria; tussen hen in Albert Meirhaeghe
staand van links naar rechts: Andrea, André, Aloïs, Hélène, Cyrille, Josephine, Maurice, Jan en Arnold

1. **ALOIS MEIRHAEGHE**, geboren te Ruiselede op 20 mei 1909. Hij huwde te Kanegem op 21 september 1945 met **ELZA TANGHE**, geboren te Aarsele op 8 juni 1912 als dochter van Emile en Maria Vanlaeke. Woonplaats : Petegem/Deinze. Elza Tanghe overleed te Gent op 19 augustus 1972. Aloïs Meirhaeghe overleed te Deinze op 24 maart 1998. Hun drie kinderen :

A. **Romain Meirhaeghe**, geboren te Deinze op 21.10.1946. Gehuwd te Gent op 5.7.1972 met **Linda Borremans**. Gescheiden. Hun kinderen, de tweeling :

1. **Vanessa Meirhaeghe**, geboren te Gent op 25.8.1978. Woont samen met **Peter De Rycke**.
 2. **Valerie Meirhaeghe**, geboren te Gent op 25.8.1978. Woont samen met **Wim De Rocker**.
- B. Annie Meirhaeghe**, geboren te Deinze op 7.12.1948. Gehuwd te Deinze op 17.11.1971 met **Laurent Danneels**, geboren te Deinze op 13.9.1948. Woonplaats : Deinze. Hun kinderen :
1. **Frederik Danneels**, geboren te Deinze op 13.11.1976.
 2. **Diederik Danneels**, geboren te Deinze op 22.3.1979.
- C. Luc Meirhaeghe**, geboren te Deinze op 25.4.1953. Gehuwd te Waregem op 22.8.1975 met **Nadine Polfliet**, geboren te Waregem op 1.10.1953. Woonplaats : Waregem. Hun kinderen :
1. **Gunther Meirhaeghe**, geboren te Kortrijk op 4.12.1976. Woont samen met **Ine Barbary**.
 2. **Lies Meirhaeghe**, geboren te Kortrijk op 19.11.1980.
 3. **Bert Meirhaeghe**, geboren te Kortrijk op 12.12.1981.
2. **MAURICE MEIRHAEGHE**, geboren te Kanegem op 10 juni 1913. Hij huwde te Tielt op 23 oktober 1936 met **MARTHA MARIA CLAEYS**, geboren te Tielt op 7 februari 1911 als dochter van Francis en Marie Irma Bulcaen. Woonplaats : Kanegem, Grammene. Maurice Meirhaeghe overleed te Dentergem op 1 juli 1992. Martha Claeys overleed te Deinze op 15 juni 1995. Hun kinderen :
- A. Rosa Meirhaeghe**, geboren te Kanegem op 9.8.1937. Gehuwd te Grammene op 18.10.1958 met **Daniel Hulpia**, geboren te Evergem op 1.5.1937 (+). Woonplaats : Evergem. Hun dochter:
1. **Emmi Hulpia**, geboren te Sleidinge op 8.12.1962. Gehuwd te Evergem-Belzele op 16.9.1983 met **Roger Lambrecht**.
- B. Frieda Meirhaeghe**, geboren te Kanegem op 14.9.1938. Gehuwd op 27.10.1956 met **Georges Mervillie** geboren te Kanegem op 13.11.1934 en overleden te Beernem op 10.12.2015. Woonplaats : Grammene; Kanegem. Hun kinderen:
1. **Eddy Mervillie**, geboren te Deinze op 6.8.1959. Gehuwd te Tielt op 24.10.1980 met **Rina Van Neste**.
 2. **Martine Mervillie**, geboren te Deinze op 14.9.1964. Gehuwd te Grammene op 3.7.1982 met **Louis Lelièvre**.
- C. Romain Meirhaeghe**, geboren te Kanegem op 5.5.1940. Gehuwd op 12.3.1966 met **Jeannine De Vos**. Woonplaats : Grammene, Blankenberge. Hun kinderen:
1. **Kurt Meirhaeghe**, geboren te Deinze op 7.7.1968. Samenwonend met **Veerle Vermeulen**.

2. **Sandra Meirhaeghe**, geboren te Deinze op 15.4.1971.
- D. **Herman Meirhaeghe**, geboren te Kanegem op 6.10.1943. Ongehuwd. Woonplaats: Grammene.
- E. **Jan Meirhaeghe**, geboren te Kanegem op 30.1.1948. Gehuwd te Aalter op 12.6.1969 met **Rose Marie Werrebrouck**. Gescheiden. Hertrouwd op 30.5.1996 met **Francine De Munck**. Woonplaats : Drongen, Massemen/Wetteren; Frankrijk. Kinderen eerste huwelijk:
1. **Filip Meirhaeghe**, geboren te Gent op 5.3.1971. Gehuwd op 12.10.2007 te Maarkedal met **Kelly Hessens**.
 2. **David Filip Meirhaeghe**, geboren te Gent op 18.8.1979. Gehuwd op 15.5.2015 met **Ann Menschaert**.
3. **CYRILLE MEIRHAEGHE**, geboren te Kanegem op 18 december 1914. Hij huwde te Tielt op 6 mei 1938 met **MARIA EMMA CLAEYS**, geboren te Tielt op 16 oktober 1917 als dochter van Francis en Maria Irma Balcaen. Woonplaats : Berendrecht, Astene-Deinze. Cyrille Meirhaeghe overleed te Gent op 26 november 1984. Maria Claeys overleed te Dentergem op 23 maart 1993. Hun kinderen:
- A. **August Meirhaeghe**, geboren te Berendrecht op 2.3.1939 en er 's anderendaags overleden.
- B. **Frans Meirhaeghe**, geboren te Berendrecht op 21 maart 1940. Gehuwd te Astene op 26.8.1964 met **Rita Van Hoey**, geboren te Diksmuide op 20.10.1942. Woonplaats: Deinze. Hun kinderen:
1. **Jan Meirhaeghe**, geboren te Gent op 28.3.1967 en er overleden op 30.3.1967.
 2. **Jan Meirhaeghe**, geboren te Gent op 24.5.1968. Gehuwd te Deinze op 21.8.1992 met **Patricia D'Hondt**.
 3. **Piet Meirhaeghe**, geboren te Gent op 24.7.1970. Gehuwd te Deinze op 4.7.1997 met **Pascale Grootaert**.
 4. **Veerle Meirhaeghe**, geboren te Deinze op 18.6.1979. Partner : **Jurgen Kristof De Vreese**.
- C. **Denise Meirhaeghe**, geboren te Berendrecht op 28.3.1941. Gehuwd te Montroeuil-sur-Haine op 20.12.1969 met **Bernard Louant**. Woonplaats : Louvain-le-Neuve, Elsenne. Hun kinderen:
1. **Emmanuel Louant**, geboren te Leuven op 2.7.1970. Woont samen met **Nora Germeau**.
 2. **Gertrude Louant**, geboren te Asse op 16.2.1973. Gehuwd op 19.7.1997 te Dunedin (Florida, U.S.A.) met **Daniel Brown**.
 3. **Christophe Louant**, geboren te Oujda (Marokko) op 12.11.1975.

- D. Lydia Meirhaeghe**, geboren te Berendrecht op 21.2.1944. Gehuwd te Brussel op 26.7.1969 met **Jean-Pol Bouchez**, geboren te Frameries op 21.9.1944. Woonplaats: Soignies. Hun kinderen:
- 1. Olivier Bouchez**, geboren te Brussel op 6.1.1970. Gehuwd te Elsene op 28.6.1997 met **Valérie Thiriat**.
 - 2. Cathy Bouchez**, geboren te Brussel op 2.4.1974. Gehuwd te Anderlecht op 30.6.2001 met **Patrick Van Hoegaerden**.
- E. Magda Meirhaeghe**, geboren te Berendrecht op 12.12.1945. Gehuwd te Astene op 1.8.1968 met **Marc De Schynkel**, geboren te Kruishoutem op 1.7.1943 (+). Woonplaats: Sint-Niklaas. Hun kinderen:
- 1. Pascale De Schynkel**, geboren te Sint-Niklaas op 12.9.1971. Gehuwd te Mechelen op 11.10.2003 met **Lode Vandendriessche**.
 - 2. Dominiek De Schynkel**, geboren te Sint-Niklaas op 2.10.1975. Partner : **Philip Everaert**.
- F. Omer Meirhaeghe**, geboren te Dentergem op 21.1.1948 en er 's anderendaags overleden.
- H. Greta Meirhaeghe**, geboren te Deinze op 5.6.1957. Gehuwd te Deinze op 8.10.1977 met **Eric Debaere**, geboren te Oudenaarde op 4.8.1955. Gescheiden. Woonplaats : Oudenaarde. Hun kinderen:
- 1. An De Baere**, geboren te Oudenaarde op 6.1.1979 en dezelfde dag overleden.
 - 2. Felke De Baere**, geboren te Ronse op 21.3.1984.
- I. Marc Meirhaeghe**, geboren te Deinze op 5.6.1957, tweelingbroer van Greta. Ongehuwd. Woonplaats: Astene-Deinze.
- 4. HELENA MEIRHAEGHE**, geboren te Kanegem op 27 oktober 1916. Zie foto kaft. Zij huwde te Kanegem op 28 juli 1951 met **GEORGES VERKAEMER**, zoon van Aloïs en Maria Vereecke, geboren te Beveren-Leie op 4 juli 1919. Woonplaats : Beveren-Leie. Georges Verkaemer overleed te Beveren-Leie op 12 januari 2000. Helene Meirhaeghe overleed te Waregem op 20 april 2004. Hun twee kinderen:
- A. Carine Verkaemer**, geboren te Kortrijk op 28.1.1953. Woonplaats: Beveren-Leie.
- B. Christian Verkaemer**, geboren te Kortrijk op 24.2.1954. Hij huwde te Harelbeke op 24.2.1978 met **Lieve Matton**. Gescheiden. Woonplaats : Beveren-Leie. Hun kinderen :
- 1. Arnout Verkaemer**, geboren te Kortrijk op 27.4.1981.
 - 2. Emmy Verkaemer**, geboren te Kortrijk op 8.9.1982.

5. **JAN MEIRHAEGHE**, geboren te Kanegem op 17 september 1919. **Medewerker aan deze publicatie**. Hij huwde te Oostrozebeke op 11 februari 1947 met **ANDREA VANDENBULCKE**, geboren te Oostrozebeke op 14 december 1924 als dochter van Ernest en Celina Staelens. Woonplaats : Oostrozebeke; Ingelmunster. Jan Meirhaeghe overleed te Izegem op 22 augustus 2003. Andrea Vandenbulcke overleed te Gent op 17 juni 2007. Hun zoon:

A. **Herman Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 18.12.1949. Gehuwd te Oostrozebeke op 17.8.1972 met **Gerda Scherpereel**, geboren te Oostrozebeke op 27.5.1949 en overleden te Gent op 8.11.2014. Woonplaats : Gent. **Auteur van deze publicatie**. Hun twee kinderen :

1. **Balder Meirhaeghe**, geboren te Gent op 24.5.1975. Samenwonend sedert 8.3.2002 en gehuwd te Gent op 17.7.2015 met **Joke Vanhove**, geboren te Brugge op 16.5.1974. Woonplaats : Gent, Sint-Amandsberg. Hun kinderen te Gent geboren: Fran Meirhaeghe (° 2.4.2003) en Floor Meirhaeghe (° 14.10.2004).
2. **Arent Meirhaeghe**, geboren te Gent op 11.7.1980. Gehuwd te Gent op 1.10.2003 met **Hava Kara**, geboren te Brussel op 11.10.1980. Woonplaats : Destelbergen. Hun kinderen : Noah Meirhaeghe (° 13.7.2008) en Miran Meirhaeghe (° 13.4.2012).

6. **ARNOLD MEIRHAEGHE**, geboren te Kanegem op 20 april 1921. Hij huwde te Tielt op 30 augustus 1946 met **IRENE DE BACKER**, geboren te Tielt op 19 maart 1924 als dochter van Leon en Maria Penninck. Woonplaats : Ardoorie. Irène De Backer overleed te Ardoorie op 28 mei 1987. Arnold Meirhaeghe overleed te Staden op 28 november 1992. Hun kinderen:

A **Johan Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 10.4.1951. Gehuwd te Ardoorie op 30.7.1975 met **Carine Herman**, geboren te Izegem op 31.10.1951. Woonplaats : Roeselare. Hun kinderen:

1. **Maarten Meirhaeghe**, geboren te Roeselare op 21.1.1981. Partner: **Maike de Witte**.
2. **Liesbeth Meirhaeghe**, geboren te Roeselare op 13.8.1983. Gehuwd met **Pieter Vanhecke**.

B **Greta Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 20.10.1955. Gehuwd te Ardoorie op 15.10.1976 met **Marck Schelpe** geboren op 8.8.1953. Woonplaats : Poperinge. Greta overleed te Ieper op 27.2.2009. Hun kinderen:

1. **Sietse-Arne Schelpe**, geboren te Poperinge op 28.10.1982.
2. **Fem Schelpe**, geboren te Poperinge op 14.2.1984.

7. **JOSEPHINE MEIRHAEGHE**, geboren te Kanegem op 23 februari 1923. Zij huwde te Kanegem op 10 april 1947 met **MARCEL LAMBERT**, geboren te Kanegem op 2 april 1919 als zoon van Leo en Clara Holsbeke. Woonplaats: Schuiferskapelle. Josephine Meirhaeghe overleed op bedevaart te Lourdes (Fr.) op 27 juni 1990. Marcel Lambert overleed te Tielt op 16 juli 2011. Hun kinderen :

A. **Godelieve Lambert**, geboren te Tielt op 15.1.1948. Woonplaats : Brugge.

B. **Frans Lambert**, geboren te Tielt op 26.7.1949. Hij huwde te Gistel op 6.7.1979 met **Kathleen Mylle**. Woonplaats : Tielt-Schuiferskapelle. Hun kinderen :

1. **Vanessa Lambert**, geboren te Tielt op 9.6.1982. Huwde **Sébastien Rosseler**.
2. **Joke Lambert**, geboren te Tielt op 16.9.1983. Huwde **Gregory Bataille**.
3. **Gert-Jan Lambert**, geboren te Tielt op 15.5.1987. Huwde **Lies Dhayere**.

C. **Dorine Lambert**, geboren te Tielt op 13 augustus 1955. Zij huwde te Schuiferskapelle op 18.5.1979 met **Irené Van De Walle**. Woonplaats : Nevele-Vosselare. Hun kinderen :

1. **Iris Van de Walle**, geboren te Gent op 9.3 en † 26.3.1981.
2. **Bart Van De Walle**, geboren te Gent op 26.1.1982. Huwde **Nele Meirhaeghe**.
3. **Iris Van de Walle**, geboren te Gent op 24.7.1984. Huwde **Jan Van Calenberge**.

D. **Mieke Lambert**, geboren te Tielt op 17 juli 1960. Zij huwde te Schuiferskapelle op 8.3.1980 met **Piet Van Nieuwenhuyse**. Woonplaats : Tielt-Schuiferskapelle. Hun kinderen :

1. **Ellen Van Nieuwenhuyse**, geboren te Roeselare op 3.9.1980. Huwde **Wim Van Hal**.
2. **Katrijn Van Nieuwenhuyse**, geboren te Tielt op 7.10.1981. Huwde **Steve Behaeghel**.
3. **Anneleen Van Nieuwenhuyse**, geboren te Tielt op 18.7.1984. Huwde **Alexander Wullaert**.
4. **Bert Van Nieuwenhuyse**, geboren te Tielt op 10.6.1987. Huwde **Stefanie Van Hauwaert**.

8. **ANDREA MEIRHAEGHE**, geboren te Kanegem op 26 september 1925. Zij huwde te Kanegem op 16 mei 1952 met **GUILLAUME HERMAN**, geboren te Roye (Frankrijk) op 13 maart 1925 als zoon van René en Elodie Popelier. Woonplaats Kanegem-Tielt. Guillaume Herman overleed te Tielt op 7.10.2007; Andrea Meirhaeghe overleed te Wakken op 27.1.2008. Hun kinderen:

A. **Marijke Herman**, geboren te Tielt op 27.3.1953. Zij huwde met **Etienne Vermeulen**. Woonplaats: Kanegem-Tielt.

B. **Jean-Marie Herman**, geboren te Tielt op 24.2.1957. Hij huwde met **Pauline Tossou**. Woonplaats: Kanegem-Tielt.

- C. Martine Herman**, geboren te Tielt op 12.11.1959. Zij huwde te Kanegem op 10.7.1982 met **Bruno Huys** uit Breendonk. Woonplaats: Ruiselede. Hun kinderen :
1. **Liesbeth Huys**, geboren te Tielt op 9.10.1987.
 2. **Paulien Huys**, geboren te Tielt op 15.2.1991.
 3. **Louise Huys**, geboren te Tielt op 14.7.1993.
- 9. ANDRE MEIRHAEGHE**, geboren te Kanegem op 12 juni 1928. Hij huwde te Tielt op 22 augustus 1952 met **SIMONNE VERSCHUERE**, geboren te Tielt op 27 juli 1931 als dochter van Maurice en Juliana Tuytens. André Meirhaeghe overleed te Wakken op 22 januari 2017. Woonplaats : Tielt. Hun kinderen:
- A. Vera Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 7.9.1954 en er overleden op 3.11.1956.
- B. Greta Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 12.5.1958. Gehuwd te Tielt op 5.5.1979 met **Johan Callens**, geboren te Tielt op 23.9.1955. Woonplaats : Tielt. Hun kinderen:
1. **Jeroen Callens**, geboren te Tielt op 16.9.1981.
 2. **Bram Callens**, geboren te Tielt op 28.6.1983.
 3. **Sander Callens**, geboren te Tielt op 26.1.1987.
- C. Geert Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 30.4.1962. Gehuwd te Tielt op 18.8.1984 met **Sabine Dhondt**, geboren te Tielt op 12.12.1963. Woonplaats : Tielt. Hun kinderen :
1. **Stijn Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 10.8.1988.
 2. **Simon Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 12.4.1993.
- D. Els Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 11.12.1969. Gehuwd te Pittem op 20.4.2007 met **Chris Cardon**.
- 10. ALBERT MEIRHAEGHE**, geboren te Kanegem op 16 december 1929. Hij huwde te Ruiselede op 20 november 1954 met **MARIETTE LAUWERS**, geboren te Ruiselede op 5 juni 1932 als dochter van Georges en Madeleine Christiaens. Woonplaats: Tielt. Albert Meirhaeghe overleed te Aalst op 4 augustus 1997. Hun kinderen :
- A. Gaby Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 27.6.1956. Gehuwd te Tielt op 12.7.1977 met **Linda Vande Vyvere**. Hun dochter:
1. **Vicky Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 8.5.1981.
- B. Christine Meirhaeghe**, geboren te Tielt op 13.8.1959. Gehuwd te Tielt op 14.5.1983 met **Wim Vanluchene**. Hun dochter :
1. **Sarah Vanluchene**, geboren te Tielt op 27.7.1983. Partner **Bjorn Vancouillie**.

Kinderen van Auguste Meirhaeghe – Vander Meersch anno 1984

van L naar R : zittend : Josephine, Aloïs, Hélène, Maurice, Andrea Meirhaeghe
 van L naar R staand : Cyriel, Jan, Albert, Arnold, André Meirhaeghe
 op de schoorsteenmantel : familiewapen *Meermin* in tin en foto's van hun ouders

Nieuwjaarsfeest in "Den Tap" Kanegem 1984

HENRI VAN LAECKE & GERMANA VANDER MEERSCH

Germana Vander Meersch werd geboren te Ruiselede op 15 september 1892 als dochter van Theophiel en Melanie Christiaens. Zij huwde te Ruiselede op 18 april 1917 met **Henri Van Laecke**, geboren te Lotenhulle op 20 april 1891 als zoon van Camille (°1855) en Eugenie Cooreman (°1854). In 1925 emigreerden Henri en Germana naar Canada en vestigden zich in Delhi, Ontario. Ze kochten er een tabaksfarm die naderhand werd overgenomen door hun oudste zoon Albert. Henri Van Laecke overleed in Simcoe, Canada, op 27 december 1968. Germana Vander Meersch overleed in Delhi, Canada, in 1979. Merk op hoe hun kinderen en kleinkinderen huwden met partners met Vlaamse roots : Vandepoele, Vanneste, De Paepe, De Meulemeester, Vandenbussche, Vanden Bulcke, Andries, Verbuyst.⁴²

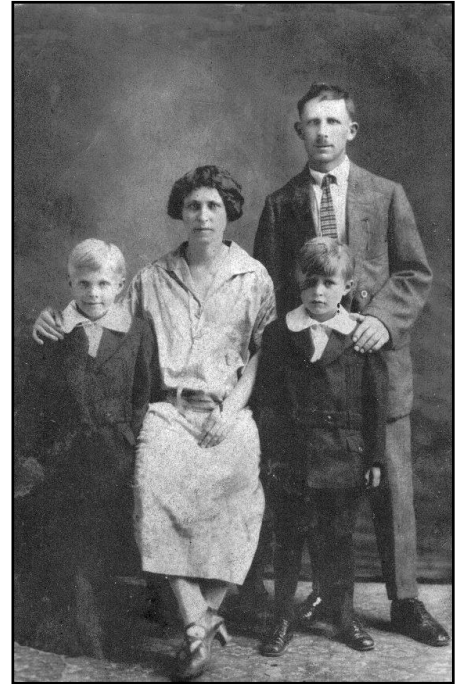

Foto rechts: Henri, Germana en hun zonen Albert en August ca 1927.

Henri Van Laecke met Albert, August en Angèle ca 1929

Henri Van Laecke en zonen op de farm

⁴² Met dank aan Betty Ann Braun, Glenda Rebelo en Dana Lindsay uit Canada die mij deze gegevens bezorgden.

vooraan 2de van rechts : Germana Vander Meersch
 achteraan 1ste van rechts : Henri Van Laecke ca 1942

1. **Albert Van Laecke**, geboren in Ruiselede. Hij huwde in Delhi op 19.4.1941 met **Marguerite Mary Van Acker**. Hun twee kinderen :

A Julian Van Laecke ° Simcoe, Ontario, op 12.3.1941; hij huwde op 26.10.1963 met **Betty Ann Braun**. Zie verder huwelijksfoto. Hun kinderen geboren in Simcoe, Ontario : 1. Richard Van Laecke (° 24.3.1965, huwde op 29.10.1988 Angela Andries). 2. Kenneth Van Laecke (° 17.5.1969, huwde Wendy Pitter). 3. Bryan Van Laecke (° 24.10.1970, † Owen Sound 21.10.1989).

B Robert Van Laecke ° Simcoe, Ontario, op 17.9.1946. Hij huwde op 20.10.1966 met **Judy Mc Clure**. Gescheiden. Hun kinderen : 1. Michele Van Laecke (° 23.9.1967, huwde Dave Sherle, hun kind : Alana Sherle; hertrouwde met Frank Clark; hun kind : Devon Clark). 2. David Van Laecke (° 17.12.1968, huwde Brenda Verbuyst; hun kinderen : Paiegh en Laurien Van Laecke). Foto: Gezin Henri Van Laecke en Germana Vander Meersch :

Achterste rij, van links naar rechts : Glenda (Cihak) Rebelo, Dominic Rebelo, Celine (Ratthe) Cihak, Ron Cihak, moeder Angela (Van Laecke) Cihak, vader Michael Cihak, Judy (Cihak) Boughner, Richard Boughner, Vickie (Cihak) Vandepoele, Chris Vandepoele.
Vooraan : de dochters van Judy en Victoria Cihak.

Robert Van Laecke x Judy Mc Clure

Julian Van Laecke x Betty Ann Braun

2. **August Van Laecke** werd geboren te Ruiselede op 14 mei 1919 en overleed op 3 oktober 2003. Hij huwde met **Marie Leonie Duwyn**. Na hun huwelijk werkten zij op een *farm* in Simcoe; in de lente van 1947 kochten ze een *store* (winkel) in Delhi, maar verkochten die in 1954 en legden zich weer toe op tabaksfarming tot aan hun pensioen 1980. Hun kinderen:

A. Janice Marie Van Laecke ° Simcoe op 3.11.1944. Zij huwde op 12.5.1966 met **Eric Vanneste** ° 16.3.1943 België. [Zie foto]. Hun kinderen : 1. Michelle Carrie Vanneste (° London, Ontario, 13.9.1971; zij huwde met John Saad ° 16.11.1968; hun kinderen : Mikayla Saad ° 23.11.1998; Mason Saad ° 2.11.2000 en Mathew Saad ° 24.9.2003). 2. Lori Anne Vanneste (° London, Ontario, 30.3.1974; zij huwde op 4.10.1975 met Rich Palser; hun kinderen : Drex Palser ° 19.5.2005 en Reid Palser ° 10.5.2007).

B. Jerry Sylvain Van Laecke ° Simcoe op 2.11.1947; hij huwde met **Linda Marie Vandenbussche** ° Woodstock, Ontario, op 23.6.1951. Hun kinderen : 1. Jeramie August Van Laecke (° London, Ontario, 25.5.1976) en 2. Kevin Marcel Van Laecke (° London Ontario, 12.2.1980).

C James “Jim” Albert Van Laecke ° Simcoe op 19.9.1953. Hij huwde op 22.11.1972 met **Elaine Marie Vandepoele** ° Tillsonburg, Ontario, 13.10.1954; overleden op 6.9.1988. Hun kinderen : 1. Jennifer Van Laecke (° Tillsonburg 2.4.1973; huwde Edward Daryl Dove ° 22.10.1974). 2. Jeffery James Van Laecke (° Tillsonburg 17.4.1975; huwde Crystal Lauwerier). Jim hertrouwde in 1997 met **Laurie Ann De Paepe**.

D John August Van Laecke ° Simcoe op 1.10.1958. Hij huwde op 30.11.1979 met **Linda Mary Andries** ° Tillsonburg 14.8.1959. Hun kinderen : 1. Jessica Lynn Van Laecke (° Tillsonburg 2.4.1981, huwde Andrew Townsend). 2. Shawn Craig Van Laecke (° Tillsonburg 3.2.1984).

3. Angele Mary Van Laecke, geboren te Wallaceburg, Ontario, op 26 januari 1928. Zij huwde op 29 april 1948 met **Michael Cihak**, geboren te Volosianka, Tsjechoslowakije, op 15 oktober 1925 en overleden te Delhi op 4 maart 2005. Woonplaats : Delhi. Hun kinderen:

A Judy Germaine Jean Cihak ° 29.1.1953; zij huwde met **Howard Richard (Rick) Boughner** ° Simcoe 3.2.1949 en † Delhi 26.1.2007. Hun kinderen : 1. Kristen Richelle Boughner (° 14.3.1976, huwde te Dehli op 11.5.2002 met Jeffrey Demeulemeester; hun kinderen : Megan en Mason Demeulemeester). 2. Karyn Boughner (° Simcoe 29.10.1979; zij huwde te Dehli op 26.10.2007 met David Burchill; hun kind : Kaitlyn Burchill). 3. Kacie Bougner (° 20.11.1983; huwde te LaSalette, Ontario, op 3.11.2006 met Damon Vanden Bulck).

B Glenda Michaele Catherine Cihak ° Simcoe 22.3.1956; zij huwde op 1.8.1987 met **Dominic Manuel Rebelo** ° San Miguel, Azoren, 10.9.1953.

C Victoria Anna Marie Cihak ° Simcoe 4.6.1959, zij huwde te Delhi op 22.4.1983 met **Christopher Julius Vandepoele**, ° Simcoe 24.11.1957. Hun kind : 1. Eryn Vandepoele (° 28.12.1984).

D Janet Helen Margaret Cihak ° Simcoe 18.6.1960.

E Ronald Michael Cihak ° Simcoe 11.2.1962; hij huwde te Delhi 26.8.1995 met Marie Celine Ratthe ° Valley Field, Quebec op 3.4.1967. Hun kind : 1. Michael Alain Cihak (° 15.9.2005).

huwelijksfoto Michael Cihak & Angela Van Laecke 29.4.1948

Van L/R : Gerard Vandermeersch (neef bruid); Albert Van Laecke (broer bruid); vriend; bruidspaar Michael & Angela; vriendin; Lilian Christiaens-Cleyman (nicht bruid); Madeleine Vande Velde-De Laere (nicht bruid); ringdrager Julien Van Laecke (zoon van Albert); bloemenmeisje Janice Van Laecke (dochter August)

Henry Van Laecke Born at Lootenhulle, East Flanders, Belgium, April 20th, 1891 Died at Simcoe, Ontario, December 27th, 1968 Beloved husband of Germain Van Dermeersch. Dear father of Albert, August, Mrs. Michael (Angela) Cihak. Also surviving are two brothers, Joseph and Julius, 11 grandchildren and 3 great grand- children. Requiem Mass at St. John Brebeut and Companions Roman Catholic Church, Delhi, on Monday, Dec- ember 30th, 1968 at 10:00 a.m. INTERMENT Delhi Cemetery Prayers at the funeral home Sun- day evening at 8:00 p.m.	Prayer O Gentlest Heart of Jesus ever present in the Blessed Sacrament, ever consumed with burning love for the poor captive souls in purga- tory, have mercy on the soul of Thy departed servant — do Thou O Merciful Saviour send Thy angels to conduct Thy departed servant to a place of refreshment, light and peace, Amen. May the soul and the souls of all the faithful departed, through the mercy of God rest in peace.—Amen. Jesus meek and humble of heart make my heart like unto Thee. D. L. Murphy Funeral Home J. V. J. Murphy, Mgr.
---	---

Delhi 12-6-1963

Geminde musten
 wij hebben uwen brief goed ontvangen
 en vernomen dat u allen nog goed
 is met u maar dat u nog goed niet
 meer niet wel met mij is het ook
 alzo want ik was in het hospital
 als ik uwen brief ontving en heb
 ik heb er 17 dagen in geweest ik heb
 een operatie gehad van mijn left
 oog en dan later van mijn andere
 ik heb uwe brief niet zelf les en
 maar Augustijnne vrouw
 heeft hem gelezen voor mij en nu
 mijn vaders en nu nog niet te goed
 want ik moet nog alle 3 streek en
 naar de sprekeres van en nu
 moet ik eenen brief dragen
 met de he glazen novich die
 nog goed voor hem en wel
 wij heeft te wacht het vijf en
 met Henry is het ook want hij
 heeft eenen artsen tijd voor te
 gane en nog left heen uit vool
 comatien en wij negen hier

Witryders
 en dat is ook een groot
 pijn hij heeft veel af gien en van
 de winter en alzo nitten wij
 alle twee maar slecht gestelt
 maar nu God schepst de doog
 en wij gaan er maar door maar
 nu Geminde musten wij begin al
 sterven oud te worden en nu
 abbe ^{ten} Julian jong en gaat nu
 ook trouwen in October 26
 hij heeft een goede goede post
 hier is nu een taxiche koopster
 voor de compagnie en nu met
 het weder wij hebben hier maar
 slecht weder en houd want over
 14 dagen waren al de taxiche die ge
 plant was verroven en al de
 postaten waren er ook van
 maar nu wij nog nog geroof
 van herten en wij hopen van u alle
 het zelfde ik heb u dat een post
 menden van de artsen
 en nu ga ik eindigen met de beste
 groeten van ons allen
 Germane e Henry Van Laeche

Brief van Germana in Delhi Canada aan haar zuster Estella Maria Vander Meersch te Kanegem

ODILON VANDER MEERSCH & ZULMA DE RIVIERE

Odilon Vander Meersch werd geboren te Ruiselede op 5 oktober 1897. Hij huwde te Ruiselede op 25 januari 1923 met **Zulma De Riviere**, geboren te Ruiselede op 17 november 1904 als dochter van Alphonse (° Aalter 27.2.1870) en Emma Maria Herman (° Ruiselede 22.3.1872) en kleindochter van resp. Bruno De Riviere en Lucie Raes en van Constantinus Herman en Virginie Mestdagh. Odilon en Zulma emigreerden in 1925 naar Canada. Odilon was er *farmer* in Dresden, waar hij op 15 december 1977 overleed. Zulma overleed in 1995. Hun twee zonen (zie foto) :

1. **Gerard "Gerry" Vandermeersch.** Hij huwde **Yvonne Marie Ide.** Hun kinderen :

- A. **Laurie Anne Vandermeersch** ° 30.1.1958; zij huwde **Dale Bushey**; gescheiden; woonplaats Dresden. Hun kinderen : 1. Christopher Bushey (° 12.4.1976); 2. Jodi Lynn Bushey (° 2.10.1980; huwde Joe Rich).

B. Linda Louise Vandermeersch ° 2.3.1960; zij huwde op 24.10.1981 met **Claire Malott**, Dresden. Hun kind : 1. Kristen Michelle Malott (° 8.9.1989; zij huwde Lucas Chambers).

C. Brenda Marie Vandermeersch ° 22.11.1961; zij huwde op 20.10.1989 met **Barrie Martin**, Dresden.

D. Dale Vandermeersch ° 26.3.1969; hij huwde op 17.6.1995 met **Stephanie Rae Cuncic**, ° Kitchener, Ontario, 14.4.1971. Hun kinderen : 1. Taya Marianne Vandermeersch (° Chatham, Ontario, 17.11.1998); 2. Ethan Robert Vandermeersch (° Chatham, Ontario, 13.1.2005).

2. Marcellin "Marshal" Joseph Vandermeersch, geboren op 22 maart 1923. Hij huwde met **Marguerite Allaert**, geboren op 29 december 1926. Hij was *farmer*; naderhand werkte hij voor de Canadese post. Woonplaats : Dresden. "Marselien" Vandermeersch overleed te Chatham op 1 november 2004. Marguerite Allaert overleed op 2 september 2002. Hun kinderen :

A. Allan Marshall Vandermeersch ° 19.11.1948; hij huwde op 2.10.1970 met **Dana Joy Lindsay**. Woonplaats Chatham. Hun kinderen : 1. Jeffrey Allan Vandermeersch (° Chatham 30.12.1971; huwde op 22.4.2000 met Julie Ann Britton; hun kind : Cameron Jeffrey Vandermeersch ° 12.1.2002); 2. Mason Jon Vandermeersch (° Chatham, Ontario, 24.6.1974; partner : Brent Paul Pearson, ° 23.10.1973; hun geadopteerde kinderen : Damon Joseph Vandermeersch ° 1.7.2005; en Aser Leponiemi Vandermeersch ° 10.8.2008).

B. Paul Gerard Vandermeersch, geboren te Chatham, overleden te Dresden op 24.8.2014; hij huwde **Arlene Irwin**. Woonplaats: Dresden. Hun kinderen : 1. Jenny Vandermeersch (huwde Albert Pegg; kinderloos); 2. Matt Marshall Paul Vandermeersch (° 3.1.1984, huwde Agatha Zuber; hun kinderen : Ava Olivia ; Joshua en Jacob Paul Vandermeersch).

"Blessed are they that mourn
for they shall be comforted"
St. Matt. V. 5.
May Jesus have mercy on
the Soul of

ODILION VANDERMEERSCH

Born October 6, 1897

Died December 15, 1977

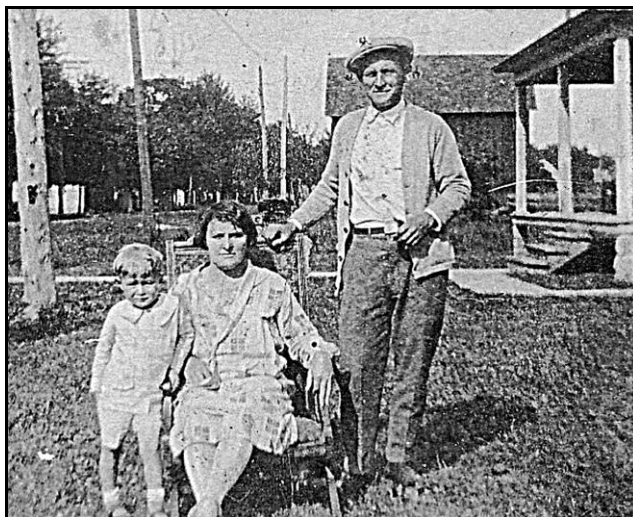
O GENTLEST Heart of Jesus,
ever present in the Blessed
Sacrament, ever consumed with
burning love for the poor captive
souls in Purgatory have mercy on the
soul of Thy departed servant. Be not
severe in Thy judgment but let some
drops of Thy Precious Blood fall
upon the devouring flames, and do
Thou O merciful Saviour send Thy
angels to conduct Thy departed ser-
vant to a place of refreshment, light
and peace. Amen.

May the souls of all the faithful
departed, through the mercy of God,
rest in peace. Amen.

DRESDEN CHAPEL FUNERAL HOME

Zulma De Riviere, 80 jaar, en zonen
Marshall (Marcellien) en Gerry (Gerard) Vandermeersch

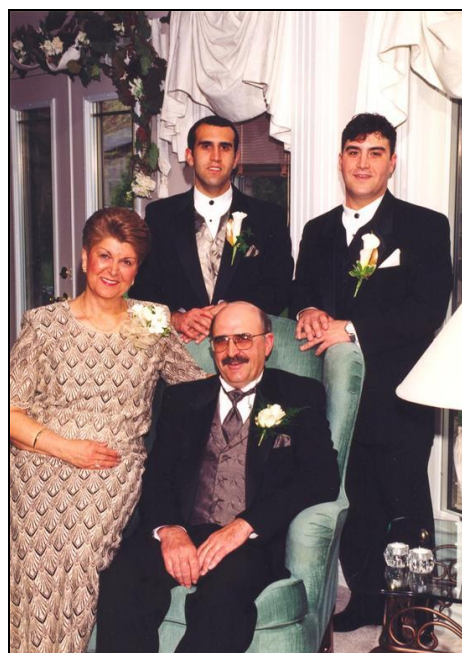
Odilon, Zulma en zoon Gerard Vandermeersch
op de tabaksfarm

BANQUE DE LA SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE NAAMLOZE VENNOOTSCHAP GEVESTIGD TE BRUSSEL 3, WARANDEBERG SOCIÉTÉ ANONYME ÉTABLIE À BRUXELLES, 3, MONTAGNE DU PARC	
ADMINISTRATIEVE ZETEL KORTRIJK SIÈGE ADMINISTRATIF DE COURTRAI WATERPOORT, 1, PORTE D'EAU	
TELEGRAMMADRES : RANCOUR KORTRIJK ADRESSE TÉLÉGR. : RANCOUR COURTRAI POSTREKENING N° 277 COMPTÉ CR.-POST. TEL. : N° 901 TOT-A 910 HANDELSR. BRUSSEL 76.034 - KORTRIJK 13.223 R. C. BRUXELLES 76.034 - COURTRAI 13.223	
Ref. N° 8/1817 bij antwoord vermelden a. n. b. à reporter dans la réponse s. v. p.	
Kortrijk, den 4 December 1947.	
Mijnheer August MEIRMAEGHE Tielstraat, Ti. CANEGHEM.	
Mijnheer, Wij hebben de eer U mede te delen dat wij door onzen Adm. Zetel te Brussel gekrediteerd worden van de tegenwaarde van 500.000.- in opdracht van Odilon Vandermeersch. Ten einde ons toe te laten deze overschrijving uit te voeren vragen wij U beleefd ons de natuur ervan te laten kennen. Aanvaard, Mijnheer, de verzekering onzer hoogachting.	

Laurie, Dale, Brenda en Linda Vandermeersch

Dana & Allan en zonen
Mason Jon en Jeffrey Vandermeersch

**JEROME VAN DER MEERSCH
&1 GERMAINE YVONNE DE RIVIERE
&2 MARIA VAN OOST**

Amatus Jerome Van der Meersch werd geboren te Ruiselede 19 augustus 1900. Hij huwde te Ruiselede in 1930 met **Germana Yvonne De Riviere**. Zie onderstaande foto's: Jerome als soldaat ca 1920 en Germana Yvonne. Zij werd geboren te Ruiselede op 7 februari 1909 als dochter van Alphonse De Riviere en Emma Maria Herman.⁴³ Germana Yvonne De Riviere overleed vijf jaar later op 26-jarige leeftijd te Ruiselede op 12 oktober 1935. Jerome Vander Meersch overleed in het A.Z. te Gent op 20 april 1983.

Stamreeks (Van) De Riviere :

- I. Guillielmus Van de Riviere ° Lotenhulle ca 1750, huwde met Joanna Catharina De Schrijver; hun zoon:
- II. Joseph Van de Riviere ° Lotenhulle 16.2.1782, huwde met Joanna Catharina Dechateaux; hun zoon:
- III. Bruno Van de Riviere ° Aalter 22.1.1823, huwde met Lucie Raes; hun zoon:
- IV. Alphons De Riviere ° Aalter 27.2.1870; huwde Emma Maria Herman ° Ruiselede 22.3.1872 als dochter van Constantinus Herman (° Ruiselede 27.5.1836) en Virginie Mestdagh en als kleindochter van Joannes Herman (° Tielt ca 1798) en Catharina Nemegeer (° Wingene ca 1794). Hun dochter :
- V. Germana Yvonne De Riviere; huwde met Jerome Van der Meersch.

Enig kind uit het eerste huwelijk van Jerome Van der Meersch en Germana De Riviere :

1. **Georges Van der Meersch** geboren te Chatham, Ontario, Canada op 2 mei 1931 en overleden in het A.Z. Sint-Vincentius Deinze op 15 mei 2017. Hij huwde op 16 juli 1955 met **Diane Vande Velde**, geboren op 11 februari 1935 als dochter van Maurice en Zulma De Poorter; zij overleed te Deinze op 6 juni 2001. Woonplaats : Zeveren. Hun kinderen :

- A. **Jean-Pierre Van der Meersch**, geboren te Tielt op 30.5.1956. Hij huwde op 30.1.1981 met **Maddy Withof**, geboren te Tienen op 10.6.1962. Gescheiden. Werkzaam bij de NMBS. Woonplaats : Tienen. Hun kinderen : 1. Stefan Van der Meersch (° 1.6.1981, x1 Marissa Blondeau; hun dochter : Chloë Van der Meersch ° Tienen 24.3.2004; x2 Ellen Laudus, hun zoon : Dylan Van der Meersch ° Tienen 12.8.2009). 2. David Van der Meersch (° 28.6.1982; partner Inez Parmentier). 3. Bianca Van der Meersch (° Deinze op 13.3.1984; x Luc Sciot ° Tienen 20.1.1967; hun dochter : Zelia ° Tienen 5.12.2010).

- B. **Daniël Van der Meersch**, geboren te Tielt op 19.1.1958. Werkzaam bij de NMBS. Woonplaats : Deinze. Zie foto : Daniël als soldaat.

- C. **Lutgarde Van der Meersch**, geboren te Deinze op 17.8.1966. Zij huwde op 11.6.1988 met **Geert Van Parijs**, geboren te Deinze op 19.6.1965. [Zie foto onder links]. Hun zoon: Jeffrey Van Parijs (° 28.5.1993). Woonplaats : Deinze.

- D. **Marnix Van der Meersch**, geboren te Deinze op 13.6.1972. Hij huwde met **Katrien Verkercke**, geboren te Aalter op 16.4.1974. [Zie bovenstaande foto rechts]. Hun kinderen te Deinze geboren : 1. Pär Van der Meersch (° 4.6.1997); 2. Lothar Van der Meersch (° 13.4.2000) en 3. Jonas Van der Meersch (° 8.8.2002). Woonplaats : Kanegem.

⁴³ In het gezin Alphons De Riviere x Emma Herman, die te Ruiselede huwden in 1894, werden nog volgende kinderen geboren: Maria Silvia ° 8.1.1895; Irma Maria ° 7.3.1897; Joseph Amatus ° 13.5.1899; Martha Christina ° 15.7.1901 en Celina De Riviere ° 12.8.1902.

Van L naar R : Diana Vandavelde, Lutgarde Vd Meersch, Georges Vd Meersch, Jerome Vd Meersch, Jean-Pierre Vd Meersch, Maria Van Oost, Daniël Vd Meersch en Marnix Vd Meersch

Jerome Van der Meersch hertrouwde te Ruiselede in 1938 met **Maria Julia Elza Van Oost**, geboren te Ruiselede op 25 mei 1909 als dochter van Charles-Louis Van Oost en Maria Wyckstandt. [Foto : het echtpaar op hun 40-jarig huwelijksjubileum]. Woonplaats : Chairière bij Alle-sur-Semois, streek bekend voor de tabaksproductie; later te Kanegem. Maria Van Oost was weduwe van Julien De Cloedt met wie ze twee kinderen had Christine De Cloedt (° 1935; huwde André Nicolas) en Micheline De Cloedt (huwde Lucien De Sloover). Maria Van Oost overleed te Kanegem in 1996. Hun twee kinderen:

2. **Marie Josephe Van der Meersch**, geboren op 24.3.1942. Zij huwde in 1960 met **Frans Gordier**, geboren te Kanegem in 1934 en overleden te Tielt in 1994. (zie volgende blz huwelijksfoto) Woonplaats : Kanegem. Hun drie kinderen:

- A. **Odette Gordier** geboren op 30.9.1962. Zij huwde met **Luc Devriendt**: hun kinderen : 1. Daisy Devriendt en 2. Bram Devriendt. Odette huwde met **Ludo Vandevoorde**; hun zoon : 3. Simon Vandevoorde. Odette Gordier huwde met **Patrick Vervaeck**. Woonplaats : Ruiselede.

B. Rudi Gordier, geboren op 28.8.1965. Ongehuwd. Woonplaats : Kanegem.

C. Filip Gordier, geboren op 19.5.1969. Hij huwde met **Brenda Vandeputte**. Hun kind :
1. Rune Gordier. Woonplaats : Oostrozebeke.

✠
Wij gedenken dankbaar

**DE HEER
Frans GORDIER**
echtgenoot van Mevrouw
Marie-Joseph VAN DER MEERSCH
geboren te Kanegem op 8 mei 1934 en god-
vruchtig overleden in het Sint-Andrieszieken-
huis te Tielt op 6 oktober 1994, gesterkt door
het H.Sakrament van de zieken.

Wij waren met verstomming geslagen toen wij
donderdagmorgen het overlijden van Frans ver-
namen.
Sinds geruime tijd had hij wel problemen met
zijn gezondheid, maar met bewonderenswaar-
dige moed en kracht vocht hij tegen de ziekte.
Als het een beetje ging, werkte hij nog wat en
kwam hij bij de mensen : achter een glimlach en
een vriendenwoord verborg hij zijn zorg en leed.
Hij was en bleef een moedig man tot op het
allerlaatste.
Frans was een joviale man, vriend van iedereen

en altijd bereid om een handje toe te steken als
hij mensen een plezier kon doen. Hij ontzag
zich last noch moeite als hij maar iemand uit de
nood kon helpen.
Jarenlang verbleef hij veel op de dorpsplaats,
toen hij de "Tivoli" openhield. Maar zijn grote
liefde ging naar de buiten. Wat landwerk doen,
enkele dieren houden, een karwei opknappen,
meeleven met de boeren en hun werk : daarin
kon hij zich uitleven. Van het eenvoudige landse
huisje dat hij destijds kon kopen, had hij een
aangenaam en gezellig verblijf gemaakt.
Jammer dat hij nu reeds - pas zestig jaar - er
afschied moet van nemen.
Lijden en dood hebben het gezin niet gespaard.
In zes jaar tijd zijn vader, moeder en de vier
zonen van de zo gekende echt Kanegemse
familie Gordier uit ons midden verdwenen.
Het maakt ons stil en doet ons denken hoe vlug
alles voorbij kan zijn. Wij leven mee met hen die
achterblijven en bidden voor die zijn voorge-
gaan.
In hun dapper recht getrokken spoor
naar Gods oneindig land laten wij lopen
hen achterna, die hoopten wat wij hopen :
zij zijn niet meer dan enkele stappen voor ...
(A. van Wilderode)

Marie-Josephe Van der Meersch en haar 3 kinderen

3. Joseph Van der Meersch, geboren te Tielt op 8 maart 1947. Woonplaats : Kanegem.
Voorzitter OKRA. Zijn curriculum vitae : zie verder krantenknipsel.

Eerste Communie

Joseph Van der Meersch

Marie-Joséphé Van der Meersch

vooraan op bank : Georges en Diana op hun huwelijksdag 16 juli 1955
Van L nr R : Alphonse De Riviere, Jerome Van der Meersch & Maria Van Oost,
ouders van de bruid

Joseph Van der Meersch (Kanegem)

Joseph (55) is een vrijgezel die best zijn plan weet te trekken. Geboren in Tielt woont hij momenteel in Kanegem en kan zijn hart ophalen wanneer hij voor vrienden mag koken. Hij was de jongste van vijf en volgde aan het Sint-Gabriëlinstituut (Kortrijk) de richting Latijn-Grieks. „Dat Grieks kan ik soms nog gebruiken als ik op reis ga. Natuurlijk is het geen modern Grieks maar afleidingen zijn niet altijd moeilijk.” Joseph heeft ook al een stukje van de wereld gezien en houdt van verre reizen. Zijn droom is eens naar Nieuw Zeeland te trekken. Na zijn studies ging hij een tijdje bij de Noord-Holland verzekeringen werken tot hij tekende voor 24 maand leger. Daarvan sleet hij er 18 op een bureel bij Landsverdediging. Na examen kwam hij in mei 1968 terecht bij CM Tielt en aanvankelijk moest hij vervangdienst doen. Daardoor stond hij ook drie jaar aan de Tieltse balie in het plaatselijk secretariaat. Hij slaagde in een examen specialiteit ziekenhuis en werd een job bij de tarificatiedienst toegeschoven. De labo- en kliniekfacturatie is nu zijn deel. Joseph heeft zich ook altijd de problemen van zijn collega's aangetrokken als syndicaal afgevaardigde. Hij zet zich ook in binnen de wijkwerking op Astenhove en traint de jeugd van Dosko Kanegem. Gedurende 15 jaar was hij ook arbiter. Hij heeft politieke ambities maar wil best een jonge kandidaat steunen. De beste herinneringen houdt hij over aan de uitstappen met collega's.

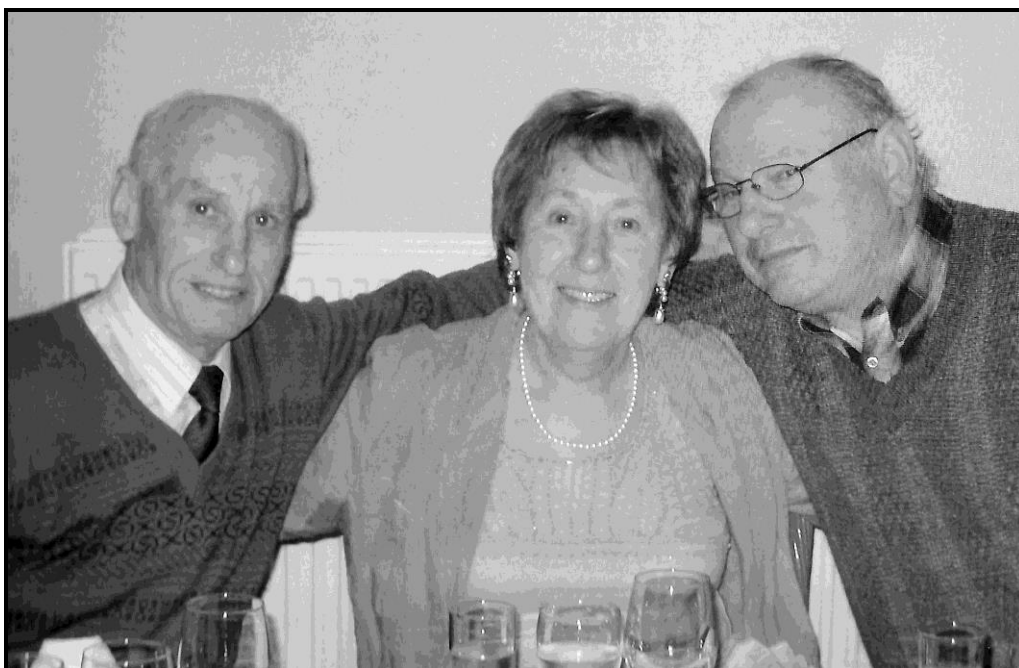
(GDP)

Jerome Van der Meersch met buurman Valere Desmet
en reuzenbiet van 38 kg uit zijn tuin

Jerome, Maria en zontje Joseph Vander Meersch
tussen de tabaksplanten in de Semoisstreek

Georges, Marie-Joséphé en Joseph Van der Meersch

“De Canadezen” op bezoek in Kanegem 26.12.1969
 Jerome Van der Meersch met kopje koffie aan de mond;
 links en rechts van Jerome : zoon Georges Van der Meersch en Canadese neef August Van Laecke
 vooraan rechts gezeten: Maria Van Oost; naast haar Estella Maria Vander Meersch;
 tussen hen : Mariette Lauwers echtg. Albert Meirhaeghe;
 rechtstaand onder klok : Andrea Meirhaeghe en dochter Marijke Herman;
 rechtstaand : Simonne Verschuere echtg. André Meirhaeghe;
 links aan tafel : Mary Duwyn, echtg. August Van Laecke en Guillaume Herman;
 rechts staand rand foto : Martine Herman.

Wil samen met ons dankbaar gedenken

DE HEER

Amatus, Jerome Vandermeersch

echtgenoot van Maria Van Oost,

weduwnaar van wijlen Germana De Riviere.

Geboren te Ruiselede op 19 augustus 1900 en godvruchtig overleden in het A.Z. te Gent op 13 juni 1983, gesterkt door de H. Sakramenten van de zieken.

Hij was lid van de godvruchtige genootschappen. Lid van de Bond der Gepensioneerden. Vereremerd met het gouden ereteken van de arbeid.

Onze vlaamse trekkers en seizoenarbeiders uit de jaren 1920-1930 die soms, verre van huis en thuis, in onmenselijke omstandigheden moesten werken en slaven om de schamele bete brood, scheren doorgaans geen hogen top; enkele uitzonderingen niet te na gesproken. Jérôme is een van deze uitzonderingen, één der zeldzamen, met een taai en sterk gestel die nog bijna twintig jaar lang heeft kunnen genieten van een verdiende pensioenleeftijd. In een rustige en landelijke omgeving heeft hij, samen met zijn goede echtgenote, nog veel aangename en gelukkige dagen mogen beleven.

Jérôme is na een hard en werkzaam leven, van vele goede dingen voldaan, zachtjes, op een mooie zomeravond, tussen dag en nacht, naar den Here gegaan, gerust, bewust, in vrede met God en met iedereen.

Wie deze man van dichterbij leerde kennen kreeg er een groeiende sympathie en waardering voor.

Zijn gevoelig hart leefde intens mee met het wel en wee van zijn medemensen. Hij hield van simpele dingen en van eenvoudige mensen en hij was gevoelig voor elke blij van waardering.

Als natuurminnaar kon deze man ook ruim genieten van wat de wisseling der seizoenen te weegbracht, bij planten en bloemen, bij gras en veld en gewas.

Jérôme was ook een gelovig mens. Aan gebed en dienst aan God schonk hij een plaats in zijn leven.

Het was hem een vreugde te weten dat zijn echtgenote, zijn kinderen en kleinkinderen in vrede leefden met mekaar en hij was hen bijzonder dankbaar om de vele blijken van genegenheid en om de goede zorgen hem verleend bij lijden en ziekte.

Voor de zielerust van deze dierbare overledene, laat ons bidden:

«Heer Jezus, geef thans uw trouwe dienaar, na dit hard en werkzaam leven, de verdiende rust in de vrede van het eeuwige leven.

De families Vandermeersch, Van Oost,

Christiaens, De Cloedt, De Riviere,

danken U om de gebeden en deelneming.

Drukkerij Vandevoorde

*Dankbaar om wat hij voor ons betekende
nemen we afscheid van*

DE HEER

Georges Van der Meersch

weduwnaar van mevrouw Diana Vandeveld († 2001)

geboren te Chatham Ontario (Canada) op 2 mei 1931 en overleden in het A.Z. Sint-Vincentius te Deinze op 15 mei 2017, gesterkt door de gebeden van de H. Kerk.

*Lid van Samana Vinkt-Zeveren
Lid van de Sint-Amandusgilde Zeveren*

De plechtige uitvaartliturgie met de asurne waartoe wij u uitnodigen zal opgedragen worden in de Sint-Amanduskerk (Leeuwstraat) te Zeveren op **maandag 22 mei 2017 om 10 uur**, gevolgd door de bijzetting in het columbarium op het plaatselijk kerkhof.

Er is gelegenheid tot condoleren na de uitvaartliturgie.

U kan een laatste groet aan Georges brengen in het funerarium De Boever - Drijel, Kouter 56 te Deinze iedere weekdag van 17 tot 18.30 uur, dit tot en met vrijdag 19 mei 2017.

Dank aan allen die hem liefde, geluk en vriendschap gaven.

Dit melden u:

Jean-Pierre Van der Meersch

Stefan Van der Meersch en Ellen Laudus

Chloë

Dylan

David Van der Meersch en Inez Parmentier

Bianca Van der Meersch en Luc Sciôt

Zelia

Daniël Van der Meersch

Geert en Lutgarde Van Parijs - Van der Meersch

Jeffrey Van Parijs

Marnix en Katrien Van der Meersch - Verkercke

Pär Van der Meersch

Lothar Van der Meersch

Jonas Van der Meersch

zijn kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen

en de families Van der Meersch - Vandeveld -
De Riviere - Van Oost - De Cloedt - De Poorter.

Met dank aan zijn huisarts Dr. E. Shauwaert,
de dokters en het personeel van het A.Z. Sint-Vincentius te Deinze
en zijn trouwe bureu.

U kan uw medeleven betuigen via www.uitvaartzorgdeboever.be

Rouwadres:

Uitvaartzorg De Boever - Drijel

t.a.v. de familie Van der Meersch - Vandeveld

Kouter 56, 9800 Deinze

Uitvaartzorg De Boever-Drijel, Deinze, tel. 09 386 30 64
Druk. Vermaercke N.V., Deinze-Astene, tel. 09 386 11 28

Het avontuurlijke leven van Jerome Vandermeersch uit Kanegem

Jerome Vandermeersch uit de Vinkte Binnenweg te Kanegem werd te Ruiselede geboren op 19 augustus 1900. Hij is een avonturier geweest die alle watertje doorzwommen heeft. Zijn vader was een liedjeszanger en dichter uit de goede oude tijd, die teksten maakte en op muziek zette, over aktuele gebeurtenissen en daarmee de kermis opvrolijkte.

In 1925 trok Jerome naar Canada, omdat een broer en zuster van hem daar woonden. In de zomer moest hij bieten zetten, daarna werkte hij in de tabak. Zo moest hij eens zes dagen aan een stuk tabaksblaren roken in een afgesloten schuur, wat een vreselijke uitwerking had op de ogen. De bedoeling was de zwarte tabak te laten verkleuren, zodat hij dienstig kon zijn voor de buitenste blaren van de sigaren.

In 1930 kwam Jerome Vandermeersch naar België terug... om te huwen. Germaine Deriviere uit Ruiselede werd zijn vrouw en kort daarop trokken ze samen naar Canada, voor een periode van vier jaar. Het gezin werd toen verrijkt met een zoon, maar één jaar later overleed Jeromes jonge vrouw.

In 1938 is hij hertrouwd met Maria Van Oost, een jonge weduwe met twee kinderen, wiens echtgenoot Julien Decloedt verongelukt was. Samen kregen ze nu nog twee kinderen: een zoon Jozef, te Kanegem vooral bekend door zijn activiteiten bij de Wielervrienden en een dochter Marie-Jozef.

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog was Jerome Vandermeersch gedu-

rende drie maanden gelegd te Lombardsijde. Daar heeft hij bijzonder veel geluk gehad, want 27 van zijn kameraden vonden de dood bij een bombardement. Onder bestendig mitrailleurvuur hielp hij de graven delven voor zijn gesneuvelde vrienden.

Kort daarop is Jerome te voet naar huis gekeerd, dwars door de vijandelijke linies. Later werd hij gedeporteerd naar Duitsland, maar hij speelde het klaar daar te ontsnappen en trok dan naar Frankrijk. Voor de rest van de oorlog verbleef hij nabij Calais, waar hij o.m. nog een bombardement meemaakte op Kerstdag.

Later heeft Jerome verschillende jobs gehad, van werk in de ijsfabriek tot in de koolmijnen en als bruggenbouwer over de Semois. In 1947 moest hij een maagoperatie doorstaan. Vanaf 1952 werkte hij voor Van Rymenant, een aannemer van openbare werken. IJzer binden en betonneren was daar zijn bijzonderste werk.

In 1953 kochten Jerome Vandermeersch en Maria Van Oost een huisje aan de Vinkte Binnenweg te Kanegem. Meteen kregen ze ook nog een grote brok land te bewerken. Dat laatste gebeurt nu echter niet meer. Met zijn 76 lentes verklaart Jerome

*De Kanegemse avonturier
Jerome Vandermeersch.*

genoeg gewerkt te hebben. Ten andere, hij zou het ook niet meer aan kunnen. Dat land wordt dan maar verpacht en men kweekt er nu... reuzenbieten op.

Thans brengt Jerome zijn dagen door met wandelen, een kaartje leggen en een pintje drinken. Kortom, hij houdt nog steeds van gezelligheid en vertoeft graag onder het volk. Ondertussen verzorgt Maria het huishouden en houdt ze zich nog goed bezig in de moestuin. Na een avontuurlijk leven genieten ze beiden van een rustige oude dag, die ze ten slotte goed verdiend hebben ook. Wij wensen hen nog vele jaren samen. P.S.

Voor Kanegem wil ik mijn harpe snaren

Omtrent Amaat-Jérôme Van Der Meersch

't Was Ruiselede Kermis — 19 augustus 1900 — toen deze prille drieëntachtiger geboren werd, als zoon van wijlen Theophiel Van Der Meersch. Deze laatste kwam als marktkramer en liedjeszanger aan de kost. Naar de mening van de zoon, zou z'n vader wel eens de melodie van het Kanegemse volkslied kunnen gesnaard hebben. Als bewijsstukken bevaart Amaat-Jérôme de vaderlijke handschriften.

Zijn schooljeugd en zijn kwajongensstreken

Hij liep school bij de broeders en zusters van Ruiselede, en nogal dikwijls eindigde hij er als derde van dertig leerlingen. Ten dienen tijde was er eveneens een klasement wat „het goed gedrag en de zeden” betrof, hier raakte hij nooit weg uit de onderste regionen.

Aan de leeftijd van elf jaar, ging hij werken bij „den boer”, als koehoeder. Hij begon zijn dagtaak om vijf uur 's morgens en pas om acht uur 's avonds mocht hij er het bijltje bij neerleggen. Met deze noeste arbeid verdiende hij vijf frank per ...maand. Graag ging hij ook op zondagen werken, dat bracht hem dan nog tien centiemen surplus op !

Tijdens de eerste wereldoorlog ging hij als zestienjarige voor de Duitsers aan de slag. Zijn taak bestond hoofdzakelijk in het effenen van de grond — om vliegvelden aan te leggen, het rooien van bomen, het in elkaar timmeren van paardestallen en soldatenbarakken.

Als telg van een dichterlijke vader schreef hij toen volgend liedje :

's morgens koffie van eikelingensop
's middags sap van bieten gekookt
's avonds één vierde van een Duits brood,
te weinig om te leven
te veel voor de dood !

In Eeklo ontsnapte hij op het nippertje aan het geveesde „Pietje met de zeis”, toen naast hem zijn vijf kameraden tijdens een bombardement sneuvelden.

Zijn Frans-canadese periode en de tweede wereldoorlog

Na de 1e wereldoorlog vertrok Amaat-Jérôme naar Frankrijk. Hij hielp er regelmatig het „front” effenen. Later werkte hij als bouwvakker in de steenovens en in de ijzermijnen. Hij verdiende er tot veertig frank per dag.

Niettegenstaande de weinig geruststellende berichten die zijn ouders hier ontvingen over de „sobere levenswandel” van hun zoon bij onze Zuiderburen, kon hij hen bij zijn thuiskomst tweeduizend frank voorleggen. Er heerst een onbeschrijflijke vreugde in de familiekring, want zoveel geld hadden zijn ou-

ders nog nooit bij elkaar gezien.

In 1925 vertrok onze vriend naar Canada.

Zijn leven werd er ingedeeld in twee perioden : 's zomers hard laabeur op de tabaks- en bietenplantages, 's winters hield hij van zot vertier. De voetsporen van zijn vader drukkend, trok hij er op kroegentocht met zijn „akkordeon” als liedjeszanger.

Een Canadese „luxe-voiture”, die hem holder de bolder van het wegdek veegde, maakte een bruusk einde aan zijn koloniale periode.

Bij zijn thuiskomst in het moederland was hem weinig geluk beschoren. Hij werkte hier als mijnwerker — honderden meters onder de aardbodem in een beklemmende hitte, en als arbeider in een pekelfabriek bij temperaturen die water in ijs omtoverden. Zijn eerste vrouw stierf op zesentwintigjarige leeftijd.

In 1938 huwt hij Maria Van Oost, zijn huidige echtgenote. Na twee jaar gelukkig samenleven breekt er opnieuw een wereldoorlog uit, en wordt Amaat-Jérôme gemobiliseerd. Als dappere „vaderlander” helpt hij de IJzerpolder onder water zetten. Later wordt hij ingedeeld bij het „paardevolk”. Zijn kwajongensstreken verleert hij niet en al gauw kan hij zijn paard bestijgen met een achterwaartse salto !

Na heel wat vlucht- en vliegwerk, met menigvuldige ontsnappingen aan de dood, beleeft hij de langverwachte wapenstilstand.

Hij kan opnieuw in het burgerleven aan het werk als bouwvakker, ijservlechter en handlanger.

Amaat-Jérôme als Kanegemnaar

In '52 komt hij zich in het Bloemendorp vestigen.

Hij betreft er samen met zijn vrouw, een kleine maar zeer gezellige witgekalkte eenwoning, langs de Vinkse Binnenweg. Dertien jaren nadien, na een hard en bewogen leven, is hij pensioengerechtigd.

Op heden genieten beiden van een heerlijke „oude dag”. Hun kinderen, die naam en faam genieten in het dorp door hun gevolgde studies of door hun gemeenschapszin, omringen hen met zorg en liefde.

Zij bewonderen in hun dorp de rust, de charme van de grote bloementuin en de vredevolle menslievendheid van de burens.

Naar Amaat-Jérôme vertelt, heeft hij zijn gezondheid grotendeels te danken aan de „pillen van meneer den dokter”. Maar zijn typische manier van leven : eten, slapen en op tijd en stond een gezond pintje, houdt hij in ere.

Hij is nog steeds een optimistische, wijze, filosofische en ervaringrijke ouderling.

We hopen hem nog regelmatig op Kanegems schilderachtige plekkjes te ontmoeten.

(M.M.)

ASTROLOGISCH PROFIEL THEOPHIEL VANDER MEERSCH

Hierna volgen alleen de meest treffende duidingen, niet de integrale analyse van Vermeersch's horoscoop. We bekijken vooral de positie van Maan, die grote invloed uitoefent op zijn doen en laten. Met zijn levensschets in het achterhoofd kunnen we zelf nagaan of er overeenkomsten zijn met wat "de sterren" te vertellen hebben.

Theophiel Van Der Meersch
Geboren te Nevele op 8.4.1862, 11.00u.
51°02' Noorderbreedte
3°33' Oosterlengte

Planeten in de 12 Tekens en 12 Huizen

PLANEET	TEKEN	HUIS
Zon	Ram	10
Ascendant	Kreeft	1
Maan	Kreeft	1
Mercurius	Vissen	9
Venus	Vissen	9
Mars	Waterman	7
Jupiter	Maagd	3
Saturnus	Maagd	3
Uranus	Tweeling	11
Neptunus	Ram	10
Pluto	Stier	10
Midhemel	Ram	10
Cheiron	Vissen	9
Drakenkop	Boogschutter	6
Gelukspunt	Schorpioen	4

Ram heeft achttien hete hangijzers tegelijk in het vuur liggen. Hij heeft altijd haast en moet leven, beweging en kleur om zich heen hebben. Hij verveelt zich vrij snel en dan komt zijn notoire ruziezoekerij, zijn ongeduld en zijn opvlammend slecht humeur naar boven. Ram heeft een koleriek temperament. Zijn polariteit is mannelijk en zijn element is vuur. Hij is wilskrachtig, strijdlustig en idealistisch. Heerser van het zonneteken Ram is de vurige planeet Mars, de Romeinse god van oorlog en strijd. Hij kent geen raffinement, is ongecompliceerd, soms gewelddadig, vaak grof en ruw in de mond. Ram is het teken van het impulsief handelen en de grootse plannen. Hij heeft een energiek handelend en vooruitstrevend karakter. Hij is onafhankelijk en idealistisch. Met zijn tomeloze levenslust en energie gaat Ram roekeloos tot daden over, meestal ondoordacht en met weinig overleg. Hij is onstuitbaar energiek. De stelselmatige veranderingen in het leven van een Ram worden hierdoor getekend. Zijn levendigheid kan makkelijk in onrust en warhoofdigheid omslaan. Zijn rechtvaardigheidsgevoel kan ontaarden in gelijkhebberigheid, zijn dadendrang maakt dat hij blind en roekeloos ergens op af gaat. Hij is geneigd tot ongeduld, onnadenkendheid, geprikkeldheid, strijdlust en zelfs dwingelandij. Daardoor komt hij makkelijk in botsing met zijn omgeving. Hij heeft een sterke ondernemingslust, stoutmoedigheid, beslistheid, dadendrang en is eerezuchtig, optimistisch, hartstochtelijk. Hij verstaat de kunst anderen voor zijn ideeën te winnen, wat maakt dat men naar hem luistert. Ram laat zich niet afbrengen van zijn plannen, brandt zich liever de vingers. Als het misgaat trekt hij zich dat niet al te erg

aan en begint opnieuw. Hij heeft een open en eerlijk karakter en hij heeft belangstelling voor openbare aangelegenheden. Ram is zeer gevoelig voor zielsverwantschap, maar ongevoelig voor bloedverwantschap. Hij is ongeschikt voor routinewerk en hij heeft een hekel aan een ondergeschikte positie. Ram hecht grote waarde aan volledige onafhankelijkheid. Hij is zijn eigen baas, niemands knecht.

Op artistiek gebied heeft hij vooral belangstelling voor drama en dans. Ook heeft hij een hang naar retoriek als agitator, spreker of advocaat of naar werkzaamheden waarop een zekere suggestie van belang is zoals politicus of artiest. Onder dit teken treffen we talrijke beroemde musici, toneelspelers en schrijvers aan. In de liefde is Ram hartstochtelijk en sterk instinctief. Genegenheid of afwijzing door anderen interesseren hem weinig. Hij is uiterst lichamelijk ingesteld: sex, en niet zozeer genegenheid of liefde, speelt de hoofdrol. Het Ram-type past het best bij Boogschutter (schrijver dezes), maar harmonieert eveneens met Waterman (zijn echtgenote Melanie Christiaens). Voorwerpen die bij Ram horen : wapens en muziekinstrumenten die veel lawaai maken. Plaatsen : dierentuin, slagveld. Landen : Duitsland en dan vooral het vroegere, militaristische Pruisen. Zijn weekdag is de dinsdag (mardi: dag van Mars), dag ook waarop Theophiel werd geboren en waarop hij voor de kerk huwde. Lichamelijk heeft Ram betrekking op hoofd, gezicht en bloed.

Theophiels Rampersoonlijkheid wordt echter zeer sterk beïnvloed door de positie van de **Maan** in zijn horoscoop. Zijn **Ascendant is Kreeft**, die door de Maan geregeerd wordt en de Maan zelf staat in conjunctie met zijn Ascendant, in het eerste huis, dat Ram toebehoort, maar staat ook in oppositie met Mars in Waterman. Dit alles brengt grote tegenstellingen en een grote verscheurdheid met zich mee.

Maan in Kreeft: Gevoelig, zich emotioneel hechtend, aanhankelijk, moederlijk, verzorgend, sterke stemmingswisselingen, afhankelijk. Diepe intense emotionaliteit, sterke banden met de moeder. Het gezin, de geborgen huiselijk sfeer, toegewijde ouders, een veilige thuis en een goed huwelijk zijn van grootste belang voor hun emotioneel welzijn. Vreedzame, vriendelijke passieve instelling die tot uitdrukking komt in liefde voor huis en gezin. Thuisbasis nodig om zich terug te trekken, indrukken te verwerken, te herstellen van de buitenwereld. Desondanks gaan ze toch vaak op reis en brengen veranderingen in hun leven aan. Artistiek en creatief begaafd, bezitten ze zowel aanleg voor toneel als een natuurlijke flair voor poëzie, muziek en dans. Zoeken als partner een vrouw die eerder de rol van moeder dan die van minnares of levenskameraad heeft. Een geafflicteerde Maan in Kreeft (en dat is hier het geval aangezien Mars in oppositie staat) kan extreme vormen van emotionele onevenwichtigheid veroorzaken.

Maan oppositie Mars: Opvliegend, veeleisend, emotioneel karakter. Ergeren zich vooral aan kleine vooral huiselijke voorvalletjes, als gevolg waarvan ze schade toebrengen aan hun familiale en sociale betrekkingen. Alcoholgebruik is gevaarlijk terrein. Mensen met dit aspect hebben de neiging, onder invloed van drank, twistziek en met bijtend sarcasme meningsverschillen te provoceren. Neiging tot geld verspillen. Vaak botsingen met de ouders, vooral met de moeder; later herhaalt dit zich in het gezinsleven. Te ongeduldig voor routine, hebben ze de grootste moeite om verantwoordelijkheid te dragen. Hun behoefte aan opwinding kan leiden tot omgang met ongewenste metgezellen, verkwisting, losbandigheid en soms gewelddadigheid.

Maan in 1ste huis: Mensen wier zelfbewustzijn en zelfexpressie sterk wordt gekleurd door emoties, hun opvoeding en het gezin waaruit ze afkomstig zijn. Wisselende stemmingen en humeurige reacties op situaties veroorzaken een gebrek aan duurzame richting of doel. Al hun ondernemingen hangen af van hoe ze zich voelen. Ze zijn rusteloos. Hun ontvankelijke instelling vormt de basis van hun populariteit. Men probeert iedereen te vriend te houden; innemende figuren. Sterke banden met de moeder en door de conjunctie met zijn ascendant mogen we van een moedercomplex spreken. Ze bezitten een rijke fantasie en een goed gevoel voor humor.

Maan conjunct Ascendant: Weerspiegelt diverse emotionele complexen. In hun hart zoeken ze intiem contact, maar in de praktijk hebben ze de neiging afstand te houden, omdat ze bang zijn voor de verplichtingen die nauwe verbintenissen met zich meebrengen. Deze personen bestaan uit één grote bundel tegenstellingen : ze stellen eisen maar protesteren als anderen dat ook doen; ze verwachten toenadering, maar trekken zich terug als dit gebeurt; ze zoeken warme sociale contacten, maar verbreken alle banden voor die goed en wel stabiel zijn; ze lijken onafhankelijk, maar verlangen in wezen naar een rustig bestaan waarin iemand zorg voor hen draagt. Ze hebben een levendige verbeelding en een wonderlijk gevoel voor humor. Ze zijn zeer ontvankelijk van aard en de gebeurtenissen van het leven raken hen diep op een emotionele, persoonlijke wijze wat aanleiding kan geven tot sterke stemmingswisselingen.

Zon sextiel Uranus: Legt nadruk op originaliteit en intuïtie. Hun sterke wil en scherpzinnigheid stelt hen in staat dingen te verwezenlijken die anderen niet in het hoofd zouden halen. Dit zijn hervormers, leiders van alternatieve bewegingen of uitvinders. Magnetische persoonlijkheid die inspireert tot enthousiasme. Onfeilbaar gevoel voor meeslepende dramatiek. Sociaal gericht, breed van opvatting, grote populariteit in ruime kring. Ze zijn vaak lid van alternatieve of humanitaire groeperingen. Hoewel ze niet erg tactvol zijn, werken hun enthousiasme, opportunisme en aanstekelijke lach mee om hun populariteit te verhogen. Houden van nieuwe opwindende ideeën en komen door aangeboren creativiteit daar vaak mee naar voor.

THEOPHIEL VANDER MEERSCH VERMELD IN PUBLICATIES EN PERS

- Wie kent nog liedjesteksten van Theophiel Vandermeersch, oproep, Het Nieuwsblad, 29.8.1980, p. 28.
- Wie kent nog liedjesteksten van Vermeerschke, De Weekbode, 1.11.1980.
- Wie herinnert zich nog de liedjeszanger van Ruiselede, oproep, Het Laatste Nieuws, 18.11.1980.
- Oproep Theophiel Vandermeersch, De Roede van Tielt, Heemkundig Tijdschrift, nr. 5, november 1980, p. 9.
- Kent ge Vermeerschke nog?, oproep, De Weekbode, 16.11.1984.
- Wie helpt volkszanger Vermeerschke uit Ruiselede-Kanegem herleven, oproep, Het Nieuwsblad, november 1984.
- Herman Meirhaeghe, Liedjeszanger Vermeerschke, Heemkring Oud Ruysselede, Halfjaarlijks tijdschrift, 1986, nr. 2, p. 139-152.
- Geert De Kockere, Herman Meirhaeghe vereeuwigd marktzanger Fieke Vermeersch, interview, Het Nieuwsblad, 6/7 september 1986, p. 10.

- Geert De Kockere, De babbeltorens van St-Pietersveld, Het Nieuwsblad, 21.8.1987, p. 10.
- Antoon Janssens, Sporen van het daensisme in het Land van Nevele, Het Land van Nevele, Driemaandelijks tijdschrift van de heemkundige kring, juni 1990, jaargang 21, afl. 2, 122-127.
- Publicatie over vrijgevochten liedjeszanger en Daensist Fielke Vermeersch, Het Nieuwsblad online, oktober 2017; http://www.nieuwsblad.be/cnt/blsde_03107835

BIBLIOGRAFIE

STEFAAN TOP e.a., Komt Vrienden, luistert naar mijn lied; Aspecten van de marktzanger in Vlaanderen (1750-1950); Retrospectief, uitgeverij Lannoo, Tielt / Weesp, 1985.

WILLY BRAEKMAN, Hier heb ik weer wat nieuws in d'hand; Marktliederen rolzangers en volkse poëzie van weleer; Gent, Stichting Mens en Cultuur, 1990.

ROGER HESSEL, Lionel Bauwens, de onvergetelijke Tamboer; 1984.

ROGER HESSEL, De filosofen van de straat; 450 jaar marktzangers in Vlaanderen.

TINEKE BRUYNEEL, Historische situering en analyse van politieke aspecten in het oeuvre van de negentiende-eeuwse volkszanger Karel Waeri; e-theses internet; scriptie voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte voor het behalen van de graad van Licentiaat in de Geschiedenis, Academiejear 2001-2002, Universiteit Gent.

JAN DE SCHUYTER, Drij moorden voor vijf cens; marktzangers, verspreiders van stadsnieuws; Antwerpen, Opdebeek, 1945.

JULIEN DE VUYST, Het Moordlied in de Zuidelijke Nederlanden; 2 dl, Brussel, 1976-1977.

JULIEN DE VUYST, Marktzangersliederen uit Erpe Mere; Erpe Mere, Heemkundige Kring, 1984.

L. DELAFORTERIE, Priester Daens; uit de memoires der familie, Vlaamse Pockets, Heideland, 1961.

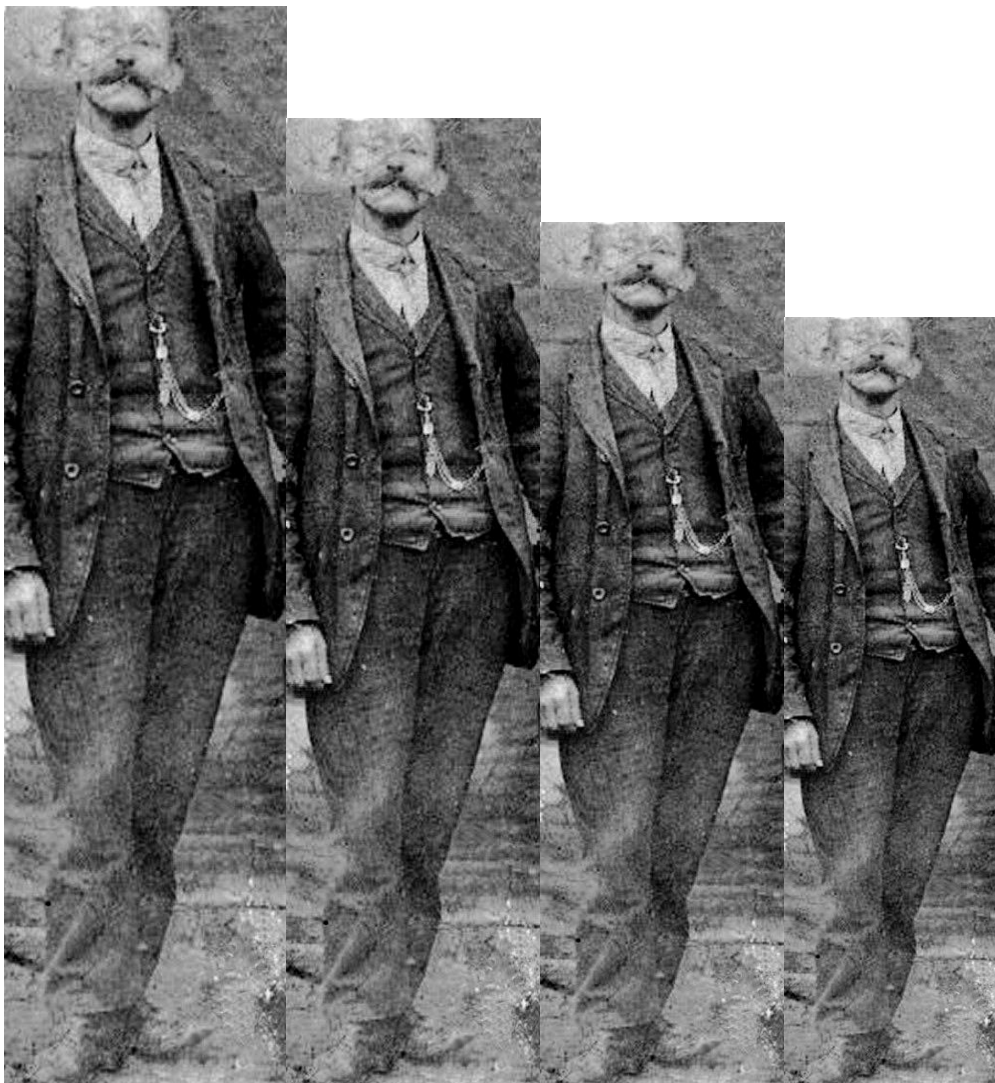
F. VAN CAMPENHOUT, Hector Plancquaert, Daensistisch politicus, journalist en letterkundige; Uitgeverij De Nederlanden, Antwerpen 1986.

TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE :

- W. Braekman, Een bundel gedrukte marktliederen ontsloten; vol. 95, 1994, nr. 1, 1-32.
- W. Braekman, De marktzanger, een strooien jonker; vol. 97, 1996, nr. 1, 1-9.
- W. Braekman, Marktzanger met rolprent bij een persoonlijke vete te Gent; vol. 94, 1993, nr 3, 296-298
- S. Top, De dood in het Volkslied; vol. 92, 1991, nr. 3, p. 204.
- M. Wienen, Hoe hield de marktzanger zijn toehoorders in de ban van zijn lied; vol. 96, 1995, nr. 2, 154-175.

DANKWOORD

Het zou ons te ver voeren om iedereen die ons op de een of andere manier heeft geholpen hier met naam te noemen. Toch een gemeend *dankuwel* aan (wijlen) mijn grootmoeder en ooms en tantes Meirhaeghe, die me informatie uit de eerste hand bezorgden. Speciale dank aan : Madeleine Christiaens, Jerome Vander Meersch en Maria Van Oost, Joseph Van der Meersch, Daniël Van der Meersch, tante Mariëtte Lauwers, neef Gaby Meirhaeghe en tante Andrea Meirhaeghe. Ook dank aan onderstaande senioren die eind jaren 1980 vader te woord stonden. Mevr. Marie Christiaens echtg. Maenhout uit Lotenhulle (teksten, fragmenten liedjes op band), Maurice De Muyt, Ruiselede (anekdotes, brieven), Jerome Mauws uit Tielt (liedblaadjes), Mevr. E. Vlaminck, Mevr. Modest Van Paemel, Mevr. Zulma Decock, Mevr. Adiel Desmet, Mevr. Bertha Braeckevelt, Charles Mauws en echtgenote (cassette met liedjes), Gerard Casteleyn Ruiselede (lied op band), Gerard Billiet (die op zijn molen een lied van Vermeerschke op band inzong), Julien Pardo, Jozef Lampaert, René Carette, Emiel Verheye, René Dewulf, Arthur Muys, Maurice Lannoo. Ook dank aan de Heemkundige kring Oud Ruysselede, Geert Deguffroy, Jozef Depredomme, Roger Debacker en aan A. Janssens, conservator van Museum Rietgaverstede te Nevele. Tenslotte dank aan Lucien Van Meirhaeghe voor digitale en logistieke bijstand.

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	5
Deel I – Biografische schets	9
Nevele	9
Sociaal-familiale achtergrond	10
Geboorte en jeugd van een Ram	12
Werkman en liedjeszanger	16
Groene socialist	17
Ruiselede	21
Kanegem	26
Deel II – Marktzanger	32
Gelegenheidsdichter	37
Liedjes over Den Grooten Oorlog	45
Vliegende blaadjes	60
1. Huldelied	60
2. Het wreede drama van Ruysselede	61
3. Veldslag aan den IJzer	62
4. Die niet besnot is moet zijn neus niet vagen	62
5. Voor Vorst en Vaderland	63
6. Vlaanderen herboren	63
7. Vaarwel	64
8. Tot wederziens	64
9. O vrede keer terug	65
10. Nieuwjaarslied	65
11. Op het graf van onze helden	66
12. Op het graf van onze vrienden	67
13. Liefde op de boorden van den Rhijn	68
Deel III – Repertoire	69
Gelegenheidsliedjes	69
1. De stervende soldaat	69
2. Huldelied	70
3. Ver van U	71
4. Het wreede drama van Ruysselede	72
5. De mislukte koffiebal	73
6. De babbeltorrens van Sint-Pietersveld	74
7. 't Lied van America	75

8. De werkman	75
9. Den nieuwen tijd	76
10. Den genijver	77
11. Sieskewiet	78
12. De schaduw van eenen eezel	79
13. Ik ken een lied	80
Oorlogsliedjes 1914 - 1918	81
14. Vaarwel	82
15. Tot wederziens	83
16. O vrede keer terug	84
17. Nieuwjaarslied	85
18. De veldslag aan den Yzer	85
19. Die niet besnot is moet zijn neus niet vagen	86
20. Voor vorst en vaderland	86
21. Vlaanderen herboren	87
22. Verlossingslied	87
23. Lied der opgeëischten tot Hooglede	88
24. De opgeëischte vrouwen	88
25. Op het graf van onze vrienden	89
26. Op het graf van onze helden	89
27. Liefde op de boorden van den Rhijn	90
28. Op weg naar huis	90
29. Nu is de tijd gekomen	91
Fragmenten	92
Inventaris	93
Deel IV – Genealogie	96
A. Stamreeks Vander Meersch	96
B. Stamreeks Vande Graveele	105
Het nageslacht van Theophiel Vander Meersch en Melanie Christiaens :	108
• Auguste Meirhaeghe & Estella Maria Vander Meersch – Kanegem	108
• Henri Van Laecke & Germana Vander Meersch – Canada	116
• Odilon Vander Meersch & Zulma De Riviere – Canada	121
• Jerome Vander Meersch &1 Germaine De Riviere &2 Maria Van Oost - Kanegem	125
Astrologisch profiel van Theophiel Vander Meersch	135
Theophiel Vander Meersch in publicaties en pers	137
Bibliografie	138
Dankwoord	139
	141